

TJALVISTEN

MEDLEMSBLAD FOR

IDRETTSKLUBBEN TJALVE

Spesialutgave 2026

Digital utgave

111. årgang

TJALVE HUNDRE ÅR

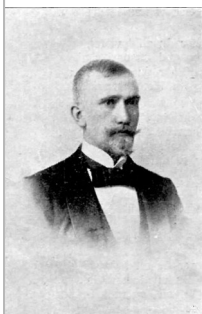
HYUNDAI

NorgesGruppen

Idrettsklubben Tjalve

Asbjørn Bjerke

Gustav S. Thorp

Oscar Fredriksen

Idrettsklubben Tjalve ble stiftet tredje juledag 1890 av tre unge menn, Gustav S. Thorp, Oscar Fredriksen og Asbjørn Bjerke. Thorp med sine 24 år var den eldste, 19 år gamle Bjerke den yngste. Alle tre var utbrytere fra Kristiania Sportsforening, som var blitt dannet i 1887 og ble oppløst allerede i 1893. Etter en rekke opphissete diskusjoner i Sportsforeningen, blant annet om amatørspørsmålet, trakk de tre seg ut sent i 1890. Om kvelden tredje juledag møttes de i "den nye bodega i Prinsens gate", og der "beseglede" de dannelsen av den nye klubb med "et glass vin og et haandtrykk". I sin beretning om begivenheten 15 år senere konstaterte Gustav Thorp tørt at dette "var visstnok den mindste forening, baade her i landet og ellers, men vi var til gjengjeld enige og opfylt av iver for sagen"

Styret 2026/2027

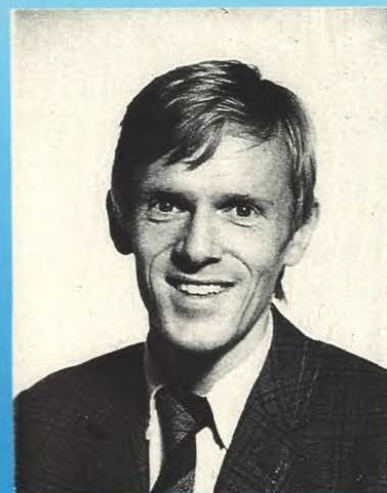
Leder: Egil Reidar Osnes	99040599
Nestleder: Svein Søndena	95232321
Styremedlem: Heidi Maltun	97950065
Styremedlem: Pål Hexum Solbu	95150926
Styremedlem: Åse Wikshåland	95992171
Utøverrepresentant: Malin Nyfors	91687149
Varamedlem: Henrik Velle	91190880

Administrasjonen

Daglig leder: Matias Lavik	45204125	matias@tjalve.no
Sportslig leder: John Ertzgaard	92899929	ertzgaard@tjalve.no

Ordenskollegiet

Stormester: Haavard Nordlie	91333572	haavardnor@hotmail.com
Skattmester: Per Behrens	92864418	
Seremonimester: Eivind Henriksen	92433079	

Helge Ø. Pharo, f. 1943, professor i internasjonal historie ved Universitetet i Oslo fra 1989. Norsk redaktør av *Scandinavian Journal of History* siden 1985, sjefsredaktør siden 1990. Konsulent for Den Norske Nobelkomite siden 1979. Har tidligere utgitt *USA og den kalde krigen* (1972), *Vekst og velstand. Norsk politisk historie 1945–65*, red. med Trond Bergh (1981), *Norge fra U-land til I-land*, med T. Bergh, T. J. Hanisch og E. Lange (1982), *Hjelp til selvhjelp. Det indisk-norske fiskeriprosjekts historie 1952–72*, 2 bind (1986), *Historiker og veileder. Festskrift til Jakob Sverdrup*, red. med Trond Bergh (1989). En rekke mindre arbeider på engelsk om norsk bistand og norsk Europa-politikk. Norsk mester på 800 meter i 1964, en lang rekke norske mesterskap i stafett, norske og nordiske rekorder i stafett, 26 landskamper i friidrett fra 1962 til 1973. Styremedlem i Tjalve.

IK Tjalve

Underhaugsveien 1
0354 Oslo

Telefon: 22 60 43 40
E-post: mail@tjalve.no

Web: www.tjalve.no

TJALVE HUNDRE ÅR

Helge Pharo

Helge Ø. Pharo, f. 1943, professor i internasjonal historie ved Universitetet i Oslo fra 1989. Norsk redaktør av *Scandinavian Journal of History* siden 1985, sjefsredaktør siden 1990. Konsulent for Den Norske Nobelkomite siden 1979. Har tidligere utgitt *USA og den kalde krigen* (1972), *Vekst og velstand. Norsk politisk historie 1945–65*, red. med Trond Bergh (1981), *Norge fra U-land til I-land*, med T. Bergh, T. J. Hanisch og E. Lange (1982), *Hjelp til selvhjelp. Det indisk-norske fiskeriprojekts historie 1952–72*, 2 bind (1986), *Historiker og veileder. Festskrift til Jakob Sverdrup*, red. med Trond Bergh (1989). En rekke mindre arbeider på engelsk om norsk bistand og norsk Europa-politikk. Norsk mester på 800 meter i 1964, en lang rekke norske mesterskap i stafett, norske og nordiske rekorder i stafett, 26 landskamper i friidrett fra 1962 til 1973. Styremedlem i Tjalve.

HELGE PHARO
TJALVE HUNDRE ÅR

Helge Pharo: Tjalve hundre år
© Tjalve, Helge Pharo 1990
Produksjon og redaksjon: Chr. Schibsteds Forlag A/S
Sats: Centraltrykkeriet
Trykk: Aftenposten
Innbinding: Norbok

ISBN 82-516-1343-4

Det må ikke kopieres fra denne bok utover det som er tillatt etter bestemmelsene i «Lov om opphavsrett til åndsverk», «Lov om rett til fotografi» og «Avtale mellom staten og rettighetshavernes organisasjoner om kopiering av opphavsrettslig beskyttet verk i undervisningsvirksomhet». Brudd på disse bestemmelsene vil bli anmeldt.

Billedkilder:
SCAN-FOTO
A-FOTO
Tjalves billedarkiv
Norsk Idrætsblad 10. årgang (1892)
Norsk Idrætsblad og Sport (1917/1918)
Norsk fri-idretts historie fra 1896 til 1950 (Nasjonalforlaget 1952)
Tjalvisten — Medlemsblad for idrettsklubben Tjalve

Forord

av

Arne Kvalheim, Tjalves leder

Lite ante vel de tre unge idrettsmenn som tredje juledag for 100 år siden stiftet en forening for å «uddanne sine medlemmer i fodsport» at deres mer eller mindre veloverveidde påfunn skulle utvikle seg til en institusjon i norsk idrett.

For en institusjon er Idrettsklubben Tjalve blitt. Klubben har sammenhengende i hundre år hatt topp utøvere. Den er arrangør av norsk friidretts to viktigste arrangementer — Holmenkollstafetten og Bislett Games — det ene masseidrett og det andre eliteidrett.

Klubben har også opp gjennom årene med sitt gode og for enkelte kanskje særegne miljø gitt mang en ungdom et sosialt «tilbud» som det heter på dagens norsk.

Ambisjoner har Tjalve aldri manglet, ei heller når klubben skal markere at den fyller hundre år. Det å engasjere en av landets fremste historikere, professor Helge Ø. Pharo, til å skrive klubbens historie, er nettopp uttrykk for at Tjalve ønsker å gjøre sine saker i stil og med kvalitet.

At forfatteren er mangeårig medlem av klubben med landskamper og norske mesterskap, gjør ham selvsagt ikke mindre kvalifisert for oppgaven. På samme måte som Tjalve har hatt en vesentlig betydning for norsk idrettshistorie, vil denne boken ganske sikkert ha sin betydning for faget idrettshistorie.

En hjertelig takk til forfatteren — og til Aftenposten som i en årrekke har samarbeidet med Tjalve om Holmenkollstafetten, og som ved sitt bidrag har gjort det mulig å utgi boken.

OSLO november 1990.

Forfatterens forord

Høsten 1989 ble jeg engasjert av Tjalve til å skrive en fremstilling av klubbens historie fra stiftelsen i 1890 til hundreårsdagen i 1990. Klubbens styre hadde vurdert prosjektet en stund. Jeg hadde dermed kunnet forberede meg i noen grad. I tillegg har jeg lenge vært opptatt av idrettshistorie i en bredere samfunnsmessig sammenheng. Uten slike forberedelser ville arbeidet vært umulig. Det har i alle fall foregått under betydelig tidspres og ved siden av annen forskning og administrative oppgaver ved Universitetet i Oslo. Det har likevel først og fremst vært et kjærlighetsarbeid. Få historikere får i oppdrag å skrive om sin egen viktigste fritidsbeskjeftigelse. Færre har anledning til å analysere også sin egen tid og sitt eget virke. Jeg har hatt mulighet til å skrive om min idrett og i noen grad gjenoppleve en intens og lykkelig ungdomstid. Jeg takker Tjalve for å ha fått anledning til å knytte sammen fag og hobby på en slik måte.

Jan Hemsvik og Jan Jørgen Moe har ansvaret for de statistiske delene. Uten deres innsats kunne jeg ikke ha skrevet fremstillingen på den tid som har vært til disposisjon. Tjalvister og fagkolleger har bidratt med kunnskaper og informasjon under arbeidet. Her kan jeg bare nevne dem som har gitt mest av sin tid til samtaler og til å lese utkast i forskjellige stadier: Roar Adler, Jan Hemsvik, Jan Myhre, Haavard Nordlie, Otto Nordlie, Arne Nytrø, Svein Oseid, Ivar Saunes, Stein Rodahl, Bjørn Vade, Øyvind Østerud.

Jeg vil takke Per Fredrik, som har lest om og kommentert Tjalves fortid — og sin fars, rettet opp store deler av manus på datamaskinen, og løpt med meg, og Tove, som har lest og skåret mine lengste setninger i biter, og har holdt ut med idrettshistorie like godt som med aktiv idrett. Forfatterfrister er slitsomme å leve med, kanskje mer anstrengende enn ungdoms ventetid på Frogner etter trening eller i bakgården på Bislet etter landskamp i «gamle dager»...

Ansvaret for dette forsøket på faglig forsvarlig jubileumshistorie for et idrettslag er selvsagt mitt eget. Jeg håper andre idrettslag følger Tjalves eksempel og engasjerer historikere til å skrive klubbhistorie eller åpner sine arkiver for historikere. Blant de frivillige folkelige bevegelser er idretten av de viktigste og i historisk forskning den minst undersøkte.

Oslo, november 1990

Innhold

INNLEDNING	9
ETABLERING AV EN ELITEKLUBB	15
Tjalve stiftes	15
De første tjalvister	18
Idrettslig, politisk og idrettspolitisk bakgrunn	22
Etableringsfasen i norsk friidrett 1891—1920	26
Lederposisjon i ny idrett	26
Synet på spesialisering	27
Trening og treningsforhold	28
Kampen om Dicksonpokalen	31
Tilbakeslag og nye konkurranseformer	35
Tjalve: skøyteklubb, fotball, ski og boksing	37
Krise, endring og vekst	41
Etablert i toppen. Perioden 1910—1920	46
Rekruttering	52
Idrett og økonomi	56
Økonomi og klubbstyring i Tjalve frem til 1920	57
Økonomistyring og klubb samarbeid	61
Tjalve og Norges Idrettsforbund	62
Idrettsorganisasjon og ideologi	64
Sosialt liv	66
Tjalve, norsk idrett og de frivillige organisasjoner. Noen refleksjoner omkring fremveksten av en idrettsklubb	70
 MELLOMKRIGSTIDEN:	
EN TOPPKLUBB BLANT MANGE	73
Idrettslig utvikling	75
Tyngdepunktene skifter	79
Trening og treningsformer	82
Rekruttering	85
Administrasjon og økonomi	89
Klubbmiljøet i mellomkrigstiden	92
Holmenkollstafetten — initiativet og det første arrangementet	94
Ekspløsiv vekst i stafetten	96
Oslo-dominans i Holmenkollstafetten	101
Organisasjonsprøve og propagandaverdi	102
Tjalve — 50 år	105

TJALVE UNDER KRIGEN	108
Idrettsstreik og samarbeid	108
Hvem var de nye tjalvister	111
Hva gjorde de egentlige tjalvister	112
 ETTERKRIGSTID OG GULLALDER	115
Gjenreisning, vekst og overoppheting	116
1945—1970. En løperklubb først og fremst?	121
En aktiv rekrutteringspolitikk og Tjalve som magnet	131
Gutteavdelingen	138
Endring av sosial og geografisk profil?	140
Klubbånd og klubbmiljø	143
Strid om Tjalve som eliteklubb	144
Tjalves styre: Profesjonalisering og spesialisering	150
Klubbadministrasjon og pengestyring	151
Fra generasjonsskifte tilbake til toppen	156
Kvinner i Tjalve og i Holmenkollstafetten	168
Holmenkollstafetten — eliteidrett og masseidrett i etterkrigstiden	175
Stafetten stagnerer	177
Ny vekst og nytt preg på stafetten	180
Stafetten som elitemønstring,	187
 HUNDRE ÅR FOR NORSK FRIIDRETT	191
TJALVES STYRER 1890—1990	195
TABELLER	201
TABULA GRATULATORIA	239

Innledning

Moderne friidrett har sin opprinnelse i England på begynnelsen av 1800-tallet. Fra 1820-tallet fant det sted organiserte konkurranser i løp i London, ved kostskolen Eton og ved universitetene i Cambridge og Oxford. Det første registrerte friidrettsstevnet ble arrangert ved Royal Military College i 1849. Oxford avholdt sitt første i 1860, og det ble etterfulgt av en lagkamp mellom Oxford og Cambridge i 1864. Løpet over en engelsk mil ble da vunnet på 4.56. Nasjonale mesterskap ble avholdt fra 1880.

Briten tok idretten med seg til Amerika. Alt i 1839 ble et stevne arrangert i Toronto i Canada. San Francisco Olympic Club ble stiftet i 1860, New York Athletic Club i 1868. Den arrangerte stevner utendørs så vel som innendørs. Et nasjonalt forbund ble dannet i 1879 og ble i 1888 etterfulgt av Amateur Athletic Union, AAU, som stadig er USAs nasjonale forbund.

I løpet av 1880-årene ble det etablert nasjonale forbund i Frankrike, New Zealand, Canada, Sør-Afrika og Belgia. Friidretten fikk altså i hovedsak utbredelse i to retninger, til tidlig industrialiserte land og til britiske kolonier og land preget av nær kontakt med Storbritannia. I den engelsktalende verden ble friidrett i høy grad knyttet til undervisningssystemet, på samme måte som andre idrettsgrener. Den første internasjonale lagkamp ble utkjempet i London i 1894 mellom Oxford universitet og Yale universitet. Året etter ble et tilsvarende stevne arrangert i New York.

Internasjonaliseringens far var imidlertid først og fremst franskmannen baron Pierre de Coubertin. Etter å ha bearbeidet opinionen i USA, Storbritannia og Frankrike i en årrekke, fikk han på en kongress i Paris i 1894 vedtatt å gjenopprette de klassiske olympiske leker. Etter vedtaket i Paris ble de første lekene i moderne tid arrangert i Athen i 1896.

Den internasjonale friidrettsorganisasjonen International Amateur Athletics Federation (IAAF) ble stiftet i 1913, og fra det tidspunkt ble verdensrekorder godkjent helt tilbake til 1870. Kvinner kom inn i friidretten for alvor rundt første verdenskrig. I 1917 ble det opprettet et nasjonalt forbund for kvinner i Frankrike, og i 1921 ble en internasjonal sammenslutning etablert av Storbritannia, Canada, Tsjekkoslovakia, Frankrike, Italia, Spania og USA. Kvinner fikk konkurrere i fem forskjellige øvelser under olympiaden i 1928.

Moderne friidrett har altså sin opprinnelse både i de antikke olympiske leker i

Hellas og i en britisk idrettstradisjon. Vi ser elementer av den antikke tradisjon i det moderne øvelsesutvalg og i den plass bryting i begynnelsen hadde i femkamp. Den ble kombinert med løp, hopp og kast. Den engelske friidretten kan spores tilbake til middelalderen. Da var et område i London særskilt forbeholdt den type øvelser vi i dag kaller friidrett. Den ble imidlertid forbudt på 1300-tallet fordi den tok oppmerksomheten bort fra bueskyting og dermed kunne redusere den militære slagkraft for de engelske konger. Friidretten fikk en renessanse fra annen halvdel av 1600-tallet, hvorefter den vokste i popularitet i den grad at konkurranser og øvelsesutvalg ble formalisert gjennom regelverk og foreninger i løpet av 1800-tallet.

Hverken Norge eller de øvrige nordiske land stod i første rekke i denne prosessen. Det kan ha sammenheng med at denne delen av Europa var under sterk tysk innflytelse mot slutten av forrige århundre, og friidrett fikk innpass i Tyskland først i tiden frem mot første verdenskrig. I de tre skandinaviske land finner vi den første utvikling mot organisert friidrett i løpet av 1880-årene, i høy grad i tilknytning til turnsporten. Da idrettsklubben Tjalve ble dannet i 1890 som en forening til fotløpsportens fremme, ble den landets første spesialklubb for friidrett. Friidrett ble vidt definert; den omfattet også femkamp med bryting og kappgang. Kjernen i den tids friidrett var imidlertid den type øvelser som i dag går under samme betegnelse, selv om utvalget av øvelser var snevrere.

Konkurranser med internasjonal deltagelse ble tatt opp i Skandinavia allerede det første året Tjalve eksisterte. Da idretten først ble formalisert i Skandinavia, tok skandinaviske klubber og forbund raskt etter Frankrike og den anglo-amerikanske verden. Med unntak for olympiadene var imidlertid deltagelsen i internasjonale konkurranser i det vesentlige begrenset til Skandinavia i tiden frem mot verdenskrigen. Tjalve var ikke bare den første norske friidrettsklubben i Norge. Klubben innledet også de internasjonale konkurranser og tok initiativet til dannelsen av det første norske friidrettsforbundet.

De første stevner foregikk på veier eller gressletter, dvs. uten at det var laget baner av noe slag. De første banene ble anlagt fra slutten av 1800-tallet. Løpene ved det internasjonale stevnet i New York i 1895 ble arrangert på en bane som målte en femtedels engelsk mil, dvs. vel 320 meter. Etter hvert kom baneanlegg til å bli oppmålt etter det metriske system, og løpsøvelsene ble inndelt etter samme standard. Stadionanlegg ble fra begynnelsen av vårt århundre bygd i stort omfang med en rundbane på 400 meter.

Fra slutten av 1800-tallet ble det vanlig at banene fikk et dekke av koksgrus eller leire eller en blanding av de to. Rundt første verdenskrig synes det også å ha vært vanlig for de få norske baneanlegg. De grunnleggende trekk ved friidretten var i det store og hele etablert rundt første verdenskrig. Det gjelder øvelsesutvalg så vel som regler og også, om enn i mindre grad, teknikker. En rund kulering kom til for OL i London i 1908; tidligere hadde «ringen» vært firkantet. Først etter annen verdenskrig ble det vanlig med støpt ring til kastøvelsene. Liggende start for sprintøvelsene ble introdusert av en student ved Yale i 1887, og piggskoen ble konstruert i England i 1891.

Det andre norske mesterskapet i friidrett ble avholdt i Kristiansand i 1897. Arrangementet ble gjennomført på festningsområdet, som så mange mesterskap og større stevner i Norge i denne perioden. Stavhoppkonkurransen gir et godt bilde av forholdene. De lengre løpene ble arrangert på en rundbane på 190 meter.

Tjalve gikk altså i bresjen for å innføre og utbre en internasjonal idrett i Norge. For klubbens første ledere og aktive dreide det seg om å plante i norsk jord en idrett hvor hovedtrekkene alt var fastlagt utenfra. Friidrett hadde blitt drevet i Norge i noen grad før Tjalve ble stiftet, og andre klubber kom til straks etter. Tjalve var likevel en nyskaper i etableringen av norsk friidrett, og har fortsatt å være det i de 100 år klubben har eksistert. Nyskapning, innovasjon, er et gjennomgangstema i fremstillingen.

Men Tjalve har ikke bare vært nyskaper. På mange områder har andre klubber gått foran og Tjalve kommet motstrebende eller forsinket etter. Klubben var på etterskudd når det gjaldt barne- og ungdomsidrett, og motstrebende når det gjaldt å ta opp kvinneidrett selv. I utviklingen av norsk friidrett og av Tjalves profil kan vi se et samspill mellom initiativ fra Tjalves side, nytenkning fra andre klubber og press fra omgivelsene.

Viktige sider ved Tjalves utvikling kan forklares ved å vise til at det fra begynnelsen av var initiativtagernes mål å skape en klubb for topputøvere, en eliteklubb. Det lyktes de med, og det har hele tiden siden vært et mål for Tjalves ledelse og aktive å opprettholde denne elitestatus. De har ikke alltid lyktes; ved et par anledninger har klubben vært på grensen til oppløsning, såvel av økonomiske som idrettslige årsaker. Men elitemålsetningen, og en umåtelig sterk bevissthet om kontinuitet innenfor klubben, har virket til å holde den sammen også i nedgangstider og i perioder hvor den ikke har nådd de oppsatte idrettslige mål. Også i den forstand er Tjalve unik.

Den har ikke bare Norges lengste historie som friidrettsklubb, den er også alene om å ha vært toppklubb hele tiden. Miljø og elitestatus er også gjennomgangstemaer i boken.

Idrettslag så vel som de enkelte utøvere arbeider under svært usikre vilkår. Påregnelige utgifter er alltid større enn påregnelige inntekter. Administrasjon og økonomisk utvikling er sentrale temaer i alle idrettslags historie. Et toppidrettslag kan ikke fungere uten forholdsvis store utgifter. Tjalves kamp for å dekke sine utgifter gir et instruktivt innblikk i de problemer idrettslag må kjempe med. De er nok forstørret i forhold til de vanskeligheter vanlige friidrettslag må kjempe med, men det er grunn til å anta at de er karakteristiske.

Det har vært et mål for arbeidet å sette Tjalves historie inn i en allmenn norsk historisk sammenheng. Det betyr ikke at idrettslig utvikling er å betrakte som noen enkel avspilling av økonomisk og sosial utvikling. Utvikling av former for idrettslig utfoldelse og organisering har sin egen dynamikk. Men idretten er selvsagt en del av samfunnet, og økonomisk og sosial utvikling setter klare rammer for idrettslig virksomhet. Det er f.eks. åpenbart at før arbeidstidsbegrensninger ble innført i Norge, var det vanskelig for medlemmer av arbeiderklassen å drive konkurranseidrett på linje med representanter for andre samfunnslag. Inntil et godt vei-, jernbane- og flynett ble utbygget, og før lørdagsfri ble vanlig, var dagens massedeltagelse i Holmenkollstafetten ikke mulig. Rammevilkårene for idretten er en del av idrettshistorien.

Det er også interessant å se på hvilke samfunnsgrupper initiativtagerne til Tjalve kom fra, og i hvilken grad vi finner endringer over tid i rekrutteringsmønsteret. Tjalve har for mange utenfor stått som en klubb fra Oslos sentrum og vestkant, og med tilhørende sosialt preg. Har det faktisk vært slik, eller er det snarere slik at idrett virker sosialt utjevne og at i et toppidrettslag er det prestasjoner og ikke nedarvede posisjoner som teller? Eller er det kanskje slik at idretten skaper et omfattende fellesskap i høy grad uavhengig av både prestasjoner og sosial og økonomisk bakgrunn?

I en relativt kortfattet jubileumsfremstilling er det ikke mulig å svare uttømmende på alle disse spørsmål. De utgjør likevel viktige temaer i fremstillingen. Slike spørsmål vil også komme til å stå sentralt i fremtidig idrettshistorisk arbeid.

Idrett er allmenn samfunnshistorie og organisasjonshistorie. Men friidrett på toppnivå dreier seg først og fremst om konkurranser, prestasjoner og utvikling av prestasjonsnivå. Tjalves posisjon i norsk toppidrett er utgangspunktet og gir hovedtråden i boken. Nerven og dramaet i en friidrettskonkurranse, det være seg sprint eller lengre løp, hopp eller kast, er vanskelig å gjenskape i en skriftlig fremstilling. Det ville være på linje med å beskrive en teaterforestilling slik den fortoner seg for skuespiller så vel som for publikum. Ideelt burde analysen av en konkurranse også omfatte forarbeidene — treningen, de mentale forberedelsene og miljøet i bred forstand.

Jeg har valgt å utelate dramaet og den intense spenningen som finnes både i de store konkurransene og i de av lokal art. Det er dels fordi jeg har hatt begrenset plass

og tid til disposisjon, dels fordi disse sidene ved friidrett er vanskelig å redusere til almen beskrivelse og analyse, dels fordi jeg som historiker ikke tidligere har beskjeftiget meg med den type spørsmål. Det betyr ikke at jeg mener spenning, drama og prestasjonspress i idrett er uvesentlig. Tvert om, langt på vei er det dette idrett dreier seg om. Men det vet vi. Det slår oss i øynene fra avisene hver mandag og fra TV-skjermene hver søndag kveld. Disse sidene ved friidretten kan og bør behandles med større innsikt enn pressen gjennomgående gjør, og de kan også behandles historisk. De allmenne historiske rammer og de idrettshistoriske rammer omkring norsk idrett generelt, og norsk friidrett spesielt, har inntil de aller siste årene vært et neglisjert tema i norsk samfunnsdebatt og i norsk historieskrivning. Sett fra historikerens utgangspunkt har de allmenne spørsmål i øyeblikket størst krav på oppmerksomhet.

Fremstillingen er kronologisk inndelt i tre større og en mindre del. Perioden 1890–1920 utgjør første del, mellomkrigstiden annen del. Krigsårene med idrettsstreiken er skilt ut som en egen periode og er behandlet meget kort. Etterkrigstiden frem til 1990 er så samlet innenfor en egen del. Innenfor disse omfattende periodene er fremstillingen tematisk organisert. I en såvidt kort bok har jeg ikke forsøkt å gi noen fullstendig hverken kronologisk eller tematisk dekning av Tjalves, de enkelte utøveres eller administrasjonens utvikling. Det ville ikke vært mulig. Jeg har konsentrert meg om det jeg har sett som viktige temaer, om fremtredende aktive og sentrale lederskikkelser og trenere.

Jeg har på mange måter kunnet skrive en lykkelig historie. Tjalve har over en periode på 100 år vært Norges ledende friidrettsklubb. Den har vært gjennom alvorlig krise og enkelte betydelige indre konflikter. Frem til jubileet i 1990 har de alle blitt overvunnet. I denne perioden har Tjalve bidratt til å skape norsk friidrett på toppplan, til å skape topputøvere, til å fremme barne- og ungdomsidrett og til å organisere en av verdens store massemønstringer i idrett. Ikke minst har de aktive og lederne i Tjalve skapt sterke bånd seg imellom, noe som bidrar til å forklare at klubben har klart seg så godt så lenge.

Fremstillingen bygger først og fremst på Tjalves eget arkiv: styreprotokoller, årsberetninger, korrespondanse og klubbavisen *Tjalvisten*. For etterkrigstiden er dette materialet meget omfattende og relativt fullstendig om vi ser bort fra korrespondansen. For tidligere perioder er det mer fragmentarisk. Regnskaper har bare vært tilgjengelige for etterkrigstiden. For de tidligere perioder har jeg måttet nøye meg med å referere styrets og andres vurderinger av den økonomiske situasjon uten selv å ha sett regnskapene. Det betyr at en del av mine vurderinger av den økonomiske utvikling har et noe spekulativt preg. På slutten av arbeidet har det blitt oppdaget materiale som jeg ikke har hatt tid til å utnytte. Jeg regner også med at det finnes materiale i privat eie som jeg ikke har funnet frem til.

Jeg har hatt stor nytte av samtaler med en lang rekke tjalvister. De eldste av dem begynte i klubben i 1920-årene. Flere av dem har lest hele eller deler av manuskriptet i utkast. Jeg har selvsagt også hatt stor nytte av å ha vært medlem av Tjalve selv i en fjerdedel av klubbens levetid.

Internasjonalt er idrettshistorie så vel som idretts sosiologi viktige forskningsområder. Slik er det ikke i Norge. Idrettshistorie har vært neglisjert av historikere og av idrettens egne organer. I betraktning av idrettens posisjon blant de frivillige organisasjoner er det bemerkelsesverdig. Unntaket er Finn Olstads og Stein Tønnessons *Norsk idretts historie*, bind 1, *Forsvar, sport, klassekamp 1861–1939* og bind 2, *Folkebeholdning, trim, stjerner 1939–1986* (Oslo, 1987), et oppdragsarbeid for Norges Idrettsforbund. Uten disse arbeidene som grunnlag ville det knapt vært mulig å skrive Tjalves historie på den tid som har vært til rådighet. Jeg har i tillegg hatt stor nytte av *Norsk fri-idretts historie fra 1896 til 1950* (Oslo, 1952). Det er en redaksjon av avisstoff om norsk friidrett ved Sverre Gundersen og Edvard Nilsen. I Tjalves arkiv ligger dessuten en rekke utkast til Tjalves og norsk friidretts historie ved Tjalves medlemmer Yngvar Bryn, Sverre Gundersen og Alfred K. Jensen. De har også vært til stor nytte, likeså Anton Bechs fremstilling av Tjalves historie til jubileet i 1965. I tillegg har jeg hatt nytte av Petter Larsen, *Med AIF-stjerna på brystet* (Oslo, 1979) og den offentlige utredningen *Frivillige organisasjoner* (NOU 1988:17).

Jeg har ikke gjort noe forsøk på systematisk gjennomgang av pressen, men jeg har hatt stor nytte av avisutklipp og flere årganger av *Sportsmanden*, *Idrættsliv* og *Norsk Idrætsblad*. I tillegg har jeg benyttet en del kortere jubileumsskrifter for svenske idrettslag som jeg har funnet i Tjalves arkiv, samt programmene for Holmenkollstafetten. Den alminnelige litteraturen om norsk historie fra slutten av 1800-tallet representerer det selvsagte utgangspunkt for boken.

Viktige datoer

- 1890 Tjalve stiftes.
- 1896 Norsk Idrætsforbund (friidrett) stiftes. Tilknyttes Centralforeningen for utbredelse av Idræt (Stiftet 1861).
- 1907 Norsk Idrætsforbund melder seg ut av Centralforeningen. Går sammen med Norges Turn- og Gymnastikkforbund (stiftet 1890) og de tar navnet Norges Turn og Idrætsforbund.
- 1910 Norges Turn og Idrætsforbund, sammen med andre særforbund, danner Norges Riksforbund for Idræt.
- 1918 Norsk Idrætsforbund (friidrett) skiller lag med Turnforbundet.
- 1919 Norges Idrætsforbund er sammen med andre særforbund med på å danne Norges Landsforbund for Idræt.
- 1924 Arbeidernes Idrettsforbund (AIF) stiftes.
- 1946 Norges Idrettsforbund stiftes ved at Landsforbundet og AIF slås sammen.

Etablering av en eliteklubb

Denne første delen av Tjalves historie dekker de første tre år fra stiftelsen i 1890 til ca. 1920. De representerer en omskiftelig periode i klubbens liv, men likevel med en naturlig avgrensing til mellomkrigstiden. Det er en avgrensing som er naturlig også fordi den gjelder norsk friidrett i sin alminnelighet.

Vi skal først ta for oss bakgrunnen for stiftelsen. Den settes inn i en generell samfunnsmessig ramme såvel som i en idrettslig. Tjalve var pioneren på sitt område. Det er da selvsagt viktig å forstå de enkelte initiativtagerne. Hvem var de, hvor kom de fra, hva slags målsetninger hadde de? Som pionerer var de på noen felt representative for alminnelige holdninger i tiden, på andre var de i forkant. En viktig konfliktlinje i norsk idrett — spenningen mellom eliteorientering og masseidrett, mellom idrett som et mål i seg selv og som et middel til andre mål — kommer klart til uttrykk i den organiserte idretts første tid. I denne strid stod Tjalve i fremste rekke på eliteidrettens side.

Organisert konkurranseidrett var noe nytt mot slutten av forrige århundre. Friidretten begynte da på helt bar bakke i Norge. I perioden frem til 1920 fant den sin form, klubbene utviklet sin stil for konkurranse og samarbeid og for økonomistyring. Det skjedde dels under harmoniske forhold, men først og fremst under strid og usikkerhet. Organisert konkurranseidrett var i denne perioden å ligne med et uorganisert marked, hvor konkurrentene tok i bruk forskjellige virkemidler for å styrke sin posisjon. Hverken idrettslig eller økonomisk var det noen lett periode. Mange klubber bukket under i konkurransen, idrettslig eller økonomisk, eller på begge måter. Tjalve gjennomlevde også en kriseperiode etter å ha vært Norges fremste klubb frem til århundreskiftet. Den økonomiske og administrative utvikling er like sentral for forståelsen av klubbens utvikling som den idrettslige.

Idrettslag som skal lykkes er avhengig av at medlemmene fungerer sammen sosialt. Tjalve var i noen grad preget av konflikter mellom grupper og generasjoner, men i hovedsak utviklet klubben et godt sosialt miljø. Det er også et viktig tema i det følgende.

Tjalve stiftes

Idrettsklubben Tjalve ble stiftet tredje juledag 1890 av tre unge menn, Gustav S. Thorp, Oscar Fredriksen og Asbjørn Bjerke. Thorp med sine 24 år var den eldste, 19 år gamle Bjerke den yngste. De tre var utbrytere fra Kristiania Sportsforening, som

Gustav S. Thorp, friidrettsmann, syklist, turner og en gang formann for Kristiania Sportsforening, var den fremste drivkraft for stiftelsen av Tjalve.

var blitt dannet i 1887 og ble oppløst allerede i 1893. Etter en rekke opphissete diskusjoner i Sportsforeningen, blant annet om amatørspørsmålet, trakk de tre seg ut sent i 1890. Om kvelden tredje juledag møttes de i «den nye bodega i Prinsens gate», og der «beseglede» de dannelsen av den nye klubb med «et glass vin og et haandtrykk». I sin beretning om begivenheten 15 år senere konstaterte Gustav Thorp ganske tørt at dette «var visstnok den mindste forening, baade her i landet og ellers, men vi var til gjengjeld enige og oppfylt av iver for sagen.»

Innen første ordinære møte 5. januar 1891 hadde ytterligere fem personer i samme aldersgruppe meldt seg inn. På møtet ble det valgt et styre bestående av fire personer, formann, viseformann, sekretær og kasserer, samt trener og to suppleanter. Sekretæren skulle også fylle rollen som trener. Av klubbens åtte unge menn bekleddes altså fem ulike stillingsverv. I jakten på en formann hadde de tre initiativtagerne funnet det hensiktsmessig å gå utover de allerede innmeldte medlemmers rekker. De henvendte seg til den kjente idrettsentusiast, idrettsmann og idrettsentreprenør, premierløytnant Henrik Angell. Han hadde en spesiell forkjærlighet for «fri idrett», som den gang var i sin spede begynnelse i Norge. I arbeidet med å etablere den nye klubben var det viktig for de unge initiativtagerne å kunne vise til en formann som hadde erfaring og som nøyte en viss berømmelse hos allmennheten. Bak denne strategien stod Gustav Thorp. Thorp var også en fremtredende turner, samtidig medlem av Kristiania Velocipedklubb, og i en periode hadde han vært formann for Kristiania Sportsfor-

ening. Hans erfaringer derfra sa ham at det var behov for Angell, ikke bare som trekkplaster, men også som et symbol på sterk og autoritativ ledelse.

Thorp, Bjerke og Fredriksen hadde før de forlot Sportsforeningen sikret seg at flere av dens medlemmer ville slå følge inn i den nye klubben, som skulle få navnet Tjalve. En av dem ble opptatt i klubben på betingelse av at han meldte seg ut av sin tidligere klubb. Det gjorde han ikke, og, som det står i protokollen fra møtet 10. januar 1891, «han blir derfor at udstryge af foreningen.» De tre initiativtagerne og deres nærmeste forbundsfeller hadde store ambisjoner på nyskapingens vegne. De ønsket ikke noen reprise på den strid som hadde preget deres tidligere klubb, og den uestadighet som generelt hadde preget de mange nydannelser innen friidrett og andre idrettsgrener i det foregående tiåret.

Klubben skulle som den første i Norge «uddanne sine medlemmer i fodsport», som det står i paragraf 1 i klubbens første lov. Dette målet skulle fremmes gjennom stadige øvelser under ledelse av en trener, gjennom kappgang og utflukter i skog og mark og gjennom konkurranser «i og delvis udenom foreningen.» Thorp, Bjerke og Fredriksen var foregangsmenn for en ny idrett i Norge.

Baneanlegg slik vi kjenner dem, fantes ikke. De som i det små drev med løping og gangsport, var henvist til veier og løkker. Det var uhyre vanskelig å finne egnede lokaler for innendørs trening om vinteren. Utstyr som spyd, diskos, kule og hekker fantes ikke. Personlige effekter som treningsdrakter og piggsko var ukjent. Fra vårt utsiktspunkt i dag var heller ikke de gymnastikksko som ble brukt til løping særlig egnet. Det fantes ingen trenere med kunnskaper om den nye idretten og selvfølgelig heller ikke noe landsomfattende forbund man kunne henvende seg til for råd og støtte i oppbyggingsfasen.

Det var de første initiativtagerne i de første klubbene som måtte legge grunnlaget for den senere idrettslige og organisatoriske utvikling. De måtte finne og utvikle egnede steder å trene og konkurrere på, de måtte skaffe utstyr til baner og aktive, de måtte finne litteratur om trening og på ulike måter finne inspirasjon til den daglige virksomheten i klubbene. Ikke minst måtte de skaffe penger til den mangeartede virksomheten. Fra den norske stat var det ikke meget å hente, og vi skal se at de begrensede midler som fantes, på denne tid ble kanalisert gjennom andre og til dels både fiendtlig innstilte og konkurrerende organisasjoner.

Stifterne siktet høyt. De var nyskapere med høye ambisjoner. Vi ser det klart i den bevisste symbolbruken. Den landskjente offiser og idrettsmann Henrik Angell var blitt forespurt om å være formann til tross for at han ikke hadde noe med initiativet å gjøre. Vi kan også slutte av det tilgjengelige skriftlige materialet i klubbens arkiv, og fra Angells alt i alt beskjedne administrative innsats, at han heller ikke hadde forpliktet seg til å være annet enn et symbol i starten. Klubbens navn, Tjalve, var hentet fra norrøn mytologi. I *Edda* hører vi om bondesønnen Tjalve som var med guden Tor da han dro til Utgard-Loke i Jotunheimen, og løp om kapp med Hugen (tanken) til Loke. Tjalve var et synonym for rask til fots. Med henvisningen til nordisk mytologi knyttet initiativtagerne an til tidens nasjonalromantiske strømninger og trakk tråder tilbake til norrøn tid, en ærerik epoke for den norske nasjon.

Tjalves første banner ble utskåret i tre av treskjærer Sendstad. Det ble avslørt på Klosterengen idrettsplass 6. september 1896 med en tale av klubbens formann P. B. Brodersen. Tjalve beholdt riksvåpenet som klubbmerke frem til 1.1.27, da det ble erstattet av dagens merke. Utenriksdepartementet nedla i 1926 forbud mot at private organisasjoner fikk bruke riksvåpenet. Det hadde da siden 1922 pågått strid om saken.

Andre klubber som ble dannet på samme tid, som Gleipner, Norrøna, Ørnulf og Thor, gjenspeiler den samme status som vikingånden synes å ha hatt på denne tiden.

Denne norskdom ble også understreket gjennom valget av klubbmerke. I en beretning skrevet få år etter heter det at det norske «våpen var det eneste rette symbol.» For ytterligere å understreke at medlemmene ikke bare var norske, men også hurtige, ble en pil satt gjennom riksvåpenet. Etter formannens oppfatning skulle klubben med fynd og klem vise verden at «guttene var norske og at de kjempet for Norge.» I mange henseende var Tjalve en karakteristisk nyskapning for sin tid, men den skilte seg likevel ut fra flertallet av samtidige nykommere i den kombinasjonen av eliteorientering, spesialisering og nasjonal selvhevdelse som preget den.

De første tjalvister

Hvem var så disse unge initiativtagerne? Hva var den idrettslige ramme for initiativet? Hva slags idrettspolitisk, sosial og politisk sammenheng handlet de innenfor? Thorp, Bjerke, og Fredriksen, så vel som Hans Haugom, P. Bredo Brodersen, Fredrik Printz Bagge og andre som meldte seg inn straks etter stiftelsen, hørte med blant de fremste idrettsmenn i Kristiania. Thorp hadde vært turner siden 1886, han var en fremragende sykkelrytter, og i friidrett utmerket han seg senere i spyd og deltok i sprang og andre kastøvelser. Samtidig med sin aktive karriere hadde han tillitsverv i Tjalve, og han ble senere formann i klubben. I tillegg hadde han tillitsverv innenfor flere andre idretter.

Asbjørn Bjerke var en enda mer allsidig idrettsmann. Han ble viseformann i Kristiania Turnforening 20 år gammel. Han drev som roer og syklist, og som friidrettsmann utmerket han seg som mangekjemper. Han står som den første klubbrekordholder på 200 meter med 25,0 fra 1891. Han rykket opp fra viseformann til formann i Tjalve da den valgte formannen trakk seg vinteren 1892 etter et skandalepreget skøytearrangement. Senere var Bjerke mangeårig formann i Friid-

rettsforbundet, som så mange andre av Tjalves ledende medlemmer frem til annen verdenskrig.

Oscar Fredriksen skiller seg litt fra de to andre. Han tok ugjerne administrative verv. Den siden av hans virke begrenset seg til en årelang tjeneste som revisor i Tjalve. Til gjengjeld var han i første halvdel av 1890-årene en av Norges aller fremste skøyteløpere og deltok for Norge i internasjonale mesterskap.

Felles for de fleste tidlige tjalvister var altså både fremragende idrettslige kvalifikasjoner og administrative evner og vilje til å ta slike oppgaver. Ikke bare ønsket de å drive den nye idrett, friidrett, innenfor faste og formaliserte rammer; de forstod også at om de skulle få oppfylt sine ønsker i Norge, måtte de selv skape disse rammene. Mens dagens friidrett i det store og hele er preget av klare rollefordelinger mellom aktive, trenere og ledere, gikk de aktive den gang igjen som både ledere og trenere.

Hva slags sosial og økonomisk bakgrunn hadde så disse fysisk velutrustede, skriveføre og taleføre unge menn? Vi kan ut fra allmenn kjennskap til perioden gå ut fra at hovedtyngden tilhørte byens borgerskap. Vi vet fra undersøkelser fra rundt 1920 at arbeiderbarn den gang jevnt over hadde dårligere fysiske forutsetninger enn barn fra andre samfunnslag i byene. Det hadde sammenheng med kosthold og andre oppvekstvilkår. Forskjellene var enda større rundt 1890. Vi kan også gå ut fra at ungdom fra arbeiderklassen rundt århundreskiftet jevnt over hadde mindre tid og økonomisk mulighet til å delta i idrett. 10-timers dagen og 54-timers uken ble først innført ved lov av Stortinget i 1915. I 1918 fulgte innføringen av 8-timers dagen. Hardt og langvarig fysisk arbeid til relativt beskjeden lønn må ha virket sterkt begrensende på arbeidergutters muligheter for å delta i konkurranseidrett. Det er grunn til å understreke dette, selv om det kan vises til unntak som Oscar Mathiesen. Vi kan også gå ut fra at den strenge håndhevelsen av amatøridealet lett kunne føre til at aktive fikk personlige utlegg på å drive idrett.

Hovedtyngden av Tjalves aktive og ledere den gangen ser ut til å ha arbeidet i tjenesteytende næring i privat eller offentlig sektor. Blant medlemmene finner vi et stort antall kontorister og ekspeditører, samt en og annen handelsreisende. Bak slike titler kan det skjule seg vidt forskjellige arbeidsoppgaver og sosial posisjon, men de peker likevel mot middelklassen. Ekspeditører den gang hadde en høyere sosial posisjon enn i dag. Det er få aktive som direkte kan knyttes til byens sosiale og økonomiske elite. Denne slutningen er imidlertid befestet med ytterligere usikkerhet. Hovedtyngden av de aktive var meget unge menn. Selv om de satt i midlere eller lavere stillinger på den tiden da de startet Tjalve, må vi kunne regne med at de klatret på samfunnsstigen etter hvert som de ble eldre. Det gjelder i alle fall for det relativt begrensede antall det har vært mulig å følge over tid gjennom yrkesregistre og gjennom Tjalves arkiv.

For det annet tyder omgangsformen på at klubbmedlemmene selv har hatt relativt god råd. Helt fra begynnelsen utfoldet de stor selskapelighet med hyppige klubbafetner med god servering på restaurant eller kafé, og holdt også mer formelle sammenkomster «med damer». For det tredje var enkelte av klubbens medlemmer, f.eks. Thorp, i den tidlige fasen personlig i stand til å dekke utgiftene ved lange

I tiden rundt århundreskiftet ble idrett sporadisk vist stor interesse fra offentlige myndigheter. Dette bildet fra Frogner stadion i 1908 viser den norske troppen til OL i London under en oppvisning for kongen og dronningen. Oppvisningen illustrerer idrettens middelklassepreg.

stevnereiser for noen av klubbens yngre medlemmer. Vi kan også registrere et mindre antall medlemmer som i 1890-årene var studenter, og som vi senere finner igjen som henholdsvis advokat, som Hans Haugom, eller direktør, som Asbjørn Bjerke. Vi finner også en fabrikkier, Wilhelm Blystad, som var en av klubbens aller fremste aktive frem mot OL i London i 1908. Blant klubbens første formenn finner vi også grosserer Wm. Baastad, senere første formann i Friidrettsforbundet, Norsk Idrætsforbund som det het fra 1896 til 1925. Baastad var et av de eldste medlemmer i klubben og en av de få som utelukkende drev administrativ virksomhet. I tillegg finnes et mindre antall offiserer som medlemmer og aktive i klubben. Det kan imidlertid virke som tilstrømningen av offiserer var langt mindre til friidretten enn til turn og gymnastikk, som i rekrutterings- og organisasjonssammenheng var den skarpeste konkurrent.

Noe tydeligere bilde av den sosiale rekruttering til Tjålve er det vanskelig å gi uten langt mer omfattende undersøkelser. Det er klart at noen kom fra og fortsatte å høre til byens og landets sosiale og økonomiske elite. Vi vet i tillegg at klubbens indre kjerne i denne perioden hadde lett tilgang til noen av byens «rigmænd», som Thorvald Meyer og stadthauptmann Rich. Andvord. Når de økonomiske problemer ikke kunne løses på annen måte, ble slike personer anmodet om å gi økonomisk støtte.

Til tross for de mange usikkerhetsmomentene som hefter ved kildene, kan vi nok så sikkert regne med at hovedtyngden av medlemmene kom fra det midlere borgerskap. I tillegg kommer et mindre innslag fra lavere middelklasse, samt et meget lite antall

faglærte arbeidere. Sammensetningen i medlemsmassen reflekterer Oslos vekst og posisjon som handelssentrum på Østlandet og for landet som helhet fra midten av 1800-tallet. Som vi skal se, ble friidrett drevet frem av nye sosiale grupper.

Klubben ser ikke ut til å ha hatt tyngdepunkt i noen spesiell bydel i denne perioden. Det er lett forklarlig ut fra dens opprinnelse. Initiativtagerne var misfornøyde medlemmer i en annen sportsklubb av allmenn karakter og med bred rekruttering. I tillegg var byen den gangen mer kompakt — selv med forsteder — enn den er i dag. Totalt bodde det i Oslo og nærmeste omland rundt 250 000 mennesker ved århundreskiftet. Med den relativt beskjedne oppslutning idrett i sin alminnelighet og friidrett i særdeleshet hadde på den tid, ville det falt vanskelig å danne en klubb med sterk eliteorientering og samtidig utpreget bydelsprofil. Friidrett på dette organiserte nivå var dessuten en fritidsbeskjeftigelse for eldre ungdom og voksne menn. Friidrett for kvinner fikk ikke særlig omfang i Norge før etter annen verdenskrig. Gutteavdelingene kom først i tiden rundt første verdenskrig. Bydelstilhørigheten behøvde ikke være så sterk for relativt voksne mennesker, som også på denne tiden kunne være relativt mobile.

Det er gjennomført få undersøkelser av friidrettsklubbers geografiske og bydelsmessige tilhørighet. Det er likevel grunnlag for å konkludere at de tidlige klubbene i de store byene rekrutterte fra vide områder. I så måte skiller de seg fra fotballklubbene, som har klarere bydelspreg. Vi kan gå ut fra at det har sammenheng med friidrettens mer individuelle preg. I langt mindre grad enn fotballspillerne var de aktive avhengige av å være til stede på et bestemt samlingssted til fastsatt tid.

Vi står overfor en klubb som helt fra starten hadde en sterk elite- og konkurranseorientering. Medlemmene kom fra alle kanter av byen og ga klubben en klar, men ikke eksklusiv, borgerlig profil. En viss eksklusivitet lå selvsagt i kravet om at nye medlemmer først kunne innvoteres etter anbefaling «af kjendte idrætsmænd, hvoraf mindst to er medlemmer af foreningen.» Denne kontrollen med nye medlemmer hadde neppe et ekskluderende sosialt siktemål. Snarere gjaldt det å forsikre seg om at nye medlemmer mente det alvorlig med sin idrett, at de var villige til å betale sin kontingent, og ikke bare flagret fra den ene klubben til andre, som mange faktisk gjorde på denne tiden. Dette er et spørsmål vi i forskjellige sammenhenger kommer tilbake til.

Snarere må vi kunne gå ut fra at stifterne av Tjalve, som av andre nye klubber, var preget av likhetsholdninger. De strevde for å innføre til Norge en ekstremt målbar idrett. De aktive var for idrettslige formål i utgangspunktet like. Klasse- og standsposisjon var i prinsippet idretten uvedkommende. Det var prestasjon og ikke sosial posisjon som var avgjørende for rangering. Både konkurranseformer og vesentlige deler av den offisielle ideologi innen den nye konkurranseidretten oppmuntret til egalitære holdninger. Det skulle være like muligheter for alle. Rangering skulle finne sted etter dyktighet. I praksis var det selvsagt ikke alltid så enkelt. Finn Olstad konstaterer i sin fremstilling av *Norsk idretts historie* at i skytterkonkurransene, som var i stadig utvikling fra midten av 1800-tallet, hendte det ikke sjelden at de beste skytterne avstod fra å vinne. Det kunne være fordi sosial rang tilsa at andre burde

vinne, eller fordi de beste ikke hadde økonomisk mulighet til å spandere den runde på de andre skytterne som skikk og bruk tilsa. Vi skal ikke se bort fra at det omfattende sosiale liv omkring Tjalve i den første tiden virket til å begrense medlemskapet. På dette området skilte imidlertid ikke Tjalve seg fra andre samtidige fridrettsklubber. «Fiksing» av resultatene slik det altså ble gjort i skytekonkurranser, ville imidlertid ha vært vanskelig i fridrett. Konkurrentene var i det store og hele også mer jevnaldrende og anså hverandre mer som jevnbyrdige enn tilfellet var i mange skytterlag, hvor det fantes store sosiale og aldersmessige forskjeller mellom medlemmene. Det er snarere karakteristisk for den nye konkurranseidretten at i Tjalves ruller står de fleste medlemmer bare oppført med navn og adresse. Titler eller sosial posisjon nevnes meget sjelden. I arkivet for denne perioden er det i hovedsak klubbens riddere som er registrert med tittel, og da i ridderskapets egne protokoller. I noen grad ble medlemmene omtalt med tittel i forbindelse med styrevalg og ved valg til tillitsverv i andre organisasjoner. Åpenhet og mobilitet var bygget inn i den nye idretten. I første omgang tiltrakk den sannsynligvis mest representanter for den fremvoksende handelsstand og middelklasse som vokste frem gjennom forvitringen av den gamle sosiale orden. Idrett var for dem en velegnet arena for konkurranse. Men idretten var prinsipielt åpen for alle, og det var målbare prestasjoner som skulle føre til toppen. Det var slik sett godt samsvar mellom Tjalves idrettsideologi og den som dominerte i samfunnet omkring.

Idrettslig, politisk og idretts-politisk bakgrunn

Forgjengeren for vår tids Norges Idrettsforbund, Centralforeningen for Udbredelse av Legemsøvelser og Vaabenbrug, ble dannet i 1861. Som Finn Olstad understreker, hadde den som mål å utbre ferdigheter i legemsøvelser og våpenbruk blant alle samfunnsklasser. Etablering av skytterlag stod i sentrum for interessen. I tillegg til skyting ble gymnastikk og skiløping uttrykkelig nevnt som oppgaver for skytterlagene. Det fantes før 1861 noen få skytterlag. Centralforeningens oppgave skulle bli å organisere virksomheten ovenfra. De 37 som sendte ut innbydelsen til å stifte Centralforeningen representerte ulike yrker, eller snarere stender. Det var sivile og militære embedsmenn, handelsborgere og håndverksborgere og en gårdbruker. Det var tidens fremste menn som stod bak initiativet, eldre personer i etablerte posisjoner. Formålet var å frembringe dyktige forsvarere av fedrelandet. Bakgrunnen var dels den allminnelige utvikling og internasjonale spenning i Europa som styrket interessen for forsvaret, men i særdeleshet det spente forholdet til Sverige fra unionskrisen i 1859–60. Finn Olstad har påvist sammenhengen mellom den politiske spenningen og oppbyggingen av skytterbevegelsen. Men skytterlagene skulle ikke forbli dominert av en sosial elite eller utelukkende preget av nyttehensyn. Det oppstod raskt spenning mellom ledelse og den allminnelige medlemsmasse. De menige medlemmer ble snart mer interessert i konkurransekyting og sosialt samvær enn forberedelser til fedrelandsforsvar, hevder Olstad.

Den andre sentrale og tidlige impuls til norsk idretts utvikling var turnbevegelsen, som kan spores tilbake til 1850-tallet. Den tyske turntradisjon som først preget

utviklingen i Norge var først og fremst knyttet til bruk av apparater. Oppvisningene, turnfestene, var samtidig preget av selskapelighet, ofte med taler og dans. Sang og musikk spilte en stor rolle i de eldste turnforeningene, og etter tysk mønster ble det også lagt inn turer i skog og mark. Etter hvert kom imidlertid konkurransene i forgrunnen. Samtidig ble en rekke andre øvelser skilt ut som sidegrener, slik som bryting, kappløp, hopp og kast av ulike slag.

I Norge møtte den tysk-inspirerte turn motstand fra tilhengere av svensk linjegymnastikk. Det var først og fremst denne retningen som ble oppmuntret av ledelsen i Centralforeningen, og i praksis drevet frem av offiserer. De stemplet turn som unyttige sirkuskunster og understreket at gymnastikken, les linjegymnastikken, virket til å utvikle hele legemet, i motsetning til turnings spesielle ferdigheter. Gymnastikk virket dessuten disiplinerende. Også på dette området fantes en spenning mellom de menige turneres konkurranseorientering og samfunnselitens understrekning av behovet for allment nyttig idrettslig virksomhet. Det samfunnsnyttige og disiplinerende ble introdusert ovenfra, konkurranseelementene først og fremst gjennom grasrotorganisering.

Møtet mellom de to tradisjonene førte i følge Olstad til utviklingen av et norsk system med dannelsen av Norsk Turn- og Gymnastikkforbund i Bergen i 1890. Turnforbundet ble dermed på linje med Centralforeningen og skytterlagene et tidlig kraftsentrum i norsk idrett. Som skytterbevegelsen utviklet turnforeningene virksomhet og konkurranser i andre, tildels tilgrensende idretter. Dette gjaldt ikke minst de grener som Tjalve skulle ta opp. I begge de landsomfattende foreninger, og særlig i deres ledende skikt, fantes en sterk og omfattende skepsis mot såvel konkurranser som mot spesialisering. Konkurranser kunne nok brukes til å vekke og opprettholde interesse for fysisk fostring, men de representerte ikke noe mål i seg selv. Spesialisering ble av mange sett på som en vederstyggelighet. I tilknytning til diskusjonen om utviklingen av skisporten i 1880-årene, siterer Olstad formannen i Centralforeningen og senere formann i Turnforbundet, kaptein Olaf Petersen. Han var en erklært motstander av å la tiden telle for sterkt i premiering i langrenn:

At benytte opvisninger, præmier og lignende opmuntringsmidler er i det hele taget ikke uden farer; det tiltaler stærkt ærgjærrigheden og kan, om det drives for vidt, lede til, at mængden blot bliver tilskuere, medens et forholdsvis lidet antal er deltagere. (- - -) Skal en idræt opmuntres, må det derfor skje med forsigtighed og på en måde, som lokker mængden til at være deltagere. Tilskuerne ved en opvisning eller lignende bør gå derfra, ikke så meget med indtrykket af at have seet noget merkeligt som fornemmelig med en forøget lyst til efter evne og lejlighed at være deltagere.

I konkurranse med disse mangslungne og internasjonalt påvirkede norske tradisjoner, ble i de siste ti-femten årene før 1890 det man kalte «den engelske sport» introdusert i Norge. En rekke nye grener ble brakt inn, i første rekke seiling, roing, sykling, friidrett, fotball og tennis. De ble brakt til landet av engelskmenn og skotter — i tilknytning til importen av britisk kapital, britiske varer og britisk teknologi må vi

kunne gå ut fra, — og av nordmenn som hadde oppholdt seg i Storbritannia. En rekke av disse idrettene var allerede kjent i Norge på et eller annet vis. For mange av dem fikk form og regelverk et så sterkt britisk preg at det likevel ikke er urimelig å betrakte dem som nye og «britiske» idretter. Det er slående at mens de nye konkurranseidrettene kom fra England, ble Norge i kulturell og teknologisk sammenheng langt sterkere påvirket av Tyskland. Når det gjaldt friidrett, fantes denne som vi har sett, ikke i Tyskland på dette tidspunktet.

Friidrett var en av de fremste importvarene, med den type løp, hopp og kast på bane som vi kjenner i dag, og med varianter av hinderløp og hekkeløp. Den engelske oppfinnelse piggskoen fra 1891 kom til Norge i 1897 da tjalvisten Alfred K. Jensen for første gang brukte den i et stevne. Disse idrettslige nyskapningene tok turnforeningene opp ved å sette igang løp på bane, les vei eller flatmark.

Det var imidlertid ikke bare det nye øvelsesutvalget som brøt med norsk sedvane, det var i enda høyere grad holdningen til konkurranser. Konkurranser var gradvis blitt akseptert som en nødvendig del av idretten, uavhengig av innlæring av praktiske ferdigheter. Centralforeningens ledelse hadde lenge strittet i mot, men aksepterte til slutt konkurranser som et nødvendig onde. Turnlederne hadde vært enda mer avvisende. Der hadde de aktive selv til slutt presset igjennom konkurranser. Olstad understreker at tidlig på 1890-tallet fant det sted en stadig brytning mellom disse tradisjonelle holdningene og det positive syn på konkurranser som kom med den engelske sporten.

Konkurranseidrett ble av et økende antall idrettsopptatte sett som et mål i seg selv. Idrett skulle kunne drives uavhengig av dens praktiske nytte. Et innlegg i *Norsk Idrætsblad* (nr. 25, 1891) understreket at «Idræt er et udslag af individets trang til å dokumentere sin tilværelse, en trang som mange fordømmer, men som de forstandige billiger.» Denne holdning til konkurranser må vi anta lå til grunn også for den selvstendige norske utvikling i turn og skyting. Den kan knapt ha vært bare et engelsk importfenomen. For dem som likte å konkurrere, representerte denne idretten en utfordring. Det var spennende både fra deltager- og fra tilskuersynspunkt. I en slik kontekst kunne hensynet til nasjonen også ivaretas, om enn på et nytt nivå. I den nye runde med unionsstridigheter som utviklet seg på 1890-tallet, kunne den sentrale initiativtager til Tjalve, Gustav Thorp, konstatere at det var viktig at også norske idrettsgutter kunne dokumentere nordmenns dyktighet. Idrett kunne brukes til fredelig kappestrid like så vel som til militært forsvarsberedskap.

Da Tjalve ble dannet, var friidretten i Norge inne i den første kaotiske utviklingsfasen. I konkurranse med «den engelske sporten» hadde en rekke turnforeninger tatt opp nye øvelser etter engelsk mønster. Turnforeninger i Østre Moland, Kragerø og Arendal holdt tidlig i 1880-årene friidrettskonkurranser i tillegg til sine ordinære turnarrangementer. Kristiania Turnforening arrangerte løp over 400 og 2000 meter under en turnfestival på Bygdøy i 1888. I Kristiania vokste det i annen halvdel av 1880-årene frem en lang rekke småklubber som drev med løp og kappgang. Men de holdt det sjelden gående mer enn en sommer.

Derfor var situasjonen moden for permanente klubbdannelser med nye idretts-

grener. Kristiania Sportsforening, dannet i 1887, var den første klubben som på mer systematisk vis søkte å gripe fatt i markedet for friidrettsinteresserte. Sommeren 1888 arrangerte klubben løp over 500 og 10 000 meter på veien mellom Ljan og Bekkelaget med henholdsvis åtte og sju deltagere, for en del de samme løperne på begge distanser. I oktober samme år ble det arrangert et offentlig stevne på Ryttagers ridebane i Schweigaards gate. Sportsklubbens største anstrengelse som stevnearrangør kom med et nasjonalt fotkappløp i Tivolihaven høsten 1890. Deltagerne kom fra Oslo, Moss og Hamar.

Samme høst begynte som nevnt Kristiania Sportsforening å gå i oppløsning, og en gruppe utbrytere dannet Tjalve. Thorp oppga senere at en vesentlig årsak til at utbryterne dannet sin egen klubb, var uenighet om amatørreglementet. Hva denne uenighet bunnet i, sier ikke kildene noe om. Thorp og hans venner var imidlertid først og fremst bekymret over den ustadighet som preget de klubbene som drev med friidrett og over mangelen på etablert regelverk for distanser og redskaper som kunne gjøre det mulig å sammenligne resultater. Ønsket om å etablere et regelverk hadde flere sider. Standardiserte regelverk var nødvendig for å skape kontinuitet i konkurransene. Det var også nødvendig for å høyne prestasjonsnivået nasjonalt. Begrunnelsen for en nivåheving var dels av idrettsintern art, dels nasjonal. Uten sammenlignbare øvelser hadde eksakte resultatmålinger begrenset interesse. Målbare resultater var dessuten viktig som insentiv til resultatforbedring og en forutsetning for at Norge som nasjon kunne hevde seg gjennom idrettsprestasjoner. Endelig må det understrekes at Thorp så idretten i historisk perspektiv. Han var opptatt av gresk og norrøn mytologi, av norske kongers idrettsprestasjoner og av det antikke Hellas og dets friidrettsøvelser. Han var en sterk tilhenger av den olympiske idé, som var under utvikling. Etableringen av Tjalve må også ses i den sammenheng.

Tjalves stiftere hadde altså en dobbel målsetning for sin virksomhet. De ville bidra til å skape orden og system i den nye idretten som var under utvikling. De ville skape en klubb for utøvere på toppnivå, eliteutøvere i såvel nasjonal som internasjonal sammenheng. En klubb hvor den individuelle idrettsmanns prestasjoner skulle stå i sentrum. Disse målsetningene, og måten de ble søkt gjennomført på gjennom stiftelsen av Tjalve, brakte klubben umiddelbart i konflikt med så vel døgfluene innenfor idretten som med Kristiania Sportsforening. Det skulle dreie seg om formalisering og spesialisering og i særlig grad om rekruttering. Klubbens elite- og konkurranseorientering måtte også bringe den i konflikt med de dominerende grupper i den etablerte idrettsledelse i Norge. De var som nevnt preget av synet på idrett som et middel snarere enn et mål i seg selv, av bred tilnærming til idrett snarere enn spesialisering, og, når det gjelder idrettsledelse, av sosial elitisme snarere enn åpenhet. Tjalve var en entreprenør, en nyskaper på sitt felt. Klubben brøt med vante forestillinger og banet seg vei inn på andres enemerker. Det skulle ikke gå smertefritt for seg. Tjalves stiftere var imidlertid ikke alene som nyskapere. Klubbens ledende posisjon ble i første omgang kortvarig, selv om Kristiania Sportsforening falt sammen i 1893.

Men vi bør unngå å presse poenget om forskjellene mellom Tjalve og omgivelsene.

For det første var det sosiale liv rundt idretten helt fra begynnelsen viktig også i Tjalve. For det annet, selv om Tjalve ble dannet som en spesialklubb for friidrett, tok den raskt opp andre idretter, først og fremst skøyter. Sett med dagens øyne var Tjalves aktive bare i beskjeden grad virkelige spesialister. De deltok bredt i de forskjellige øvelser i friidrett, og flertallet av de tidlige medlemmene drev også med en rekke andre idretter. For oss kan forskjellene i praksis fortone seg som beskjedne, selv om målene og idealene i Tjalve og i den nasjonale idrettsledelse stod i spenning til hverandre. For samtiden stod imidlertid både program og praksis i Tjalve som lite forenlig med rådende ideologi. Begge parter ga klart uttrykk for det. Det var ikke minst spissformuleringene man sloss om.

Etableringsfasen i norsk friidrett 1891—1920

Tidsrommet fra 1891 frem til mellomkrigstiden kan i idrettslig forstand betraktes som en etableringsperiode. Så sent som i 1904 hadde Idrætsforbundet bare 26 innmeldte lag med tilsammen 1400 medlemmer, og friidretten stod stadig i fare for å bli slukt av turnsporten. Men i 1920 finner vi at friidrett hadde slått igjennom som egen disiplin innenfor et forbund med 140 lag og 8000 medlemmer. Denne økende oppslutning var oppsiktsvekkende, selv om den bare representerte et forsiktig forvarsel om den dramatiske vekst i konkurranseidretten i mellomkrigstiden.

I 1920 hadde arbeidet med å utvikle egnede konkurranseformer og regelverk skapt et konkurransemønster som er gjenkjennelig for dagens utøvere. I 1920 konkurrerte norske idrettsmenn stort sett i samme øvelser og etter samme regelverk som de gjør i dag, 70 år senere. I spyd, kule og diskos ble riktignok resultatet stadig regnet etter kast med begge hender, men bare 400 meter hekk, 4 x 1500 meter og 1000 meter stafett manglet i mesterskapsprogrammet. Og de aktive konkurrerte på baner som — med unntak for selve dekket — minner om dagens. De brukte piggsko og liggende start i sprintøvelsene. Særlig i sprint og hopp finner vi norske rekorder som fremdeles holder godt norsk nivå, som Olav Rustads 10,7 og Olav Frogners 22,3 fra henholdsvis 1916 og 1918, Helge Løvlands 15,3 på 110 meter hekk fra 1919 og Johan Johannesens 7,11 i lengde fra 1919.

Tjalve var selvsagt ikke alene om å fremme denne utviklingen av norsk friidrett, men klubbens medlemmer spilte viktige roller gjennom hele perioden, både administrativt og idrettslig. De administrative sider ved arbeidet skal vi komme tilbake til i større bredde og foreløpig konsentrere oss om den idrettslige utviklingen. På den annen side vet vi at det ofte er nær sammenheng mellom administrativ/økonomisk og idrettslig utvikling, og det gjelder spesielt for Tjalve i oppbyggingsfasen. Forskjellige sider ved klubbens virke vil derfor i noen grad bli behandlet i flere sammenhenger, og administrative og økonomiske faktorer blir trukket inn for å belyse den idrettslige utvikling.

Lederposisjon i ny idrett

I sitt første tiår spilte Tjalve en dominerende rolle i norsk friidrett. Fra Norgesmesterskapene ble innført i 1896 og frem til 1900 tok klubben med seg noe i underkant av

halvparten av de norske mesterskapene, i første omgang i skarp konkurranse med Ørnulf, stiftet sommeren 1893, og med Kristiania Idrettsforening (senere Oslo Idrettslag), stiftet høsten 1893. Antallet medlemmer i denne perioden har vi ikke løpende informasjon om, men det oversteg neppe på noe tidspunkt 100.

Kildene viser at Tjalve i desember 1892 hadde 64 medlemmer. De fleste av medlemmene, og særlig den indre kjerne som regelmessig deltok i stevner, tilhørte den gruppen som først brøt ut av Kristiania Sportsforening. Dertil kom en relativt stor gruppe som fulgte etter inn i Tjalve da Sportsforeningen helt gikk i oppløsning i 1893. I tillegg kom i de følgende årene et beskjedent tilsig av idrettsmenn uten tidligere klubbtilknytning.

I denne perioden kan vi registrere et tyvetalls meget aktive utøvere, samt et mindre antall mer tilfeldige deltagere. 13 av dem erobret 25 norske mesterskap og ytterligere et tyvetalls medaljer. Ved inngangen til det nye århundret fantes det 13 mesterskapsøvelser: 100 m, 500 m, 1500 m, 110 m hekk, lengde, høyde, stav, tresteg, kule, diskos, spyd, pentathlon (gresk femkamp som ble avsluttet med bryting) og maraton. 500 m ble erstattet av 400 m i 1903, og pentathlon forsvant av programmet for godt i 1905. Maraton ble ikke arrangert mellom 1902 og 1950.

Tjalves medaljer fordelte seg jevnt i spektret av øvelser, med unntak for 1500 meter, hvor Knut Knutsen Stamsøs seier i 1896 representerer klubbens eneste medalje. Hverken i denne tidlige fasen eller senere kan klubben betraktes som noen ren løperklubb. Bredden var der fra begynnelsen. Det er grunn til å anta at den jevne medaljefordeling har sammenheng med at klubben i etableringsfasen tiltrakk seg en rekke av hovedstadens aller beste og mest treningsvillige idrettstalenter og at spesialiseringen innenfor friidrett ennå ikke var drevet særlig vidt.

Synet på spesialisering

Det gir grunnlag for å illustrere hvordan den tids syn på spesialisering adskiller seg fra vårt eget. I første omgang dreide det seg om å legge til rette vilkårene for konkurranser på bred front innenfor en ny idrettsgren. Noen få personer går igjen som medaljevinnere både i sprint, hopp og kast. Hans Due ble mester på 100 m med 11,8 og 110 m hekk med 16,8 i 1899; året før tok han tredjeplass i høyde. Karl O. Olsen seiret på 100 m, 500 m, 110 m hekk og i diskos, og brødrene Haakon og Wilhelm Blystad tok med seg seire og medaljer både i hopp, kast og pentathlon. Spesialisten var Hallstein Bjerke, bror av Asbjørn, som vant maraton to år på rad, med en bestetid på 3.31.34,4 i 1897. (Distansen dengang var 40,2 km. Maratondistansen slik vi kjenner den, 42 195 m, ble ikke fastlagt før under OL i London i 1908.)

Klubben levde i denne perioden på gevinsten av å ha vært først ute med å organisere en forening spesielt for friidrett. Rammene for klubben var imidlertid stadig uklare. Norske mesterskap og andre konkurranser var stadig preget av famling etter et fast øvelsesmønster. Den tidlige vekten på beslektede øvelser som korte løp, hopp, kast og pentathlon må i noen grad ha hindret spesialisering. Det gjelder i skandinavisk sammenheng generelt. Pentathlon var hovedbegivenheten i Tjalves aller

første arrangement, som ble holdt på Velocipedbanen ved Bygdøy i juni 1891. Etter klassisk mønster skulle den bestå av lengdehopp, spydkast, 190 meter løp, diskos og bryting. Fordi klubben manglet en diskos, ble øvelsen erstattet med kule, mens løpsdistansen ble 100 meter. Deltakerne ble inndelt i to puljer, og etter utslagsmetoden skulle til slutt de to puljevinnerne kjempe om seieren i bryte-konkurransen. Konkurransen i pentathlon hadde åpenbare svakheter. For det første blandet den sammen forskjellige idrettsgrener som var i separat utvikling, friidrett og bryting, og for det annet var det bare et fåtall av utøverne som fikk være med gjennom det vesentligste av konkurransen.

I tillegg til 500 meter og pentathlon finner vi 150 meter og 300 meter blant de konkurransedistanser som senere gikk ut av bruk. Den engelske innflytelsen ser vi ved at det i denne fasen ofte ble konkurrert over metriske distanser som tilsvarte 440 og 880 yards snarere enn på 400 og 800 meter. De ble snart erstattet med de normale metriske distanser, mens konkurransen på en engelsk mil ble opprettholdt.

Det er vanskelig å illustrere nivået på prestasjonene i denne perioden. Tjalves utvilsomt fremste løper de første årene, Hans Haugom, noterte seg i 1891 for 4.48 på en engelsk mil, 18,6 på 150 meter og 45,0 på 300 meter. Løpene ble imidlertid avholdt under så vekslende forhold både hva gjaldt vær, underlag og baneforhold for øvrig at samtidige sammenligninger så vel som sammenligninger over tid blir lite meningsfylte. Stadige rekordforsøk ble dessuten gjort under langt fra betryggende kontroll. Problemene på dette området utgjorde som nevnt noe av grunnlaget for dannelsen av Tjalve. Arbeidet med standardisering skulle vise seg å bli en langvarig prosess.

Trening og treningsforhold

I vårt perspektiv er det imidlertid ikke det absolutte nivå som har størst interesse. Det er heller ikke grunn til å dvele lenge ved Tjalves relative posisjon i norsk, eller snarere Oslos, friidrettsverden de fem årene frem til det første norgesmesterskapet. Når vi ser på nivå og posisjon, må vi huske på at det kun var fem klubber som stiftet Friidrettsforbundet i 1896, nemlig Tjalve, Haandverkernes Sportsforening (stiftet 1892), og Ørnulf fra Oslo, samt Gleipner (1895) fra Kristiansand og Norrøna fra Bergen. Den siste ble stiftet i 1889, men tok først senere opp friidrett. I Oslo fantes bare en annen klubb av betydning, nemlig Kristiania Idrettsforening som ble stiftet i 1893. I Oslo og omland fantes rundt 1890 neppe mer enn noen titalls aktive utøvere, som fikk et tilfeldig stevnetilbud på enda mer tilfeldige baner. I historisk perspektiv har det derfor størst interesse å se hvordan klubben alene og sammen med andre søkte å fremme den nye idretten. Hva slags nivå satset den på når det gjaldt stevnedeltagelse og egne arrangementer? Hvordan gikk Tjalve frem for å finne egnede baner? I hvilken grad drev klubben direkte propagandavirksomhet for den nye idretten? Hva slags og hvor formalisert trening drev de aktive?

Valg av trener, utvikling av treningsopplegg og leie av treningslokale ble umiddelbart satt opp på dagsorden i den nye klubben. Fredrik Printz Bagge ble valgt til trener på møtet 5. januar 1891. I de første tyve årene av Tjalves eksistens skulle klubbens trener ofte bli valgt av og blant de aktive medlemmene. Det innebar at treneren i

utgangspunktet måtte ha en betydelig autoritet blant sine venner i klubben. Kildematerialet tyder på at den fornødne autoritet ikke alltid var tilstrekkelig til å overtale de aktive til å trene som de mest ærgjerrige i ledelsen ønsket. Vi finner mange antydninger og direkte klager i klubbens protokoller over at de aktive begynte treningen for sent på året og gjennomførte den med for liten intensitet. Etter noen års virksomhet fikk treneren fullmakt fra klubbens styre til «uinnskrenket kommando på treningsplassen og (han) kan med bestyrelsens samtykke utelukke medlemmer fra å delta i offentlige konkurranser.»

I den tids idretts-Norge kan en slik fullmakt knapt ha vært egnet til å vekke oppsikt, men vi kan tvile på om den i særlig grad ble fulgt opp. Egentlige sanksjonsmidler fantes det ikke mange av. Kildene gir ikke grunn til å tro at særlig mange ble utelukket fra trening. Tatt i betraktning det lille antall aktive utøvere og konkurransen om dem klubbene i mellom, ville utelukkelse neppe ha virket til å styrke Tjalve. Den form fullmakten fikk har likevel interesse. Tjalve var blitt til delvis i opposisjon mot den militære tilnærming til idrett, og i reaksjon mot vekten på allmennytten fremfor hensynet til den individuelle idrettsmann. Vi kan registrere at det likevel fantes sterkt autoritære trekk. Slike trekk har dels hatt sammenheng med den militære innflytelse i idretten overhodet; dels må vi kunne se dem som en refleksjon av den tids mer hierarkisk oppbygde samfunn. Trenerinstruksen reflekterer også kollektivets sterke posisjon i forhold til enkeltutøveren. Der var det klare likhetstrekk mellom den engelske sporten og de gamle idretter. Igjen er likheten for ettertiden like slående som forskjellene slik samtiden oppfattet dem.

Treningssituasjonen må ha vært ytterst problematisk. Knappt noen i Tjalve hadde i de første ti år særlig inngående kunnskaper om trening. På klubbmøtet 30. januar 1891 ble det besluttet innkjøpt en engelsk treningsbok, M. Shearmans *Athletics* i serien «The Badminton Library». Boken kostet 10 kroner. På møtet kom det inn frivillige bidrag på 2 kroner fra både Hans Haugom og Fredrik Printz Bagge, samt 1 krone fra Gustav Thorp. Møtet vedtok deretter at ettersom ikke hele summen kunne dekkes ved frivillige bidrag, skulle «foreningens kasse udrede resten.» Entusiasmen og offerviljen kunne være stor blant den indre kjerne, men kunnskapene økte neppe tilsvarende fort. Alfred K. Jensen forteller f.eks. at da han meldte seg inn i klubben i 1891, ble han utpekt til å være løper fordi treneren etter en kort undersøkelse fant at «hans legger var så harde».

Ambisjonene oversteg evnen og viljen til å følge opp både mht. treningsintensiteten og treningshyppigheten. For vintertrening var det nødvendig å leie lokaler, men det fantes knapt egnede steder. De første tiårene ble byens ridehus redningen. Straks etter stiftelsen tok klubben kontakt med berider Hetager om leie av hans ridehus. Tanken var opprinnelig å drive trening om kvelden et par ganger i uken etter at ridetimene var ferdige. Det synes å ha blitt normal praksis for det beskjedne antall som drev innendørs vintertrening. I Tjalve møtte i denne tiden gjennomgående seks til åtte til trening i vintermånedene. Når på vinteren treningen startet, avhang av så vel de aktives interesse som klubbens økonomi. Det kunne bli langt ut i februar før virksomheten kom i gang fordi klubben manglet midler. Den beskjedne oppslutning

om trening i ridehusene hadde også sammenheng med at hverken luften eller underlaget i lokalene var egnet for friidrett. De aktive flyktet da også ut så snart rimelige temperaturer meldte seg i mars og april. Da ble det drevet trening i korte bukser mellom brøytekantene langs snedekte veier.

I denne perioden representerte idretten et uregulert marked. Vi ser det i de aktives klubbskifter og i forholdet klubbene imellom, noe vi skal komme tilbake til. Det er karakteristisk for problemene med å finne treningslokaler om vinteren og trenings- og konkurransesteder om sommeren. Hetagers ridehus var ikke av interesse bare for Tjalve, men også for Kristiania Sportsforening. Den tilsynelatende knapphet på treningslokaler ga Hetager mulighet til å manipulere både med tilgjengelige trenings-tider og med prisen på lokalet. Situasjonen fristet også både Tjalve og Sportsforeningen til å forsøke å kontrollere den tilgjengelige treningstid eller i det minste sikre mest mulig av den for seg selv. I siste omgang viste det seg så at knapphet ikke var noe problem. Tjalve flyttet til et annet ridehus, og Hetager måtte ta til takke med den inntekt han kunne få fra Sportsforeningen.

Episoden illustrerer både nyskaperens problemer når de skulle utvikle en ny idrett og den skarpe og uregulerte konkurranse som hersket mellom de forskjellige entreprenører innen friidretten. Problemene var selvsagt av mindre omfang og hadde mindre alvorlige konsekvenser enn de samtidige fremstøt for monopol og kontroll i næringslivet under den fremvoksende industrikapitalisme. Men de var av samme art og illustrerer på samme måte initiativtagernes behov for kontroll og styring på et nyutviklet felt av samfunnet.

Den slags spenningsforhold og konkurransemessige pek preget ikke forholdet mellom alle nye lag eller idretter. En forespørsel fra Kristiania Turnforening om enkelte av deres medlemmer kunne få trene i ridehuset sammen med Tjalve uten å bli medlemmer av klubben, ble besvart meget imøtekomende. De skulle også delta i «fodkappløbene ved gymnastikfesten i Stockholm» sommeren 1891. Thorp understreket på vegne av klubben at bestyrelsen foretrakk innmelding, men: «Hvis ikke, gives den ønskede tilladelse.» Nå var som nevnt Thorp stadig et fremtredende medlem av Turnforeningen, mens han var en utbryter av Sportsforeningen. Vi må kunne gå ut fra at det spilte en vesentlig rolle. Turnforeningen var også i mindre grad en direkte konkurrent.

Treningsmengde og intensitet ble begrenset av naturlige fysiske forhold. Lenge fantes ingen egentlig idrettsbane i Kristiania. I 1901 ble Frogner Stadion tatt i bruk. I 1907 ble Bislet-området gjort tilgjengelig for idrettslagene. Banen ble satt i ferdig stand i 1916, mens det nye Frogner stadion hvor dagens anlegg ligger, var ferdig i 1914. Friidrettens utøvere var tidligere henvist til veier og løkker og til Velociped-banen på Bygdøy. Denne banen ble brukt til stevner i de aller første årene. I 1893 og 1894 fikk imidlertid Tjalve to ganger avslag på søknad om å benytte banen til stevne. Begge ganger kom nektelsen i siste øyeblikk. Det kan tjene som ytterligere eksempler på de uoversiktlige og til dels vanskelige konkurransemessige forhold som hersket, ikke bare mellom lag i samme idrett, men generelt mellom ulike idrettslag. I 1893 fikk klubben av kommandanten på Akershus benytte Kontraskjæret avgiftsfritt. Det

medførte en omlegging av stevneprogrammet. I 1894 fikk Tjalve sammen med andre Oslo-klubber Klosterengen løkke i Schweigaards gate til disposisjon av godseier Thorvald Meyer. Han støttet også klubben direkte med pengetilskudd ved flere anledninger. Løkken ble delvis opparbeidet som idrettsbane og fungerte til 1898 som sentrum for friidretten i Oslo under navnet Oslo Sports plass. Da ble den solgt for boligbyggingsformål. Foruten disse mulighetene innenfor byens grenser ble travbanene i Oslos nærområder benyttet, på Ekeberg, Etterstad og Slependsen. De lå imidlertid så langt fra de sentrale byområder at utøvere som hadde lange arbeidsdager og var henvist til offentlige kommunikasjoner, kun kunne benytte dem på søndager.

Det er uklart hvor ofte de aktive faktisk benyttet seg av de treningsmulighetene som forelå. Fellestrening synes sjelden å ha foregått oftere enn to ganger ukentlig, i tillegg kom eventuelle stevner på søndager eller om kvelden på ukedager. Som i vinterhalvåret fant treningen sted fra klokken åtte om kvelden. I hvilken grad enkelte aktive trente på egen hånd, gir ikke kildene noe klart svar på. Det er ikke urimelig å anta at det skjedde den gang som det gjør det nå i en så utpreget individuell idrett. Det er i alle fall klart at de fleste aktive i Tjalve trente betydelig mer enn de to dager organisert trening i friidrett kunne gi inntrykk av. Som vi alt har sett, konkurrerte de fleste i en lang rekke forskjellige idretter, sommer som vinter. Sykling og roing, og etter hvert også fotball, var populært blant friidrettsutøvere. Om vinteren var det mange som drev med skøyte løp.

Kampen om Dicksonpokalen

En kjerne på et titalls aktive møtte godt forberedt til konkurransesesongen sommeren 1891. Ledelsen — for en stor del de samme personer — hadde ærgjerrige mål for deltagelse i arrangementer både i inn- og utland og for klubbens egne arrangementer. Den første representasjonsoppgaven var løpet over 1609 meter, en engelsk mil, den aller første konkurranse om den såkalte Dickson-pokalen ved gymnastikkfestivalen i Stockholm. Baron og kammerherre James F. Dickson hadde satt opp en stor vandrepokal i sølv til den nesten utrolige verdi av 400 kroner, som måtte vinnes tre ganger for å tilfalle vinneren til odel og eie. Et restaurantbesøk på denne tiden kostet ca. kr. 1,50. Pokalen var 57 cm høy og veide 6,4 kg. Sølvvekten var 3 kg. I 1990 priser ville verdien være snaut 20 000 kroner. Løpere fra Sverige, England og Norge deltok.

Klubbens bestyrelse ville sende Hans Haugom til løpet. Han hadde vist meget god form under et testløp på vårparten. Det fantes imidlertid ikke penger i kassen. Problemet ble løst ved at Gustav Thorp betalte reise og opphold for Haugom og for seg selv som leder. Haugom kvitterte med å vinne løpet på 5.08. Seieren var god propaganda for Tjalve så vel som for norsk friidrett.

Selve løpet er verd en kommentar. Det foregikk på en rundbane i et småkupert, parklignende terreng. Løperne startet enkeltvis med et halvt minuts mellomrom, slik at en dyktig sekundant som Thorp kunne holde kontroll med utviklingen i løpet. Kombinasjonen av turn og friidrett ved festivalen og løpet om Dickson-pokalen

Hans Haugom fotografert med Dicksonpokalen.

illustrerer at også i Sverige foregikk eksperimentering for å utvikle friidrettens grener og etablere skillelinjer til andre idretter.

Tjalves egne arrangementer sommeren 1891 var tilsvarende ærgjerrige og nesten like vellykket som Haugoms reise til Stockholm. I en senere oppsummering av Tjalves virksomhet blir det understreket at erfaringene fra Stockholm og inspirasjon fra det pågående arbeid med å ta opp de klassiske olympiske leker i moderne drakt, var grunnleggende for at «den energiske Gust. S. Thorp» satte ut i livet de store planer han lenge hadde «gått svanger med». Det første stevnet på Velocipedbanen i juni 1891 ble bygget opp omkring en pentathlonkonkurranse og hadde i tillegg separate konkurranser i løp, hopp og kast. Det var det første friidrettsstevne i Norge med en slik bredde i arrangementet. Rundt 1000 tilskuere var til stede. Det hele ble avsluttet med en tale av Fridtjof Nansen, hvor han fremhevet idrettens betydning for nasjonen og bekranset vinneren av femkampen. *Aftenposten* fant stevnet vellykket og ønsket Tjalve tillykke med den gode begynnelse i en ny sportsgren. *Norsk Idrætsblad* var mer kritisk, særlig mot lengdekonkurransen. Det forekom journalisten «at det at maale hoplængden til taaen istedetfor hælen var den skjæreste urettfærdighet.»

Tjalve fortsatte utover sesongen med flere nasjonale arrangementer, inkludert et stevne for det vi i dag ville kalle junior og B-løpere, og et utholdenhetsløp over 10 engelske mil på bane. Slike utholdenhetsløp på bane, også maraton, ble arrangert med jevne mellomrom frem til mellomkrigstiden.

Denne første sesongens høydepunkt var det første skandinaviske friidrettsstevne arrangert i Norge. Programmet var bredt anlagt, og hovedattraksjonen var et nytt løp om Dicksonpokalen over en engelsk mil. Vinnerklubben fra det første løpet fikk æren av å arrangere det neste. Løpere fra hele Skandinavia ble invitert. Den eneste utlending som stilte opp var imidlertid Axel Risberg fra Göteborg. Han hadde blitt annenmann ved løpet i Stockholm. Hans Haugom vant løpet på 4.48,8 og fikk dermed sitt annet napp i pokalen. Svensken ble nummer fire. Mellom ham og Haugom kom to løpere fra Kristiania Sportsforening.

Den annen hovedattraksjon skulle være femkampen, som ble vunnet av Tjalves Asbjørn Bjerke. Etter Tjalves vurdering var den en stor suksess, mens pressen fant den kjedelig. Selv om stevnet neppe holdt hva Tjalve på forhånd hadde lovet, var resultatet rimelig vellykket. Økonomisk kom klubben godt i havn med 2000 tilskuere.

Både i skandinavisk og norsk sammenheng, som toppklubb og arrangør, hadde Tjalve markert seg sterkt i sitt første år. Forventningene foran det følgende året var store. Treningen ble tatt opp alt tidlig på høsten med innlagte innendørskonkurranser. Økonomien så ikke ut til å bli noe problem.

I de følgende årene søkte Tjalve å følge opp suksessen både hva gjaldt deltagelse og arrangementer. Arbeidet var idrettslig jevnt over vellykket. Klubbens medlemmer deltok flittig både i egne og andres stevner i Oslo og også ved stevner i Stockholm og København. Haugoms seire i Stockholm og Oslo i 1891 hadde bidratt til å markere Tjalve som en ledende klubb i Norden. Klubbens representanter kom i særlig grad til å prege stevner i København med en rekke seire og andre topplasseringer.

I Sverige gjorde hverken Tjalve eller andre norske klubber seg tilsvarende gjeldende. Det synes som svenske friidrettsmenn etter den første etableringsfasen gjennomgående nådde et høyere nivå enn de norske. Da Tjalve høsten 1892 arrangerte det tredje løpet om Dickson-pokalet, dominerte de svenske deltagere de fleste øvelsene. I milløpet tok de tredobbel seier. Patrick Løfgren vant på 4.43,4, fem sekunder raskere enn Haugom foregående år. Haugom hadde selv reist til Amerika, og det fantes ingen hverken i Tjalve eller i andre norske klubber som kunne ta opp arven. Dickson-pokalen kom aldri tilbake til Tjalve eller Norge.

Det er vanskelig å gi noen forklaring på denne dramatiske endring fra det foregående år. Den er imidlertid interessant for så vidt som den peker mot en gjennomgående svensk overlegenhet frem til vår tid. Det er ikke en overlegenhet som gjelder de beste svenske klubber i forhold til de beste norske. Norske toppklubber som Tjalve, Kristiania Idrettsforening og senere BUL og Gular har gjennomgående holdt et høyt skandinavisk nivå. Men overlegenheten gjelder på landslagsnivå og dermed for det nasjonale toppnivå i de fleste øvelser. I denne sammenheng er Hans Haugoms to seire et interessant fenomen.

Haugom hadde trent godt hele vinteren, og i tillegg til utholdenhet hadde han

Tjalves fremste aktive konkurrerte både i Danmark og Sverige belt fra de første årene. Fem av klubbens topputøvere dominerte stort under et stevne i København i 1898. Fra venstre: Chr. Halvorsen, Olai Michaelsen, den fremragende hekkeløperen Hans Due, mangekjemperen Haakon Blystad og Alfred K. Jensen.

betydelig hurtighet, som hans resultater på sprint både i Stockholm og Oslo viste. Han vant begge sine milløp på en sterk avslutning. Det er mulig endringen i styrkeforhold er mer tilsynelatende en reell, det vil si at Haugom på norsk side var en ensom svale. Han var en begavet og treningsvillig løper. I en idrett med så begrenset oppslutning som friidrett den gang hadde i Norge, vil det normalt være langt mellom slike enere. I internasjonal sammenheng har det også senere vært langt mellom enerne i norsk friidrett, selv i perioder med større oppslutning.

Det finnes imidlertid flere mulige forklaringer på svenskenes fremmarsj fra 1891 til 1892. For det første kan vi gå ut fra at forholdene i Sverige også var noe uklare i begynnelsen. En tilleggsforklaring kan være at svenske idrettsmenn og ledere i utgangspunktet ikke tok norske konkurrenter særlig alvorlig. Norge var i svensk-norsk sammenheng en lillebror. I 1891 var det bare Haugoms nærmeste konkurrent fra Göteborg som kom til Tjalves skandinaviske stevne. På 1890-tallet var det gjennomgående vanskelig å sikre dansk og svensk deltagelse til de skandinaviske stevner i Norge. Nordmennene var langt flittigere til å reise ut. Stevnet høsten 1892 representerer noe av et unntak. Svenskene mobiliserte utvilsomt for å vise hvem som var best. Litt spekulativt kan vi knytte dette til striden om unionens utenriksstyre, som med Johannes Steens rene venstreregjering og konsulatsaken ble tilspisset nettopp fra høsten 1891. En avklaring av spørsmålet kan vi bare få gjennom studiet av svenske klubbarkiv, om slikt materiale skulle finnes. Vi vet imidlertid at svenske myndigheter og ikke minst det svenske aristokrati var idrettsinteressert. Tentativt må vi kunne slutte av norske kilder at tilsvarende aktiv interesse ikke var tilstede innenfor Kristianias elite. I den grad den norske sosiale elite hadde idrettslige interesser, har vi sett at den nettopp ikke var konkurranseorientert. Det kan i denne sammenheng være av interesse å påpeke at de to første i milløpet i 1892 begge kom fra Svea Livgarde. Sterkere støtte utenfra og mindre finansielle problemer ga muligheter for mer systematisk arbeid og er nok vesentlige grunner til at Sverige så raskt etablerte dominans i toppen.

Tilbakeslag og nye konkurranseformer

Etter den vellykkede første sesongen kom Tjalve på sin side opp i alvorlige økonomiske vanskeligheter. De gode sportslige og økonomiske resultater fristet klubben til å satse over evne på et nytt felt. En rekke av klubbens beste friidrettsutøvere var meget gode skøyteløpere, fremst blant dem var Oscar Fredriksen. Tjalve besluttet derfor å ta opp skøyter på programmet. Skøytesesongen skulle innledes slik friidretten var avsluttet, med et internasjonalt stevne. Trekkplastre var den norske profesjonelle verdensmester Harald Hagen og engelskmannen James Smart, engelsk og hollandsk mester. Arrangementet ble en økonomisk katastrofe. Det kommer vi tilbake til. Tjalve kom ikke tilbake med noe arrangement av noe slag før høsten 1892. Flere av klubbens ledere trakk seg fra administrasjonen. De negative virkningene av store ambisjoner kombinert med beskjeden erfaring var på kort sikt betydelige.

Virkningen av det mislykkede arrangementet var ekstra sterk fordi klubben ble rammet i en fase hvor den skulle bygges opp og høste erfaringer på forskjellige områder. Tilbakeslaget illustrerer også et allment problem for idrettslag, den gang som nå. De har gjennomgående større faste utgifter enn sikre inntekter. Mislykkede arrangementer som ikke gir inntekter, eller endog tap, blir en tung byrde å bære. Stevner med overskudd var nødvendig for å sikre balanse i regnskapene.

I konkurransen om den ledende posisjon i Kristianias friidrettsmiljø tidlig på 1890-tallet ble virkningene av de økonomiske problemene likevel beskjedne. Som nevnt foran gikk Kristiania Sportsforening i oppløsning ved årsskiftet 1892–93. Dermed fikk Tjalve tilførsel av flere av byens beste friidrettsmenn og skøyteløpere, fremst av dem den meget driftige Martinus Lørdahl, som ble en idrettslig og administrativ kraft i en periode på fem år. Det skulle ta noen år før Ørnulf og Kristiania Idrettsforening ble alvorlige konkurrenter. Hovedtyngden av KLFs medlemmer kom fra Sportsforeningen, men i løpet av noen år fikk den også tilsig fra Tjalve. I Tjalves første kriseår eksisterte imidlertid ingen store trusler, og klubben maktet å overvinne vanskene både hva gjaldt økonomi og arrangementer.

Krisen klubben gjennomlevde våren 1892 satte likevel flere spor etter seg enn det arrangementsmessige tomrom våren og sommeren 1892. I et par år måtte styret føre en forsiktig politikk med hensyn til utenlandsk deltagelse. Det måtte finnes billigere insentiver til å trekke folk til idretten og til å oppmuntre til deltagelse. Blant de mest utbredte virkemidler i Tjalve som i andre klubber var omfattende bruk av medaljer som premier ved åpne så vel som klubbinterne stevner. Bildene av tungt medaljehengte idrettsmenn fra tiden rundt århundreskiftet illustrerer dette. I tillegg innførte Tjalve egne distansemerker for oppnådde tider på de ulike distanser.

Et billig og populært tiltak i en periode var den såkalte «schnitzel-jakt», eller «jakt på rev». En av deltagerne, «reven», ble sluppet av gårde med fem minutters forsprang, med en sekk med avisstrimler som han skulle bruke til å legge spor, og en revehale. De øvrige deltagerne fungerte som jegere og hunder. Dersom forfølgerne i løpet av en time ikke hadde fanget reven, fikk han beholde halen; i motsatt tilfelle gikk den til vedkommende som fanget ham. Jakten foregikk på søndager i området omkring Frognerseteren eller Sognsvatn og hadde en times varighet. Det var vanlig at

Tjalves seirende lag i kampen om Gustav Thorps æresskjold, kappgang i 1894. Fra venstre: Martinus Lørdahl, Asbjørn Bjerke, Alfred K. Jensen og Einar Pedersen. Medaljene hørte med på slike bilder. Martinus Lørdahl gikk senere til Kristiania I.F., ble formann der og en toneangivende administrator i landets og hovedstadens friidrett. Asbjørn Bjerke var den andre av klubbens stiftere.

deltagerne møttes søndag morgen klokken åtte ved Universitetets urbygning for å dra samlet opp til startstedet. Revejakten ble etter hvert supplert med og avløst av andre former for konkurranser i terrenget. Høsten 1897 arrangerte Tjalve Norges og verdens første sivile orienteringsløp i Nordmarka, og det ble gjentatt de fire følgende årene, samt sporadisk senere. Deltagelsen der, som i de klubbinterne revejakter, ble etter hvert mindre. Disse konkurransene ble derfor avvirket frem mot 1910. Fra århundreskiftet ble de gradvis fortrenget av stadig mer populære terrengløp som foregikk både på veier og i terrenget.

I 1892 lanserte også Gustav Thorp tanken om en årlig klubbkamp mellom Tjalve og Sportsforeningen og skjenket som premie Gustav Thorps Æresskjold. Formålet var både å øke interessen for friidrett og å føre rivaliseringen mellom de to klubbene inn i mer konstruktive baner. Konkurransen ble gjennomført to ganger i året, om våren som kappgang over en engelsk mil, om høsten som løp over samme distanse. Fire mann på hvert lag gikk eller løp 440 yards hver. Etter oppløsningen av Sportsforeningen ble konkurransen fortsatt mellom Tjalve og de andre ledende Oslo-klubbene. Klubbkamper av denne typen, men med større øvelsesutvalg, ble et fast element i norsk friidrett til langt inn på 1960-tallet. Som vi skal komme tilbake til, innledet Tjalve senere også en tradisjon med klubbkamper mot svenske lag. Som terrengløpene ble altså klubbkampene en innovasjon av varighet.

Vi kan altså slå fast at Tjalve synes å ha spilt en vesentlig rolle i friidrettens

utvikling i Norge, som foregangsklubb når det gjaldt utvikling av arrangementer og øvelsesutvalg. Enkelte av forsøkene, som pentathlon og revejakt, ble bare midlertidige fremstøt i den nye idretten, mens orientering på lengre sikt ble utviklet til en selvstendig idrettsgren. Med unntak for terrengløp og maraton var øvelsene slike som kunne avvikles innenfor de stadionanlegg som etter hvert ble bygget. Likesom initiativet til friidretten i utgangspunktet kom etter inspirasjon fra utlandet, ble de nye anlegg og øvelsesutvalget langt på vei til etter utenlandsk mønster. Det er derfor legitimt å spørre om Tjalve i en slik større sammenheng egentlig spilte noen rolle av betydning. Et slikt kontrafaktisk spørsmål lar seg ikke endelig besvare. Vi må nøye oss med å spekulere over implikasjonene. Men det bidrar til å rette vår oppmerksomhet mot forholdet mellom utenlandsk påvirkning, de norske betingelsers betydning og Tjalves rolle i formidlingen av impulser utenfra.

Utgangspunktet var den internasjonale utvikling, og interessen, både i Kristiania og andre byer i Norge, var slik at en rekke initiativ ble tatt uavhengig av hverandre. Den første aktivitet var imidlertid kaotisk, slik at Tjalve fikk spille en sentral både ordnende og skapende rolle de første årene. I de aller første årene hadde Tjalve langt de mest omfattende og tetteste kontaktene med utlandet. Det bidro til at klubben i 1895–96 stilte seg i spissen for arbeidet med regulering og samordning av skandinaviske konkurranser i friidrett og også for dannelsen av Friidrettsforbundets forgjenger, Norges Idræts Forbund. Om klubben ikke spilte noen avgjørende rolle for innføring av friidrett i Norge, så påskyndet og formet de sterke menn i klubben denne prosessen. Som vi kommer tilbake til i fremstillingen av de administrative sider ved virksomheten, bidro de også til å sikre tilnærmingen til engelsk og europeisk standard, til dels i skarp konflikt med de ledende grupperinger i Centralforeningen og Turnforbundet.

Tjalve: skøyteklubb, fotball, ski og boksing

Det var vesentlig for stifterne at Tjalve skulle være en spesialklubb for friidrett. Men denne målsetningen skulle vise seg vanskelig å holde fast ved. Behovet for å tilrettelegge for spesialisering og konkurranseidrett var sterkt. Men det gjaldt ikke bare for friidrett. En rekke ledende idrettsmenn var aktive i flere idretter, i det minste inntil mellomkrigstiden. Tjalve kom derfor, dels gjennom klubbinitiativ, dels ved mer tilfeldig medlemspress, til å sette andre idrettsgrener på programmet. For noen av disse kom klubben en kortere periode til å spille en vesentlig rolle, for andre var virksomheten mer hobbypreget.

Som vi har vært inne på, var en rekke av de beste friidrettsmenn i 1890-årene også gode skøyteløpere. Men skøytesporten var – som friidrett – preget av kaotiske forhold innenfor klubbene. I Oslo-området var det ikke noen klubb som spesielt ivaretok skøyteidrettens interesser. For Tjalves ledere falt det derfor naturlig å arrangere klubbskøyteløp allerede den første vinteren klubben eksisterte. Blant de beste aktive finner vi sentrale friidrettsutøvere og styremedlemmer som brødrene Asbjørn og Halstein Bjerke, Gustav Thorp, Carl Lorentz, og selvfølgelig klubbens første virkelig store skøyteløper, Oscar Fredriksen.

Bekjendtgørelser.

„TJALVE“

indbyder herved til Internationalt og Skandinavisk Skatekapløb den 21. Februar 1892.

1. Internationalt 1/2 eng Mil.
Guld-, Sølv- og Bronsemedalje.
2. 3 eng. Mil. Skandinavisk Mesterskab 1892.
Mesterskabsmed. i Guld samt Sølv- og Bronsemedalje.
3. 1 eng. Mil Norsk Mesterskab (ifl. Konference med „Idrætsbl.“s Redaktion.

Søndag den 28de Februar
afholdes

Nationalt Kunstløb paa Skøiter.

1ste Præmie: Den store Mesterskabsmedalje i Guld.

2den do.: Guldmedalje.
3die do.: Sølvmedalje.
4de do.: Bronsemedalje.

NB. Forandringer i Programmet forbeholdes.

NB. Anmeldelse for alle Løb inden Lørdag den 18de ledsaget af Kr. 5,00 for Hurtigløbene og Kr. 5,00 for Kunstløbet. Adresse „Tjalve“, Christiania.

NB. Telegrafiske Anmeldelser modtages ogsaa følgende Søndag og Mandag. Adresse: THORP, FEHRMANN, Chr.a.

Annonce for Tjalves første skøyteløb i
Norsk Idrætsblad nr. 3, 23.1. 1892.

Under: Oscar Fredriksen, den tredje av
klubbens stiftere.

Den følgende vinteren, etter de mange triumfer i friidrett, avholdt klubben et internationalt skøytetestevne på Frognerkilen i slutten av februar. Det var anmeldt løpere fra hele landet i tillegg til trekkplastrene Harald Hagen og James Smart. Til stede var daværende kronprins, senere kong Oscar II, som selv var en ivrig skøyteløper, med to sønner og følge. Et forutgående snevær skapte store vansker, og i tillegg kom det 20 000 tilskuere ut på isen. De fleste var ikke-betalende som oppholdt seg utenfor det avspærrede området. «Denne menneskemengde sammen med tyngden av sneen gjorde, at vannet trengte opp gjennom isen på flere steder, så løpene tilslett(!) antok karakter av vannpantomime», heter det i en senere klubbhistorisk beretning. Den påtenkte amatørkonkurransen måtte innstilles. I den samtidige protokoll konstateres det ganske tørt at Smart og Hagen i sine siste runder «løb i vand til ankelen». I den historiske oversikten som ble utarbeidet flere år senere, heter det at løpene ikke ble noen «god reklame for Tjalve, idet ett(!) forferdelig snevær ødelag(!) banen, likesom den svære menneskemasse, som man ikke hadde gjort regning på, la all kontroll brakk, — og dessuten var de unge arrangerer ikke så godt inne i ett(!) slikt arrangement, som de burde vært, særlig på en så vanskelig bane som Frognerkilen.» I *Forhandlingsprotokoll for Tjalve, Forening til Fodløb-Idrættens fremme*, heter det at stevnet «maa desverre kaldes et fiaskostævne paa grund af det ufuldkomne arrangement. Pressens berettigede svøbeslag modtog Tjalve med bøiet nakke, skjøndt det sved frygtelig; og enda havde Bestyrelsen lagt seg i selen af *all kraft* forat faa et værdigt stevne, men det er fortvilet arbeide at arrangere kapløb med en tom pengekasse og ingen disponibel tid».

En fiasko fikk likevel ikke Tjalve til å gi seg. Stevnet fortsatte med flere av hurtigløpsøvelsene og kunstløp den følgende søndagen. Denne delen av arrangementet ble vellykket og klubbens renommé i noen grad gjenopprettet. Klubbkassen var imidlertid bunnskrapt etter et arrangement som var ment å skulle gi overskudd. Formannen trakk seg fra sitt verv som en konsekvens av fiaskoen. Forberedelsene til stevnet og annet klubbarbeid hadde vært så omfattende at klubbens driftige sekretær — og i flere tilfeller private bidragsyter — Gustav Thorp fant å måtte trekke seg tilbake, fordi Tjalves «forretninger optog ham i den grad, at det var til skade for hans fremtid og daglige arbeid.» Mangel på kontroll over utgifts- og inntektssidene så vel som overbelastning av administrativt personell er kjente gjennomgangstemaer i idrettsorganisasjoner. Det var ikke siste gang Tjalve løp inn i problemer som følge av dristig satsing og — som man kan se i ettertid — utilstrekkelig forberedelse. Med det beskjedne skillet mellom aktive og ledere ble konsekvensene påtagelige gjennom hele klubbens organisasjon. I forhandlingsprotokollen konstateres: «*Tjalve* tog sig nu en god hvil efter det anstrengende vintersjau. Fremmødet i Ridehuset var daarligt og en paatenkt privat konkurranse kunde af den grund ikke afholdes.»

Tross tilbakeslaget fortsatte Tjalve som skøyteklubb frem til 1898 og meldte seg i 1895 inn i Norsk Skøiteforbund. I 1896 virket klubben som styre for forbundet, i kraft av å ha påtatt seg arrangementet av Norgesmesterskapet. Det var to åpenbare grunner til det. For det første var et økende antall medlemmer fremragende skøyteløpere. Under verdensmesterskapet i Amsterdam i 1893 seiret Oscar Fredriksen på 10 000 m og tok annenplass på 500 og 1500 meter. Tre tjalvister deltok i VM i Stockholm i 1894. I 1895 ble Alfred Næss europamester i Berlin, og i 1897 deltok Alfred Næss og Martinus Lørdahl i VM på skøyter i Montreal. Lørdahl vant senere fire distanser i det åpne kanadiske mesterskapet. Den andre grunn til at Tjalve fortsatte sitt engasjement for skøytesporten, var de kaotiske forhold som hersket i idretten. Mangelen på spesialklubber og mangelen på baner var prekær. Før konkurranseforholdene ble ordnet, kunne en klubb med så mange skøyteløpere ikke spenne av seg skøytejernene.

Men selv med de store triumfer klubben hentet på skøytebanen, både gjennom de aktive og etter hvert ved gode arrangementer, ble denne vintersporten oppfattet som en byrde i forhold til Tjalves egentlige oppgaver. Det gjaldt de egne arrangementene så vel som tiggermarsjen som måtte gjennomføres hver gang Tjalve skulle sende løpere til et internasjonalt stevne. Da ble det nødvendig å oppsøke byens rikmenn. Klubbene og ikke forbundet måtte i denne perioden ta ansvaret for å få sendt sine beste aktive til de internasjonale mesterskapene. I 1894 ønsket Tjalve å nedlegge sin skøyteavdeling, men lyktes ikke før i 1897–98, da Kristiania Skøiteklubb ble stiftet. Tjalve oppfordret da sine skøyteløpende medlemmer til å gå inn i den nye klubben.

Det var i hovedsak de samme typer mekanismer som fungerte da Tjalve tok opp andre eksterne idretter. De er karakteristiske for en periode hvor idretten ble organisert fra bunnen av, hvor skillelinjene mellom grenene var diffuse, og hvor spesialiseringen sett med våre øyne var like beskjeden for klubb som for den enkelte aktive. I sin målsetning skilte Tjalve seg ut fra de fleste andre hva gjaldt spesialisering,

men i praksis var det ikke lett å følge opp. På 1890-tallet fantes også tjalvister som ønsket å konkurrere på ski. Det ble arrangert klubbkonkurranser, og noen deltok på nasjonalt nivå. I 1918 ble det formelt opprettet en skigruppe som varte til slutten av 1920-tallet. Noen suksess ble den aldri. Vi må kunne gå ut fra at det skyldtes at gode skiløpere fikk bedre vilkår i andre klubber.

Hva gjaldt fotball er det vanskelig å se at Tjalve på noe tidspunkt la seg i selen for å utvikle denne idretten. Den klarte seg godt på egen hånd. Men klubben kunne stille et fotballag fra begynnelsen av 1900-tallet. Fotball og langball ble brukt i de tidlige utendørs sesongforberedelsene. En stund etter århundreskiftet meldte fotballklubben Brand seg kollektivt inn i Tjalve. I Brand fantes interesse for friidrett, samtidig som Fotballforbundets begrensninger på antall godkjente fotball-lag i hver by gjorde det vanskelig for Brand å få til kamper på egen hånd. Fotball fikk likevel aldri noen etablert posisjon i Tjalve.

Ved siden av skøyter var boksing den viktigste biidrett for Tjalve. Boksing og bryting hadde i vesentlig grad sitt utspring i friidrettsklubbene i Norge, og bryting hørte med i den greske pentathlon. Da Tjalves medlem Finn Johansen i 1912 vant den første kongepokal i boksing, ble denne idrettsgrenen tatt opp på programmet. Fra 1918 var boksegruppen samlet under et eget gruppestyre til boksing ble avviklet i 1928. Situasjonen i boksing var på vesentlige punkter lik den i skøyteløp. Det første norske mesterskap ble avholdt i 1909, men sporten fikk først vind i seilene da Kristianas politiforbud mot sporten ble opphevet i 1914. Det innebar at det i Tjalve fantes bokserere som ikke hadde noen klar institusjonell forankring for sin egentlige sport. Samtidig var det få klubber som drev idretten og ingen spesialklubber da det første mesterskap ble arrangert. Med legaliseringen forandret dette seg raskt. Det ble dannet en rekke klubber hvor bokserne kunne føle seg mer hjemme. Samtidig utspant det seg flere konflikter mellom hovedstyret og boksegruppen fra begynnelsen av 1920-tallet. Både utviklingen av sporten og utviklingen innenfor Tjalve bidro til avviklingen av boksegruppen.

Presset for å ta opp andre idretter kom altså dels fra klubbens aktive, dels fra ledelsen. Samtidig var ledelsens primære mål å bevare Tjalve som eliteklubb for friidrett. Den viktigste grunnen til at klubben engasjerte seg i andre idretter, finner vi i utenforliggende institusjonelle forhold. I skøyter og boksing var det i en periode en nokså forvirret klubb- og forbundsstruktur, mens fotballens ledelse gjennom organisering forsøkte å stenge nykommere ute. Bare når det gjelder ski finner vi ikke ytre press av betydning.

På den annen side skal det understrekes at lederne i Tjalve ikke var vanskelige å presse inn i andre engasjementer. I uoversiktlige situasjoner lå det store utfordringer for idrettsentreprenører som Gustav Thorp, brødrene Bjerke, Wilhelm Baastad og brødrene Blystad. Men når de andre idretter var brakt inn i mer ordnede former, eller sekundærvirksomheten virket belastende på primæroppgavene, hadde Tjalves ledelse ingen vanskeligheter med å avvikle slike engasjementer, selv om de en periode hadde vært aldri så vellykkede i form av heder eller inntekter.

Krise, endring og vekst

I årene 1900–10 beveget Tjalve seg fra stillingen som en av Norges to-tre ledende friidrettsklubber — av tilsammen kanskje tredve — gjennom en alvorlig idrettslig og økonomisk krise tilbake til en posisjon opp mot toppen i norsk friidrett. Tjalve nådde ikke tilbake til posisjonen fra 1900, men den overhengende trusselen om et langvarig forfall var avverget. Samtidig endret klubbens profil seg. Allround-utøverne i sprint, hopp og kast vek plassen for langdistanse- og terrengløpere. Vi skal her ta for oss denne dramatiske utviklingen, og i den grad kildene tillater det, søke å forklare den.

Frem til 1903 inntok Tjalve stadig en ledende posisjon, selv om de to viktigste byrivalene Ørnulf og KIF, særlig den siste, styrket sine posisjoner. Utenbysklubber som Trondhjems Idrettsforening og Bergens Turnforening etablerte seg på samme nivå som de ledende hovedstadsklubbene. Tjalve vant en lang rekke mesterskap og andre medaljer både i 1901 og 1902, og i det første skandinaviske mesterskap som ble arrangert i Oslo i 1902, vant Tjalve to gullmedaljer: Hans Due på 110 m hekk på 17,2 og Yngvar Bryn 100 m på 12,0. Due satte i denne perioden også norsk og nordisk rekord på hekk med 16,2.

Foruten Due og Bryn hadde imidlertid Tjalve bare en håndfull aktive av noen betydning, nemlig brødrene Haakon og Wilhelm Blystad, Karl O. Olsen og Christen Seeberg. Det var disse som dro av gårde med den store medaljehøsten. I 1903 gikk Idrettsforbundet over til å dele ut norske mesterskap gruppevis, dvs. i hopp, kast og løp. Tjalve vant alle tre gruppene ved henholdsvis Seeberg, Olsen og Due. Tjalves sterke posisjon representerte en forlengelse av styrken fra de foregående ti årene. Den bygde på en stadig eldre gruppe allsidige sprintere, hoppere og kastere. Flere av dem deltok i alle disipliner. Mellom- og langdistanseløpere av betydning fantes ikke etter at Hallstein Bjerke ga seg. Da brødrene Blystad, Seeberg, Bryn, Olsen og Due alle ga seg i løpet av et par-tre år, stod klubben nærmest på bar bakke. I 1904 var Wilhelm Blystad ensom NM-deltager, året etter manglet Tjalve helt. Den dominerende kameratgjengen som i det vesentligste hadde sluttet seg til klubben i perioden 1891 til 1897, hadde ikke sørget for noen ettervekst. De hadde heller ikke fremmet overgang fra andre klubber, slik særlig KIF hadde gjort.

I de historiske refleksjoner som Sverre Gundersen skrev ned et tyvetalls år senere, konstaterte han om året 1903 at «treningen er ganske visst foregått som tidligere og der har vært avholdt visse festligheter.» I beretningen om det følgende året er han enda mer ordknapp: «Om vintertrening finnes ikke et ord i idrettsbladet og heller ikke i de private notater, som har stått til rådighet.» Det var, konstaterte han, «et dårlig idrettsår for klubben.» I 1905 tok treningen i ridehuset først til i slutten av april med beskjedent deltagelse.

1905 var utvilsomt bunnåret. Da hadde alle de gamle forsvunnet, og bare Bjarne Bratz, som kom til Tjalve fra Thor, ga klubben et elitepreg. Han satte norsk rekord på 804,5 meter med tiden 2,09,8. I de følgende årene tok den idrettslige aktiviteten seg gradvis opp, mens medlemstallet fortsatte å synke til det nådde 50 i 1908, altså vesentlig lavere enn ved utgangen av 1891. Samtidig opplevde klubben en lederskaps- og økonomisk krise.

Øverst: Tjalves fremragende diskoskaster og administrator, John Falchenberg, i et bilde fra 1904. På det tidspunkt var han medlem av K.I.F. Som tjalvist deltok han i OL i 1908. Han kaster her ikke fra ring.

Under til venstre: Arne Halse i kule, hans nest beste øvelse, under NM på Frogner i 1906. Han støter fra firkant.

Under: Wilhelm Blystad, den siste av de aktive fra Tjalves første gullalder. Olympiadeltagar i 1908 i London.

Den idrettslige aktivitet var likevel økende etter 1905. I årene fra 1905 meldte flere ledende norske idrettsmenn seg inn i Tjalve. Hvorvidt dette skyldtes en aktiv rekrutteringspolitikk slik som KIF hadde drevet, eller det hadde andre årsaker, går ikke frem av kildematerialet. Det er imidlertid ikke tvil om at konkurransen fra KIF føltes meget sterkt. Som en motvekt mot KIFs arbeid med å arrangere skolestevner, åpnet Tjalve straks etter århundreskiftet for medlemsskap før fylte 16 år. Fra Oslo-klubben Viking via KIF kom toppmenn som John Falchenberg i kule og diskos og Holger Warendorph i lengde. I 1907 kom Trondheims Arne Halse, som året etter tok to medaljer i spyd under OL i London. Flere langdistanseløpere meldte seg også inn, og samtidig kom det et jevnt tilsig av yngre medlemmer. Det må ha vært stor gjennomtrekk i flere av Oslos klubber i denne perioden.

Det er ikke urimelig å anta at Tjalve søkte å bygge seg opp igjen gjennom en aktiv rekrutteringspolitikk overfor enkelte topputøvere som alt bodde i Oslo. Når det gjelder Arne Halse, kan han ha valgt Tjalve ved en tilfeldighet. Han var kommet til byen et år for å studere. I betraktning av den skarpe konkurransen klubbene imellom er det likevel mer sannsynlig at han ble rekruttert ved en eller annen form for positive insentiver. For øvrig la Tjalves ledelse i denne omgang størst vekt på å rekruttere terreng- og langdistanseløpere. Bjarne Bratz var bare den første i en lang rekke, som i en kortere periode rundt 1910 ga Tjalve preg av å være en langdistanse- og terrengløpsklubb. Dette preget fikk enkelte aktive til å søke til andre klubber for kortere eller lengre tid. Et eksempel er den fremragende tresteghopperen Erling Vinne, som en periode var medlem av KIF før han kom tilbake til Tjalve. Selv Johan Hellum, senere medaljevinner i NM i kast og sprint i flere år og flerårig mester i femkamp og tikamp, begynte som terrengløper.

Satsningen på terrengløp synes bevisst som rekrutteringsvei, i konkurransen med Ørnulf og KIF som helt dominerte i sprint. Terrengløp med innlagt lagkonkurranse ble også benyttet for å styrke lagsamholdet. Ett løp ble fra 1910 også lagt i bykjernens nærhet med start fra Frogner Stadion. Dette såkalte Hoffsvæiløpet om Kaptein Sverres vandrepokal ble arrangert fra 1909 til 1912. Tjalve vant lagkonkurransen om terrengpokalen tre år på rad og dermed til odel og eie. Etter tiggergang fra styret satte Salomon skofabrikk opp en ny vandrepokal som ga navn til løpet.

Helt eksklusiv var som nevnt terrengsatsningen ikke, og klubbens ledende utøvere i 1908 var kastere og hoppere. Arne Halse og John Falchenberg kvalifiserte seg begge for OL i London, hvor Halse altså fikk en sølv med 50,56 og en bronse i spyd, mens Falchenberg ble nummer syv i diskos. Han hadde i uttagningen i Norge kastet 34,45. Olympiaden trakk også Wilhelm Blystad tilbake til grusen, og han kvalifiserte seg både i lengde og høyde uten tilløp, dog uten å nå opp i London. I NM var det bare Falchenberg som gikk til topps. I 1909 hadde Tjalve bare én deltager i NM i Trondheim, Henry Dahl som vant 5000 meter på 17.45,4 og ble nummer to på 1500 meter med 4.36,4. Året etter var klubben uten NM-deltagere. Henry Dahl hadde gått til Thor og vant igjen 5000.

Selv om Tjalve frem mot 1910 altså hadde overvunnet rekrutteringskrisen og funnet seg en nisje i terrengløp og langdistanseløp, hadde klubben langt fra

Henry Dahl, norsk mester på 5000 i 1909 med 17.45,4. Året etter løp han for Thor. Klubbskiftene var hyppige frem mot 1920.

gjenvunnet posisjonen fra tiden rundt århundreskiftet. Etter 1905 hadde den bare hatt et fåtall topputøvere, og med unntak for Wilhelm Blystad som gjorde come-back i 1908, kom de alle utenfra. I løpet av en periode på ti år hadde ikke klubben på egen hånd frembrakt en eneste ny stjerne.

I overfladisk forstand finner vi årsaken til tilbakegangen i manglende rekruttering. Den gamle kjerne la opp, og det kom bare et beskjedent tilslag av nye aktive. Noen kom nye til Tjalve, noen kom fra andre klubber i Kristiania-området, og et mindre antall var studenter som kom til byen for kortere eller lengre tid. Hvorfor var så rekrutteringen så mye svakere enn i de første årene, og så vesentlig svakere enn hos de to sterkeste konkurrentene KIF og Ørnulf, som dominerte både lokalt og på landsbasis i denne perioden?

Kildene gir ikke direkte svar på slike spørsmål, så vi er henvist til å spekulere på grunnlag av det vi ellers vet om klubben. For det første opprettholdt Tjalve en sterk posisjon inntil 1903 dersom vi ser på antall mesterskap som ble vunnet snarere enn antall eliteutøvere i klubben. I 1903 gikk som nevnt alle gruppemesterskapene til Tjalve. Det må ha bidratt til i noen grad å skjule svakhetene ved manglende rekruttering. Det var heller ikke forutsigbart at alle klubbens fremste aktive ville legge opp samtidig. Det bidro til å dramatisere problemene. De burde imidlertid ha

vært tydelige fra slutten av 1890-årene. Allerede fra dette tidspunkt var tilsiget av nye medlemmer til Tjalve uhyre beskjedent, mens de viktigste konkurrentene KIF og Ørnulf vokste. Martinus Lørdahl forlot Tjalve i 1898 og fikk raskt en ledende stilling hos konkurrenten KIF. Han førte en aktiv rekrutteringspolitikk. Det bidro til et spent forhold mellom klubbene.

Det er også grunn til å understreke at antall klubber i denne perioden vokste relativt raskere enn antall utøvere. Konkurransen om de aktive ble skarpere. For de yngre aldersgrupper vokste det frem småklubber med mer permanent preg og med sterkere lokal tilhørighet. De mest ærgjerrige av de aktive fikk flere etablerte klubber å velge mellom. Tjalve var ikke noe selvsagt valg, mens KIF arbeidet aktivt i rekrutteringssammenheng, bl.a. med engasjement i de første skoleidrettsstevner. I motsetning til den første fasen av klubbens virksomhet fungerte ikke Tjalve i denne perioden som entreprenør. Bortsett fra å åpne for medlemmer under 16 år tok ikke klubben noen vesentlige nyskapende initiativ før terrengløpskonkurransene, særlig lagkonkurransen, ble introdusert mot slutten av tiåret.

For en klubb med så mange ressurssterke medlemmer med mange nyskapende initiativ bak seg det foregående tiåret, må denne forsinkete erkjennelse av og langsomme reaksjon på krisen betraktes som bemerkelsesverdig. Kanskje ligger forklaringen nettopp i deres brede horisont. Tjalves initiativtagere var etter sin aktive periode gått inn i administrative verv i Idrættforbundet, i Centralforeningen og i andre idrettsforbund. De brukte ikke lenger ressurser først og fremst på sin gamle klubb. Det betyr ikke at de hadde distansert seg fra den. Tvert om var de aktive i Ridderskapet og i den sosiale virksomhet som hørte til klubben. Men Tjalves fremgang stod ikke fremst i deres bevissthet. De var blitt aktører på en større bane.

Uten tilgang på materiale som gir mer direkte innsikt i klubbens indre liv og den eldre gardes virksomhet og interessefelt, er det vanskelig å komme lenger med en forklaring av Tjalves krise i årene før tyveårsjubileet. Krisen understreker imidlertid et grunnleggende poeng i et hvilket som helst idrettslags historie. Konkurransen om råmaterialet er uhyre skarp. En klubbs eksistens på toppnivå er helt avhengig av en ledelse som til enhver tid har evne og ressurser til å planlegge ut over neste sesong. Ry som toppklubb ruster fort om det ikke jevnlig blankpusses med resultater. Dersom en klubb ikke stadig sørger for å opprettholde råvarebasen, kan tap av posisjon skje over en vinter. Da tar det tid og oppfinnsomhet å bygge opp en ny posisjon. Krisen i Tjalve førte klubben inn på terrengløpssporet. Den bidro dermed til at klubben fikk en noe annen profil, og den bidro til å skape et miljø som virket som en magnet på utøvere uten klubb og på utøvere fra småklubbene. En satsing av denne typen innebar selvsagt også faremomenter. Det skal vi komme tilbake til.

Etablert i toppen. Perioden 1910—1920

Årene frem mot 1910 hadde av spesielle klubbårsaker vært vanskelige for Tjalve. Tiden hadde også vært vanskelig for norsk friidrett i sin alminnelighet. Den individuelle konkurranseidretten ble truet av to organisasjoner som begge var preget av skepsis mot den ideologien som friidretten målbar. På den ene siden stod Centralforeningen som forsøkte å styre de statlige bidrag til friidretten og som ville kontrollere konkurranseformene. Det beskjedne statlige bidraget klarte friidretten å holde fast ved, men Centralforeningen lyktes med å presse gjennom gruppemesterskapene fra 1904 til 1907. Det kan knapt være tvil om at gruppemesterskapene motvirket spesialisering og dermed forsinket forbedringen av norsk toppnivå.

På den annen side stod Turn- og Gymnastikkforbundet som ønsket å favne også friidrettsklubbene. Turnforbundet hadde gjort sine fremstøt helt siden Idrettsforbundet ble dannet i 1896. Ti år etter lyktes det. De to forbundene ble slått sammen i et ekteskap som varte til 1918. Selv om det i arkivmaterialet ikke finnes noe som tyder på at det turndominerte forbundet motarbeidet friidretten, går det klart frem at friidrettsklubbene følte seg stemoderlig behandlet i denne perioden. Århundrets annet tiår ble derfor preget både av klubbenes og den nasjonale ledelses fremstøt for å frigjøre seg fra turnernes grep, og av fremstøt for å bedre norsk friidretts posisjon i internasjonal sammenheng.

Slik den konkurranseorienterte ledelse på klubb- og nasjonalt nivå så det, var Norge rundt 1910 på etterskudd på alle måter. Det gjaldt trenere, anlegg og prestasjoner. Nivået på prestasjonene ble ansett som langt på vei avhengige av de to første faktorer. Norske anlegg var få og dårlige. Profesjonelle trenere fantes i det hele ikke i Norge før 1910. Kontrasten til utviklingen i Sverige ble fremhevet. Der hadde tildelingen av Olympiaden i 1912 ført til en omfattende offentlig satsing. Den kom på toppen av den større interesse som fantes i utgangspunktet. Trenere ble engasjert og baner anlagt i stort omfang. Forskjellene var slående. Selv om følgende sitat fra en rapport fra en omreisende instruktør fra forbundet neppe er helt representativ for forholdene, er den illustrerende. Instruktøren hadde satt stevne med interesserte utøvere i Bodø sent på høsten 1909. Det hele foregikk utendørs: «... kule og diskos er ikke nettopp de hyggeligste redskaper for hendene i snehaugen — og i isnende vind. Hopp og løp er heller ikke lette å drive under slike forhold.» Mange norske ledere og aktive oppfattet utvilsomt kontrasten mellom offentlig innsats i norsk og svensk friidrett som like grell som den mellom velpleide anlegg i svenske småbyer og snehaugen i Bodø.

Nasjonal selvhevdelse gjennom idrettslige prestasjoner fikk større betydning i årene frem mot første verdenskrig og senere i økende grad. Vi kan se det av klubbarkivet, særlig i et utkast til norsk friidrettshistorie som finnes der, og vi kan se det i dagspressen og i det økende antall idrettspublikasjoner. Rundt 1910 økte antallet idrettsblader i Norge fra ett til fire. I ikke-statlig regi ble det satset også i norsk friidrett. Trenere ble engasjert på forbundsplan og innenfor Kristiania Idrettskrets; en norsk- amerikaner, en svenske og en nordmann. Ingen av engasjementene varte særlig lenge, hovedsaklig av økonomiske årsaker. Selv om private idretts-

Over: Tjalvister i tidlig utendørstrening foran terrengløpene i 1908. Fra venstre: Johs. Andersen, Pavelius Finnerud og P. Korsmo. De to første deltok i OL i Stockholm i 1912.

Til venstre: Tjalves og Norges fremste tresteghopper i perioden 1910—20, Erling Vinne, på Frogner stadion på tampen av karrieren. Vinne var også en god mangekjemper.

mesener bidro, som godseier Treschow med 25 000 kroner, fantes det ikke tilstrekkelige midler til systematisk trenervirksomhet over tid.

Likevel kan vi registrere vesentlig fremgang i norsk friidrett i denne perioden. Norge ble riktignok aldri bedre enn nummer to i de nordiske triangelmatchene som ble arrangert fra 1917, men særlig klubbene i Kristiania produserte en rekke fremragende individuelle utøvere som var på høyde med eller bedre enn sine svenske konkurrenter. De mest fremtredende var de olympiske mestre Ferdinand Bie fra KIF og Helge Løvland fra Ørnulf, men sprinterne Olav Rustad, KIF, Olav Frogner, Ørnulf, og Tjalves tresteghopper Erling Vinne samt klubbens langdistanseløpere holdt i perioder høy nordisk standard.

Tjalves første storhetstid før århundreskiftet hadde funnet sted i en periode da konkurransen var mer begrenset. Det var de dristige og talentfulle initiativtagere som stod frem og preget norsk friidrett som aktive og ledere, men det var ikke mange av dem hverken i Kristiania eller andre steder. I klubbens neste store periode frem mot 1920 var konkurransen blitt hardere. Friidrett hadde fått et sterkere fotfeste i Bergen, Stavanger og Trondheim, og i en del av småbyene på Østlandet slik som Skien og Fredrikstad. I Oslo vokste Torodd, Thor, Torshaug og Njaal frem til å bli alvorlige konkurrenter til de tre etablerte. I 1918 fantes det 140 friidrettsklubber i Norge med

tilsammen 8000 medlemmer. Fotball og ski var langt de største idretter, men friidrett nærmet seg sterkt den tredje største, turn, i medlemstall. Tjalves vekst kom altså i en generell oppgangsfase. Markedet var likevel ikke så stort at det var plass for alle med sterke ambisjoner. Det var nødvendig å kjempe om en plass i solen.

I sin første store periode hadde klubben bredde i toppen, bortsett fra på mellom- og langdistanse hvor Stamsø og Halstein Bjerke var ensomme svaler. Ellers var de aktive spredd over hele øvelsesspekteret, og mange av dem dekket en lang rekke øvelser. Fra 1910 til 1920 utvidet Tjalve bredden i toppen til også å omfatte langdistansene. De utgjorde gjennom hele perioden tyngdepunktet når det gjaldt mesterskap, norske rekorder og antall topputøvere. Langdistanserresultatene på toppnivå kom på løpende bånd fra 1912 da Parelius Finnerud, Johs. Andersen og Axel Simonsen deltok i henholdsvis terrengløp og maraton i Olympiaden i Stockholm. 1500, 5000, 10 000 meter og terrengløp ble i denne perioden preget av tjalvister, med Eivind Rasmussen i spissen på 1500 meter med norske rekorder og mesterskap; han oppnådde også gode resultater på 800 meter. I 1916 ble Erling Schjerven mester på både 800 og 1500 med 2.05,4 og 4.19,0. Reidar Andersen vant i den samme periode, 1915–1920, norske mesterskap på 1500 og 10 000 meter og satte norske rekorder på 1500, 3000 og 5000 meter. Fremst av dem alle var Alf Halstvedt med mesterskap på de to lengste distansene og i terrengløp, to sølvmedaljer på 1500 meter og en lang rekke norske rekorder.

I 1920 holdt Eivind Rasmussen rekorden på 1500 meter med 4.05,4 og Alf Halstvedt rekordene fra 3000 til 10 000 meter med 8.52,7, 14.59,0 og 31.57,6. Internasjonalt var ikke dette tider i aller ypperste klasse, men relativt sett var avstanden til verdenstoppen ikke vesentlig større enn den er ved inngangen til 1990-årene. Svensken John Zander holdt den gang verdensrekorden på 1500 og 3000 meter med henholdsvis 3.54,7 og 8.33,2, mens finnen Hannes Kolehmainen og franskmannen Jean Bouin hadde rekordene på 5000 og 10 000 med 14.36,6 og 30.58,8. Begge ble satt i 1912. Det illustrerer den relativt sterke utviklingen både i norsk friidrett og innenfor Tjalve i denne perioden. Johs. Andersens norske rekorder på 5000 og 10 000 fra 1912 var henholdsvis 16.05,1 og 33.21,5.

Denne absolutte nivåforbedring må vi kunne gå ut fra hadde sammenheng med avviklingen av gruppemesterskapene, med den bevisste satsing på langdistanse- og terrengløp fra Tjalves side og med den forbedrede trenervirksomhet på forbundssiden. Svensken Axel Ahlqvist ble engasjert som trener i 1915 takket være en gave på kr. 5000 fra hoffjegermester Ths. Fearnley og ble i samtiden regnet for å ha mye av æren for Reidar Andersen og Eivind Rasmussens fremgang.

Nivåforbedringen hadde trolig også sammenheng med Stockholmsolympiaden. Det var første gang at det i norsk friidrett virkelig ble satset på OL. Forberedelsene til London fire år før hadde vært langt mer tilfeldige. Elementet av nasjonskamp som har preget idretten så sterkt siden mellomkrigstiden, virket åpenbart sterkere med en olympiade som et forestående mål. Samtidig så både den nasjonale friidrettsledelsen og Tjalve, for en del de samme personer, til Sverige for informasjon og som modell. Tjalves terrengsatsing fulgte svenske opplegg; klubben reiste til Stockholm for å delta

i Sleipners lagkonkurranser i terrengløp. Friidrettsledelsen engasjerte svensk trener og argumenterte for offentlig støtte til idretten etter svensk mønster.

Den absolutte nivåheving representerte samtidig av en relativ forbedring av det norske, og Tjalves, nivå i europeisk sammenheng. Den relative fremgang hadde imidlertid bare delvis sammenheng med hevingen av det absolutte nivå. Som en følge av første verdenskrig var den idrettslige utvikling i Europa i denne perioden beskjeden. Fra 1917 deltok også USA i krigen. De skandinaviske land ble nokså alene om å opprettholde internasjonale konkurranser i denne perioden. Sveriges sterke posisjon innenfor mellom- og langdistanseløp under og etter de to krigene må ikke minst ses som en følge av vellykket nøytralitetspolitikk. Vi må kunne gå ut fra at forbedringen av norsk friidretts relative posisjon også hadde sammenheng med at andre nasjoner brukte tiden på andre former for kamp.

Øverst: Alf Halstvedt leder 1500 m foran Eivind Rasmussen under et såkalt arbeiderstevne på Dælengen i 1918. I mål hadde de byttet plass med tidene 4.15,3 og 4.19,3. Tjalve vant Socialdemokratenes pokal.

Nederst: Reidar Andersen leder 5000 m foran Alf Halstvedt under en klubbmatch med Göta i Stockholm i 1917. Svensken Thoree vant løpet med 15.32,1. Tjalve vant matchen med 47 mot 37 poeng.

Joh. Johnsen (2) ble nr. 2 under den nordiske triangelmatch i København i 1918 med 10,8, samme tid som vinneren Olav Frogner (4). Sammen med Olav Rustad var de to Nordens beste sprintere i noen år. Johnsens bestetid på 10,7 stod som klubbrekord til Bassen Bunæs slo igjennom på 1950-tallet.

Bredden i Tjalve i denne perioden var bemerkelsesverdig. Klubben vant norske mesterskap i alle øvelser bortsett fra de tre korte løp, korthekk, lengde, stav og 4 x 400, og vant medaljer i samtlige øvelser. Bare KIF kunne vise til tilsvarende bredde, men med tyngdepunkt i sprint. Desto mer bemerkelsesverdig er Tjalves mange seire på 4x100, som skyldtes en kombinasjon av jevn besetning og nitid arbeid med vekslingene. Nitid arbeidsinnsats lå det også bak de fremragende prestasjonene til Tjalves beste utøver i dette tiåret, Johan Hellum, som etter Oscar Mathiesen og Lauritz Bergendahl ble betraktet som en av de fremste idrettsmenn i Norge. Han vant sitt første mesterskap i kule i 1911, og frem til 1917 vant han 17 mesterskap i kule, diskos, slegge, spyd, femkamp og tikamp, foruten at han tok medaljer i alle tre korte løp, 110 meter hekk og stafett, og satte ti norske rekorder, bl.a. i kule med 13,22 som beste resultat. I 1917 reiste han til USA for å utdanne seg til trener. Under oppholdet der markerte han seg som en av USAs beste mangekjempere, med bl.a. sølvmedalje i det amerikanske mesterskapet i 1918. Tresteghopperen Erling Vinne var av nesten samme kaliber med fem norske mesterskap, fem sølvmedaljer og fire norske rekorder i årene fra 1912 til 1922. Han nådde 14,65 i 1917.

Tjalves mange mesterskap og sterke posisjon i denne perioden var først og fremst et resultat av at klubben hadde mange utøvere av god nasjonal klasse. Det høye nivået bygde ikke lenger på en håndfull utøvere som preget en rekke øvelser av forskjellig slag. Ikke Johan Hellum, men Erling Vinne, var representativ for den dominerende tendens innenfor klubben. Hellum var den siste utøver med så utpreget mangekamp-orientering som kunne nå toppen i flere øvelser. Etter denne perioden ble det i økende grad spesialister i egentlig forstand som kom til å prege Tjalve så vel som norsk friidrett mer allment. Det tok tid å utvikle den form for spesialisering som initiativtagerne hadde drømt om og som Centralforeningen hadde fryktet.

For at norsk friidrett og Tjalve skulle komme dit, krevdes ytterligere utvikling av nasjonal bredde og dybde innenfor de enkelte øvelser. Rekrutteringen måtte bli langt

Til venstre: Bodvar Amb, sølv på 400 m i 1915 med 55,4 og bronse på 200 m med 24,1, på Fredrikstads nye stadion. Strikkejakken var en vanlig treningsoverdel til langt inn i mellomkrigstiden. Til høyre: Johan Hellum, Norges beste kaster og mangekjemper i perioden 1910—20. Han vant 17 individuelle mesterskap, og var også flere ganger i samme periode formann i Tjalve.

mer omfattende. Flere rekrutter og et bredere øvelsestilbud ville gi grunnlag for spesialisering på et enda høyere nivå. Når en utøver som Johan Hellum stadig kunne prege flere øvelser, hadde det også sammenheng med at friidretten i flere henseende ikke var landsomfattende. Kommunikasjonene den gang var mer tungvinte og langsomme enn de er i dag. Reisene kunne bli lange, og klubbkassene var for slunkne til å finansiere reiser. Det var derfor langt fra vanlig at alle landets beste utøvere deltok regelmessig i norske mesterskap. Siden tyngdepunktet både av utøvere og arrangører lå i byene på Østlandet, deltok de jevnt over mer i NM enn andre.

Den gode rekrutteringen til Tjalve i denne perioden var for en del et resultat av den bevisste satsing på terreng- og langdistanseløp. Klubbens allmenne ry som eliteklubb gikk ikke tapt gjennom den relativt kortvarige nedgangsperioden etter århundreskiftet. Det trakk i seg selv rekrutter til klubben. Klubbens mange seire gjorde den synlig for omgivelsene. For unge idrettsinteresserte uten særlige klubbkunnskaper kunne toppprestasjonens eksempel være nok, som Henning Norgren beretter i klubbavisen *Tjalvisten* for februar 1929. Han gikk inn i klubben etter å ha sett en tjalvist overlegent lede første runde på en 800-meter.

Ikke alle som gikk inn i Tjalve hadde ambisjoner om å nå toppen. For mange hadde dermed klubbens elitepreg ikke nødvendigvis sterk tiltrekningskraft. Enkelte kom til

Tjalve ved tilfeldigheter, dvs. det stod tjalvister lagelig til når unge menn var på jakt etter lag. Det kunne skje på banen, i Idrettens hus eller ved andre idrettslige anledninger. I en videre sammenheng var selvsagt ikke slike sammentreff tilfeldige. De var en konsekvens av at klubben hadde mange aktive og en engasjert ledelse som var lett å treffe. Det ga seg også uttrykk i et miljø som for mange utenfor ble sett som tiltalende. Det gjelder i særlig grad for perioden 1910–1920, med den betydelige utskiftning av ledere som da fant sted. Eldre ledere ble erstattet av en ny generasjon, som for en stor del fremdeles var aktive. Tjalve drev også bevisst rekruttering i konkurranse med de andre friidrettsklubbene i Kristiania. Vi skal nå se nærmere på rekrutteringspolitikken og også se om den økende oppslutning om klubben medførte noen forandringer i dens sosiale profil.

Rekruttering

Tilbakeslaget straks etter århundreskiftet hadde for klubbledelsen understreket behovet for en aktiv rekrutteringspolitikk. Tilbakegangen blant de aktive inntrådte samtidig med store økonomiske problemer og tidvis sterk spenning mellom de aktive og ledelsen. Fullt ut skulle problemene først bli overvunnet da Johan Hellum i 1917 for annen gang ble valgt til formann. De økonomiske og administrative problemer skal vi komme tilbake til. Det er imidlertid viktig å være oppmerksom på at rekrutteringsvanskene ikke utgjorde noe eget problem, men hang sammen med et mer omfattende sett av vanskeligheter som må ses i tilknytning til generasjonsskiftet i klubben.

Vi har sett at terrengløpene var den første viktige nyskapning fra Tjalves side i denne perioden. De store vandrepokalene som ble satt opp, bidro til å stimulere interessen både for Tjalve spesielt og for distanseløping mer allment. Fra 1909 til 1918 økte deltagelsen i Tjalves terrengløp fra 30 til 202. Lagkonkurranser var ikke utelukkende et Tjalve-påfunn. Fra 1910 av ble de i høy grad oppmuntret av den nydannede idrettskretsen i Kristiania.

Tjalves vellykkete lagkonkurranser i terrengløp ble fulgt opp på banen med klubbkamper mot fremtredende svenske lag. I 1913 ble klubbmatch innledet med IF Kamraterna, Karlstad. Etter tre år vant Tjalve vandrepokalen til odel og eie. Klubben innledet deretter en tilsvarende forbindelse med Göta i Stockholm. De to nordiske eliteklubbene vekslet om å vinne. Før møtet i 1920 stod de med to seire hver. Etter å ha vunnet med ett poeng hjemme i Stockholm, var svenskene helt overlegne i 1920 og vant med 49,5 mot 34,5 poeng i Oslo. 1920 representerte et sluttpunkt i Tjalves annen blomstringsperiode.

Klubbkampene var viktige utad som innad. Et slagkraftig klubblag var avhengig av gode utøvere i alle grener. Fra et rekrutteringssynspunkt bidro de til å skape bredde i klubben. Kun gode langdistanseløpere var en utilstrekkelig ressurs til å vinne klubbmatcher. Det var heller ikke tilstrekkelig til å bli beste klubb i Norgesmesterskapet. Gjennom konkurranseopplegg og rekrutteringspolitikk i denne perioden unngikk Tjalve å bli en langdistanseklubb og fikk en idrettslig profil som klubben i

det store og hele har beholdt siden, uavhengig av hvilke grener som har huset klubbens største stjerner. Tjalve har vært preget av bredde i alle tre sett av grener, løp, kast og hopp. Når det gjelder topputøvere, er det riktig å si at Tjalve aldri har vært noen eksklusiv løperklubb. Kvantitativt har imidlertid løpere preget klubben. Det har vært nødvendig for å kunne stille terrengløpslag og stafettlag. Det er viktig å merke seg at Tjalve med få unntak har kunnet stille gode lag i stafett også i perioder med få virkelig eliteutøvere i løp. Det må vi i noen grad kunne tilskrive den lagtradisjonen som ble skapt i dette tiåret, og som ble tilstrebet opprettholdt.

De begrensede kildene fra perioden 1900–1910 tillater ikke sikre konklusjoner om hvorvidt Tjalves vellykkede rekrutteringsarbeid sikret en vesentlig nettotilgang av aktive fra andre klubber, eller om tilgangen i hovedsak dreide seg om nyrekruttering til idretten. Det er klart at en del topputøvere fortsatt gikk frem og tilbake mellom Tjalve og Thor, Tjalve og KIF og Tjalve og Ørnulf. Tresteghopperen Erling Vinne hadde et års opphold i KIF. Høydehopperen Fritz Warendorph kom fra KIF til Tjalve i 1913 og gikk videre til Ørnulf året etter. Fra Fagforeningenes Turn og Idrettsforening kom til sesongen 1913 kulestøter og høydehopper Victor Pettersen og stavhopperen Øvind Jensen, begge med medalje i Norgesmesterskapet det foregående året.

Overgangene fra små til store klubbene og mellom de store klubber i Kristiania-regionen var ikke ubetydelige. Hvor omfattende de virkelig var kan bare fastlegges gjennom mer omfattende studier. Overgangene fra de mindre til storklubbene har preget friidretten i regionen siden Tjalves første år. Vi skal heller ikke glemme at Tjalve ble stiftet av utbrytere fra en annen klubb. De mest talentfulle og ærgjerrige utøvere i Oslo-området, og midlertidige eller mer permanente innflyttere med store ambisjoner, har gjerne havnet i eliteklubbene. Overgangen mellom storklubbene synes imidlertid i denne perioden å ha vært større enn det ble vanlig i de følgende årene. Det er først de siste 10–15 årene, dvs. siden 1975–80, med det som reelt er en profesjonalisering av amatør-idretten, at det igjen er blitt vanlig at topputøvere skifter mellom Oslo-regionens eliteklubber. Det er med andre ord visse likhetstrekk mellom denne tidlige etableringsfasen hvor mønstrene ikke var fastlagte og hvor konkurransen ikke var regulert, og dagens lite regulerte kamp mellom gamle og nye storklubber. Selv om ressursbruken nå er av en helt annen størrelsesorden enn tidligere, finner vi likheter i det forhold at uklart regel- og normverk, kombinert med sterk etterspørsel etter aktive, har ført til inflasjon i krav og tilbud så vel som i mange utøveres selvforståelse.

Selv om jeg ikke har funnet direkte belegg for en slik slutning, er det grunn til å anta at en del av den sterke spenningen som oppstod mellom aktive og ledere i Tjalve i perioden fra 1905 til 1917, hadde sammenheng med spørsmålet om de aktives vilkår i klubben. I forskjellige sammenhenger blir det klaget over kravstore aktive. Det gjelder spørsmål om omfanget av premieringen. Det kan også dreie seg om noe så banalt som fritagelse for betaling av kontingent til klubben, og vi må kunne gå ut fra at striden også var knyttet til omfanget av dekning av reise- og oppholdsutgifter ved stevner. I Tjalve var konfliktene særlig skarpe omkring 1907 da den økonomiske

situasjon var vanskeligst. Parallellene er slående til dagens situasjon, hvor det dreier seg om omfanget på treningsstipendier og andre former for støtte. I dag er det av en annen størrelsesorden, men kjernen i problemet er den samme. Hva slags insentiver skal til for å oppmuntre de aktive til å forsøke å nå toppnivå, og hvilke midler er legitime i kampen mellom klubbene om de største talentene?

Ingen storklubb kunne den gang bygge sin eksistens helt ut på å overta eldre gutter fra de mange gutteklubbene i byen eller mer ferdige utøvere fra de mindre klubbene for voksne. KIF tok tidlig konsekvensen av det. I 1907 opprettet klubben en egen avdeling for gutter under 17 år. KIF var også aktiv som arrangør av skolestevner. På dette området var Tjalve ingen nyskaper. Først i 1918 opprettet klubben på ekstraordinær generalforsamling en ungdomsavdeling, etter å ha henvendt seg til idrettsklubben Hellas i Drammen med spørsmål om hvordan deres avdeling fungerte. Ungdomsavdelingen skulle dekke aldersgruppene fra 15 til 18 år.

I årene som fulgte svingte medlemstallet i denne gruppen fra 23 til 63 og tilbake til 39. Det virker som gruppen på noe lengre sikt ble et viktig rekrutteringsmiddel, men først og fremst sammen med gutteavdelingen som ble etablert midt på 1920-tallet. Et foreløpig skritt i den retning ble tatt da det ble gitt dispensasjon for å oppta gutter under 15 år i ungdomsavdelingen, dersom de var sønner av aktive medlemmer i klubben. Mens KIF og Brann i Bergen var foregangsklubber når det gjaldt å trekke yngre årsklasser inn i idretten, nøyde Tjalve seg lenge med å følge strømmen. Tjalve var lenge en etterløper, som når det gjaldt utviklingen av kvinneidrett senere i århundret.

Kan vi så se noen konsekvenser for Tjalves profil av økende oppslutning og utvidet rekrutteringsgrunnlag? Noen grunnleggende endringer er det vanskelig å oppdage. Hovedtyngden av de aktive hørte stadig til i privat og offentlig tjenesteytende næring. Det er mulig at det fant sted en beskjeden økning av oppslutningen fra gymnasiaster, og at det kom noen flere studenter til klubben. Forholdsmessig kom det likevel neppe vesentlig flere fra disse gruppene enn tidligere.

I løpet av tiåret vokste arbeideridretten i Kristiania forsiktig. Den første arbeideridrettsforening ble, som Petter Larsen skriver i *Med AIF-Stjerna på brystet*, dannet i 1909, nemlig Fagforeningenes Idrettsforening. Noen eksplosiv vekst fant ikke sted i arbeideridretten gjennom det følgende tiåret, men vi må kunne gå ut fra at det foregikk en jevn om enn beskjeden vekst forut for den dramatiske blomstring på 1920-tallet. En del av veksten ble nok til å begynne med kanalisert gjennom de etablerte «borgerlige» idrettslagene. Som allerede nevnt kom to fremtredende aktive — Øivind Jensen og Victor Pettersen — til Tjalve fra Fagforeningenes Idrettsforening i 1913. Vi kan også se en økende tilslutning fra fagarbeidere blant Tjalves medlemmer. Men kildematerialet gir ikke grunnlag for sikre slutninger om sosial rekruttering for denne perioden heller. Vi må nøye oss med å konstatere at rekrutteringsmønsteret ble opprettholdt både i sosial og geografisk henseende. Det kom fortsatt nye medlemmer fra hele byen; den beskjedne utvidelse av det sosiale grunnlaget skapte neppe noen påfallende endring i klubbens profil.

Vi har bare et fåtall kilder som kan belyse hvordan representantene for nye sosiale

grupper ble mottatt i klubben. Stavhopperen Øivind Jensen ble utvilsomt sett på som annerledes. Han manglet utstyr, han trente lite og var et umåtelig talent. Hans klubbrekord på 3,25 stod inntil Erling Kaas slo den på slutten av 1930-tallet. Hvor lenge Jensen ble i klubben er ukjent, men han deltok i det minste i to år. Victor Petterson gikk tilbake til sin gamle klubb etter et år. Det kan tyde på at han fant miljøet for annerledes til at han kunne finne seg til rette. Klubbskifter var imidlertid så vidt hyppige at vi ikke kan trekke noen sikker slutning. Kilder som her er tilgjengelige tyder mer på undring enn på motvilje mot representanter fra et annet samfunnsskikt. Det gjaldt for tiden frem mot 1920, som i de første årene at friidretten var relativt egalitær så lenge de aktive var resultatorientert. Skepsis mot klubbkamerater kom ikke til uttrykk som følge av sosiale skiller, men som irritasjon over at svake resultater eller dårlig trening skjemte ut klubben. Selv om vi her bare har et enkelt utsagn som belegg, synes det å være grunnlag for å konkludere at et visst resultathovmod preget enkelte i Tjalve den gang som senere. Mens idrett lett kan virke til å viske ut forskjeller som har sitt opphav i arvet sosial posisjon, kan den skape andre forskjeller som har sitt grunnlag i tilegnet dyktighet. Det har ikke vært noe utpreget trekk ved Tjalve innad, men det er ikke tvil om at klubbens høye nivå og de aktives understrekning av det utad kan ha gitt den et preg av idrettslig hovmod. Av mange utenforstående har dette preget blitt oppfattet som sosialt snobberi. Det er det mindre grunnlag for.

I løpet av tiåret 1910–1920 mer enn femdoblet Tjalve sitt medlemstall: fra 284 ved utgangen av 1918 til 374 året etter, og til 448 per 1. januar 1921. Dette representerer en dramatisk vekst, men den avspeiler først og fremst den økende oppslutning om friidretten generelt.

Hvorvidt medlemsøkningen i Tjalve var større eller mindre enn den vi finner i andre sammenlignbare klubber, har vi ikke kildemateriale til å avgjøre. Vi kan dermed ikke trekke noen sikre konklusjoner om hvor viktige rekrutteringstiltakene var. Det er imidlertid grunn til å tro at de hadde betydning. For det første, i den perioden etter århundreskiftet hvor de gamle stjerner takket av og klubben ikke drev rekrutteringsvirksomhet, sank aktiviteten dramatisk, og i en kortere periode gikk Tjalve nærmest i dvale. For det annet, den første og største veksten kom der det ble satset først og sterkest, og hvor Tjalve hadde en nyskapende rolle, nemlig innenfor terreng- og langdistanseløp. For det tredje, klubbens ledelse følte seg etter hvert tvunget til å sette i gang rekrutteringsarbeid på ungdomsfronten som en følge av konkurrentenes fremgang på dette området.

Hvor stor rolle rekrutteringsarbeidet spilte, er det likevel ikke mulig å svare endelig på i denne omgang. For det første står vi overfor flere faktorer som trekker i samme retning, for det andre mangler vi grunnlag for å sammenligne med andre norske klubber.

Idrett og økonomi

I et aktivt idrettslag vil de løpende utgifter gjennomgående være høyere enn de sikre inntekter. Å drive et idrettslag innebærer en ukalkulerbar risiko, på samme måte som idrettsutøvere står overfor en ukalkulerbar skaderisiko. Vanskene ligger dels i uforutsette eller i det minste uforutsigbare problemer — dvs. skader, sykdom eller dramatisk inntektssvikt — og dels i at utøvere og klubber ofte har begrensede muligheter til å avverge eller reparere problemer og skader som oppstår.

Inntil sponsorinntektene begynte å strømme inn i løpet av 1970-tallet, kunne ikke frittstående norske idrettslag regne med andre sikre inntekter enn kontingent og etter hvert mer eller mindre beskjedne statlige og kommunale overføringer. Det er et gjennomgangstema i Tjalves som i andre idrettslags historie at ikke en gang kontingentinntektene er sikre. Kontingenter betales langt fra bestandig. Utgiftene er derimot sikre. Skal en klubb drive aktiv idrett, må den selv arrangere stevner, sende sine aktive til andre stevner, betale trenere, leie treningslokaler og baneanlegg og bære utgifter til premiering. I tillegg kan det komme utgifter til kjøp og vedlikehold eller leie av klubblokaler, og ikke minst til subsidiering av sosialt samvær. Ikke alle aktive idrettsutøvere er i en alder eller situasjon hvor de har særlige inntekter.

Slike utgifter vil normalt overstige de påregnelige inntekter. I dag gir sponsorinntekter gjennom reklame noe større forutsigbarhet i økonomien enn i Tjalves første 80 år. Da fantes det bare to måter å dekke gapet mellom utgifter og noenlunde sikre inntekter på; på den ene side inntekter fra stevner og andre ikke-idrettslige arrangementer, og på den annen side lån og gaver fra mer og mindre bemidlede idrettsmesener i og utenfor klubben. Tjalve har alltid vært avhengig av begge finansieringsmåter.

Utilstrekkelig evne til å møte økonomiske utfordringer kan virke midlertidig lammende eller helt ødeleggende på idrettslag. I perioden frem til 1920 har vi grunn til å anta at Haandverkernes Idrætsforening, en av de tre opprinnelige Kristiania-klubbene som var med å starte Norges Idrætsforbund i 1896, gikk inn som følge av økonomiske vansker. Ørnulf hadde noen økonomisk vanskelige år som følge av mislykkede arrangementer tidlig i århundret, noe som også fikk konsekvenser for idrettslig virksomhet. Gjennom det meste av denne perioden, i alle fall inntil 1915, var det vanskelig å finne arrangør til Norgesmesterskapet fordi det innebar en økonomisk risiko, ikke bare muligheter for gevinst. Med 38 deltagere og dårlig vær, en slik kombinasjon var ikke uvanlig rundt århundreskiftet, kunne ikke et NM gi særlig gevinst. På den annen side var også muligheten til gevinst til stede. I 1903 trakk 33 deltagere 3000 tilskuere.

Idrettsmesener har i Tjalves historie i praksis blitt betraktet som en siste utvei. Dersom det ikke var mulig å reise penger på annen måte, valgte man tiggegangen. Det betyr ikke at det har vært en sjelden valgt problemløsning, selv om stevneinntekter har vært det viktigste middel til å balansere regnskapet. Stevner forble en usikker inntektskilde ut over etableringsfasen. De medfører for det første ikke ubetydelige faste utgifter, varierende med stevnets art og omfang. Som et minimum må alltid innregnes baneleie og premiering. Tilskuerantall kan sjelden regnes innenfor

tilnærmet sikre rammer. Arrangøren er avhengig av et minimum av allmenninteresse, godt vær og en rimelig positivt innstilt presse, i tillegg til selve kvaliteten på deltagerne. Samspillet mellom disse faktorene var lenge helt avgjørende for det økonomiske resultatet av et stevne og dermed for et friidrettslags økonomiske handlefrihet, og et stykke på vei for dets idrettslige nivå. Idag har sponsing og forsikring, i hvert fall av store stevner, gjort risikoen for tap mindre. Sammenhengen mellom økonomisk situasjon og idrettslig nivå er ikke i et kort perspektiv alltid direkte. På lengre sikt er imidlertid sammenhengen klar, noe Tjalve ofte har erfart.

Idrettsledere på klubbnivå kan gjennomgående synes mer opptatt av idrettslig virksomhet enn økonomistyring. For et idrettslag er inntekter ikke noe mål i seg selv, men et middel til å opprettholde en ideell og frivillig virksomhet. Deres egentlige interesser er knyttet til idrettslige prestasjoner, til å skape et miljø for aktiv idrett, til å gi ungdom og voksne et verdifullt fritidstilbud. Den daglige virksomhet blir kanalisert inn i stevnearrangementer, treningstider, påmeldinger, trøst og oppmuntring av aktive og rekruttering av andre ledere som kan bidra til å opprettholde virksomheten.

Omfattende undersøkelser er nødvendige før vi kan trekke sikre slutninger om den tradisjonelle prioritering av aktiviteter i et idrettslag. Ut fra våre kunnskaper i dag synes det rimelig å gå ut fra at arbeidet med å skaffe klubben inntekter har vært sekundært, en nødvendig hodepine i tillegg til gleden ved den egentlige, skapende idrettsadministrasjon. Økonomiske problemer har gjennomgående blitt søkt løst i ettertid snarere enn forsøkt unngått i forkant. Vi kunne gå ut fra at det har sammenheng med at idrettslag som Tjalve ikke alltid kjemper med økonomiske vanskeligheter. Stort anlagte stevner går iblant med kjempeoverskudd, og bidrag utenfra — det være seg private eller offentlige — overstiger iblant forventningene. Det har hendt at Tjalve har sittet med formue snarere enn gjeld. Idrett er en konjunkturømfintlig del av den frivillige sektor. Idrettsledere synes i betydelig grad å ha avfunnet seg med den økonomiske risiko som er innbygget i arbeidet. Inntil sponsortiden med kjøp, salg og avlønning av idrettsmenn har det dessuten dreid seg om relativt beskjedne summer, selv om akkumulerte underskudd har vært en tung bær for Tjalve ved flere anledninger.

Økonomi og klubbstyring i Tjalve frem til 1920

Tjalves første år illustrerer de fleste av disse allmenne poengene. Hvor generelle de er, kan vi bare få svar på gjennom flere klubbstudier. Nyfikenhet hos publikum, godt vær, interesse hos pressen og fremstående borgere av Kristiania og omegn, som Nansen og Thorvald Meyer, sikret Tjalve en flyvende start gjennom det store arrangementet i 1891. Overskuddet skapte ytterligere engasjement og økt idrettslig virksomhet, men også overmot. Fallet kom året etter med det katastrofepregede skøyteløpet på Frognerkilen. Det førte til utskiftninger i ledelsen og sterkt redusert idrettslig virksomhet den følgende sommeren. Vi må ha lov til å anta at virkningene av økonomiske problemer for idrettslig virksomhet den gang var sterkere enn de har

vært i annen halvdel av vårt århundre, både fordi klubbene og friidretten var ny, og fordi så mange av de aktive også virket som ledere.

Gjennom resten av 30-års perioden frem til 1920 førte klubben en tilsvarende elevatortilværelse fra overskudd og formue til betydelig gjeld og tilbake til et tilsynelatende solid økonomisk fundament. De første årene etter tilbakeslaget på Frognerkilen førte Tjalve en relativt forsiktig politikk når det gjaldt å påta seg store arrangementer. Klubben arrangerte skandinaviske stevner og norske mesterskap og kom fra en del av dem med mindre overskudd. Arrangementer med verdensstjerner og store kostnader holdt man seg unna. Det gjaldt å «plundre og låne seg frem», som det heter i en senere beretning. Hovedinntrykket av tiden frem mot 1908 er likevel at ledelsen hadde rimelig kontroll over den økonomiske utvikling. I årsberetningen for 1897 ble det konstatert at klubben ikke bare hadde gode idrettsmenn, men at også dens «financer» stod bedre enn på lenge. I 1905 ble det med tilfredshet notert at Tjalve hadde et overskudd på 120 kroner. I 1990-priser tilsvarer det snaut 5000 kroner. Det er ikke stort etter dagens målestokk, men vi må huske at totalomsetningen var svært lav. I 1905 stod det imidlertid ikke så godt til på den idrettslige side.

For å nå frem til denne midlertidige økonomiske balanse etablerte ledelsen en hardhendt innkrevingspraksis for kontingenter. I tillegg var Tjalve en foregangs-klubb når det gjaldt å innføre og sikre håndhevelse av et felles regelverk for friidrettsklubber, som forbød aktive å skifte klubb og delta for sin nye før de hadde oppgjort sine økonomiske mellomværende med den gamle. Som vi har sett var klubbskifter og kontingentrestanser et omfattende problem i etableringsfasen. Vi kan gå ut fra at en del av overgangene og gnissingene mellom ledelse og aktive i Tjalve hadde sammenheng med ulik praksis i forskjellige klubber når det gjaldt kontingent og andre krav eller ytelser. I tillegg til innstramninger på dette område gikk Tjalve også foran for å redusere den omfattende medaljeutdeling til aktive utøvere. Det hadde ikke minst et økonomisk siktemål. Ved en forsiktig stevnepolitikk begrenset klubben sine utgifter noe. Men det reduserte også inntektene av billettsalget. Ytterligere nedskjæring av utgiftene ble nødvendig.

For å kunne møte de store utgifter i forbindelse med reiser var Tjalve ofte henvist til den utvei Thorp hadde funnet da han i 1891 betalte turen for Hans Haugom og seg selv til Stockholm og løpet om Dicksonpokalen. Klubbens private velgjørere måtte ta seg av utgiftstoppene i forbindelse med representasjon. Det gjaldt særlig for skøyter frem til opprettelsen av Kristiania Skøyteklubb. I denne idrettsgrenen kunne utgiftene bli store når deltagerne skulle sendes til Holland, til Berlin, til St. Petersburg og Moskva og til Canada. Når det gjaldt fremtredende mesterskapskandidater som Oscar Fredriksen, Alfred Næss og Martinus Lørdahl, stilte også reisebyråer og dampskipsselskaper opp og betalte en del av reisen.

Friidrett ble også tilgodesett på denne måten. Men etter at den første nyfikenhet var over, kunne friidretten vanskelig konkurrere med mer etablerte sommeridretter om publikums gunst. Dette var en glansperiode for norsk sykling, mens friidretten var ny, relativt ubetydelig og uten egne anlegg. Imidlertid fantes det, som Alfred K.

Jensen senere understreket i et av sine mange foredrag om denne perioden, mange fremtredende personer som viste friidretten stor velvilje og hjalp både moralsk og økonomisk:

Jeg kan nevne menn som bryggerieierne, brødrene Ringnes, godseier Thorvald Meyer (og senere hans datter), generalkonsul Peter Petersen og hans sønn, generalkonsul Peter Arnoldus Petersen, grosserer Wilh. Baastad, stadthauptmann Rich. Andvord og statsråd Astrup. Jeg har selv mange ganger gått til disse med 'tiggerlister' når det gjaldt å få våre folk til utenlandske stevner, og de hadde alltid en åpen forståelse og en likeså åpen pung. De hadde tro på fri-idrettens fremtid.

Det var altså ikke slik at det fra byens sosiale og økonomiske elites side helt manglet interesse for å støtte friidretten, men det var for Tjalves vedkommende i det store og hele en passiv interesse som bare kunne utnyttas i et knipetak. Med unntak for Wilhelm Baastad ga den seg ikke utslag i aktivt engasjement.

Strammere økonomistyring, periodevis rimelige stevneinntekter og støtte fra velyndere i og utenfor klubben holdt den i økonomisk sett tilfredsstillende stand frem mot 1905, så langt det er mulig å vurdere uten tilgang til regnskapene. På dette tidspunkt hadde den idrettslige tilbakegang satt inn, som vi alt har sett. I dette tilfelle er det altså ikke grunn til å anta at det primært var svake finanser som forårsaket idrettslig tilbakegang. Snarere synes forholdet å være det motsatte. Den idrettslige nedgang nådde bunnen i 1908. I den interne historiske beretning heter det at det var dårlig med «aktive idrettsmenn da de gamle var sluttet og det nesten ingen ny rekruttering var.» I tillegg hadde klubben «stor gjeld». Gjelden må ha blitt til mot slutten av klubbens aller svakeste idrettslige periode, dvs. fra 1904–05 til 1907–08.

Uten tallmateriale som kan belyse inntekter, utgifter og gjeldsutvikling er det ikke mulig helt ut å kartlegge årsakene til denne utviklingen. Men vi kan nærme oss en avklaring gjennom indisier. Vi vet at klubbene i dette tidsrommet konkurrerte om de aktive. Vi finner klare uttrykk for at styret anså de aktive som kravstore. Vi vet også at styret forsøkte — og i noen grad lyktes i — å rekruttere nye aktive til klubben i denne perioden. Den mest nærliggende konklusjon er at klubbens utgifter i rekrutteringsøyemed ble uforholdsmessig store i forhold til de beskjedne inntekter i form av kontingent fra en minimal medlemsmasse og eventuelt overskudd fra et fåtall stevner som ikke fanget interesse. Det er mulig hypotesen vil bli avkreftet gjennom tilgang til regnskapsmateriale, dersom det noen gang kommer for en dag. Den er utvilsomt forenlig med det materialet som nå har vært tilgjengelig. Men vi kan bare regne den som en mulig forklaring, og den må ses i en videre sammenheng.

Vi har alt registrert at fra århundreskiftet sank den idrettslige aktivitet i Tjalve. Klubbens gamle stjerner takket av i økende tempo. Klubbens første generasjon av medlemmer hadde i hovedsak trukket seg ut av løpende administrasjon. Da formannen Harald Kreftung døde i desember 1907, og viseformannen Martin Swensen var mye på reisefot og klubbens finanser i kaotisk stand, fant de gjenværende styremedlemmer at «situasjonen var prekær og at de måtte henvende seg til Tjalves

Sverre Gundersen, formann i Tjalve og i Friidrettsforbundet. Far til Holmenkollstafetten og Tjalves gutteavdeling. Hans leilighet i Frichs gt. gikk til Tjalve etter hans død, av hans dødsbo ble det etablert et fond til beste for gutteavdelingen. Gundersen var klubbens første rene administrator.

ordenskollegium å(!) anmode dette om å overta klubbens affærer, i henhold til kollegiets lover.» Ordenskollegiet var blitt dannet i 1897 først og fremst som et middel til å hedre fortjente medlemmer, men også som et middel til sosialt samvær og som klubbens reserve mot vanskelige tider.

Kollegiet ba Alfred Jensen overta. Han hadde ikke tidligere vært formann, men i flere omganger vært styremedlem. Han fikk selv velge sitt styre, som ble en kombinasjon av ledende aktive som John Falchenberg og Johs. Andersen og en representant fra den eldste garde, Gustav Thorp. Det tilgjengelige materialet forteller ikke noe om hvordan klubben ble brakt på fote igjen økonomisk. Det er grunn til å anta at det delvis skjedde gjennom private bidrag fra styremedlemmer og andre velyndere. I løpet av noen få år var i alle fall klubben brakt på rett kjørl.

Uroen i klubben varte ved frem til 1917. I perioder blaffet spenning mellom aktive og ledelsen opp, enda styrene i økende grad ble rekruttert fra de aktives side. Da Jensen i 1911 ble valgt til leder for friidrettsutvalget innenfor Turn og Idrettsforbundet, overtok de aktive ved Johan Hellum formannsposten. Dermed var klubben tilbake til situasjonen ved starten: de mest fremtredende aktive var samtidig de administrative ledere. Da Hellum i 1917 påtok seg formannsvervet for annen gang, ser det ut til at spenningen mellom aktive og ledere var overvunnet. Styret og ledelse ble i den nærmeste tiden fortsatt dominert av aktive og relativt unge medlemmer. I Hellums styre, og som formann det følgende året, finner vi Sverre Gundersen. Frem til midten av 1920-årene holdt han sentrale verv i Tjalve. I Friidrettsforbundet bekledte han fremtredende posisjoner helt frem til 1950. Gundersens innmeldelse og styreverv i klubben markerer et nytt utviklingstrekk ved Tjalve, og trolig ved friidretten mer allment. Han representerer et fenomen som i økende

grad har kommet til å prege idrettsadministrasjon frem til i dag. Gundersen gikk inn i klubbledelsen uten å ha vært aktiv selv. For den som kjenner klubben fra innsiden, kan han betraktes som sin tids Jan Hemsvik, med et utrettelig ideelt engasjement for sin klubb og idrett.

Økonomistyring og klubbsamarbeid

Når det gjelder inntekts- og utgiftsstyring, utviklet Tjalve i samarbeid med Ørnulf og KIF i årene etter 1910 en ny modell for arrangement av stevner. Som nevnt representerte stevner langt fra noen sikker inntektskilde. Været var alltid en potensiell trussel mot et økonomisk vellykket resultat. Med utvikling av større stevner, ikke minst etter det første amerikanerstevnet som Ørnulf arrangerte sent på høsten 1916, utsatte arrangørene seg for stadig økende risiko, en risiko som alle de tre klubbene etter hvert må ha funnet ble for stor for den enkelte å bære. Selv om reiseutgiftene for amerikanerne den gang som senere ble delt på flere arrangører i Skandinavia (og Europa forøvrig), så må de ha nådd opp i betydelige beløp. Så omfattende arrangementer kunne også bli for tunge administrative løft for enkeltklubber. Risikoen og arbeidsbelastningen talte for et nærmere samarbeid om de aller største arrangementene.

Et delt arrangement medførte potensielt mindre inntekter. Fordelen ved redusert risiko veide likevel tyngre. Kildene tillater ikke sikre slutninger om hele bakgrunnen for samarbeidet om de store internasjonale stevner. Vi må imidlertid kunne gå ut fra at klubbene forestilte seg at selv om gevinsten skulle deles på tre eller fire — det virker som også Torshaug senere kom med — ville den for hver enkelt ikke bli mindre enn ved en serie enkeltarrangementer. Fellesstevnene kunne legges opp med større ambisjoner, over mange dager, og med relativt sett flere forventede tilskuere.

Samarbeidet i den store alliansen mellom KIF, Tjalve, Ørnulf og senere også Torshaug, illustrerer at friidretten organisatorisk var kommet i fastere former. Klubbene var i høyere grad kommet til å akseptere hverandres eksistens. Vi finner fra denne perioden færre overganger mellom de store klubber i Kristiania-regionen. Klubbledelsene erkjente at samarbeid på begrensede områder kunne være hensiktsmessig for idretten så vel som for de enkelte klubber, selv om de på banen fortsatte å være skarpe og til dels bitre konkurrenter. Gjennom klubbsamarbeid kunne de utvide det materielle grunnlag for virksomheten. Sammen med den reduserte risiko for den enkelte var dette viktigere enn muligheten for å få et forsprang på konkurrentene ved helt ut å løpe sitt eget løp. Denne form for begrenset samarbeid og risikoreduksjon har senere kommet til å prege Tjalves og andre klubbers virksomhet gjennom det meste av dette århundret. Noen få unntak fra regelen finner vi selvsagt både fra Tjalves og andre klubbers side. Det skal vi komme tilbake til. Denne strategi for begrenset samarbeid synes også å ha slått igjennom blant andre klubber i regionen, særlig innenfor «den lille allianse», som samarbeidet mellom Njaal, Torodd og Thor ble kalt.

Samarbeidet kan altså ses som et uttrykk for at norsk friidrett var i ferd med å bli etablert innenfor fastere og allminnelig anerkjente rammer. Et normverk for for-

holdet mellom klubbene var utviklet. Den tidligere intense og uregulerte konkurranse mellom til dels ustadige enheter ble erstattet av formaliserte regler på forbunds- og krets nivå og av uskrevede normer for konkurranse og samarbeid. Det kan også virke som formalisering og byråkratisering i sterkere grad preget det interne arbeid i klubbene. I det minste finner vi i Tjalve en betydelig formalisering på den administrative siden med opprettelse av et eget hovedstyre, med avdelingsstyrer for de forskjellige idrettsgrener og et eget styre for ungdomsavdelingen. Klubben introduserte en langt klarere fordeling av kompetanse og ansvar. Den kom samtidig med bedring av den økonomiske situasjonen som følge av overskudd på det internasjonale stevnet som alliansen stod for i 1918, samt betydelige inntekter fra boksegruppen. Tjalve gikk ut av året 1918 med 3000 kroner i formue.

Vi må kunne si at norsk friidrett i 1920 hadde lagt bak seg en meget turbulent barne- og ungdomstid. Det kom til uttrykk i bedre organisering på klubbplan, gjennom utvikling av et uformelt og relativt allment akseptert normverk, klarere regler for klubbatferd og et gjensidig om enn begrenset samarbeid mellom organisasjonene i idretten. Det ga seg også uttrykk i at friidretten ble skilt ut av fellesskapet med turn ved gjenopprettelsen av Norges Idrætsforbund. Tjalves rolle i utviklingen av det nasjonale friidrettsarbeidet er vårt neste tema.

Tjalve og Norges Idrætsforbund

Som nevnt var det Tjalve som i 1896 tok initiativet til opprettelsen av Norges Idrætsforbund. Inntil 1904, altså to år før sammenslutningen med Turnforbundet, dominerte representanter fra Tjalve forbundet. Wilhelm Baastad var den første formann, Asbjørn Bjerke var formann fra 1899 til 1904. Med dem i styrene var mange av initiativtagerne til og de første medlemmene av Tjalve: P. Bredo Brodersen, Knut K. Stamsø, Alfred K. Jensen. I alliansen med turnerne spilte tjalvister en sentral rolle som ledere for friidrettsutvalget. Yngvar Bryn, Alfred Jensen, John Falchenberg og Trygve Lie sørget for kontinuerlig representasjon for klubben; i perioder var så mange som tre av dem med i styrende organer. Det første styret for det gjenopprettede forbundet hadde John Falchenberg som formann, og av de øvrige fire styremedlemmer kom to fra Tjalve, Trygve Lie og Sverre Gundersen. Det gjorde også begge revisorene, Yngvar Bryn og Wilhelm Blystad.

Denne summariske gjennomgangen av tjalvisters rolle som institusjonsbyggere på nasjonalt nivå bidrar til forklaringen av Tjalves egen nedgang fra tiden rundt århundreskiftet. Klubbens mest aktive og initiativrike medlemmer ble i sterk grad trukket inn i annen idrettsadministrasjon. Det var også en helt naturlig og programmessig utvikling. Grunnleggerne hadde ikke bare hatt som mål å danne en ny klubb som kunne gi rom for deres idrettslige og administrative virketrang. De så også klubbdannelsen som et skritt på veien til å skape orden og en fornuftig struktur i idretten som helhet.

Alt et par år før forbundet ble stiftet gjorde Tjalve de første fremstøt for en samordning av skandinaviske konkurranseregler. Det førte ikke frem fordi dansker og svensker på samme tid etablerte sine nasjonale forbund. Den naturlige for-

handlingsmotpart på norsk side måtte dermed bli et norsk forbund. Behovet for en samlende talsmann for norsk idrett i skandinavisk sammenheng var en vesentlig grunn til Tjalves initiativ for et friidrettsforbund.

Like så påtrengende var behovet for å rydde opp i det som ble betraktet som et innenlandsk kaos. Foreninger kom og forsvant i løpet av et år eller to. De stiftet gjeld og de konkurrerte intenst om det beskjedne antall aktive som var tilgjengelig. I en omtale av et fremstøt for å begrense klubbetablingen heter det i en senere historisk beretning:

Det er det første offisielle stempel på at trykket av småforeninger har meldt seg, disse der liksom paddehatter vokser opp den ene dag og forsvinner den neste, ofte startet av misfornøyde fra de større og eldre foreninger, og dermed ødeleggende for idrettsbevegelsens store samlende tanke, og skapende splid og malplassert patriotisme, sløsende med de administrative krefter og ødslende med de få smuler av økonomisk hjelp og støtte som ennå kommer idretten tilgode.

Motstanden mot den viltvoksende flora av små og noe større klubber var særlig sterk i Bergen og Kristiania. Stifterne, de fem klubbene Gleipner fra Kristiansand, Norrøna fra Bergen — per korrespondanse — og Tjalve, Ørnulf og Haandverkerne, skrev derfor inn i paragraf 3 av loven at medlemskap i forbundet skulle være begrenset til tre klubber i hver by. Fotballforbundet hadde lenge en tilsvarende bestemmelse. For friidrett ble bestemmelsen avskaffet allerede i løpet av sesongen 1897. Fra da av kunne en hvilken som helst klubb i landet med mer enn 20 medlemmer melde seg inn i Idrætsforbundet.

Forslaget var i en forstand begrunnet. Den uregulerte vekst skapte problemer. Men veksten bygde på og stimulerte lokal skaperkraft og entusiasme. I ettertid er det vanskelig å se at problemene kunne være større enn gevinstene ved å tillate og oppmuntre lokale initiativ. Selv med det beskjedne antall aktive i 1890-årene kunne de tre etablerte klubber neppe ha tatt rimelig vare på alle. Det er vanskelig å godta at motstanderne av nye småklubber ikke også så den positive verdi de hadde, selv om det i utkastet til historisk beretning om forbundet heter: «Tanken om maksimalt 3 foreninger fra hvert sted er vistnok den beste, men hos oss, hvor småkongstanken har fått en så grunnfestet rot i hele folket, og hvor misnøyen med andres måte å ordne noe på lett gir seg krasse utslag, viser det seg ytterst vanskelig å vinne gehør innen alle befolkningslag for en sådan samlingstanke.»

Tjalve og medspillerne førte i marken en prinsipiell, allmennnyttig begrunnelse for forsøket på å begrense klubbdannelsen. Den kan ha vært oppriktig ment. Den er imidlertid ikke lett å forene med Tjalves egen tilblivelseshistorie. Klubben var jo dannet av misnøyde som hadde forlatt en annen forening. Men fra et taktisk synspunkt er begrensingsforslaget meget forståelig. Bestemmelsen om maksimalt tre klubber i hver by ville tjene de eksisterende klubbers egeninteresser. Dersom bestemmelsen hadde vært gjennomførbar, ville de tre klubbene ha sikret seg at hovedtyngden av ærgjerrige rekrutter innen idretten kom til dem. De ville ha etablert

et legalt fåklubbssvelde. Ikke minst ville de ha sikret seg et kraftig fortrinn i forhold til Kristiania Idrettsforening, som nettopp i disse årene var i begynnende vekst. Den var byens fjerde eldste klubb, dannet noen få måneder etter Ørnulf, og skulle altså ikke få være med.

Presset fra små og større klubber utenfor gruppen av de fem var for stort til at bestemmelsen kunne opprettholdes. Forbundet manglet sanksjonsmidler til å opprettholde begrensningene. De hadde ikke kontroll med de idrettsanlegg som eksisterte, og de hadde heller ingen mulighet på dette tidspunkt til å styre arrangements-tilbudet. Fremstøtet var dermed dødfødt. Vi kan kanskje gå ut fra at denne kortlevde regelen forklarer noe av det vanskelige forhold mellom Tjalve og KIF i de følgende årene. I den grad de leste hensikter ut av konsekvenser, kunne ikke KIFs ledelse unngå å se regelen som rettet mot seg selv.

Idrettsorganisasjon og ideologi

Dersom vi ser forslaget og argumentasjonen knyttet til det i en videre sammenheng, er det ytterligere grunn til å fremheve den manglende sammenheng i Tjalves politikk på området. For det første hadde jo Tjalves stiftere brutt ut av Sportsforeningen fordi de var utilfreds med arbeidet der. I større idrettslig sammenheng var heller ikke Tjalve noen tilhenger av den type samlingspolitikk som lå til grunn for argumentasjonen mot småklubber. De sentrale tillitsmenn i Tjalve, og i særlig grad Asbjørn Bjerke som styrte forbundet i fem år, var i utgangspunktet ytterst skeptiske til Centralforeningen og skarpe motstandere av sammenslåingen med Turnforbundet. Den ble først gjennomført etter at Bjerke hadde flyttet fra Oslo til Trondhjem og gått av som formann. Tjalve hadde i de fleste andre sammenhenger etablert seg i opposisjon til dominerende retninger og forestillinger i norsk idrettsadministrasjon.

Den uenighet med den dominerende idrettsideologi som hadde preget stifterne av Tjalve, preget klubbens talsmenn gjennom perioden frem til 1920. Da vant Norges Riksforbund for Idræt, som bygde på særforbund og fremmet konkurranseidrett og spesialisering, endelig kampen med det gamle Centralforbundet om styringen av norsk idrett. Striden hadde bølget frem og tilbake gjennom århundrets første to tiår. Forut for dannelsen av Riksforbundet i 1910 hadde særforbundstilhengerne lidd flere nederlag og Tjalve og friidrettsforkjemperne enda flere. Stridighetene viser hvor kompliserte spørsmålene og allianseforholdene generelt var i norsk idrett i perioden. Det er ikke her grunn til å trekke opp konfliktene i full bredde; det har allerede Finn Olstad gjort. Men vi skal stoppe litt opp ved enkelte poenger.

Tjalve og friidrettsforbundet var i 1902 av Centralforeningen blitt tvunget til å gå over til gruppemesterskap, som vi alt har vært inne på. Det var imidlertid ikke noe sammenfall mellom oppslutning om Centralforeningens konkurranseskepsis og spesialiseringsmotstand på den ene side og støtte til innføring av gruppemesterskap på den annen. Asbjørn Bjerke var tilhenger av en variant av gruppemesterskap og samtidig en sterk tilhenger av særforbund og idrettslig spesialisering i bred forstand. Turnforbundet var også forkjemper for særforbund etter at det ga opp å samle all norsk idrett under egne vinger. Turnforbundet fulgte likevel fellesforbundsstrategien

et stykke på vei med forsøket på å sluke friidretten. De samme tjalvister som ønsket å begrense antall friidrettsklubber i Norge, motsatte seg samlingsforsøk som truet deres egen idrett og deres oppfatning av konkurranser. De tapte i første omgang kampen mot Turnforbundet, men stod senere i spissen for friidrettsutvalget i forbundet, og senere for reetableringen av forbundet.

Ledende Tjalve-medlemmer stod også sentralt i forsøkene forut for 1910 på å reformere Centralforeningen for å gi særforbundene større innflytelse. Alfred Jensen var en av tre som stod bak et mislykket fremstøt i 1908, som i neste omgang var medvirkende til opprettelsen av Riksforbundet. Den sentrale konfliktlinje gikk, som Olstad har vist, mellom dem som så idrett som spesialisering og internasjonal konkurransedyktighet som et mål og det tradisjonelle lederskap som så idrett som et middel til å nå overordnede nasjonale og sosiale målsetninger. Spesialiseringstilhengerne argumenterte ut fra rene idrettslige målsetninger og søkte ikke å begrunne eller rettferdiggjøre arbeidet med overordnede eller utenforliggende hensyn, slik Centralforeningen gjorde det. Tradisjonelistene uttrykte skepsis mot spesialisering og rekordjageri og var som tidligere opptatt av idrettens betydning for arbeidsliv og forsvarsvesen. I en mellomposisjon stod Turnforbundet, som på samme tid talte særforbundenes og nytteidealets sak. Det gir ytterligere en dimensjon til Tjalves motstand mot sammenslåingen og bidrar til å forklare de kompliserte konfliktdimensioner og allianseforhold.

I tiåret frem til Centralforeningens endelige nederlag i 1920 bølget striden frem og tilbake. Et utdrag fra en tale som rittmester Grøttum, en av Centralforeningens ledere, holdt til norsk landsungdom i oktober 1912, illustrerer tonen mellom partene. Han angrep den økende spesialisering, rekordjageriet, «premiekappløp og profesjonisme, som vil bli vår landsungdom en forbannelse i stedet for en velsignelse.» Grøttum fortsatte med ytterligere kraftsatser om «spesialister som øder sin tid, sine og andres penger ved å trene seg opp i en bestemt idrettsgren til den størst mulige fullkommenhet. Vi får et idrettsproletariat, som lever som snyltedyrt på arbeidende samfunnsborgere istedetfor en samlet idrettsungdom, som gjennom deltagelse i idrettslivet skulle bli dyktigere, påliteligere og reellere arbeidere.» Talen som ble trykt i *Norsk Idrætsblad* avfødte skarpe protester fra særforbundene.

Mer enn noe annet må vi kunne se Grøttums tale som uttrykk for en følelse av å være på vikende front. Både generelt og innenfor friidretten er dette tiåret preget av spesialisering, av økende anerkjennelse av spesialisering, og av større og frivillige tilskudd til trenere og idrettslig drift fra næringsliv og privatpersoner. Frykten for at konkurranseidretten skulle utarte var imidlertid ikke ukjent blant de sterkt konkurranseopptatte eliteklubbene i friidrett. Ørnulf tok i 1914 initiativet til et møte i Calmeyergatens Misjonshus med blant andre sogneprest Herman Lunde, kaptein og idrettsadministrator Johan Sverre og Fridtjof Nansen som talere. I et referat finner vi at møtet ga uttrykk for at «idrettens mål er å gjøre alle til idrettsmenn for derved å gavne dem som arbeidende mennesker, interesserte og produktive samfunnsborgere.»

Initiativet ble tatt opp andre steder i landet. Så runde formuleringer kunne selvsagt

ikke virke til å avklare forholdet mellom konkurranseidrett og spesialisering. Men de virker igjen til å understreke at gapet mellom de ulike retninger neppe var så stort som ekstremistene på begge sider ville gi inntrykk av. Også innenfor friidrett, blant ledere i eliteklubbene, fantes den oppfatning at idrett var et bidrag til å skape gangs mennesker. De var imidlertid mer opptatt av at idrett var en del av det gode liv, uavhengig av instrumentell nytte for forsvar og arbeidsliv. Klubblederne var langt mindre villige enn den sosiale elite som hadde preget Centralforeningen, som preget Turnforbundet, og som var representert blant de mange synsere om idrett blant leger, lærere og offiserer, til å definere for utøverne hva det gode liv skulle bestå i og hvordan de best kunne tjene fedrelandet med sin idrett. I denne idrettsideologiske avklaring var det i langt høyere grad Tjalves holdninger fra 1890 enn motstandernes som kom til å prege de store norske idrettsforbund. Tjalves unge aktive hadde kastet seg på en bølge, banet vei for den og ridd på den. De bidro til å skape moderne friidrett i Norge.

Sosialt liv

I utgangspunktet dannes idrettslag for relativt avgrensede formål, nemlig trening og konkurranse innen en eller flere spesifiserte idretter. Men sjelden eller aldri kan konkurranser og trening betraktes som enerådende målsetninger eller tilstrekkelig grunnlag for foreningen. Et vellykket og levende idrettslag er avhengig av at det fungerer tilfredsstillende som en sosial organisme. De aktive så vel som lederne har omfattende sosial omgang i tilknytning til trening, konkurranser og forskjellig administrativt arbeid. Det er nødvendig for å lykkes at aktive og ledelse trekker godt sammen innbyrdes og på tvers av skillelinjene og i friidrett på tvers av innbyrdes konkurranseforhold. Vi må kunne gå ut fra at det var enda viktigere i den tidlige fasen enn i moderne idrett, fordi de aktive og lederne i så høy grad var de samme personer. Faktisk var det langt på vei de samme personer som i en periode var ledende aktive i Tjalve, styrte klubben og tok initiativet til og ledelsen i Norges Idrætsforbund. Når de lyktes, må de ha fungert godt sammen.

Samstemthet, sosial tilpasningsvilje og fellesskap i målsetninger må i det store og hele ha preget klubben, selv om nedgangstiden og vanskelighetene tidlig i århundret medførte kraftige rivninger som dels varte frem til 1920. Vi kan gå ut fra at dette var vanlige problemer i de fleste idrettslag, så ofte som mange aktive skiftet klubb. Igjen er det grunn til å minne om at Tjalve ble dannet av aktive som ikke fant seg til rette i sin opprinnelige klubb. Martinus Lørdahl, som kom til Tjalve i annen pulje etter oppløsningen av Kristiania Sportsforening, fant seg imidlertid ikke til rette i sin nye klubb. Han gikk videre til KIF. Vi finner også slike eksempler fra Tjalves senere historie: — tresteghopperen Erling Vinne gikk som tidligere nevnt fra Tjalve til KIF og tilbake i løpet av noen få år. Henry Dahl skiftet fra Thor til Tjalve og tilbake.

Jevnt over fungerte imidlertid det sosiale miljø i Tjalve godt. Medlemmene omgikk ikke bare i idrettslige og administrative sammenhenger, de organiserte også en utstrakt selskapelighet. I perioder om høsten og vinteren de første årene ble

det sosiale samkvem oppretthold langt mer intenst enn trening og konkurranser. Som det heter i den senere omtalen av 1892:

Det ble nå så sent på høsten at kulden la bindringer i veien for videre sommersport, men til gjengjeld var møtene på Tivoli godt besøkte og mange(!) en diskusjon om vår idrett fant sted på disse møter. Samtidig lærte de mange nye medlemmer hverandre å kjenne, hva der førte til det gode kameratskap, som senere gjennom årene har hersket innen klubben. I slutten av november avholdte(!) en seksa med premieutdeling, hvorefter klubben tok juleferie.

En seksa, dvs. et kveldsarrangement med damer, servering og dans ble hyppig avholdt i klubbens tidlige år, ofte i tilknytning til premieutdelinger, men også uten spesiell foranledning. I tillegg ble det arrangert større og mer formelle festligheter når klubbens beste utøvere vendte tilbake fra seire i utlandet. Det gjaldt eksempelvis i tilknytning til Hans Haugoms seier i løpet om Dickson-pokalen og skøyteløpernes internasjonale triumfer. Til Haugom forfattet et av klubbens medlemmer et dikt:

*Vi hilser dig her kun kort og godt,
fordi du var med på turen.
Engelskmenn, svensker og finner ble slått.
Du tok nytte av treningskuren.
Takk for din dåd, du djerne gutt;
der er glede blandt oss i salen.
Æren bragte du hit tilslutt —
et hurra for dig og pokalen!*

I tillegg til at de hadde felles idrettslige mål og et felles ønske om å styrke klubbens posisjon, to sider av samme sak, trivdes altså flertallet av tjalvistene sammen. Kombinasjonen av sosial og idrettslig fellesskapsfølelse som slik ble skapt, virket gjensidig forsterkende. Stiftelsen ble gjerne feiret årlig. Denne festen var forgjengeren til den senere årlige Torskeaften som gjennom vel 70 av klubbens 100-årige historie har markert idrettsårets avslutning. Ikke bare femårs-, men også seksårsjubileet ble feiret i stor stil med «en belivet soire», som det heter i den første styreprotokollen. Tilstede var også representanter for Ørnulf, Haandværkerne og KIF. «Kl 12 Caffé a vece(!), hvorefter dansen fortsattes til kl. 2, da den helt gjennom vellykkede fest var forbi.» En av representantene for de andre idrettslag ble «kanon Fuld og maatte sættes paa Porten.»

Omgangsformen var tidstypisk borgerlig, fra de mange retter til dansen og de vanligvis velformede om enn litt svulstige versene som klubbens rimsmeder produserte ved ulike anledninger. Etterhvert fikk de årlige arrangementer preg av faste ritualer, samtidig som impromptu tilstelninger fant sted. I ettertid må vi ha lov til å slutte at nettopp det sterke og tette sosiale miljø i klubben bidro til å holde den i live i årene frem mot 1910 da den idrettslige aktivitet nådde bunnen.

Den sosiale, miljøskapende virksomhet hadde ikke minst den funksjon å understreke Tjalves betydning for norsk friidrett i omgivelsenes som i eget omdømme. Det kan i denne sammenheng være grunn til å trekke frem at klubbens meddelelsesblad, *Tjalvisten*, en kortere periode rundt århundreskiftet ble omdøpt og av redaktør Gustav Thorp omorganisert til et meddelelsesblad for norsk friidrett i sin alminnelighet. Tiltaket varte bare et par år, men det illustrerer ledelsens selvfølelse og avspeiler et stykke på vei den rolle klubben faktisk spilte. Tiårsjubileet i 1900 var en storslått markering. Til stede var ledelsen i Centralforbundet, oberst Sylow og kaptein Seeberg, såvel som Idrætsforbundets formann Asbjørn Bjerke, en av Tjalves tre stiftere, og representanter for de fleste av byens idrettsforeninger.

Talene var mange og lange. Det ble talt under middagen, en «rikholdig supe i den smakfuldt og originalt dekorerte spisesal i Hotel Boulevard.» Ved kaffen leste forfatteren M. B. Landstad, barnebarn av salmedikteren, en prolog som slo så godt an at den måtte gjentas. Den er interessant på grunn av sin form og fordi den illustrerer enkelte litteraters interesse for idrett. Den illustrerer også en vanlig form ved slike begivenheter:

*En vinterdag — 10. aar tilbage i tiden —
vi samledes saan udpaa aftensiden.
Vi var vel i antal, mod nu, blot det halve,
men ligevel grundet vi klubben «Tjalve».*

*Vort maal var at vække de slumrende krefter
hos al den ungdom, der lengtede efter
at komme sig bort fra forretningskrakkene
op paa ski i de bratte bakkene;
ud fra den kvælende stueluften
paa vandring oppe i granskogduften,
væk fra kafelivets drik og 'tøiter,
ud paa den solblanke is paa skøiter.*

*Vi manede ungdommen ind under fanerne,
blæste dem sammen til dyst under banerne.
Til daad med begeistring gik fylkingen stærk
og kroned foreningens idrætsværk
med seierens pris rundtom i verden;
man mærket, at «Tjalve» var med paa fæerden.*

*Vort løsen, af raske idrætsmænd tolket,
talte vækkende udover folket
og hvervede stedse nye mænd,
som vilde bygge sit land igjen
med folkesundhet og folkestyrke,
maalet for alle idrætsmænds yrke.*

Som «Tjalves» farver var og dens skjæbne
 sort og hvidt i en broget blanding.
 Saa mang en gang gjaldt det med kraft at væbne
 hver eneste en forat klare en stranding.
 Men enige klaret vi altid det hele,
 netop fordi vi var sunde sjæle
 i sunde legemer, styrket og hærdet
 af al den sport, som vi uforferdet
 dyrkede i vor trang til at høine
 ungdommen op mod det maal, den fik øine
 bagenom løsenets sang om pagten:
 Sundhed og styrke er kilden til magten
 og æren og livet og lykken med,
 til folkets trivsel, til landets fred.

Paa 10-aarsfesten i aften staar vi
 længer end halvveis og længer naar vi;
 for gjorde vi nogengang noget i «Tjalve»,
 saa gjorde vi det hele, og ikke det halve.

Etter kaffen fortsatte talene etter at et «pjolterbord» var dekket. Klokken tre om morgenen ble den «særdeles vellykkede» fest avblåst. Da hadde det også blitt talt for Centralforbundets formann, oberst Sylow, og sekretæren kaptein Seeberg, som svarte med en tale for «fedrelandet.» Tilsvarende storslagne arrangementer ble brukt til å markere runde år helt frem til krigsåret 1940. 25 år ble feiret tredje juledag 1915 i Militære Samfund. Menyen bestod av «Suppe a la Rothschild med ekstra gammel Madeira, Avkokt torsk med Liebfraumilch, Skinke, tunge, grønnsaker med Farris, Kalkun, Kompot, Salat, Chateau Leonville 1906, Champagne Grand Cremon, mid. tør, G. H. Mumm & Co., ekstra tør, Ost, Kjeks, Is, Frukt, Croft Vintage, Amontillado, Kaffe avec, Cigarer, Cigaretter», og selvsagt pjolterbordet. Som det heter i referatet fra festen i første nummer av klubbens nye medlemsblad, 15. januar 1916: «Idrætsmændene har jo været svære til at feste, ja særlig før da.»

Det sosiale liv i klubben var i tiden frem til 1920 først og fremst knyttet til de aktive idrettsmenn og administratorer. Tyngden i klubben bestod av relativt jevnaldrende kamerater. Etter hvert som klubben ble eldre vokste også andelen av eldre og fortjente medlemmer. De opprettholdt sin interesse for klubben selv om de ikke lenger drev aktiv idrett. En del av dem fortsatte i administrative verv i Tjalve, til dels i andre klubber, og i særlig grad på forbunds- og krets nivå i friidrett og andre idretter.

Etter mønster av andre idrettslag opprettet en del av Tjalves første medlemmer, som på den tid var på vei ut av den aktive idrett, et Ordenskollegium i 1897. Medlemmene av Ordenskollegiet, ridderne, forpliktet seg til «Å tre rådende til om de dertil anmodes av klubbens bestyrelse.» Videre forpliktet de seg til «Å overta foreningens ledelse om den sittende bestyrelse finner stillingen uholdbar, å ta vare på

foreningens bøker og eiendeler og å påse at klubben ikke oppgis eller går over i noen annen, med mindre varig fordeler derved oppnås for Tjalves navn og ære historisk sett.» Ordenskollegiet skal møte en gang årlig og innstiller til nye riddere, noe også klubbens styre har anledning til. Ordenen kan bare tildeles «såfremt minst halvparten av det forsamlede kollegium er enige derom». Halvparten av ridderne må være tilstede for at kollegiet skal være beslutningsdyktig. Kollegiet kan også fradømme medlemskap dersom «en ridder skulde vise seg uverdig».

Etableringen av Tjalves Orden skapte en kjernegruppe av eldre som i nødstilfelle kunne bidra til å opprettholde kontinuitet i klubbens arbeide og som skapte et miljø hvor eldre og fortjente medlemmer kunne bevare kontakten til klubben gjennom regelmessig gjenforening med sine jevnaldrende fra konkurranse- og administrasjonstiden. For de fleste knyttes tilhørighet til idrett og klubb til kameratene fra den aktive perioden. Gjennom ridderskapet ble flere generasjoner av kameratgjenger knyttet sammen til eget og klubbens beste. Det var de fremste, idrettslig og administrativt, som ble innvotert som riddere. De syv første var Henrik Angell, Wilhelm Baastad, Asbjørn Bjerke, P. Bredo Brodersen, Oscar Fredriksen, Hans Gulbranson og forslagsstilleren Lauritz Ohlson. Tre år etter fulgte Hallstein Bjerke, Alfred Jensen og Gustav Thorp.

De medlemmene av Ordenskollegiet som fortsatte i administrative verv, knyttet båndene mellom de sentrale miljøer i klubben. Under krisen i 1907–1908 overtok Ordenskollegiet styringen og reddet klubbens videre eksistens. Idrettslig og økonomisk var Tjalve den gang i en så vanskelig situasjon at det er nærliggende å slutte at klubben ville ha blitt nedlagt hvis ikke kontinuitet og følelsesmessig engasjement var bevart gjennom riddervesenet. Denne kontinuiteten ble også understreket gjennom ridderpromosjonene ved de storslagne jubileumsfester som ble avholdt hvert femte år. Understrekingen av de historiske tradisjoner og klubbens betydning i norsk friidrett hadde som mål og funksjon å opprettholde Tjalve som eliteklubb, i tillegg til å bevare det sosiale nett og de nære vennskap som var skapt gjennom idrettens intense ungdomsår. For ridderne såvel som for de aktive og klubbens ledelse var det et mål ikke bare å opprettholde Tjalve som organisator av idrettslige prestasjoner, men også å opprettholde det miljø som ga rammen og forutsetningen for dem.

Tjalve, norsk idrett og de frivillige organisasjoner. Noen betraktninger omkring fremveksten av en idrettsklubb.

Fremveksten av en organisert idrettsbevegelse fra slutten av 1800-tallet var en del av en mer omfattende utvikling av frivillige organisasjoner fra midten av århundret. Denne organisasjonsveksten er studert og forklart med utgangspunkt både i allmenne europeiske og spesielle norske forhold. Utenlandske forbilder spilte generelt en vesentlig rolle, såvel for misjons- og avholdsforeninger som for idretten. Skytterlagene hadde sin opprinnelse i en spent internasjonal situasjon så vel som i unionsstridighetene. Den mer tilbaketrukne liberale stat ga muligheter for organisasjonsdannelse og gjorde denne nødvendig. Kollektiv innsats ble en forutsetning for å nå felles mål hvor offentlig innsats manglet.

Sentralt i forklaringen av organisasjonenes fremvekst står de omfattende samfunnsendringer som fant sted. Økonomisk vekst og endring bygde på og skapte forutsetninger for allmenne forandringer i samfunnet: et forbedret nett for transport av informasjon så vel som mennesker, økt informasjonstilgang om egen verden og verden utenfor gjennom aviser og skoler, påvirkning fra utlandet gjennom gjestearbeidere som brakte ny teknologi til landet, i særlig grad fagfolk på forskjellige nivåer. De økonomiske endringer bygde på og skapte sterkere befolkningskonsentrasjon og bidro til å legge grunnlaget for nye levemåter gjennom nye former for fritid.

Som Johan Raaum understreker i den store offentlige utredningen, *Frivillige organisasjoner*, var historikeren Sverre Steen den første som lanserte en sosialstrukturell forklaringsmodell på organisasjonenes fremvekst: «Oppløsningen av det gamle jordbrukssamfunnets primærgrupper i det gryende industrisamfunn skapte et behov for andre og nye primærgrupper, organisasjonene.» Denne teorien har blitt trukket i tvil av andre historikere som sterkt har understreket at «de nye organisasjonene på mange måter var sterkt sammenvevd med den gamle samfunnsstrukturen. Både på den måten at organisasjonene ble dannet for å ta vare på tradisjonelle verdier, og ved at rekrutteringen ofte hadde utgangspunkt i gamle sosiale strukturer.»

Fremveksten av idrettsbevegelsen har bare i beskjeden grad blitt studert fra slike synspunkt. Finn Olstad tar opp en del av disse tanker i sitt banebrytende arbeid om norsk idretts historie. Han understreker både den utenlandske innflytelsen, de økonomiske og sosiale endringer og unionsstriden. I den grad han tar opp de sosialstrukturelle forklaringer, ligger han nok nærmere de historikere som har markert avstand fra Sverre Steen. Stifterne av Centralforbundet hadde utvilsomt sterk tilknytning til den gamle samfunnsstrukturen, det gjaldt for en del også ledelsen i Turnforbundet. Vi kan fremme den hypotese at en rekke av lederne også i de nyere foreningsdannelsene nærer en betydelig skepsis mot det nye industrisamfunnet som vokste frem, mot spenningene i det og mot konkurransen mellom forskjellige grupper. Det kan tenkes at de trakk med seg denne skepsis inn i idrettsadministrasjon og at den bidro til motviljen mot konkurranseelementene i den nye engelske sporten.

På klubbnivå mangler vi undersøkelser som tar opp slike problemstillinger. Denne knappe undersøkelsen av Tjalves historie kan ikke på noen måte gi definitive delsvar på de omfattende spørsmål som reises i den generelle litteraturen om norsk historie i perioden. Enkelte anerkjente sannheter kan bekreftes. Inspirasjonen til friidrett kom utenfra, samtidig som utviklingen ble preget av elementer av nasjonal arv. I tilknytning til Olstad og Raaums forklaringer kan det understrekes at konkurranseforholdet til Sverige trolig spilte en rolle for idrettens fremvekst mer allment, ikke bare for skytterlagene.

Samfunnsendringer og befolkningskonsentrasjon var avgjørende for utvikling av friidretten. Den hadde i første omgang langt de beste vekstvilkår i byene. Det er slående at det er Steens sosialstrukturelle forklaring som passer best på fremveksten av friidrett. For å utvikle friidrett trengtes helt nye organisasjoner og rekrutter. De gamle idrettsledere med sterk tilknytning til den gamle samfunnsstruktur, eller i det minste med motvilje mot det nye, søkte å omdanne eller kontrollere friidretten

innenfor andre rammer. Undersøkelsen av Tjalves historie understreker en spenning, som Olstad har påpekt, mellom sentral idrettsledelse og klubbledelse, mellom konkurranseorientering og synet på idretten som et middel til andre mål. Fremtidige undersøkelser er nødvendige for å bringe på det rene hvor klar og utbredt denne spenningen var. Vi har i Tjalves historie til 1920 sett at selv om denne spenningen for samtiden kunne fortone seg som sterk, kan vi — med større avstand til konfliktene — se at det også fantes betydelige likhetstrekk mellom de stridende parter både i handling og retorikk, som uttrykt i Landstads prolog fra 1900. Et spørsmål til kan knyttes til denne konfliktdimensjonen: Dreide det seg også om en konflikt mellom generasjoner? Er det slik at de konkurranseorienterte gjennomgående var langt yngre enn de styrende i de nasjonale organisasjoner? Med slike spørsmål som først kan besvares på lengre sikt, tar vi skrittet over til mellomkrigstiden.

Mellomkrigstid: En toppklubb blant mange

I løpet av sine første 30 år svingte som vi har sett Tjalve fra en kortvarig posisjon som landets første og ubestridt ledende friidrettsklubb, til en av noen få toppklubber, derfra til nær utslettelse og tilbake til toppen, som bestod av de viktigste konkurrentene i hovedstaden, KIF og Ørnulf. Administrativt og økonomisk var svingningene like store, fra suksess sommeren 1891 til fadesen på Frognerkilen, gjennom små og store over- og underskudd, den store gjeldskrisen og Ordenskollegiets inntreden, til formuesavsetning ved inngangen til mellomkrigstiden.

I mellomkrigstiden skal vi se at alt gikk mer på det jevne. Tjalve hadde etablert seg som en toppklubb og greidde å holde denne posisjonen. År med sterk Tjalve-dominans i NM og andre sammenhenger hørte likevel med til sjeldenhetene. På den annen side var det kun i 1929 at klubben ikke vant noe mesterskap.

Det var ikke selvsagt at Tjalve skulle bevare sin ledende stilling. For det første økte tilstrømningen til idretten dramatisk. Per 1. april 1940 var det registrert 775 klubber i Norge med 24 000 medlemmer med tilslutning til Friidrettsforbundet. Tidligere hadde friidretten hatt sin vesentligste base i sentrale bystrøk og dermed blitt dominert av de store byklubbene; nå ble den landsomfattende. Friidrettslederne, som lenge hadde hatt en følelse av å kjempe i motbakke, og i en periode var underlagt Turnforbundet, hadde lyktes i å etablere sin virksomhet i de fleste deler av landet. De manglet ennå 1500 medlemmer på å passere turn i masseoppslutning, men antall klubber var nesten det femdobbelte av turnernes. Som forfatteren Trygve Gul-branssen understreket i *Idrettsliv* i august 1928: «Fri- idretten er et helt liv for sig selv, — som tusener på tusener utover det hele land har stridd med at sette i gang; — og den gaar sin gang — knusende sikkert — trods alle ulykkesfugles onde varsler.» Som i starten var friidrett fortsatt en billig idrett. Den kunne drives uten kostbare anlegg, slik initiativtagerne hadde gjort det i 1890-årene.

Denne spredningen ga seg utslag på resultatlistene i mesterskapene. Midt på 1930-tallet tok en løper fra Sulitjelma medalje på 200 og 400 meter et par år. Vi finner norske mestere i individuelle øvelser fra Skotterud, Inderøy, Voss og Selbu, i tillegg til representantene fra de store byklubbene på Øst- og Vestlandet og i Trøndelag. Selv i stafett finner vi vinnere fra mindre steder: Grue tok et mesterskap på 4 x 100 og Ottestad et på 4 x 1500 meter.

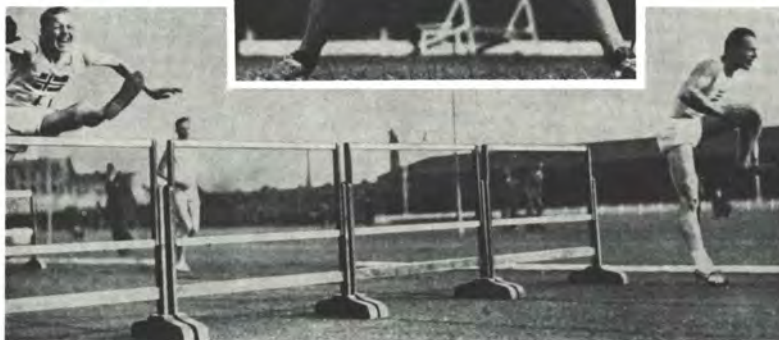
For det andre, selv om klubbene i de større byene preget bildet, så holdt ikke alltid de gamle og etablerte storklubbene sin posisjon. I Bergen fortsatte Brann og Norrøna

Til venstre: Georg Braathe setter norsk rekord på 10 000 meter med 31.40,8 under landskampen mot Sverige i Stockholm i 1933. Svensken Lindgren vant på 31.32,8.

Under: Olav Sunde Tjalves mestvinnende norske mester i mellomkrigstiden, under det åpne britiske mesterskap i 1931. Sunde vant med et kast på 60,81.

Nederst: Holger Albrechtsen på vei mot seier på Bislet i svensklandskampen i 1932, da norsk friidrett fikk sitt «høyeste friidrettsønske oppfylt». Sverige ble slått 90—79. Albrecht fikk 15,0. Konrad Hauge, hans skarpeste konkurrent i Norge, sikret dobbeltseier med 15,6.

å produsere norske mestere, men det var Viking som i denne perioden etablerte seg som den ledende klubb. I Kristiania, — Oslo etter 1925, — gikk de andre tre storklubbene i den store alliansen, KIF — fra 1925 Oslo Idrettslag (OI) —, Ørnulf og Torshaug dramatisk tilbake. Mens de i 1920-årene oftest overskygget Tjalve, ble det på 1930-tallet stadig lengre mellom deres mestere og medaljevinnere. De ble overfløyet av både nye og mer etablerte klubber som satset sterkere på friidrett, som Oslo Turn — tidligere Kristiania Turnforening —, Ready og i noen grad Vestheim. Tjalves fortsatte lederposisjon var altså ikke på noen måte gitt etter at klubben hadde reetablert seg i toppen. Det var nødvendig å kjempe for å bli der. Klubbens ledelse og aktive klarte å klore seg fast, slik at 50-års jubileet i 1940 kunne feires med like stor selvfølelse som jubileet i 1915.

Arbeidet med å opprettholde en lederposisjon bidro i noen grad til å forandre klubbens profil. Som i den første del av hundreåret trengtes nytenkning for å bevare eller vinne posisjoner. Tjalve bidro i mellomkrigstiden med en grunnleggende nyskapning, nemlig Holmenkollstafetten. Det er ikke urimelig å betrakte den som Tjalves aller viktigste bidrag til norsk friidrett og en av de viktigste nyskapninger i norsk idrett i det hele tatt. Stafetten har bidratt til å forme norsk friidrett og masseidretten generelt såvel som Tjalve som klubb.

Idrettslig utvikling

Årene 1933 til 1935 var Tjalves store periode i mellomkrigstiden. I 1933 tok laget seks norske mesterskap, året etter syv, og i 1935 ble det fire. Dette var først og fremst Holger Albrechtsens gullalder. «Albrecht» debuterte som hekkeløper på Frogner i 1926, og hadde sitt avskjedslop på Bislett i september 1940 under Tjalves jubileumstevne. I alt vant han fem individuelle norske mesterskap på kort- og langhekk i 1930-årene, og ble dobbelmester i 1934. Det året tok han også bronse på 110 meter hekk og ble fjerdemann på 400 meter hekk under Europamesterskapet i Milano. Han satte disse årene norsk rekord på begge distanser med henholdsvis 15,1 og 54,0. Den siste rekorden stod til 1954. Hans beste tid på korthekken, 14,7, som han oppnådde da han vant landskampen mot Finland på Bislett i 1933, kunne ikke godkjennes fordi han rev en hekk. Den var en tiendedel under gjeldende norsk rekord. Først i 1954 ble rekorden senket til 14.5. Under den berømte landskampen mot Sverige på Bislett i 1932 vant han korthekken.

Albrecht hadde vokst opp som friidrettsutøver i Tjalve. Han meldte seg inn da han kom til Kristiania 17 år gammel i 1923. Før han begynte som hekkeløper, hadde han forsøkt seg med tresteg og lengde. Den andre store tjalvist fra disse årene, Georg Braathe, kom utenfra. Han var bonde i Høland, og var blitt norsk mester på 5000 meter for Søndre Høland i 1932. Da han gikk inn i Tjalve, var han nærmere 30 år, og det var mange som tvilte på om han hadde noen fremtid som løper. Braathe gjorde imidlertid all skepsis til skamme. Han ble norsk mester på både 5 000 og 10 000 meter i 1933 og 1934, dessuten på 10 000 i 1935, ble fjerdemann på 10 000 under Europamesterskapet i Milano, og vant også 10 000 meter under landskampen mot

Sverige i 1934. Likesom Albrecht satte han norske rekorder på sine distanser med henholdsvis 14.57,2 og 31.40,8.

Braathes innmeldelse i Tjalve og gode løp er karakteristisk for allmenne tendenser i norsk friidrett så vel som for utviklingen av Tjalve. Spredningen av friidrett til en landsomfattende fritidsbeskjeftigelse brakte som nevnt bygde- og utkant-Norge inn i konkurransemiljøene. Idrettsmenn fra disse områdene kom i høy grad til å prege norsk langdistanseløping både i mellomkrigstiden og etter annen verdenskrig. De kom også til å virke som rekrutteringsområder for de store og dominerende stafettklubber i Norge, i første omgang for Tjalve og BUL, men senere også for andre klubber. Det er karakteristisk for denne tendensen at mesteren på 5000 fra 1930, Johs. Bognerud fra Årnes, senere havnet i BUL, og at Braathe gikk til Tjalve. Mens Tjalves langdistanseløpere tidligere hadde vært byguttar fra Kristiania, kom en vesentlig del av dem både i mellomkrigstiden og i etterkrigstiden til å bli rekruttert fra bygde-Norge. Noen av dem kom til klubben i tilknytning til kortere eller lengre opphold i Oslo, men flere ble boende på sine hjemsteder. Ved siden av Braathe fra 1930-årene er Hallgeir Brenden og Leif Egge i 1950-årene og Reidar Hjermsstad i 1960-årene de mest fremtredende eksempler.

Det var selvsagt ikke spesielt at BUL rekrutterte landsungdom. Det var klubbens formål å gi dem et tilbud i byen. Tjalves suksess på dette området er mer oppsiktsvekkende. Både i mellomkrigstiden og i etterkrigstiden har den av omgivelsene blitt oppfattet som en klubb for borgerskapet, ikke sjelden som en snobbeklubb fra Oslo sentrum og vest. Dette ryktet virket ikke nødvendigvis avskrekkende på potensielle rekrutter fra periferien eller bygde-Norge. Bildet omverdenen hadde, var i alle fall delvis misvisende. For det andre illustrerer Braathes medlemskap også Tjalves evne til nytenkning, til å gå utenfor tradisjonelle rekrutteringsområder for å holde seg på toppen.

I norsk friidrett ble rekruttering på landsbygda viet økende oppmerksomhet i denne perioden. Fra trenersiden understreket Helge Løvland de store ressurser da han begynte som treningskonsulent i friidrett etter tikamp-seieren i OL 1920. Den svenske treneren Carl Silfverstrand, som arbeidet for Friidrettsforbundet fra slutten av 1920-årene, sammenlignet det fysiske potensialet på den norske landsbygda med ressursgrunnlaget i Finland.

Den tredje store tjalvist ved mesterskapstriumfene midt på 1930-tallet var spydkasteren Olav Sunde, som vant ni gull og tre sølv fra 1925 til 1939, med bronse i OL i Amsterdam i 1928 som beste internasjonale resultat. Han satte norsk rekord med 67,04, som stod til 1947. Han vant også en rekke landskamper i spyd.

Denne oversikten over resultatene til klubbens tre fremste utøvere i denne glansperioden understreker Tjalves fortsatte bredde. Det blir enda tydeligere når vi ser på perioden som helhet. Det var bare på 200, 400, 800, i lengde, tresteg, diskos og slegge at klubben ikke vant noe mesterskap, og bare i slegge at klubben i det hele ikke oppnådde noen medalje. Men under denne bredden finner vi tyngdepunkter som preget klubben gjennom hele eller deler av perioden. I 1920-årene kom toppprestasjonene i kast og hopp, med Zakken Johansen i kule og diskos som den mest

Øverst: Sverre Helgesen vinner høyde i triangelmatchen i København i 1925 med 1,85.

Til høyre: Zakken Johansen, klubbens annen kaster i mesterskapsklassen i mellomkrigstiden. Under NM vant han kule med 23,97,5 (12,26 med beste hånd) og ble nr. 2 i diskos med 78,73.

Under: Gunnar Larsen, fem ganger norsk mester på 110 meter hekk, overtar pinnen på siste etappe i Holmenkollstafetten i 1928. Tjelve vant da stafetten første gang ble arrangert med 15 etapper. Larsen mottar stafetten av Reidar C. Anderssen, en av klubbens store mellom- og langdistanseløpere fra tiden rundt første verdenskrig. I 1928 var også Larsen på slutten av sin karriere. Interessen for idretten og lojalitet til klubben holdt mange med i stafettsammenheng i en årrekke etter avsluttet toppkarriere.

Over: Tjalves sterke stilling som sprint- og stafettklubb ble etablert på 1930-tallet, selv om klubben først fikk en helt dominerende stilling etter den annen verdenskrig. Den lange rekken med seire på 4x400 ble innledet i 1930 med fra venstre Petter Gulliksen, Otto Nordlie, Arne Haug og Holger Albrechtsen. Kvartetten gjentok bedriften året etter på ny norsk rekord, 3.26,2. Arne Haug flyttet senere til Halden og ble norsk mester på 400 meter i 1933 med 49,5.

Under til venstre: 1933, Tjalves ene seier på 4x100 mellom 1919 og 1952. Fra venstre Nils Schaug, Odmar Aukner, Holger Albrechtsen og Petter Gulliksen. Tiden var 43,3 og ble i NM-sammenheng først slått i 1955 da klubbens annetlag, Ole H. Lie, S. Oseid, E. Bjølseth og A. Boysen, vant NM på 43,0.

Under til høyre: 4x400 meter på Voss 1931. Tjalve setter rekord med 3.26,2. Albrechtsen kaster seg så vidt foran mellomkrigstidens store mellomdistanseløper «Hjalle» Johannessen fra Freidig.

fremtredende ved siden av Olav Sunde. I tresteg, lengde og i høyde med og uten tilløp var Sverre Helgesen forgrunnsfiguren, men Erlig Vinne holdt det også gående et stykke inn på 1920-tallet. Foruten spyd var hekkeløp Tjalves sterkeste gren gjennom hele mellomkrigsperioden. Gunnar Larsen vant fem mesterskap på korthekk i 1920-årene og vant dessuten medaljer på langhekk. I tillegg kom andre hekkeløpere med NM-medaljer. En rekke gode langdistanse- og terrengløpere på 1930-tallet, med Georg Braathe i spissen, representerte kontinuiteten fra Tjalves sterke stilling som mellom- og langdistanseklubb i den foregående perioden.

For oss som i etterkrigstiden har vært vant til å betrakte Tjalve som en sprint- og mellomdistanseklubb fremfor alt, med et kortvarig langdistansehegemoni på 1970- og 1980-tallet, gir dette et uvant bilde. Som mellomdistanseklubb var Tjalve knapt mer enn middelmådig i denne perioden. Etter Rasmussens gull på 1500 i 1921 og sølv i 1922 fikk Tjalve ikke flere medaljer på distansen i hele mellomkrigstiden. Gevinsten på 800 meter var en tredje plass i 1931. Mot slutten av 1930-tallet lå besteresultatene i klubben rundt 2.00 og 4.15, på et tidspunkt hvor det norske toppnivået lå rundt 1.54 og 3.55, og de norske rekordene lå på 1.52,1 og 3.53,2. Karakteristisk nok var det 400 meter løpere og langhekkløpere som noterte seg for de beste tidene på distansene over. Etter at Georg Braathe la opp, var situasjonen enda mer bedrøvelig på langdistansene. I 1938 ble det notert fire resultater på 3000 meter, med 9.10,4 som beste, og bare ett resultat på henholdsvis 5000 og 10 000, respektive 16.07 og 35.07.

På løpersiden markerte Tjalve seg i 1930-årene med andre ord først og fremst som en klubb for sprintere og hekkeløpere. På 100 meter tok Nils Schaug og Petter Gulliksen tre mesterskap på rad fra 1932 til 1934, Schaug vant også to sølvmedaljer på 200, mens Arne Haug, Jan Magnus og Roar Adler tok sølv og bronsemedaljer på 400 meter. Først og fremst var det imidlertid som stafettklubb på 4 x 100, 4 x 400 og 1000 meter at Tjalve i denne perioden etablerte sin posisjon. Med sprinterne og hekkeløperne Holger Albrechtsen og Otto Nordlie, sistnevnte med sølv og bronse på langhekk i 1935—36 og 1938, tok Tjalve en gull og fem sølv på 4 x 100, syv gull og to sølv på 4 x 400, og en gull og to sølv på 1000 meter stafett i løpet av 1930-årene.

Denne etableringen som stafettklubb i 1920-årene skjedde også gjennom Holmenkollstafetten og innsatsen i en rekke stafetter i Oslo og andre steder på Østlandet. Klubben vant Holmenkollstafetten fem ganger fra 1923 til 1931, ble nummer to fire ganger, senest i 1934, tok tre tredjeplasser og en femteplass i 1935. Deretter gikk det dramatisk tilbake for Tjalve. Syvendeplassen i 1936 ble til ellefteplass og nedrykking til klasse 2 i 1938. Tiden ble 53.16, mens Oslo Turn satte ny rekord på 49.53, fem sekunder foran Ready. Blant de andre lagene som kom inn foran Tjalve, kan nevnes Stabæk, Ottestad og Njaal. Laget vant imidlertid klasse 2 i 1939 og var dermed klar for eliteklassen til den første stafetten etter krigen i 1946.

Tyngdepunktene skifter

Selv om Tjalve altså opprettholdt en betydelig bredde gjennom hele mellomkrigstiden, kan vi registrere sterke forskyvninger mellom ulike øvelsesgrupper, og til dels innenfor gruppene. I nasjonal sammenheng hadde Tjalve en sterk posisjon i hopp

Tjålvess siste seierslag i Holmenkollstafetten i mellomkrigstiden. Laget slo BUL i den spennende avslutningen inne på Bislet. Fra venstre Erling Blix, Petter Gulliksen, Kaare Thuesen, Reidar Tandberg, Fritz Dahlstrøm, Reidar Olafsen, Johan Henriksen, Ole Waalorp, Egil Steen, Knut Bache, Thoralf Ruud, Arne Haug, Holger Albrechtsen, Otto Nordlie, Johan Watten. Laget har stadig overvekt av toppene fra slutten av 1920-årene.

Laget som ble nr. 2 i Holmenkollstafetten i 1934 etter Viking, Bergen. Utskiftningene er store. Det er seks nye fra laget i 1931. Øverst fra høyre Asbjørn Jansgaard (ny), den senere så omstridte trener, Thoralf Ruud, Petter Gulliksen, Erling Blix, Einar Holth (ny), Fritz Dahlstrøm, Reidar Tandberg, Roar Adler (ny), Georg Braathe (ny), Otto Nordlie, Reidar Olafsen, Odmar Aukner, Olaf Berger (ny), Holger Albrechtsen og John Ludvigsen (ny). Bak står lederne, fra venstre den gamle mellomdistansetjeneren Eivind Rasmussen, Erling Steen fra 1931-laget, massøren Fossheim og Kaare Thuesen fra 1931-laget. Bortsett fra George Braathe, som snart skulle legge opp, var det ingen nye langdistanseløpere av format i klubben.

og kast det meste av perioden. Posisjonen var imidlertid i hovedsak avhengig av fire-fem personer. I tillegg til Erling Vinne og Sverre Helgesen fikk Erling Kaas et gjennombrudd i stav helt mot slutten av 1930-årene. I 1939 satte han europeisk rekord med 4,27. Kastsektoren var likeledes preget av et par utøvere. I spyd var Olav Sunde relativt alene, og den sterke posisjon i kule og diskos skyldtes Zakken Johansen.

Posisjoner som er avhengige av én manns resultater, er svært sårbare. Men også de større løpsmiljøene viste seg å være utsatte. Posisjonen på langdistanse og lang mellomdistanse fra 1918 til 1920 ble svekket i løpet av noen få år gjennom et generasjonsskifte. Det sterke miljøet med Reidar Tandberg og Fritz Dahlstrøm i spissen som sikret Tjalve seirene i Holmenkollstafetten frem til 1931, og som ble styrket med Georg Braathe i 1933, gikk helt i oppløsning midt på 1930-tallet. Da de gamle distanseløpere la opp, fantes ikke erstatninger.

Bare inngående studier av de ulike miljøene i Tjalve og sammenligninger med andre klubber kan gi tilfredsstillende forklaringer på hvorfor sterke og relativt store miljøer kan gå så dramatisk i oppløsning på kort tid. Problemet har to aspekter: hvorfor stoppet rekrutteringen utenfra opp? Og hvorfor falt enkelte øvelsesgrupper utenfor egenrekruttering? En mulig forklaring på det første spørsmålet kan være at klubbmiljøer med flere eliteutøvere innenfor et begrenset antall øvelser når et metningspunkt. Det vil være vanskelig for nye å erobre plass på lag til klubbmatcher og stafetter. Ærgjerrige utøvere utenfra kan oppleve at det er til deres fordel å finne seg en annen klubb der det er bedre plass og der de vil bli tatt bedre vare på. Gode, men mindre ærgjerrige utøvere vil lett kunne trekke den konklusjon at ikke bare vil oppmerksomheten om dem være beskjedent, det vil ikke egentlig være noen plass for dem blant de beste. Når det gjelder en klubb med så sterkt elitepreg som Tjalve, er det ikke en urimelig konklusjon at slike vurderinger kan ha vært utslagsgivende.

Like vanskelig er det å finne rimelige forklaringer på sviktende oppslutning om disse øvelsesgruppene fra klubbens egne yngre avdelinger. En del av forklaringen må ligge i at rekrutteringen hadde vært neglisjert siden den sterke vekstperioden forut for 1920. Det var ikke sørget for ettervektsten. Her brakte 1930-tallet store forandringer. Gutteavdelingen var blitt opprettet i 1926, og fra den og fra ungdoms-avdelingen kom en rekke av Tjalves ledende utøvere frem til krigsutbruddet. De gikk imidlertid ikke til mellom- og langdistansene. Det kan ha sammenheng med idrettslig orientering og legning. Men først og fremst med at sprint- og hekkemiljøet var det mest dynamiske og tiltrekkende, med Holger Albrechtsen som det selvsagte midtpunkt. Han virket som trener, styremedlem og formann. I styret og redaksjonen for *Tjalvisten* satt også andre av sprint-, hekke- og stafettløperne, som Otto Nordlie og Petter Gulliksen.

Skal vi kunne forklare slike sterke svingninger, som vi også kan registrere senere, må vi undersøke en lang rekke faktorer som for de enkelte øvelsesgrupper fikk både negativ og positiv virkning på rekrutteringen. Det er viktig å understreke at selv i store og eliteorienterte klubber med en stabil administrasjon og potensielt store rekrutteringsområder, er ikke sterke miljøer uten videre selvrekrutterende. De kan

også virke motsatt. Positive insitamenter som gode trenerkrefter og et stimulerende gruppemiljø kan bidra til å opprettholde og utvide sterke miljøer, men selv det gir ingen sikkerhet, som vi senere skal se.

Disse betraktningene omkring skiftende tyngdepunkter i Tjalve kan også illustrere utviklingen i andre klubber, ikke minst den dramatiske nedgangen hos f.eks. Ørnulf, KIF/OI, Torshaug og Torodd. Også deres elitestatus bygde på et relativt beskjedent antall utøvere, fremfor alt stjerner som Per Oscar Andersen, Christian Bruusgaard, Charles Hoff, Sverre Hansen, Erling Aastad og Konrad Hauge. Med flere klubber, flere aktive og sterkt økende bredde kom gamle eliteklubber og dominerende miljøer til å bli utsatt for en konkurranse som bare et fåtall klarte seg gjennom. Da krigen kom, var Tjalve den eneste av de store gamle som stadig befant seg på toppen. Det var i en mer beskjeden stilling enn i 1894 eller 1915 eller 1934, men den bygde på enkelte svært livskraftige miljøer, noen etablerte stjerner, yngre og eldre, og en økende ettervekst.

Trening og treningsformer

Variasjonene i prestasjoner fra Tjalves side i denne perioden hadde sammenheng med generasjonsskifter blant de aktive, med periodevis dårlig og tilfeldig rekruttering, med den noe tilfeldige trening og treningsinformasjon som ble de aktive til del, og ikke minst en varierende interesse for trening fra de aktives side. Det allmenne inntrykket fra Tjalves arkivmateriale og medlemsbladet er at treningsmetodene som ble benyttet, hadde et gammelmodig preg. Treningsmetoder gikk i arv i klubben, de ble hentet frem av eldre treningslitteratur, de ble i noen grad snappet opp fra andre idrettsmenn, nordmenn eller utlendinger. Klubben hadde ingen egen profesjonelt utdannet trener. Som i 1890-årene var det fortsatt de aktive som påtok seg treneransvaret. Den mest profesjonelt ledede trening med det beste miljøet var trolig innendørstreningen to ganger i uken, og utendørs sprint- og hekketrening på 1930-tallet, i hovedsak under ledelse av Holger Albrechtsen. I tillegg kom Carl Silfverstrands instruksjon for Forbundet. I *Tjalvisten* finner vi relativt ofte uttrykk for et sterkt treningsengasjement ikke bare fra Albrechtsens side, men også fra Otto Nordlie, som i denne perioden var Tjalves nest beste hekkeløper, en god sprinter og sentral stafettløper.

Når det gjelder innendørstrening, hadde Tjalve og friidretten langt bedre vilkår i mellomkrigstiden enn i de tidlige årene. Klubben kunne leie gymnastikksaler, det var vanlig at den ble drevet to ganger i uken ved skoler i Oslo sentrum og sentrum nord og vest. Gymnastikksalen på Festningen ble også mye nyttet.

Løpstrening i oppbyggingsfasen om vinteren ble drevet mer tilfeldig. På samme måte som innendørstreningen og sprint- og hekketreningen var den avhengig av personlig engasjement og et godt miljø, men miljøet på dette området kan synes mindre stimulerende fra slutten av 1920-årene. Georg Braathe hørte ikke til i treningsmiljøet i samme grad som stjernene som bodde i byen. Han trente hjemme i Høland i skog og på veier. Oppfordringer fra ledelse og de mest engasjerte aktive om

å begynne utetreningen er gjengangere i mellomkrigstiden. På medlemsmøtet 22. mars 1920 henstilte formannen i idrettsutvalget til medlemmene, «spesielt terrengløberne, at begynne treningen og mindet om de pokaler vi i aar hadde at forsvare.» Det er karakteristisk at disse klagene kom når Tjalves forberedelser og resultater var svakere enn vanlig, og i det følgende året. Klubbens ledelse og de mest engasjerte kunne se også før sesongen begynte hvor det bar. De mest ærgjerrige av de aktive var ikke bare engasjert i egne prestasjoner, men var i høy grad også opptatt av klubbens innsats mer allment.

I 1920 begynte nedgangen etter de mange mellom- og langdistansetriumfer. 1926 var et særlig svakt år på langdistansene, hvor klubben måtte nøye seg med tredje plass i Holmenkollstafetten, over minuttet bak vinneren BUL. Medlemsbladet for mars 1926 gir inntrykk av at løperne på dette tidspunkt snaut hadde begynt utendørs, og de ble oppfordret til å ta lærdom av amerikanere og finner: «Konditionen er halve treningen. Ta derfor fat og gaa fotturer. Begynd pent og øk efterhvert . . . Men begynd straks og utsæt det ikke til over paaske, ti det er sent som det er.» Nederlagene og den svake treningsinnsatsen ble en spore til hardere og tidligere trening året etter, da Tjalve vant stafetten og vandrepokalen til odel og eie. Våren 1927 var ledelsen godt fornøyd med den trening som ble drevet to ganger ukentlig fra Bislet.

Formen på så vel ros som ris illustrerer i rikt monn kunnskapsnivået omkring trening. I mars 1927 oppfordret idrettsstyret alle til å bli med: «Bli derfor med alle tjalvister som driver aktiv idræt, for enten dere er terrengløpere, sprintere eller hoppere saa har dere alle bruk for denne kondisjonstræningen.» Noen drøfting av forskjellige treningsformer eller spesialisert oppbygging for ulike løpsgrener er det meget vanskelig å oppdage. Det betyr selvsagt ikke at alle trente likt, men at man generelt i det norske friidrettsmiljøet hadde nokså beskjedne kunnskaper om den praktiske og teoretiske internasjonale utvikling på området. Diskusjonene om trening ble derfor også springende, og, — sett med våre øyne, — nokså uklare.

Skarpest var kritikken over manglende trening mot slutten av 1930-årene da Tjalve over en periode på fire år nådde sine svakeste resultater i Holmenkollstafetten noen gang. En av de aktive skrev et åpent brev til sine lagkamerater i *Tjalvisten* i mars 1936: «Er dere klar over at nu i lesende øieblikk er det kun to måneder igjen til Holmenkollstafetten? . . . Er dere klar over at det snart er forsent å ta sig sammen å(!) begynne med litt mer alvor i treningen? Er dere klar over at Tjalve er i ferd med å miste sitt hegemoni som Norges ledende friidrettsklubb?»

Vintertreningen var smertensbarnet. Mange aktive manglet motivasjon for å gjennomføre den med tilstrekkelig regelmessighet og i et rimelig omfang. Treningen om våren og sommeren ble drevet med langt større hyppighet, intensitet og glede. Som en aktiv skrev midt på 1930-tallet: «Terrengtreningen om våren er et forfriskende liv. Ja, året rundt for den saks skyld. Efter den lange vinters materialistiske gleder, med matfester etc. er det livsfornyelse å ta fatt igjen, med daglige turer i skog og mark. Og kjenne hvordan kraft og spenstighet vokser med treningsdagene.» Vår og sommertreningene ble gjennomført fra tre-fire til seks-syv dager ukentlig. Men

med det beskjedne grunnlag de fleste hadde, var det vanskelig å nå opp i store treningsmengder. Heller ikke var det lett å tåle mange treninger med stor intensitet. Den treningen som kan sammenlignes med vår tids langturer var kortere og foregikk i roligere tempo. De ble innledet med mye gange. Det som kan minne om intervall- eller tempotrening foregikk med svært lange pauser. Kasternes og hoppernes spesifikke trening omtales ikke i klubbens materiale. Det nevnes heller ikke noe om omfanget av deres deltagelse i den felles innendørstreeningen. Løpernes trening ble ofret mer oppmerksomhet og var mer problematisk fordi klubbens renommé etter hvert ble så sterkt knyttet til stafettprestasjoner. I Holmenkollstafetten ble konkurransen ganske raskt så hard at et lag som skulle kjempe i toppen, måtte ha til disposisjon opp mot tyve godt trente løpere på godt nasjonalt nivå, som kunne dekke ulike distanser. Det hadde ikke Tjalve lenger fra 1935–36.

Beskjeden grunnlagstrening, noe foreldede treningsmetoder og en uttalt frykt for overtrening var ikke noe spesielt for Tjalve. På den annen siden økte også oppslutning og prestasjonsnivå. Nordmenn holdt i 1940 samtlige nordiske rekorder i hopp — med Nils Uhlin Hansen, 7,54, Kaare Strøm, 15,49, Erik Stai, 2,00 og Erling Kaas 4,27. Kaas' resultat var også europeisk rekord. Men likevel lå norsk friidrett stadig markert etter i forhold til Sverige og Finland. Mangelen på kvalifiserte trenere var stadig et problem. Fremstøtene rundt første verdenskrig hadde ikke ført til vesentlige varige resultater på trenersiden, selv om Helge Løvland reiste landet rundt i Forbundets regi.

Den svenske treneren Carl Silfverstrand kom først til Norge i Forbundets regi i 1927 og arbeidet i landet i en årrekke. Han konstaterte omsvøpshet at norsk friidrett var langt på etterskudd hva gjaldt treningsmetoder, systematisk oppfølging, organisasjon og anlegg. Ønsket om bedret prestasjonsnivå var utvilsomt til stede både i klubber og forbund; det kan vi lese av Tjalves papirer, forbundsprotokoller og pressen. Særlig kom ønsket om å slå Sverige i landskamp ofte til uttrykk. Det målet ble nådd i 1932, men det skulle gå 32 år før det skjedde igjen. Sverige kom fryktelig tilbake året etter, og var helt overlegne i resten av mellomkrigstiden. Norske enkeltutøvere, i sprint og særlig i hopp, var ofte de beste i Norden, som de også ofte hadde vært det i tiden opp mot 1920. Men den bredde i toppen som skulle til for å skape et landslag på nordisk toppnivå, manglet. Trenerproblemet var en side ved dette problemkomplekset, i Tjalve som i norsk friidrett generelt.

Materialet i Tjalves arkiv illustrerer en utpreget sangvinsk holdning til idretten hos mange av de aktive. Treningsinnsatsen i oppbyggingsperioden hadde for mange liten sammenheng med forhåpningene foran konkurransesesongen. Dramatiske nederlag brakte midlertidige holdningsendringer, men ofte var skippertak en gjennomgangstone. Som en hypotese kan vi ha lov til å anta at virkningene av mangel på fagkunnskap og utstrakt skippertaksmentalitet ble forsterket av en utbredt skepsis i Norge mot mye og hard trening og mot ekstreme idrettsanstrengelser. I de tidlige maratonløp ble premie ikke utdelt utelukkende etter anvendt tid. Den alminnelige helsetilstand ble også trukket inn. Løperne i Norrønas maraton i 1900 fikk plassering etter pulsfrekvens, pulsens art — med karakter som jevn, litt ujevn eller lidt tynd —,

hudens art — ikke sved, varm, rød, svedende —, i tillegg kom allmenne bemerkninger som lidt krampe i benene eller hold underveis.

Skepsisen mot konkurranser og ekstreme anstrengelser var utbredt fra begynnelsen blant militære så vel som blant leger i Norge. De fikk også tidlig følge av lærerstanden. Lærerstandens konkurransemotvilje er et gjennomgangstema i materialet, som også Olstad påpeker. Det fantes altså utbredte holdninger i Norge som kunne virke som en barriere mot hard og systematisk trening eller ekstreme prestasjoner. Selvsagt fantes det unntak, som blant Tjalves langdistanseløpere, eller hos Norges fremste mellomdistanseløper i perioden, Hjalmar Johannesen. Poenget er imidlertid at disse var unntak, og nettopp «Hjalle» beklaget mot slutten av sin karriere at han så sent kom inn i hard og systematisk trening.

Rekruttering

Rekrutteringen til Tjalve viser i mange henseende samme skippertaksmønster. Ungdomsavdelingen kom til etter modell av andre klubber som hadde etablert seg på området langt tidligere, som KIF og Hellas. Gutteavdelingen ble også lansert som et svar på en kriselignende utvikling. «Årsaken til at forslaget fremkom er den stadig minkende tilslutning av helt unge. Ungdomsavdelingen forekommer snart bare på papiret. Det er utvilsomt, at dette er en følge av at alle større klubber nu har gutteavdelinger. Det unge tilsig er derved blit organisert før den i vore love fastsatte minstealder, 15 aar, er naadd.» Sverre Gundersen understreket i *Tjalvisten* i mars 1926 også at det hastet med organiseringen, og at det gjaldt å sikre seg «nogen kjække og greie gutter» til klubben.

Lett var det ikke å komme i gang med en guttegruppe i kjølvannet av de andre klubbene i Oslo sentrum og vest. Når det gjelder de østlige deler av Oslo, ble de i mellomkrigstiden i vesentlig grad organisert gjennom Arbeidernes Idrettsforbund. Gutteavdelinger måtte i sterkere grad enn senior- og ungdomsavdelingene rekrutteres på bydelsnivå og gjennom bekjentskap og vennskaper på samme alderstrinn. Som en av de siste klubber på markedet hadde Tjalve dårlig utgangsposisjon. De som søkte klubber på eget initiativ gikk andre steder. Tjalve måtte utvide markedet for å komme inn i det.

Parelius Finnerud fikk ledelsen av gutteavdelingen sammen med Sverre Gundersen. Sammen med sønnen Per rekrutterte Finnerud en liten kjerne fra Pers skoleklasse. De dannet utgangspunktet for en gruppe som etter hvert talte flere titalls utøvere, og som også virket som rekrutteringskanal for resten av klubben. I løpet av en drøy femårsperiode virket den altså etter hensikten. Rekrutteringen nedenfra til Tjalves elitegruppe virket imidlertid ikke til å opprettholde bredden i klubben. Få av de unge ble langdistanseløpere, ingen nådde nivået til Tandberg, Dahlstrøm og Braathe. Fra gutte- og ungdomsavdelingen søkte de til de øvelser hvor Tjalve i denne perioden hadde sin numeriske styrke blant seniorenne, sprint og hekk. Det styrker hypotesen om at et godt miljø har stor betydning for rekruttering. Og godt miljø betyr hygge og vennskap i tillegg til resultater. Det kan svekke hypotesen om at miljøer har en øvre grense, men det er mulig det i første rekke vil gjelde tilsig utenfra.

Gutteavdelingen er enda et eksempel på vekst gjennom krise. Innovasjonen kom først da klubbens ledelse følte kniven på strupen. Vi skal imidlertid ikke nøye oss med å se utspillet som utelukkende nødtvunget og taktisk betinget, for å holde liv i en eliteklubb. Opprettelsen av avdelingen tappet i høy grad den idealisme som lå til grunn for lederarbeidet i klubben den gang som senere. I serien av intervjuer med eldre tjalvister om hvorfor de gikk inn klubben, uttalte Parelus Finnerud at han nettopp var trukket til den fordi «*Tjalvistene* var som brødre. En familie, hvor alle drog til hjemmet. Jeg saa ikke bare, at de aktive barn arbeidet, men også de eldre søsken hjalp til, alle — helt op til vor stamfar *Gustav S. Thorp*».

Tjalve var først og fremst en klubb som strebet mot resultater på topplan, individuelt og som lag. Men idrett ble også sett som et gode for den enkelte, uavhengig av prestasjonsnivået. Fra etableringen av Holmenkollstafetten i 1923 gikk Tjalve i retning av å arbeide mer aktivt for allmenn utbredelse av friidrett. For Finnerud, som for senere ledere av gutteavdelingen, ble arbeidet med de yngre en naturlig utvidelse av virksomheten når beslutningen først var tatt. På lengre sikt, både i mellomkrigstiden og i gutteavdelingens store blomstringsperiode i 1950- og 1960-årene, ble avdelingen i høy grad et mål i seg selv. Den ble nettopp et middel til å bringe friidrett til større grupper og til å bringe et spennende og godt fritidsmiljø til idrettsinteresserte, hva enten de hadde ambisjoner om toppidrett eller først og fremst kom for morro og kameratskap.

Hovedtyngden av Tjalves medlemmer kom i mellomkrigstiden fortsatt fra selve byen, fra Oslo sentrum vest og nord. Tilsiget av voksne utøvere fra Oslos umiddelbare omegn og fra noe fjernere landdistrikter var likevel ikke ubetydelig. Det brakte enkelte stjerner, som Georg Braathe, til klubben. Noen få av de nye utenbys medlemmer var studenter ved Universitetet i Oslo og en enkelt ved Landbrukshøgskolen i Ås. Forholdet mellom Oslo-gutter og innflyttere holdt seg som tidligere.

Mens rekrutterte i 1920-årene stadig kom til klubben i slutten av tenårene eller enda senere, virker det som rekrutteringen i løpet av 1930-årene i økende grad skjedde gjennom gutte- og ungdomsavdelingen. Selv om klubben beholdt og fikk nye medlemmer fra hele byen, kan det synes som den voksende grad av egenrekruttering gjennom gutte- og ungdomsavdelingene førte til at Tjalve fikk et mer markert tyngdepunkt i områdene rundt Bislet og Majorstuen, mot Uranienborg på den ene siden og i retning Ila på den andre siden. I likhet med Oslo Turn og OI ble Tjalve likevel aldri noen utpreget bydelsklubb. Men med Bislet som den viktigste treningsbanen i denne perioden, med innendørstrening på skolene i dette området, og en stadig større andel medlemmer som hadde gått gradene fra gutteavdelingen, er den sterkere forankring til bestemte deler av Oslo lett forklarlig. Yngre medlemmer hadde mindre anledning til å foreta lengre reiser for å komme på trening.

Antall medlemmer økte dramatisk frem mot 1920. Det hadde også sammenheng med etableringen av boksegruppen. Tidlig i 1920-årene lå medlemsmassen tett opp mot 500, hvorav vel 100 tilhørte boksegruppen og vel 50 skigruppen. Ungdomsgruppen var beskjedent; den nådde på sitt høyeste opp i vel 60, men falt så ned mot 30

på midten av 1920-tallet. Den fikk først et nytt oppsving med etableringen av gutteavdelingen. Ungdomsavdelingen tilhørte friidrettsgruppen. Langt på vei er imidlertid hverken medlemstallet for klubben som helhet eller for de enkelte grupper representative for omfanget av aktiv idrett. Det totale medlemstall omfattet fra begynnelsen en betydelig andel som bare sporadisk deltok i konkurranser.

Klubbens statistiske oversikter over aktive medlemmer varierer vesentlig over tid. Derfor er detaljerte sammenligninger over utviklingen ikke mulig. Sammenfattende synes det imidlertid som om antall aktive sank noe fra ca. 1920 til begynnelsen av 1930-tallet. I 1933 noterte *Tjalvisten* 21 aktive med plasseringer i offentlige stevner. I tillegg må vi regne en del som bare deltok i stafettløp. I 1939 var det sammenlignbare tall 48. Resultater i gutteklassene ble bare delvis tatt med i disse oversiktene.

I løpet av mellomkrigstiden fikk Tjalve neppe flere betalende medlemmer totalt sett. Det kom imidlertid flere yngre medlemmer til klubben. Mot slutten av denne perioden fikk den altså flere aktive medlemmer, samtidig med en sterkere geografisk konsentrasjon. Med gutte- og ungdomsavdelingene antok den også i mindre grad et elitepreg. Klubben skulle konkurrere på toppnivå, men virksomheten fikk også et sosialt siktemål. Det er fristende å trekke den slutning at klubben i realiteten hadde nærmet seg enkelte av synspunktene som motstanderne hadde hevdet rundt århundreskiftet. Det ville være misvisende. Tjalves ideologi var individorientert. Poenget med spredning av idrett var å gi et tilbud til enkeltpersoner, ikke prinsipielt å bruke idretten til å forme mer samfunnsgavnlige mennesker.

Fikk den større tilstrømningen av yngre medlemmer og den noe sterkere geografiske konsentrasjon av klubben noen konsekvenser for Tjalves sosiale profil? Svakhetene ved materialet tilsier at vi må ta en omvei til svaret. Våre allmenne kunnskaper om idrettsutviklingen i mellomkrigstiden gir et godt utgangspunkt. Arbeiderungdom gikk i vesentlig grad til AIF. Noen få aktive forlot Tjalve til fordel for arbeideridrett. Den fremste var høydehopperen Sverre Helgesen. Han ble norsk mester for Tjalve i 1926 med 1.90, og i 1928 vant han høyde og tresteg under Spartakiaden i Moskva. Den andre fremtredende tjalvist som gikk over, var Asbjørn Jansgård, mester på 4 x 400 i 1933 og 1934. Han ble riktignok ikke lenge i AIF; i 1937 var han tilbake i borgerlig idrett på Oslo Turns lag i Holmenkollstafetten.

I friidrett stod arbeideridretten sterkt med 576 lag i 1937; dette begrenset i seg selv oppslutningen fra arbeiderungdom til Tjalve. Presset fra arbeidsmiljøet kunne være meget sterkt, særlig for fagorganiserte idrettsutøvere. Tjalve hadde fra årene omkring første verdenskrig bare hatt meget beskjeden oppslutning fra arbeiderklasseungdom, og kunne dermed ikke vente særlig vekst i rekruttering fra den siden i mellomkrigstiden. AIF begrenset ytterligere mulighetene på det området. Den sosiale profil endret seg likevel noe. Inntrykket er at Tjalve fikk mer preg av lavere middelklasse og i noen grad av øvre skikt av arbeiderklassen. Holger Albrechtsen var heismontør, og også andre av klubbens ledende medlemmer må kunne klassifiseres som arbeidere. Derimot ser det ikke ut som noen vesentlig andel av hverken aktive eller ledere var ansatt som arbeidere på de store og gjennomorganiserte arbeidsplassene i Oslo-regionen. De få som var arbeidere hørte til i mindre bedrifter. I så

måte var de beslektet med ansatte på små arbeidsplasser i privat tjenesteytende sektor, og i noen grad også i offentlig sektor.

Gymnasiaster og studenter utgjorde en relativt liten andel av de aktive medlemmene. Studentene fordelte seg relativt jevnt mellom rekruttene fra Oslo og de som kom utenfra. Bjørn Vade fra Ila ble jurist; Fridtjov Strømme fra Voss ble tannlege. Studentene i Oslo- idretten gikk i denne perioden mer til Studentenes Idrettslag, til KIF/OI og Oslo Turn, foruten at en utpreget vestkantklubb som Ready også var preget av studenter.

Kontakten fra aktive og ledelse til byens høyeste sosiale skikt som var så synlig frem til første verdenskrig, finner vi ikke i mellomkrigstiden. Likevel var innslaget av private næringsdrivende i lederposisjoner stadig merkbart. Det gjaldt for det første de gamle ledere. Wilhelm Blystad drev stadig sin Bånd-, Lisse- og Sytrådfabrikk som han hadde etablert i 1906. Den fremtredende langdistanseløperen fra første verdenskrig, Reidar Anderssen, var disponent for Grønlands Høvleri A.S., mens norgesmesteren på 10 000 meter fra 1931, Reidar Tandberg, drev kjøtt- og pølsevarebedrift som grossist og detaljist. Yrkesstrukturen avspeiler seg i noen grad i *Tjalvists* annonser. De av klubbens medlemmer som arbeidet i det private næringsliv, sørget for annonsering fra sine egne eller arbeidsgivernes bedrifter. Det var et ikke ubetydelig antall medlemmer som arbeidet i sko- og klesforretninger i Oslo sentrum; det er mangfold av annonser fra slike etableringer.

Det gjelder for mellomkrigstiden som for den foregående perioden at kartleggingen av sosial bakgrunn har interesse både for forståelsen av klubbens utvikling og profil og for en bredere analyse av rekrutteringen til norsk friidrett spesielt og norsk idrett overhodet. Vi må imidlertid samtidig holde fast ved at etter de aktives såvel som ledelsens oppfatning var sosial bakgrunn prinsipielt idretten uvedkommende. Idretten var et middel til å bygge broer over sosiale skillelinjer. Posisjon skulle bygge på egne prestasjoner, ikke nedarvet sosial stilling. Denne holdningen kom som vi så til uttrykk da Tjalve ble stiftet. Den var like levende i mellomkrigstiden, hvor den ble uttrykt i klartekst i tilknytning til diskusjonen om sammenslåing av den borgerlige idrett og arbeideridretten. I *Tjalvisten* for februar 1938 ga Otto Nordlie, toneangivende som aktiv og leder i denne perioden, uttrykk for sine synspunkter i en større anlagt artikkel om idrettsforliket: «Aktive idrettsmenn i begge leire har aldri vært fiender og aldri blir de det heller. De har nemlig en stor felles interesse, idretten. På idrettsbanen spørres ikke om man er fabrikkiersønn eller arbeidersønn. Spørsmålet er bare dette ene: 'Er du noe tress som idrettsmann og opfører du dig som en virkelig idrettsmann både på og utenfor banen?' Kan han svare ja på det spørsmål, så er han for alltid antatt i idrettskretser.»

Men de sosiale forskjeller fantes selvsagt, og de var viktige i den grad de preget miljøet i klubben på banen så vel som utenfor. Selv om enkelte av klubbens medlemmer i mellomkrigstiden gikk arbeidsledige i kortere eller lengre perioder og derfor fikk ettergitt kontingenten, var flertallet av de aktive i fast arbeid. Blant disse aktive var en gruppe som opprettholdt den muntre tonen og utelivstradisjonene som hadde preget store deler av klubben fra begynnelsen. Et intervju i *Tjalvisten* med

sprinteren Petter Gulliksen, styremedlem i 1935 og formann etter krigen, er illustrerende for en side av tonen i Tjalve. Forfatteren av intervjuet var på tur i sentrum for å finne likesinnede tjalvister uten å oppdage noen utendørs. Han bestemte seg derfor for en «razzia på samtlige sentrumskafeer». Langt behøvde han ikke gå: «Svingdøren på Grand trakk mig til sig som en magnet. Vel innenfor tok jeg et raskt overblikk. Oh! gode Forsyn, hvad fikk jeg se? Alene ved et bord satt en liten lyshåret kar med briller og i Tjalve er kjent for sitt humør som er like lyst som forannenvnte hår.» Det var innledningen til et langt og lystig intervju, gjennomført over en halv pils.

Hverken klubben eller flertallet av de aktive hadde imidlertid noen rikdom å øse av. Reisepenger, diett og egne midler strakk iblant ikke lenger enn at de aktive måtte velge overnatting og mat på den ene side eller å si opp hotellet og spare på maten, dersom de skulle delta i bankett og festligheter etter et større stevne eller mesterskap. Stil preget likevel klubben og kunne nok fortsatt gi omverdenen inntrykk av sosialt snobberi og bedre borgerskap. De femårige jubileer, og de store som 50-års jubileet i 1940, ble feiret med brask og bram. Da begynte festens musikkprogram med Griegs Hyldningsmarsj fra Sigurd Jorsalfar, antrekket var kjole og hvitt eller smoking, og til stede var nasjonal presse og representanter for idrettsadministrasjonen. Det var høyt under taket innenfor klubben, men tradisjoner og stil hva gjaldt idrettslig nivå såvel som sosialt samvær gjorde det neppe lett for alle utenfor å se åpenheten. Selv uten arbeideridretten ville Tjalve knapt ha vært noen klubb for arbeiderklassen. Noen sterk appell kan den heller ikke ha hatt til bygde-Norge. Den var i praksis en klubb for middelklassen i byene. Den var imidlertid også en klubb for ærgjerrige idrettsmenn; som sådan var den åpen for alle, uavhengig av sosial og geografisk opprinnelse. I idrettslig sammenheng eksisterte ikke andre begrensninger enn talent og treningsvilje.

Administrasjon og økonomi

I klubbens første 20 år var Wilhelm Baastad den eneste engasjerte tjalvist som hverken hadde vært eller var aktiv i friidrett mens hans innehadde styreverv. Fra 1912, med Sverre og Oswald Gundersen, kom det medlemmer til klubben for å virke som administratorer. Inntil 1920-årene var likevel de fleste av klubbens ledere ikke bare tidligere eller fremdeles aktive, de hørte også hjemme blant landets fremste utøvere. I løpet av mellomkrigstiden kan vi så registrere en mangfoldig utvikling på ledersiden. Lederne ble rekruttert fra alle idrettslige nivåer, fra aktive og tidligere aktive, og i stigende grad fra medlemmer som ikke hadde aktiv bakgrunn av betydning. Det avspeiler for det første at klubbarbeidet var blitt så omfattende at de mest ærgjerrige aktive utøverne ikke kunne makte både å drive idrett og å administrere seg selv. For det annet avspeiler denne utviklingen at idretten i økende grad tiltrakk personer som ikke i utgangspunktet var prestasjonsorientert på egne vegne, men som var opptatt av idrett som en kombinasjon av spennende og i bred forstand samfunnsgavnlig arbeid. I mellomkrigstiden kan vi dermed se tilløp til en funksjonsdeling mellom ledere og ledende aktive, som i dobbel forstand var en følge av vekst i

idretten. Rekrutteringen ble mer omfattende og bredere, organiseringsarbeidet ble mer krevende og komplisert.

I tidligere perioder hadde topputøvere ofte samtidig vært formenn og styret bestått hovedsaklig av aktive. I mellomkrigstiden var det unntaket snarere enn regelen at fremtredende aktive var formenn, selv om enkelte trådte inn på slutten av eller umiddelbart etter sin aktive karriere. Det gjaldt fremfor alt Otto Nordlie i 1937 og Holger Albrechtsen fra 1939. Men mellomkrigstiden er ellers preget av formenn som ikke hadde deltatt som aktive, som Sverre Gundersen, eller som hadde deltatt i mer beskeden grad, som Bjarne Fjeld og Arne Skonhoft. Vi kan også registrere et økende antall gjengangere ikke bare som formenn, men også som styremedlemmer, som Andreas Faafeng, også to ganger formann, Henning Norgren, ett år som formann, Oskar Sandvig, som i en årrekke var kasserer, Eivind Rasmussen, og enkelte av de aktive som Holger Albrechtsen og Otto Nordlie. Helt på slutten kom Odmar Aukner som ble en gjennomgangsfigur i etterkrigstiden. Gjengangerne var dels et symptom på spesialisering og profesjonalisering av bestemte funksjoner. De var også et symptom på en rekrutteringskrise på ledersiden.

I mellomkrigstiden var det oftere enn i den foregående perioden vanskelig å finne frem til personer som var villige til å påta seg styreverv. I 1928 måtte generalforsamlingen avvikles i to omganger før det lyktes Sverre Gundersen som formann i valgkomiteen å finne frem til en formannskandidat. Han meddelte til det andre møtet 5. november 1928 «at man paa sæt og vis hadde faat overtalt A. Faafeng til at overta stillingen som formand. Herr Faafeng erklærte sig ogsaa under stort bifald villig dertil — under de foreliggende omstændigheder — og blev derpaa valgt enstemmig uten motkandidat.» Kun 15 personer hadde møtt opp til annen del av generalforsamlingen.

I resten av mellomkrigstiden stod Tjalve overfor lignende vanskeligheter med å finne villige ledere. Problemene var av samme slag som hadde rammet klubben etter århundreskiftet. Ledende medlemmer ble sterkt engasjert utenfor klubben, i særlig grad i friidrettsforbundet, men også på kretsplan og i andre nasjonale forbund. Andreas Faafeng hadde god grunn til å vegre seg mot formannsstillingen. Han satt i en lang rekke tillitsverv, og i 1927 var han blitt valgt til formann i bokseforbundet. Klubben befant seg på administrasjonssiden i et nytt generasjonsskifte, som i realiteten varte frem til slutten av 1930-årene. Da overtok de aktive fra disse årene styringen med klubben, og den beholdt de til et stykke inn på 1950-tallet, men med krigen som avbrudd.

Lederkrisen hadde nok også sammenheng med at Tjalve gjennom mesteparten av 20-års perioden slet med en vanskelig økonomi. Problemene var dels av den art idrettslag alltid sliter med. Noen år med dårlig vær under stevner skapte vansker tidlig på 1920-tallet, bare kort tid etter at klubben hadde opparbeidet sin lille formue. Tjalve hadde pådratt seg store utgifter i forbindelse med et internasjonalt jubileumstevne i 1920, og klubbmatchene med Gøta var også kostbare. I tillegg var mellomkrigstiden som vi vet en nesten sammenhengende krisetid i norsk økonomi. Selv om Tjalve hadde få arbeidsledige medlemmer, og etterga kontingenten for de ledige, var

kontingentrestanser stadig et problem. Med en årskontingent i underkant av 10 kroner, og 475 medlemmer, hadde Tjalve utestående kr. 3500 i 1923. Med dagens prisnivå tilsvarer det langt over 50 000 kroner. Fra midten av 1920-årene og 10 år fremover var situasjonen mindre dramatisk, selv om kassererens klagesang ofte preger *Tjalvisten*. Fra ulike kasserere kom med regelmessige mellomrom innfallsrike bidrag, som Andreas Faafengs vittige henvisning til Mark Twain og «hans sammenstøt med en liten arg djævel, som kaldte sig «hans samvittighet». Det er virkelig en kostelig stub, og mange, mange ganger har jeg maattet tænke paa den store humorists fortvilede kamp, naar jeg ved denne eller hin anledning har møtt en eller anden av gutta som skylder en hel masse kontingent til Tjalve.»

Koblingen av økonomisk krise og vanskelighetene med å skaffe klubben en ledelse ble gjort eksplisitt i *Tjalvisten* sommeren 1929. «Når alt kommer sammen, er tilslutt alt arbeide avhengig av det pekuniære — medlemskontingenten, som er det eneste et styre med sikkerhet burde kunne regne med. Alle andre inntekter er nemlig i en idrettsklubb uhyre vanskelig å regne med før man har dem i kassen. Disse kan nemlig like lett forandres fra inntekt til *utgift*. Men medlemskontingenten burde kunne regnes med.» Det kan virke som Tjalve ikke kunne det gjennom det aller meste av mellomkrigstiden. Det er lett å forstå at formannskandidater kviet seg under slike omstendigheter.

Problemet med manglende kontingentinnbetalinger kunne bare løses ved svært drastiske virkemidler. Faafeng foreslo på et tidspunkt å dele inn klubbens medlemmer i grupper på ti som en innkrever skulle få ansvaret for ved å være deres personlige dårlige samvittighet. En premie skulle settes opp for den beste «samvittigheten». Otto Nordlie benyttet tilsvarende drastiske midler i slutten av 1930-årene da situasjonen var vanskelig. Han tok personlig runden til de mange som ikke hadde betalt. Det var en aksjon som monnet. Kontingentrestansene ble borte. Andreas Faafeng hadde først forsøkt med en mer humoristisk innkrevingsmåte. Han tilbød avlatsbrev til kr. 8 per stykk, det samme som kontingenten. Det førte ikke frem, og året etter måtte han altså ta hardere virkemidler i bruk.

I de virkelige store kriseårene var bedret kontingentinngang bare ett av flere virkemidler. 1921 var et vanskelig år som følge av dårlig vær under det internasjonale stevnet året før. Klubben måtte ut på tiggergangen. I styremøtet 29. november ble det besluttet å «rette en henvendelse om bidrag til endel av byens 'rike borgere'». Styret ba samtidig jubileumskomiteen, som skulle forsøke å styrke klubben gjennom opparbeidelse av et fond, om et lån på 1000 kroner. Jubileumslotteriet skulle gi vesentlige bidrag til fondet, men ble ingen suksess. Politiet holdt lenge tilbake godkjenningen av lotteriet. Selv om klubben hadde fått inn mange gevinster, gikk salget av lodder tregt. Andre forsøk på å skaffe penger ble også forsøkt, som dansearrangementer og salg av en båt som Tjalve hadde fått som gave noen år forut.

Samtidig ble en rekke tiltak satt i verk for å skjære ned på utgiftene. Feiringen av klubbens 30-års jubileum ble utsatt på grunn av dårlig økonomi. De årlige klubbmatchene med Göta ble avvirket fordi de kostet for mye. Representasjon utenlands ble sterkt redusert. Avvikling av klubbavisen ble også vurdert. Tjalves problemer skal

ikke bare forklares med værgudenes spill og medlemmenes dårlige betalingsvilje. Begynnelsen av 1920-årene var en økonomisk vanskelig tid både i Norge og internasjonalt, med en kraftig økonomisk krise i kjølvannet av høykonjunkturen og inflasjonspresset under verdenskrigen. Idrettslagene møtte problemene både gjennom den allment vanskelige økonomiske situasjon og gjennom nedskjæring av statlig støtte til idretten. For Tjalve var situasjonen i 1923 så vanskelig at deltagelse i NM i Stavanger bare kunne gjennomføres ved et rentefritt lån på kr. 1050 fra Sverre Gundersen.

De tidlige 1920-årene representerte den mest problematiske del av mellomkrigstiden. Vanskelighetene var enda mer dramatiske enn under den kraftigere økonomiske krisen som preget Norge fra 1932–33. Det kan skyldes at Tjalve i løpet av mellomkrigstiden vennet seg til å leve relativt forsiktig i økonomisk henseende, mens pengene hadde sittet nokså løst under oppgangstiden frem mot 1920. I den første 30-års perioden hadde klubben vanligvis kunnet tillate seg en romslig politikk med hensyn til dekning av utgifter til reise og diett. I mellomkrigstiden kom støtten oftest på etterskudd, og da bare til dem som hadde oppnådd medalje- eller topplassering. Deltagelsen i stafett-NM i Haugesund i 1938 kan illustrere denne nøkternheten. De fem som skulle løpe 4 x 100 og 4 x 400 kjørte tur-retur i privatbil, med avreise fra Oslo fredag etter arbeidstid. De kom frem noen få timer før stevnet begynte på lørdag og vant da 4 x 400. Det regnet imidlertid så sterkt at søndagens arrangement ble utsatt i forhold til det fastsatte tidspunkt, kl. 13. Tjalvistene reiste derfor hjem uten å ha løpt 4 x 100. Som det heter i referatet i *Tjalvisten*: «Vi hadde oss imellem en lengere diskusjon desangående; men desverre arbeidet kalte, og søndag morgen kl. 5 forlot vi Haugesund som «mestere» for 6. gang i 4 x 400 m.» Da de kom hjem til Oslo søndag aften, hadde de siden fredag tilbrakt ca. 20 timer på veien.

Klubbmiljøet i mellomkrigstiden

Vi husker at det i de første 30-årene var knyttet et rikt sosialt liv til den idrettslige virksomhet i Tjalve, med restaurant- og kafebesøk og dansetilstelninger. Det sosiale liv i mellomkrigstiden var ikke mindre intenst, men det fikk i noen grad andre former og medførte lavere pengeforbruk. Vi kan gå ut fra at det avspeiler mellomkrigstidens økonomiske krise og allment mer nøkterne holdninger så vel som endring i rekrutteringen til klubben.

Klubben fikk i 1927 et eget, og relativt beskjedent klubblokale i tilknytning til en kafé i Brogaten. Klubblokalene ble innredet på dugnad og ved hjelp av inntegnede bidrag. I disse lokalene ble det spilt bridge og sjakk, det ble avholdt mindre klubbarrangementer, og det var mulig å bestille middag. Større arrangementer måtte avholdes i Idrettens hus eller i leide forsamlingslokaler. I hovedsak regnet imidlertid klubbens ledelse med at det ble mindre behov for store klubbmøter når de aktive kunne møtes regelmessig i egne lokaler. Klubblokalet hadde som formål å sveise klubben sterkere sammen idrettslig og sosialt. Det sosiale samvær skulle mer eksplisitt tjene et idrettslig formål. En liten artikkel i *Tjalvisten* for mars 1927 illustrerer poenget:

Hensigten med lokalet er at faa sveiset medlemmerne sammen ogsaa utenfor treningssalen og idreetsbanen. Det samarbeide og den klubbpatriotisme som er nødvendig for at klubben skal kunne yde hvad den kan, har hittil ikke vært ofret den opmerksomhet som har vært ønskelig, men gjennom et klubblokal vil dette arbeide lettes i en betydelig grad. De «klikker» som har holdt til paa «Grand» og lignende steder og diskutert «stafetten» og andre brændende spørsmåal vil i klubblokalet bli sveiset sammen til en stor klik: «Tjalve». De «gamle» i seniorklubben vil komme sammen med de yngste og i omgivelser som minder om klubbens ærerike historie ved billeder og diplomer, medaljer og trofæer vil de unge faa ansvarsfølelse og trang til at sette alt ind for klubben. Uten denne blir ingen idreetsytelse en toppræstation.

Andre miljøfremmende tiltak ble også introdusert. En gruppe aktive drog regelmessig på hyttetur i Nordmarka, og de oppfordret andre til å bli med. Klubbsskirenn var faste årlige begivenheter, gjerne kombinert med overnattingstur. Konkurranseskyting ble drevet i noen grad i tilknytning til årlige skytterstevner med de andre klubbene i den store alliansen. Et stykke på vei virket disse tiltakene etter hensikten, selv om hverken tilløpene til klikkdannelse ble helt overvunnet eller spenningen mellom generasjonene fortok seg. Miljøtiltakene virket imidlertid åpenbart etter hensikten når det gjaldt å understreke mannskulturen i klubben. Som det ble understreket i artikkelen om klubblokalet: «Det vil nok bli mange græsenker om kveldene nu og mange forloveder som maa gaa paa kino alene, fordi manden eller forloveden er i klubben ikveld.»

Slike bemerkninger, som mange andre av tilsvarende art i *Tjalvisten* i løpet av mellomkrigstiden, var først og fremst spøkefullt ment. De avspeiler imidlertid også den realitet at Tjalve var en gutteklubb, og dette elementet understrekes i sterkere grad i mellomkrigstiden. Kvinner gjorde et mislykket forsøk på å komme inn i klubben rundt 1920. Friidrett var imidlertid ikke på det tidspunkt blitt noen kvinneidrett. Mosjonspartiet som kvinnene ville etablere, kunne derfor lett avvises. Det er ikke sikkert at Tjalve ble mer skeptisk til kvinner i klubben i denne perioden. Forklaringen kan være at fordi spørsmålet ble mer aktuelt, måtte avstand klarere markeres. Den institusjonaliserte egenfeiring, den årlige Torskeaften som første gang ble arrangert en eller annen gang under første verdenskrig, må også ha understreket preget av gutteklubb. De var som oftest stilfulle og muntre, noen ganger en smule overstadige, herreselskaper. En hyllest til Torskefesten i 1938 favner på en illustrerende måte de ulike elementer i denne årlige seremoni. «Et blikk på deltagerlisen for året, viste på forhånd at det måtte bli suksess, knallsuksess! Fire generasjoner var møtt til fest. . . . Det blev skålt for både og hint i ny og næ og stadig vekk. Festen eide ikke et eneste dødpunkt og går over i historien som den beste til dags dato.» Den innledende hyllest til torskefesten understreket «minder om herlige bakkanaler med dertil hørende tømmermenn dagen derpå som ikke ble fullt så herlig.»

Omtalen av denne og andre torskeaftener viser at de sosiale integrasjonsmekanismer i klubben i rimelig grad virket etter hensikten. Det er på denne bakgrunnen vi må vurdere tilløpene til generasjonskonflikt og kritikken mot klikkvesen. Generasjonskonflikten var særlig sterk mot slutten av 1930-tallet. En rekke av de aktive beklaget

seg da over mange av de eldres manglende vilje til å ta et tak for klubben og særlig over manglende kontingentinnbetaling. Språkbruken var til dels meget skarp. De aktive krevde at styret og andre som hadde gjort sin plikt mot klubben, måtte velge mellom «Oss aktive eller 'unnalurerne'. La oss få 'likene ut av lasten', og så op med 'døra' så vi får luftet ut 'likstanken' riktig godt. Vi aktive forlanger: Når sesongen tar fatt utendørs i april 1938, skal klubben *kun* bestå av virkelige tjalvister.»

Denne kritikken var ikke rettet mot den del av den eldre garde som betalte kontingenten og ellers gjorde en aktiv innsats i klubben. I hovedsak var det de som stilte opp på Torskeaften. Kritikken var rettet mot gratisspassasjerene, slik de aktive så problemet. I noen grad dreide det seg likevel om en generasjonskonflikt, hvor de yngre og de aktive forventet en sterkere innsats av tidligere generasjoners aktive og ikke så aktive enn mange av dem så seg istand til å gjøre. De var ferdige med sin karriere på idrettsbanen. De fleste av dem var i ferd med etablere seg med bolig og familie og stod altså overfor betydelige utfordringer i sitt private arbeid. I en slik situasjon er det de færreste som kan opprettholde en sterk innsats for sitt idrettslag. Mange har heller ikke den intense tilknytning til sin klubb som gjør at de kommer tilbake til administrativ virksomhet etter noen år. Mange av de som kommer tilbake, har ikke energi til å holde på så lenge og med slik innsats som topputøvere ofte venter. Her ligger en konflikt innebygget i ethvert idrettslag mellom ulike grupper med ulike grader av engasjement, og med helt ulike ønsker om og muligheter til å vie sin tid til idrettslaget. Den andre siden av dette, som vi har registrert i Tjalve, er at mange av de dyktigste og driftigste lederne, på samme måte som de aktive, blir engasjert på nasjonalt toppnivå. Når det gjelder de aktive, er det til klubbens beste. Når det gjelder lederne selv, kan det snarere bli et problem for en klubb.

Generasjonskonflikter i idrettslag er strukturelt betinget med de ulike forventninger og krav som forskjellige grupper av medlemsmassen stiller. Vi må kunne vente slike konflikter, eller i det minste relativt omfattende utskiftninger av ledende administrativt personale, med jevne mellomrom. Idrettsadministrasjon er en krevende og tidkrevende oppgave. Det er bare sjelden at en klubb har en Sverre Gundersen eller en Jan Hemsvik til disposisjon over flere desennier. For de fleste ledere er administrasjon en tidsbegrenset innsats på et felt hvor de aktive ofte har urealistiske ønsker om en sterkere innsats enn ledere er i stand til å yte, eller som lederne ikke er i stand til å gi på de aktives premisser. Konflikter av denne type hører til naturens orden i idrettslag. Den verbale krigen ble i 1938 ført i uvanlig sterke ordelag. I rett perspektiv ser vi den først når vi husker at den fant sted samme år som den umåtelig vellykkede Torskeaften med deltagelse fra fire generasjoner tjalvister.

Holmenkollstafetten — initiativet og det første arrangementet

I sine første 30 år hadde Tjalve vært en stadig kilde til nye tiltak i norsk friidrett. I mellomkrigstiden stilte klubben ofte bak i køen. Det gjaldt i barne- og ungdomsidrett, og det gjaldt for kvinneidrett som på landsbasis gradvis vant innpass i løpet av 1930-årene, selv om norske mesterskap for kvinner først kom etter krigen. Det kunne være fristende å slutte at klubbens eliteorientering virket som et hinder mot

denne type nyorientering. Det kan et stykke på vei være riktig. Vi har sett at det var rekrutteringssvikt som i første rekke presset frem gutte- og ungdomsavdelingene. På den annen side engasjerte Tjalve som andre klubber seg i betydelig grad i propagandavirksomhet for friidrett. Klubben drev også en aktiv gruppe for «old boys», som man kalte veteranidretten den gang den var en fritidsbeskjeftigelse for «eldre menn».

Forklaringen på rollen som etternøler på enkelte områder ligger snarere i Tjalves store innovasjon i mellomkrigstiden: Holmenkollstafetten. Det var et propagandatiltak som siktet både mot elite og bredde i konkurranseidretten og et administrativt løft som meget snart kom til å kreve det ytterste av klubbens medlemmer.

Holmenkollstafetten, «vårens vakreste eventyr», som journalisten Per Foss døpte den tidlig på 1930-tallet, ble satt i gang i 1923 på snaut to måneders varsel. 7. april drøftet styret første gang mulighetene for å arrangere «et stafettløp fra Bislet via Vinderen-Slemdal-Besserud-Græsbane og ned». De praktiske forespørsler ble straks gjort. I styremøte 11. mai ble opplegget vedtatt. *Tidens Tegn* ved sportsredaktøren skulle være samarbeidspartner. Den første stafetten ble arrangert 2. juni i surt og kaldt vær. Ti lag deltok, og stafetten ble arrangert i tilknytning til et to-dagers friidrettsstevne som Tjalve stod for. Det ble ikke krevd inn startkontingent, hovedsaklig fordi stafetten ble utlyst på så kort varsel, og fordi Tjalve var i tvil om det ville bli særlig oppslutning om den.

Ideen til Holmenkollstafetten var, som så mange andre av Tjalves nyvinninger de første tiårene, hentet fra Sverige. Modellen var Svenska Dagblad-stafetten som ble startet i 1913. Det var den gang en stafett over 30 etapper gjennom Stockholms gater, som vakte enorm interesse i Sverige. Svenskene hadde fått ideen fra Tyskland der slike stafetter var meget populære. Holmenkollstafetten er dermed et av meget få eksempler på tysk innflytelse på utviklingen av norsk og internasjonal friidrett. Friidrett og den engelske sporten i sin allminnelighet skiller seg fra det vanlige påvirkningsmønster i Norge i denne perioden. Generelt i samfunnet var påvirkningen fra tysk ånds- og samfunnsliv meget sterk.

I Kristiania fantes rundt første verdenskrig to arrangementer i samme kategori, et stafettløp over 25 x 400 meter på bane, og langdistanseløpet *Kristiania Rundt* fra Frogner over Vålerenga, Kampen, Sagene og ned Kirkeveien tilbake til Frogner. Stafetten i Stockholm skapte umiddelbart norsk interesse, men uten at noen våget å ta initiativet til et så stort arrangement. Tjalve og Kristiania idrettskrets fikk et nytt puff da *Dagens Nyheter* i 1921 lanserte Stadsloppet i Stockholm. Sverre Gundersen, formann i Tjalve 1918–19 og 1922–23, og Rolf Strøm, formann 1920–21 og samtidig viseformann i idrettskretsen, ble oppnevnt i en komité som skulle utrede mulighetene for en stafett. Det ble utarbeidet forslag til en stafett over 20 etapper fra Frogner stadion over Vinderen, Smestad, Skøyen, Bygdøy og Bygdøy allé og tilbake til Frogner. Planen ble imidlertid skrinlagt.

Det var bakgrunnen for at Tjalve lanserte sin egen stafett i 1923. Den fikk utgangspunkt på Bislet for at den ikke skulle komme i veien for den større stafetten om den skulle bli realisert på et senere tidspunkt. Siden Tjalve var alene om

arrangementet, ble antall etapper begrenset til ti. I dette første arrangementet måtte klubben alene stille dommere til alle vekslingene, samt veivisere ute i etappene. Løypa var ikke kjent den gang, og det stod ikke tilskuere langs sporet som kunne vise vei.

Det første arrangementet ble meget vellykket. 14 lag meldte at de ville være med. 10 lag og 100 løpere stilte til start og gjennomførte stafetten. Tjalve vant sitt eget arrangement på 46.01,8, med Torshaug på annen og BUL på tredje plass, henholdsvis 22 og 45 sekunder etter. Sleipner på 10. plass var 8 minutter og 20 sekunder etter, dvs. drøye 2,5 km i en stafett på drøyt 10,5. Spredningen i prestasjonsnivå var altså stor og tydelig fordi alle startet i samme klasse. Klubben såvel som pressen var godt fornøyd med tiltaket. Arrangementet hadde vekstmuligheter.

Ekspllosiv vekst i stafetten

Målet for stafetten, som for de svenske forbilder, var både å drive propaganda for løpsidrett og å gi klubbene et samlingspunkt i vårsesongen. Gjennom den eksplosive vekst i stafetten og den omfattende mediedekning lyktes Tjalve over all forventning. Andre året fullførte 19 lag; det økte til 41 i 1927, det siste året stafetten ble arrangert i én klasse og over 10 etapper. Alt i 1926, da med 40 lag, ble stafetten omtalt som et «propagandaløp av europeiske dimensjoner.» De fire første stafettene ble arrangert på hverdager, med økende deltagelse, men med varierende tilskuermengde etter værforholdene. I 1927 ble stafetten for første gang arrangert på en helligdag, nemlig Kristi Himmelfartsdag. Været var strålende, og det kom 4000 tilskuere til Bislet, mens antall tilskuere ute i løypa ble anslått til 20 000.

Deltagelsen det første året var begrenset til Kristiania og det umiddelbare omland. De mest langveisfarende var Ekeberg og Grane fra Sandvika. Året etter ble den geografiske dekning utvidet da Hellas fra Drammen kom med. I 1927 var fremdeles hovedtyngden av lagene fra Oslo og det umiddelbare omland, men det kom stadig flere langveisfarende lag. Fremst blant dem var Lillehammer som fra sin første start i 1927 sterkt bidro til å prege stafetten de følgende årene. I tillegg kom flere lag fra Buskerud og Vestfold, som Tjølling, Fossekallen og Sturla.

Veksten skyldtes også at toppklubbene BUL, Tjalve og Torshaug så vel som Hellas og Heming stilte med flere lag. Torshaug deltok i 1926 med hele seks. Vi ser også tidlig andre trekk som er karakteristiske for stafettens senere utvikling. Allerede det andre året stilte Tjalve med et lag for Old Boys, og Granes fotballspillere stilte eget lag. De følgende årene stilte Tjalves og Ørnulfs bokserere og OIs svømmere og skøyteløpere egne lag.

Bedriftsidrett som vi kjenner den fra etterkrigstiden ble ikke drevet i mellomkrigstiden. Det nærmeste var fagorganisertes idrettslag innenfor AIF. AIF organiserte sin egen Østkantstafett fra 1926, som mot slutten av mellomkrigstiden kunne konkurrere med Holmenkollstafetten i oppslutning med 1400 deltakere. Noen få yrkesbaserte lag var likevel med i Holmenkollstafetten i denne tidlige fasen og ut gjennom mellomkrigstiden. De første var postfunksjonærene i 1924 og kelnerne i 1925.

Vi skal også merke oss at det foregikk en betydelig nivåheving gjennom de første

BUL er ved siden av Tjalve den eneste klubben som har deltatt i samtlige stafetter. Klubben vant Holmenkollstafetten tre ganger i mellomkrigstiden. Her er vinnerlaget fra 1930. Det skulle gå 25 år før klubben gjenvant sin posisjon som en ledende klubb i stafetten.

fem årene. Vinnertiden ble presset ned mer enn et minutt, og da Tjalve i 1927 vant på 44.47, løp fem lag under vinnertiden fra 1923. 29 lag løp under 50 minutter. Sist kom de tre Old Boys-lagene fra BUL, Torodd og Tjalve, med henholdsvis 54.53, 55.35 og 55.37. Sett med dagens øyne var riktignok ikke farten faretruende høy. Gjennomsnittsfarten for vinnerlaget lå ikke under fire minutter per kilometer, for Tjalves Old Boys lå den rundt fem. Vinnertiden fra 1927 er bare drøyt halvannet minutt raskere enn BULs rekord fra 1984, i en løype som var rundt 7,5 km kortere enn dagens.

Det var mange grunner til at stafetten ble utvidet med fem etapper i 1928. For det første var det åpenbart at idrettskretsen ikke kom til å sette i gang et konkurrerende arrangement. For det annet ga stafetten for lite rom for mellomdistanseløpere, som etter hvert kom til utgjøre en vesentlig del av løperne i norsk friidrett. For det tredje, med 10 etapper var stafetten bare en blek avskygning av den svenske modellen. Oppslutningen og mangel på konkurranse gjorde det mulig å utvide; løpsprofilen og konkurranseforholdet til Sverige gjorde det ønskelig.

Utvidelsen ga stafetten i hovedsak det preg den har i dag. Som før gikk den opp til Besserud, men i stedet for å svinge tilbake til Bislet ved Gressbanen, ble den gjennom den nye langetappen ført ned til Skøyen, og derfra over Drammensveien, Bygdøy Allé og Josefinegate tilbake til Bislet. De første fem årene foregikk starten inne på Bislet, men den første etappen gikk da direkte ut av banen. Den er identisk med dagens annen etappe opp Norabakken. De tre siste etappene gikk på Bislet; de var henholdsvis 450, 1350 og 270 meter på banen. En omlegging i 1933 beholdt traséen, men første etappe ble lagt til Bislet, som i dag, mens bare de to siste etappene ble løpt på Bislet, med henholdsvis 500 og 370 meter.

Flere etapper var selvsagt viktig, men vel så viktig var den nye klasseinndelingen. I 1928 ble stafetten omorganisert til fire klasser, klasse A, klasse junior, samt en klasse for fotballspillere og en for Old Boys. Klasseinndelingen den gang som senere illustrerer de problemer som arrangørene av en suksess fikk å stri med. Veksten gjorde det nødvendig å dele deltagerne inn i klasser. Klasse A måtte være forbeholdt

de beste lagene. Spørsmålet var imidlertid hva den skulle kalles og hvor stor den skulle være. Det tok tid å avklare begge spørsmål. Det første året inneholdt klassen 23 lag, det var åpenbart for mange. Spredningen var alt for stor; Tjalve vant på 53.20 mens Bestum kom sist med 62.05. Gjennom resten av mellomkrigstiden svingte antallet mellom 8 og 12 i en klasse med forskjellige betegnelser, inntil man i 1939 fant frem til Eliteklassen.

Enda vanskeligere var det å organisere de øvrige klassene. Her finner vi store kategorivariasjoner. Ved siden av Eliteklassen var det bare Old Boys-klassen som eksisterte gjennom hele perioden fra 1928. Gjennom store deler av perioden ble det opprettholdt en klasse som bygde på inndelingen av aktive i baneidretten, dvs. det var en egen klasse for juniorlag. Kategorien «junior» bygde imidlertid ikke på alder, men var en betegnelse for aktive som — i motsetning til seniorer — ikke hadde oppnådd å bli plassert i mesterskap eller større stevner det foregående året. En egen juniorklasse må ha skapt store kontrollproblemer. I 1938 ble kategorien delvis oppgitt og erstattet med en blandet senior-junior klasse og to juniorklasser, junior A og B, for så med nyordningen i 1939 å bli avskaffet helt. Seniorlagene ble da inndelt i Eliteklassen og klassene 2 og 3, som igjen ble inndelt i avdelinger.

Som samlingspunkt ble stafetten snart så viktig at det måtte opprettes klasser for lag utenfor Friidrettsforbundet. I 1928 het den «Avdeling for fotballspillere», året etter het den «Andre klubber» for så å bli kalt «Lag utenfor NFIF» fra 1930. Klassen ble i mange år vunnet av Lyn og deretter av Nydalen Skiklubb. Klasser med ulik betegnelse gjorde også plass for gymnaslag for Oslo-regionen. Fagerborg og Oslo Katedralskole var trofaste deltagere. En annen gjenganger var bedriftslag for hvitsnipprer. Her finner vi Wilh. Wilhelmsen, Storebrand og Aker kommune blant deltagerne. I 1933 utgjorde 17 aktive lag utenfor friidrettsforbundet en klasse for seg, mens lag utenfor Landsforbundet ble delt i to avdelinger av samme klasse, tre skolelag i en og fem korporasjonslag i den andre. Vesentlig større ble aldri deltagelsen av denne kategorien lag.

Veksten i stafetten foregikk først og fremst i klassene for klubber som var medlemmer av Friidrettsforbundet. Oppslutningen økte gjennom hele perioden, fra 39 lag med 585 deltagere i 1928 til 114 lag med 1710 deltagere i 1939. Antall lag sank altså med 2 fra 1927 til 1928, mens antall løpere økte med 175. Veksten var mest dramatisk frem til 1932, stigningen var mellom 10 og 20 i året til 104 lag. I 1933 var det med 103 lag, deretter 108 og 106 frem til 1938.

Vi må kunne gå ut fra at en del av denne utflatingen av veksten skyldtes kombinasjonen av høye kostnader ved å delta og den økonomiske verdenskrisen som rammet Norge med full kraft fra 1932 — 33. Når det gjelder deltagende lag med lang reise, skifter deltagelsen betydelig fra år til annet. Det gjelder selvsagt i særlig grad lagene fra Bergen. Viking som vant klasse 2 i 1933 og eliteklassen i 1934, var borte fra stafetten både i 1936 og 1938, men kom så tilbake med tredje plass i 1939. Norrøna vant klasse 2 i 1934, og kom ikke tilbake året etter. Fana var med to ganger og Bergens Turn en. Det gjaldt også for Voss som vant klasse 2 i 1930. Fra Voss har vi også direkte belegg for at deltagelse i Holmenkollstafetten både var en veldig

Lillehammer var første utenbys lag som vant stafetten. Her er vinnerlaget fra 1929.

stimulans i klubbarbeidet og en økonomisk belastning. Klubben søkte om støtte til deltagelsen både fra forbundet og Tjalve, med henvisning til den gunstige virkning deltagelse i stafetten hadde på utvikling av friidrett i distriktene. Både Tjalve og forbundet godtok argumentet, men ingen av dem hadde midler å avse. Episoden illustrerer at de økonomiske begrensninger på deltagelse var til stede også før den store ledighetskrisen i 1930-årene. Den sporadiske deltagelse fra Bergen er en illustrasjon på at stafetten frem til krigsutbruddet i hovedsak var et Østlandsfenomen. Fra Oslo og den umiddelbare omegn spredte oppslutningen seg til hele Oslofjordregionen og oppover det indre av Østlandet. I 1928 kom lag som Fredrikstad og Ringsaker med, året etter Halden og Søndre Land. Etter hvert kom Kongsvinger, Hamar og Løiten, og mot slutten av 1930-årene et lag som Ottestad, med plasseringer helt i midten av Eliteklassen. I 1939 var lag som Torpo og Grue, Finnskog med.

Nord-Norge manglet helt i denne perioden; det gjorde også området langs kysten mellom Bergen og Trondheim og Bergen og Kristiansand. Freidig, Trondheim ble nummer to i klasse 2 i 1933 og nummer 5 i eliten året etter, for så å forsvinne for en tid. Byene på Sørlandet kom først med i 1938–39, Kristiansand, Grane, Arendal og Fjære. Da kom også det annet lag fra Trondheim med, nemlig Wing. I tillegg til kostnadene må kommunikasjonene ha representert vesentlige hindringer for lag langt fra jernbanenettet. Avstanden i tid til Oslo var formidabel for lag i slike områder. I en tid hvor lørdag var arbeidsdag måtte deltagelse fortone seg som noe nær en umulighet. Vi har sett hvordan Tjalves stafettlag i 1938 tilbrakte 20 timer på veien for å delta i stafettmesterskapet i Haugesund.

Faktisk var svenske lag mer stabile deltagere enn lagene fra Vestlandet, dersom vi ser bort fra Viking, Bergen. Fra 1931 deltok svenske lag hvert år bortsett fra 1936. Örgryte deltok fire ganger, i tillegg kommer Mariehov, Mode og Matteuspojkarna fra Stockholm og Kamraterna fra Södertälje. Bortsett fra Örgrytes seier i 1932 nådde imidlertid selv ikke de svenske toppklubbene som deltok lenger opp enn til annen- og tredje plasser.

Over: Etter Lillehammers og BULs seire i 1929 og 1930 kom Tjalve tilbake i 1931. Otto Nordlie passerte BULs Johs. Bognerud på slutten av den 1350 meter lange nest siste etappe inne på Bislet. Da Johan Watten overtok pinnen, var stafetten avgjort. Det skulle gå 22 år til Tjalves neste seier.

Til venstre: Örgryte fra Göteborg tok sin første av åtte seire i 1932. Med unntak for Södertäljes seier i 1954 har norske lag vunnet alle de andre oppgjørene.

Oslo-dominans i Holmenkollstafetten

Resultatlistene viser at Oslo-lag dominerte stafetten. Tjalve vant fem ganger frem til 1931; BUL tok tre seire frem til 1930. Til da var det bare Lillehammer som hadde blandet seg inn utenfra. Örgrytes seier i 1932 brøt den norske seiersrekken, og Viking var i 1934 med på å redusere Oslos dominans. Men med Tjalves og BULs tilbakegang stod andre lag klare til å ta over. Ready vant i 1933, 1935 og 1939 og tok den andre vandrepokalen, etter Tjalve som i 1927 tok den første. Oslo Turn vant dessuten to ganger på rad, i 1936 og 1938, og kan ha tapt vandrepokalen på at stafetten ikke ble arrangert i 1937.

Som vi skal komme tilbake til er vinnermønstret slående forskjellig fra etterkrigstiden. Med to unntak har stafettseirene siden 1946 blitt tatt hjem av fire klubber fra tre byer, Oslo, Bergen og Göteborg. Vi finner altså langt mindre klare dominansmønstre i mellomkrigstiden. Dersom vi dukker under vinnerresultatene i Eliteklassen, vil vi også registrere at Oslos dominans i stafetten reduseres ut gjennom 1930-årene. Lillehammer og Hellas var de første utenbyslagene i eliten sammen med BUL, Tjalve, OI, Studentene, Torshaug, Ørnulf, Ekeberg, Nordstrand, Frogn og Grane, Sandvika. Etter hvert kom Tønsberg til, og altså som nevnt Viking og Freidig. Både Voss, Norrøna og Fana rykket opp i eliten uten å delta det følgende året. I 1938–39 kom også Ottestad og Moss med i eliteklassen.

Resultatlistene fra Holmenkollstafetten bekrefter på denne måten det spredningsmønsteret som vi kan registrere i NM. Hovedstaden ble mindre dominerende, og landsbygda og perifere områder preget i stadig sterkere grad friidretten. Overfladisk kunne Holmekollstafetten også sies å bekrefte Stein Tønnessons konklusjon i *Norsk idretts historie*, bind 2, at idretten stod sterkere på Østlandet enn i kyst-Norge fra Agder til Trøndelag. Tønnesson knytter dette til en sterkere forskjell i aktivitetsnivå mellom by og land på Vestlandet. Disse forskjellene mener han har sammenheng med at det ikke lyktes å knytte sjøtradisjonene like sterkt til idrett som det var mulig med bondetradisjonene. I tillegg virket religionen som en sterkere hindring i Kyst-Norge, hevder han.

Som mange andre oppsummeringer på allment nivå er denne beheftet med visse svakheter. For det første skiller den ikke mellom forskjellige idretter; for det annet har Tønnesson ikke hatt mulighet til å kontrollere på individnivå hvor medlemmene av byidrettslag faktisk kom fra. Dersom vi ser på resultatene i norske mesterskap i friidrett snarere enn på deltagelse i Holmenkollstafetten, finner vi på 1930-tallet at rundt en fjerdedel av de individuelle mesterskapene og medaljene regelmessig gikk til klubber på Sør- og Vestlandet. De vant også en del stafettmesterskap. Viking, Bergen, var den fremste produsent av mestere, med langdistanseløperen Odd Rasdal i spissen, men Haugesund var også en ledende klubb i 1930-årene med et sterkt hopp-, sprint- og kastmiljø og tresteghopperen Eugen Haugland som fremste utøver. Viking, Stavanger, hadde likeledes en sterk posisjon. Og fra Sørlandet kom utøvere i Europa-eliten, sprinteren Haakon Tranberg og tresteghopperen Kaare Strøm.

En slik påvisning av spredte toppklubber og topputøvere, hovedsaklig fra byene i regionen, kan selvsagt ikke brukes til å avvise Tønnessons slutning som hviler på et

utvilsomt statistisk grunnlag. Den understreker imidlertid behovet for undersøkelser på særforbunds-, klubb- og individnivå for at vi skal kunne gripe fatt i årsakene til utvidelsen av idretten i mellomkrigstiden. For friidrettens vedkommende har vi grunn til å spørre om forskjellene mellom Østlandet og kystområdene var så markerte. Den fikk jo forfeste i Bergen og Kristiansand på samme tid som i Kristiania, og i Stavanger på samme tid som i mindre byer på Østlandet.

Når det gjelder Holmenkollstafetten, kan svakere oppslutning ha sammenheng med lavere organiseringsgrad på Vestlandet allment. Det er imidlertid mer nærliggende å forklare forskjellene med reisetid og kostnader. Trøndelag hadde samme organiseringsgrad som Østlandet for idrett allment, men viser ikke relativt sett noe høyere prestasjonsnivå i NM i friidrett, og viser samme deltagermønster som Vestlandet i Holmenkollstafetten. Det er også tenkelig at engasjementet i disse fjernere områdene ikke var tilstrekkelig til at klubbene maktet å stille femten løpere til et lag.

Selv om forskjellig organiseringsgrad ikke nødvendigvis er noen vesentlig årsak til ulik deltagelse i Holmenkollstafetten, kan vi nemlig med rimelighet gå ut fra at muligheten for deltagelse — dvs. geografisk nærhet — var et sterkt insitament til miljødannelse og utvidet virksomhet. Et slikt miljø utviklet seg rundt den fremragende mellom- og langdistanseløperen Reidar Jørgensen på Lillehammer. BULs posisjon i Oslo-friidretten i mellomkrigstiden kan først og fremst knyttes til stafetten, og det må være lov å anta at Ottestads sterke posisjon i annen halvdel av 1930-årene også kan knyttes til Holmenkollstafetten som samlende oppgave for klubben.

Det vil være en viktig oppgave for fremtidig idrettshistorisk forskning å se på Holmenkollstafettens betydning for utvikling av sterke, lokale miljøer. Holmenkollstafetten hadde i så måte en integrerende funksjon mellom ulike idrettsgrener. Mange steder kunne ikke friidrettslag eller grupper på egen hånd stille slagkraftige lag, men måtte hente deltagere fra andre grener. BULs posisjon i mellomkrigstiden bygde i høy grad på sterke skiløpere.

Holmenkollstafetten representerte en voldsom kraftanstrengelse for de enkelte lag både økonomisk og mannskapsmessig. Vi kan se av listene at det bare er de få store klubbene, og — som Tjalves forfall i slutten av mellomkrigstiden viser — heller ikke alltid de, som maktet å holde seg på høyden i lengre tid. Tjalves posisjon i denne perioden hvilte fremfor alt på langdistanseløperne Reidar Tandberg og Fritz Dahlstrøm. Lillehammers store periode i stafetten falt i tid sammen med Reidar Jørgensens tid som Norges fremste mellom- og langdistanseløper. Som vi har sett for Tjalve, var friidrettsmiljøene i denne perioden sjelden større enn at de på toppnivå var ytterst sårbare overfor generasjonsskifter.

Organisasjonsprøve og propagandaverdi

Holmenkollstafetten ble på kort tid et av Norges aller største og mest populære idrettsarrangementer. Som forfatteren Trygve Gulbrandsen skrev i *Idrettsliv* i 1930: «Holmenkollstafetten er blitt sommermønstringen av idrettsungdommen som Holmenkollrennene er vintermønstringen.» Idrettsavisene så vel som sportssidene i de

store avisene i hovedstaden og ut over landet var fulle av stoff om stafetten både før og etter løpsdagen. Forhåndsomtalen i *Aftenpostens* aftennummer dagen før stafetten dekket en hel side og omfattet også bilder av rekordholderne på de forskjellige etapper. *Idrettslivs* overskrifter for de store oppgjørene i 1930 og 1931 lyder «Den straalende fri-idretts-dag» og «Den største og vakreste dag hittil.»

Tilskueraantallet kunne variere en del med været, men etter at søndag eller Kristi Himmelfartsdag ble innført som stevnedag, var det sjelden under 5000 tilskuere inne på Bislet. I 1939 heter det i klubbens oppsummering: «Søndag 14. mai. Været surmulet. 7000 tilskuere. Ledelsen skiftet 36 ganger. 114 lag — 1710 deltagere.» I 1931 anslo *Idrettsliv* tilskueraantallet til 5000 inne på Bislet, og «sikkert det 10 dobbelte rundt omkring i løipen.» Det forhold at det gjennomgående var mange jevne oppgjør om seieren så vel som om plassene lenger nedover bidro til å øke interessen for stafetten, som ofte var begunstiget med godt vær. 1932 var et unntak; det kom 4 mm nedbør under stafetten. Det begynte å regne tett ved 10-tiden, og meteorologene kunne ikke love noen endring. Arrangørene tok da kontakt med Sporveiene og Brannvesenet; senere kom også Turbilene A/S til. De stilte med busser og telt av presenninger ved vekslingsstedene som varme- og tørkestuer.

Trygve Gulbrandsens artikkel om stafetten i *Idrettsliv* i 1930 gir en god forståelse for grunnlaget for dens popularitet. Den jevne årlige kampen mellom en rekke rivaler ga stafetten et preg av kontinuitet. Den inneholdt fantastiske elementer av spenning, og tilskuerne på Bislet kunne både følge utviklingen i løypa gjennom overføring og bivåne hele fire etapper inne på banen. Men Gulbrandsen legger særlig vekt på lagets betydning som en forklaring på stafettens popularitet. Den enkelte deltager, mener han, yter sin mest fremragende innsats innenfor rammen av laget:

Samfølelsen, kameratskapsfølelsen: det at mange er avhengig av at han gjør sitt yderste, som alle de andre ogsaa vil gjøre, naar turen kommer til dem, det tvinger en renhjetet gut til at sette alt ind for sin forening eller sit lag — for kameratene. Det vet alle stafettløpere, dette vet idrettsforeningernes og idrettens venner og ledere, — og nu begynder denne hemmelighet ogsaa at gaa op for «det store gross.» Den usedvanlige energi og kraftutfoldelse i stafetløp har litt etter hvert fængslet folks interesse. Alt egte og sterkt vil jo før eller senere virke paa sine omgivelser.

Gulbrandsen var også opptatt av at suksess i noen grad avler suksess. Oppslutningen om stafetten var blitt slik at den i seg selv virket til å trekke stadig flere med.

Et siste moment skal nevnes. Stafetten tilfredsstilte utvilsomt også et behov for fargerike og flotte opptog og for opptog med militær presisjon. Deltagere, så vel som presse og ledelse var nesten like opptatt av defileringen etter stafetten som av selve konkurransen. Deltagerne marsjerte inn på banen til premieutdeling og dagens tale iført sine konkurransedrakter, eller iført klubbens treningsdrakter. Tjalve var i 1930 blant de første til å innføre treningsdrakt i klubbfarver. Defileringen ble normalt gitt en egen omtale i referatet, og Niffs, Finn Amundsens, fra 1931 er karakteristisk: «Særlig anerkjennelse skal Tjalve ha for ordningen ved defileringen til slutt. Det var et vakkert og i alle dele imponerende skue.»

Stafetten, med det «imponerende skue» som avslutning, innebar et administrativt løft av store dimensjoner for Tjalve. Med utvidelsen av stafetten i 1928 la Tjalve grunnen for det administrative opplegg som senere er blitt fulgt. Da Tjalve i 1927 vant *Tidens Tegn*s vandrepokal til odel og eie, trakk avisen seg ut av samarbeidet, og *Aftenposten* kom inn som erstatning. Mens *Tidens Tegn* hadde vært å betrakte som en «sleeping partner», var *Aftenposten* mer aktiv. Arrangementet var blitt så stort at klubbens styre ikke kunne makte oppgavene. Stafetten fikk dermed en egen arrangementskomité som i mange år bestod av Aftenpostens sportsredaktør Per Chr. Andersen og to representanter fra Tjalve. I dette utvalget var tjalvistene de som bar de praktiske byrder. Arbeidet kunne bli så omfattende at det ble nødvendig å frikjøpe en av Tjalves representanter i komiteén fra hans vanlige arbeid for at alle oppgavene i stafetten skulle bli løst i tide.

Det var en uendelig rekke av oppgaver som måtte løses. Lag skulle fordeles på klasser, startlister med navn skulle føres, startnummer måtte finnes, 15 av hver, samt merkelapper og hyssing for treningstøyet. De kom ikke alltid komplett tilbake etter foregående stafett. Det skulle sørges for garderober for lagene. Man måtte søke politiet om tillatelse hvert eneste år, og kommunale etater måtte varsles. Sporveien måtte oppfordres til å ta hensyn til løperne, traséen måtte gjennomgås med tanke på eventuelle utbedringer av hullede strekninger, og umiddelbart før avviklingen måtte vekslingsfeltene måles opp. Dette var oppgaver som kunne løses gjennom frivillig innsats fra klubbens medlemmer fra forberedelsene ble påbegynt ut på vårvintern til alt etterarbeidet var avsluttet en god stund etter at løperne hadde gjort sin innsats.

Klubben hadde imidlertid ikke tilstrekkelig mannskap til å bemanne alle poster under selve arrangementet. Det trengtes en lang rekke funksjonærer inne på banen så vel som ved alle vekslingsene ute i terrenget. I tillegg trengtes lederbiler til stafettens forskjellige puljer og biler til transport av aktive ut i terrenget. I hovedsak fant arrangementet sin form ved nyordningen i 1928. Ansvar for de forskjellige vekslingssteder ble gitt til forskjellige av Oslos idrettslag som ordensvern. Det året bestyrte Oslo-Studentene vekslingen i Wolffs gate under Magnus Andresen; Ørnulf under Dagfinn Fossum ivaretok pliktene ved Skøyen; og i Behrens gate befant BUL seg under Ola Hauge. Mange klubber hadde ansvar for vekslinger i sitt nærområde som Ready for Gressbanen. Bare ved å trekke inn en enorm stab også fra andre klubber var det mulig for Tjalve å ro det populære arrangementet i havn.

Problemer var ikke til å unngå i et arrangement av et slikt omfang. Noen skyldtes at deltagerne ikke overholdt reglene. Det gjaldt særlig alders- og klassebestemmelser. En del skyldtes manglende arrangørkapasitet til å holde kontroll. Lag ble regelmessig diskvalifisert for å ha løpt for få runder under stafettens nest siste etappe, 1350 meter inne på Bislet. Det kan ha vært medvirkende til at stafetten ble omorganisert i 1933, med en første etappe på 1200 meter inne på banen. Problemer fulge også av draktlikhet. I 1933 tok Tanums mann pinnen fra Bjart ved annen vekslingsplass. I sekretærprotokollen bemerkes det tørt: «Da Bjarts lag ved dette punkt av løpet lå et godt stykke foran, har Tanum fått nytte av dette og av denne grunn oppnådd for god tid.» Et enkeltstående problem må ha hatt sin årsak i sterk grad av distraksjon hos

Tjalves materialforvalter. Han hadde i 1928 brakt stafettene til Bislet, låst dem forsvarlig inn, hvorefter han forsvant fra området. Til erstatning tok klubben de spyd som fantes på banen og saget dem opp til passende «pinner».

Den gang som i dag ble erfaringene og vanskelighetene rutinemessig analysert med sikte på forbedringer i følgende års stafett. Smått og stort ble notert, som det heter, «i Andreas Faafengs lille sorte bok». Faafeng fungerte i en årrekke som den reelle administrator av stafetten. Den mest sentrale person i arrangementet fra mellomkrigstiden til langt inn i etterkrigstiden var likevel Einar Nordlie. De gode rutinene, det systematiske arbeidet og den veldige tilgangen på frivillig arbeidskraft fra Tjalve så vel som fra de øvrige Oslo-klubbene, gjorde det mulig å bringe gigantarrangementet i havn på vellykket vis år etter år, i sol som i regn. Med denne voldsomme konsentrasjon om et stort arrangement kan man forstå at klubben ikke samtidig var nyskapende på andre områder.

Tjalve — 50 år

27. desember 1940 feiret Tjalve sine første halvt hundre år med en storslagen fest i Rokokko-salen på Grand. Det var ikke uten betenkeligheter at klubben feiret seg selv med en slik tilstelning etter ni måneders tysk okkupasjon, i skyggen av utnevnelsen av de kommisariske statsråder 25. september og med en nasjonal idrettsstreik under utvikling. Formannen i festkomiteen, Trygve Høgbergh, tok opp spørsmålet i sin velkomsttale, og begrunnet beslutningen slik:

Det som vi har vært med om og fremdeles er med om er et byggende arbeide av største betydning, større enn vi til daglig ser det eller aner rekkevidden av. Nettopp nå kan vi lett fristes til motløshet, se alt i svart, derfor er det av betydning at vi bruker en anledning som denne til å manifestere, ikke minst innen vår egen bevissthet at vi er med om å bygge vort folk sterkt, at det er av betydning det vi gjør.

Sommeren 1940 hadde det langt fra vært klart hvordan krigen ville utvikle seg, om de hjemmenværende norske politikere ville komme frem til en styringsordning med tyskerne, eller hva slags organisasjonsmessig orden idretten i det okkuperte Norge ville bli underlagt. En del av idretten ønsket straks å markere avstanden til okkupantene og NS, men utviklingen gjennom sommeren 1940 var for uklar til det. Tjalve arrangerte både et stevne til inntekt for falne soldaters etterlatte i slutten av juni 1940, og et jubileumsstevne 31. august og 1. september. Det var til erstatning for det norske mesterskapet som klubben var tildelt i anledning av jubileet, men som forbundet besluttet ikke skulle arrangeres.

Usikkerheten var fortsatt stor det følgende halvåret. Sent på høsten planla stadig formannen for gutteavdelingen sommersesongen 1941. Han så for seg pokalkamper med BUL og Hellas, og hadde et ønske om en tur til Sverige med en klubbkamp mot ÖIS i Göteborg. Forvirring og forhåpninger om fortsatt idrettslig virke til tross for okkupasjonen var ikke spesielt for Tjalve. Andre idretter hadde opprettholdt konkurransesesongen i langt sterkere grad enn friidretten. Cup-finalen ble spilt på Ullevål

13. oktober. Både ski- og skøyteforbundene laget høsten 1940 terminlister for den kommende sesong; skøyteforbundet hadde også med internasjonale konkurranser.

Det er ikke vanskelig å forstå at mange i Tjalve så frem til fortsatte konkurranser. Krigens utvikling og okkupasjonsregimets karakter var ikke erkjent. Sesongene fra 1938 hadde gitt ny fremgang med grunnlag i klubbens egne gutte- og ungdomsavdelinger. I 1939–40 hadde klubben en av Europas aller fremste stavhoppere i Erling Kaas og samlet landets beste sprintere og stafettlag med Helge Stray Johansen, Bjørn Wade, Leif Ajaxon, Victor Wikstrøm, Harry Haakonsen, Jan Magnus og Roar Adler. Ingen av dem kunne ta opp konkurransen med Haakon Tranberg, men de var unge og lovende. Bjørn Wade med 10,8 på 100 meter i 1940 tilhørte fremdeles gutteavdelingen. I tillegg holdt en del av de eldre fremdeles godt nivå, Otto Nordlie som passerte 30 i krigsåret, hørte med sine 57,0 fortsatt med blant landets fremste på langhekkene; året før hadde han 55,7.

Men nettopp Otto Nordlie, en drivkraft i klubben gjennom hele 1930-tallet, som regelmessig hadde svingt svøpen over de mange i Tjalve som han mente var unnfallende i det daglige, tunge arbeide med å drive en klubb, signaliserte at i den nye situasjonen kunne det finnes viktigere ting enn å drive aktiv konkurranseidrett.

I første nummer av *Tjalvisten* 1941 manet han til samhold i krigens vanskelige tid. «Nå er det tid for alle rettenkende mennesker å holde sammen, hjelpe hverandre om så skulle trengs, smålige egeninteresser bør være bannlyst. *Samhold* eller *samkjensle* som det heter nå, er det eneste rette.» Han oppfordret til å ta opp andre aktiviteter i fellesskap, som bridge og felles søndagsturer og flere medlemsmøter, og en liten «fest med damer ville heller ikke være for katten, det er lenge siden nå, i farten kan vi ikke huske annet enn at vinteren 1937 var siste gang.» For Nordlie kunne vennskapet og samholdet i klubben være et middel til å holde motet oppe gjennom krigens påkjenninger.

I et dikt til klubben som ble publisert i *Tjalvisten* i desembernummeret i 1940 understreket han sterkt at de verdier som Tjalve hadde fremmet gjennom idretten, fortsatt måtte holdes høyt, uavhengig av mulighetene for å drive idrett:

Tjalvistens hyldest

*Du fødtes en forvintersdag,
da lys over mørket vant slag,
da solverv over landet var gått,
og vintermørke dager fulltallig nådt.
Det sies at været var vakkert med skyer iblant,
der som gylne flammer i rødmende vintersol brant.
Den dagen — dens himmel ble ditt symbol,
med skyer, men mest med ny sol.
Tjalve ble navnet du fikk bære
De framste av Norges idrettsmenn har holdt i ære.
Hver seier de brakte vel i havn,*

var en ære ny for ditt navn.
 De var «Tjalvister», en tittel med plikt,
 en titel som krevet: Aldri gi sviikt.
 Det hendte han stupte din merkesmann,
 men straks var det fremme en an',
 som grep fast om din merkestang,
 og som et seirens symbol din fane svang.
 Løftet den atter med stolthet opp
 foran Tjalvisters elite-tropp.
 Andre klubber fulgte din bane
 og som et ledemerke valet din fane.
 Framst har du vært og framst vil du bli
 om du av år blir ti ganger ti.
 Halvveis et sekel er gått.
 Tjalve! — Omenn ditt hår er grått,
 framleis du eier begeistring og ungdommens glød,
 måtte du leve, selv etter idrettens død.
 Måtte du leve i sol og i sommer,
 også i de femti år som nå kommer.
 Må ditt æresskjold alltid være blankt og rent,
 og må din livsaften komme sent.

Ikke alle tjalvister delte Nordlies syn på idrettens rolle i den nyordning som Norge såvel som norsk idrett stod overfor. Men flertallet holdt «æresskjoldet» rent. En rekke av såvel aktive som eldre holdt fast ved miljøet gjennom de fem krigsårene. Vennskapet fra idretten hadde skapt et sosialt og holdningsmessig utgangspunkt av varig verdi. Et mindretall gikk imidlertid med okkupasjonsmakten og NS. Den klubben som stod sterk og samlet ved 50-års jubileet, kom i løpet av få måneder til å sprenges over idrettsstreiken. Mindretallet drev Tjalve som en NS-klubb gjennom krigen. Det er tema for neste del av fremstillingen.

Tjalve under krigen

Under krigen stod de frivillige organisasjonene, kirken og skolen tidlig frem i kampen mot NS og okkupanten. Denne motstandskampen førte til idrettsstreik. I hovedsak fulgte de forskjellige klubbene parolen om streik. Det gjorde også flertallet i Tjalve, mens et mindretall drev klubben i samarbeid med okkupasjonsstyret.

Idrettsstreik og samarbeid

Sesongen 1940 ble amputert for de fleste idrettsgrener, særlig sommeridrettene. En god del fotballkamper ble imidlertid arrangert allerede før krigshandlingene i Norge var avsluttet, og terrengløpspremierer gikk som planlagt i Oslo 21. april. Noen normal sesong ble det likevel ikke i norsk friidrett; hverken Holmenkollstafetten eller de norske mesterskapene ble arrangert. Det eneste som kunne minne om et nasjonalt storstevne, var som nevnt Tjalves jubileumsarrangement på Bislet 30. august og 1. september.

Norgesmesterskapet ble avlyst etter opprivende diskusjoner i forbundsstyret, skriver Stein Tønnesson i bind 2 av *Norsk idretts historie*. Avlysningen var til stor irritasjon for Charles Hoff, som alt hadde innledet sitt samarbeid med tyskerne, og for Tjalve som skulle markere 50-års-jubileet med arrangementet. Denne avlysningen var imidlertid bare første skritt på veien mot idrettsboikott under den tyske okkupasjonen. Debatten dreide seg i første omgang om Norge skulle delta i internasjonal idrett, som Sverige, Danmark og Finland gjorde. I september 1940 deltok Sverige i trippellandskamp med Finland og Tyskland i Helsingfors. Samme måned besluttet idrettsstyret i Norge at nordmenn ikke kunne konkurrere i stevner hvor tyskere deltok så lenge krigstilstanden varte og Norge var okkupert.

Presset fra tyskerne og de samarbeidsvillige nordmenn med Charles Hoff i spissen bidro til å konsolidere motstanden og til å skynde på sammenslutningen mellom det borgerlige Landsforbundet for idrett og AIF i et interimsstyre. Sammenslutningen av de to organisasjonene, som ble ledet av henholdsvis Olaf Helset og Rolf Hofmo, var avgjørende for etableringen av idrettsfronten mot NS og tyskerne. Som Tønnesson understreker, så Helset betydningen «idrettsorganisasjonene kunne få for en norsk motstandsbevegelse.» Her skilte han seg fra de fleste idrettsledere som var preget av en upolitisk tilnærming til idrett. Som Tjalves ledelse hadde mange av dem sommeren 1940 kunnet tenke seg å føre idretten videre under krigen. Når idrettsfronten fra begynnelsen fikk så sterk oppslutning, skyldtes det ikke at idrettsledere flest delte

Helsets syn på behovet for motstand. De reagerte mot tyskerne og NS politisering av idretten. Det kunne Helset og Hofmo spille på.

Arbeidet for nyordning av norsk idrett ble drevet frem av kommisarisk statsråd Axel Stang og Charles Hoff, som fra journalist i *Sportsmanden* gikk til stillingen som ekspedisjonssjef for idrett i Stangs departement. Den kjente idrettsadministrator Egil Reichborn-Kjennerud ble norsk idretts fører. Idretten var den første sektor av det norske organisasjonsliv som ble forsøkt nyordnet. I motsetning til de senere fremstøtene, kom utspillet fra tyskerne. Tønnesson understreker at fremstøtet skyldtes en kombinasjon av steilhet fra det nye interimsstyret for idrett på den ene side — Helset og Hofmo ønsket et brudd med tyskerne —, og på den annen side at Hoff og hans tyske samarbeidspartnere presset sterkt på for en rask nyordning.

Da det ikke lyktes å nå frem til noe kompromiss om idrettslig samkvem med tyskerne, og det heller ikke var mulig å etablere en samarbeidsvillig idrettsledelse til erstatning for interimsstyret, proklamerte Stang nyordningen 22. november. Et nytt idrettsforbund ble opprettet, AIF og Landsforbundet ble oppløst, og interimsstyret ble erklært fratrådt. En ny idrettsledelse skulle oppnevnes under full statlig kontroll etter det såkalte førerprinsippet. Noen få dager etter fratrådte interimsstyret og forfattet en protest mot Stangs forordning. Den ble mangfoldiggjort og senere trykt illegalt: «Tillitsmennene i den nå oppløste frivillige idrettsorganisasjon fralegger seg ethvert ansvar for de skritt departementet nå har tatt, og vi presiserer at såvel det rettslige, moralske og økonomiske ansvar helt ut ligger hos herr statsråden.»

De følgende månedene stod striden om særforbundene og stjernene i norsk vinteridrett. Tross sterke trusler fant ikke tyskerne mange samarbeidsvillige av betydning. I stedet kom ski- og skøytestjerner som Birger Ruud, Lars Bergendahl, Georg Krogh og Harry Haraldsen til å stå som symboler på motstandsvilje. Resultatet ble Stangs forordning av 20. mai 1941 som ga adgang til å oppløse og overta idrettslag. Alle klubber fikk pålegg om å stemme ja eller nei til fortsatt idrett. Det overveldende flertall, understreker Tønnesson, sa nei, eller de unnlot helt å innkalle til møte om saken. NS-forbundet måtte så ta den tidkrevende vei og finne lokale nazister som kunne overta.

Idrettsfronten var i det store og hele meget effektiv. Det fantes ikke ledere til å ta over særlig mange klubber eller til å drive sentral administrasjon. Men i tre idretter ble en viss aktivitet opprettholdt; det gjaldt fotball, friidrett og håndball. Presset for å opprettholde virksomheten ble også rettet mot Tjalve, som sammen med Ready og Oslo Turn var de viktigste av hovedstadens gamle storklubber som hadde deltagere i konkurranseidrett under krigen. Av resultatlistene kan vi se at Tjalve var den av de gamle klubbene som sterkest preget friidretten under krigen. Resultatmessig sterkest var den i 1941, det første året med nazifisert friidrett. Under et stort dansk-norsk stevne i slutten av september deltok flere av Danmarks fremste utøvere og et ikke ubetydelig antall norske toppmenn fra mellomkrigstiden. Resultatene holdt god norsk standard i flere øvelser. Tilskuerantallet ble i *Aftenposten* oppgitt til 1500; det bekreftes av avisens bilde. Hverken nivå på stevner eller tilskuerantall nådde slike høyder senere under krigen. Avismateriale fra *Aftenposten* og *Fritt Folk* tyder

imidlertid på at oppslutning om friidrett en periode var noe mer omfattende både fra aktive og ledere enn den eksisterende litteraturen gir inntrykk av. Når det gjelder antall deltagere og nivået på resultatene, lå likevel krigstidens friidrett meget langt tilbake for mellomkrigstidens, med vinnertider på 400 meter rundt 55,0 og 4.15 på 1500 meter og bare en liten håndfull deltagere i mange øvelser. Men de var mange nok til at det var mulig å arrangere konkurranser på tilnærmet normalt vis.

En rekke av de aktive i denne perioden kom fra Tjalve. Alle detaljene i overtagelsen av klubben er ikke klare, men om hovedtrekkene er det ingen tvil. Styret for 1941 var valgt på generalforsamlingen i november 1940. Holger Albrechtsen som var valgt til formann første gang i 1939, fortsatte i stillingen. Med seg hadde han fem andre styremedlemmer, deriblant Sverre Hultgren, som hadde sittet i alle styrer siden 1935 og dessuten var klubbens lønnede oppmann. Omfanget av virksomheten hadde på slutten av 1930- tallet gjort det nødvendig med betalt deltidsarbeid.

Etter et ekstraordinært styremøte 26. mai 1941 gikk styret av. I møtet avsto styret kravet fra Departementet for Arbeidstjeneste og Idrett om å la sine aktive drive idrett under det nazifiserte forbundets ledelse. Departementet hadde forutsett at styret ville avslå kravet. Alt før avslaget hadde de gjort klart for neste skritt i prosessen. Sverre Hultgren kunne straks overlevere styret en fullmakt fra departementet som var utstedt 24. mai. I skrivebrevet ble han midlertidig konstituert som formann og bemyndiget til å overta «klubbens eiendeler og arkiv.»

Under denne midlertidige ordningen deltok noen få tjalvister i konkurranser sommeren 1941. Den eneste fremtredende aktive var Olav Sunde, den mangeårige norske mester og bronsevinner fra OL i 1928. Høsten 1941 ble det avholdt ny generalforsamling. Til ny formann ble valgt Eilif Dahl, disponent i *Fritt Folk* og allerede utpekt til leder for Oslo idrettskrets. Han hadde innehatt flere styreverv i klubben fra slutten av 1920-årene og frem til han ble formann i 1933. Siden formannsåret hadde han ikke deltatt i klubbens styre. Han fikk følge av flere andre tidligere fremtredende tjalvister. Bjarne Fjeld, byråsjef i pressedirektoratet, hadde vært formann i 1931–32 og hadde også hatt andre styreverv. Men heller ikke han hadde deltatt aktivt i klubbens arbeid de siste årene forut for krigen. De sentrale personer i gutteavdelingen i mellomkrigstiden, Parelius og Per Finnerud, fulgte med i nyordningen. Det gjorde også Alfred K. Jensen, medlem siden 1891 og en av klubbens ivrige krønikeskrivere. Under krigen skrev han en lang rekke idrettsreportasjer for *Fritt folk*.

Hva slags grunner hadde så denne gruppen fremtredende tjalvister til å bryte med det overveldende flertall av norske idrettsmenn og et klart flertall i egen klubb? Den mest fremtredende av dem, Eilif Dahl, understreket etter at han var blitt valgt til formann i november 1941, at idretten etter sin natur var upolitisk. Etter hans oppfatning ville man ikke gavne idrettens sak ved å sabotere den. Dessuten understreket han at klubbene hadde fått et løfte om å få drive uten innblanding. Eilif Dahl argumenterte som de fleste samarbeidstilhengerne hadde gjort året før, men med vesentlig mindre gjennomslag. Det var vanskelig å tro på slike forsikringer senhøstes 1941. Han la da heller ikke stor kraft i dem selv. Dertil var linjene i motstandskampen

trukket for skarpt på dette tidspunkt. Eilif Dahl såvel som Bjarne Fjeld var da også ellers engasjert på okkupasjonsmaktens side. Vi må kunne gå ut fra at fra deres side var utsagn om idrettens politiske nøytralitet ment for de svært naive.

For de øvrige må vi kunne anta at et bredt sett av motiver og holdninger har spilt inn. Noen var mer eller mindre passive nazister med mange års sterk skepsis til norsk offentlig innsats på idrettssektoren og med tilsvarende beundring for tysk. En slik positiv holdning til Tyskland må ha blitt styrket av at det i 1940 og 1941 var god grunn til å regne med at Tyskland med satellitter og allierte ville seire i annen verdenskrig. Det kunne være både allmennpolitisk, idrettspolitisk og privatøkonomisk viktig å befinne seg på den riktige siden. Vi kan også snu litt på denne tanken. Vi må kunne gå ut fra at det i idretten som på andre områder av samfunnet, fantes mennesker som mente det var nødvendig å gå inn i et slags samarbeid med tyskerne og NS for å bevare størst mulig grad av norsk nasjonal og faglig tilfredsstillende styring. Det er heller ikke tvil om at Sverre Hultgren, hva enn hans motiver må ha vært, bevarte klubbens arkiver og premier intakt under krigen og opprettholdt en slags kontinuitet for klubben innenfor det nye skillet. Når det gjaldt de aller eldste medlemmer, spesielt Alfred K. Jensen, er det grunn til å trekke frem hans sterke historiske orientering, og de tråder han yndet å trekke tilbake til det antikke Hellas og til norsk vikingetid. Hans idéverden lå på enkelte punkter ikke så langt fra NS, og hans tilværelse hadde i lang tid hovedsaklig bestått i arbeid for idretten.

Med generalforsamlingen i 1941 opphørte egentlig kontakten mellom den gamle og den nye klubben. Enkelte av de sentrale tjalvister fra slutten av mellomkrigstiden, som Otto Nordlie, deltok på møtet for å observere nyordningen og markere avstand til den. Eilif Dahl og hans medspillere hadde imidlertid ikke fått kontroll med ridderskapet. Det ble gjort flere forsøk, senest i 1944, overfor John Falchenberg og Wilhelm Blystad på å få utlevert Ordenskollegiets klenodier. Blystad som stormester neglisjerte henvendelsene, selv om Dahl truet med politianmeldelse. I 1944 var det knapt noen effektiv trussel; den synes heller ikke å ha blitt fulgt opp.

Hvem var de nye tjalvister?

Det overveiende flertall av Tjalves medlemmer under krigen kom til klubben etter 1940. I et kartotek med 80 registrerte medlemmer var 66 kommet til i perioden fra november 1940 til høsten 1944. Åtte ledende medlemmer fortsatte inn i krigssamarbeidet. Det innebærer at bare seks av klubbens mindre synlige medlemmer fortsatte i Tjalve under krigen. Av de nye meldte 2 seg inn i 1940, 3 i 1941, 13 i 1942, 29 i 1943 og 19 i 1944. Det er en medlemsskapsutvikling som bare delvis er sammenfallende med veksten i Nasjonal Samling. Partiet vokste særlig raskt i begynnelsen av krigen og nådde et toppunkt høsten 1943 med 43 400 medlemmer. Tjalve fortsatte altså å vokse til langt inn i 1944, og innendørs stevner i friidrett ble arrangert så sent som våren 1945. Det er en utvikling som åpenbart ikke lar seg forklare utelukkende ved å vise til opportunistisme.

Om vi ser bort fra de få som fortsatte fra mellomkrigstiden, var så godt som alle de nye i konkurransedyktig alder, dvs. godt under 30 år. De fleste bodde i Oslo eller i

Fem av Tjalves mest lovende aktive fra slutten av mellomkrigstiden med fotball på Bislet i 1941. Sammen med Jan Magnus representerte de etterveksten i sprint og hopp, og den nye kjernen i stafetlagene. Fra venstre Bjørn Vade, Leif Ajaxon, Erling Kaas, Helge Straj Johansen og Roar Adler.

umiddelbar nærhet, men rundt 10 personer hadde bopel andre steder i landet, Mosjøen, Bergen, Trondheim, Kragerø og to på Løten. Vi har yrkesopplysninger bare på en fjerdedel. De har alle likeartet bakgrunn; fra den politiserte del av administrasjonen, fra hirden, politiet og SS. Klubben fikk altså et meget sterkt nasjonalsosialistisk preg. En del av medlemmene var ektepar. Det NS-styrte Tjalve åpnet for kvinnelig medlemskap. Det var en annen nyordning som ikke overlevde krigen. Blant de 80 registrerte medlemmer var 16 kvinner. Flere av dem drev relativt aktivt, særlig i innendørsstevner, og med relativt gode resultater.

Hva gjorde de egentlige tjalvister?

Med unntak for jubileumsstevnet i september, kretsmesterskapet for Oslo og et stevne til inntekt for falnes etterlatte 21. juni 1940, var som nevnt den idrettslige aktivitet i 1940 beskjedne. Det ble arrangert noen mindre stevner, samt flere stevner for gutteavdelingen. De av klubbens medlemmer som befant seg i Norge, holdt seg stort sett i ro under resten av krigen. Idrettsfronten ga ikke rom for offentlige konkurranser. I noen idretter ble det arrangert mer eller mindre offentlige, men illegale konkurranser. I friidrett gjaldt det først og fremst terrengløp. Andre konkurranser som forutsatte baner var vanskelig å arrangere illegalt. Noen av Tjalves aktive fortsatte trening i mer beskjedne former. Enkelte testet seg selv på banen en gang eller mer i året, blant dem Otto Nordlie, som opprettholdt god nok form til å delta på 400 meter hekk etter krigen i en alder av 35.

Stort sett var imidlertid det vanlige at det ikke ble drevet konkurransetrening under krigen. De aktive kunne nok løpe litt, gå tur, spille fotball eller drive andre former for mosjon, men egentlig trening drev flertallet ikke med. Det hadde flere grunner. Idrettsboikotten var den viktigste. De aktive manglet det helt sentrale insitament for hard trening som konkurranser utgjør. Når det gjaldt vinterhalvåret ble denne hindring forsterket av blendingen som ble gjennomført under krigen. Lysforholdene

tillot ikke utendørstrening i mørketiden for dem som var i fast arbeid og måtte trene på kveldstid. Det var heller ikke uten videre trygt å fare gatelangs i mørket om kvelden, selv når man hadde legitime grunner til det. Det var med andre ord et sett av faktorer som gjorde at mange aktive fra før krigen fikk konkurranseidretten på stor avstand i den tiden krigen varte. Svært mange tok den aldri opp igjen. Det gjaldt ikke bare, og kanskje heller ikke først og fremst, de som hadde utmerket seg som eliteutøvere mot slutten av 1930-årene, men først og fremst store deler av den gutteavdeling som var bygget opp. De som ikke for alvor var trukket inn i den voksne aktive idretten på forhånd, mistet kontakten med den gjennom krigen.

Mange av de mest aktive fra 1930-tallet derimot brukte klubbmiljøet nettopp som Otto Nordlie hadde foreskrevet i *Tjalvisten* i januarnummeret 1941. Gjennom idretten hørte de til et sosialt miljø som virket til gjensidig støtte og glede gjennom krigsårene. Man møttes og spilte bridge og organiserte andre former for sosialt samvær. Kameratskapet og samholdet fra idrettsbanen viste seg å ha verdi langt utover normal idrettslig aktivitet. Klubben, eller snarere de forskjellige miljøer innenfor klubben, fortsatte å fungere som sosiale nettverk selv om medlemmene på kort sikt ikke kunne ta sikte på å realisere idrettslige mål.

Samtidig var drømmen om å rekonstituere det gamle Tjalve viktig for mange av dem som opprettholdt miljøene under krigen. En uavhengig idrettsbevegelse var for dem en sentral del av det samfunn de ville gjenskepe etter krigen. Det gjaldt ikke minst for dem som i større eller mindre grad var engasjert i motstandsarbeid. Om kvelden 7. mai 1945 ble Tjalves kontor og eiendeler overtatt av klubbmedlemmer som hadde vært lojale mot idrettsstreiken. De fryktet at klubbens NS-ledelse kunne komme til å forsvinne med pokaler og protokoller. Det fikk den ikke anledning til.

Lederne for den samarbeidsvillige idretten under krigen ble for en del dømt for landssvik. Reichborn-Kjennerud fikk ti års tvangsarbeid, Hoff ni og Tjalves tidligere formann Bjarne Fjeld ett. I tillegg holdt idretten sitt eget landssvikoppgjør som rammet videre, som Stein Tønnesson understreker. Medlemmer av NS som ikke hadde meldt seg ut så snart som mulig etter 25. september 1940, dvs. etter sammenbruddet i Riksråds-forhandlingene, ble utelukket fra aktiv idrett i minst ti år. Utelukkes kunne også de som hadde brutt idrettsfronten eller kjempet sammen med tyskerne mot Sovjet på østfronten. I tillegg kunne det enkelte lagsstyre utelukke medlemmer som ellers hadde vist unasjonal holdning.

For en stor del fungerte utelukkelsen trolig ved at de det gjaldt selv holdt seg borte fra konkurranser. Hvordan det fungerte i Tjalves tilfelle, vet vi ikke i detalj. De nye krigsmedlemmene utgjorde etter hvert så godt som alle de aktive under krigen. De var ikke lenger medlemmer etter 8. mai. Av etablerte aktive tjalvister var det bare Olav Sunde som hadde brutt boikotten. Han var i 1945 ferdig med sin aktive karriere.

Tjalve straffet en del av sine frafalne hardt. Ridderkollegiet konstaterte i sitt første møte etter krigen at «8 av ridderne hadde under krigen vist uværdig forhold. Man besluttet enstemmig å utelukke dem fra ordenen. Man besluttet å avfordre dem diplom og ridderkors.» Samtidig ble de utelukket fra aktivt arbeid i klubben. To av de ekskluderte, Parelius Finnerud og Alfred K. Jensen, ble tatt inn igjen i 1963, Jensen i

en alder av 90 år. Parelius Finnerud hadde da virket i klubbens styre siden 1959.

I 1945 var avstraffelse likevel ikke det primære mål for klubbens ledende medlemmer. De var først og fremst opptatt av å gjenskape Tjalve og å reetablere det toppnivå som var innenfor rekkevidde ved krigens utbrudd. Hvem de var og hvordan de lyktes, er tema for neste del.

Etterkrigstid og gullalder

Etter 1945 har Tjalve vært Norges beste friidrettsklubb. Det gjelder om vi regner etter norske mesterskap, etter den såkalte hovedserien i friidrett, antallet landskampdeltagere eller internasjonale prestasjoner. Tjalve er den eneste norske klubb som har deltatt i Europa-cupen for klubblag. Dersom friidretten i Norge etter krigen hadde fortsatt som en eksklusiv beskjeftigelse for menn, ville posisjonen ha vært udiskutabel. Slik gikk det ikke. Krigen virket generelt integrerende for alle klasser og grupper i det norske samfunn. I mange europeiske land og i USA hadde kvinner konkurrert på noenlunde like fot med menn siden mellomkrigstiden. Kvinner hadde faktisk deltatt i friidrett i sommerolympiadene siden 1928. Norske mesterskap for kvinner ble introdusert i 1947.

Tjalve kom ikke til å ta opp kvinneidrett før i 1979. På de vel ti årene som er gått siden den gang, har ikke klubben etablert en tilsvarende posisjon i friidrett for kvinner som for menn, selv om Tjalve i 1986 ble nr. 2 i hovedserien for kvinner. Lederstillingen i konkurranseidrett for voksne synes likevel ganske klar. Som i de to foregående periodene var Tjalves lederstilling i høy grad knyttet til enkeltutøvere som sterkt preget norsk friidrett i kortere eller lengre tidsrom. I den perioden vi nå skal rette søkelyset mot, var de først og fremst løpere: Bjørn Vade, Audun Boysen, Carl Fredrik Bunæs, Arne og Knut Kvalheim og Espen Borge. Men blant frontfigurene var det også hoppere: Erling Kaas og Leif Roar Falkum, en sprinter og hopper, Einar Sagli, hekkeløperen Per Nicolaisen og kastere som Stein Johson, Reidar Lorentzen og Willy Rasmussen.

I motsetning til de to foregående periodene har Tjalve i etterkrigstiden i tillegg hatt en bemerkelsesverdig bredde både i dybde og på toppnivå. Fra 1964 til 1974 hadde klubben fem forskjellige norske mestere på 800 meter; i 1965 tok Tjalve alle tre medaljer på distansen. Selvsagt har klubben hatt generasjonsskifter i denne perioden, men de har hverken vært så omfattende eller så langvarige som i de tidligere perioder. I etterkrigstiden falt Tjalve aldri av lasset som i tiden etter århundreskiftet. Ei heller havnet klubben i annen rekke som i perioder av mellomkrigstiden.

Etterkrigstiden er annerledes på flere måter. Klubben har for det første hatt en eller flere profesjonelle trenere gjennom det meste av perioden. De siste tiårene har også den aktive idretten i økende grad fått et profesjonelt preg gjennom de omfattende stipendsystemene som er satt ut i livet. Tjalve som i mellomkrigstiden var en etternøler når det gjaldt barne- og ungdomsidrett, hadde i en lengre periode i

1950- og 1960-årene en posisjon som en ledende klubb på området med en meget god rekruttering fra egne avdelinger. Også utenfra kom det nye folk, og i et slikt omfang at det bidro til å forme klubben.

Alt var selvsagt ikke bare idyll. Pengeproblemer plaget klubben i denne perioden som tidligere. Striden om kvinner i Tjalve og om kvinndeltagelse i Holmenkollstafetten tok tid og krefter. Det gjorde også en kortvarig konflikt mellom aktive og ledelse om i hvilken grad og på hvilken måte Tjalve skulle være en eliteklubb. Men i det store og hele har Tjalve i denne perioden i langt mindre grad vært preget av administrative stridigheter enn tilfellet var i de foregående 50 årene. Det skyldes ikke minst at den yngre garde som hadde preget klubben mot slutten av 1930-tallet, straks grep tømmene etter krigen, reorganiserte den, gjenskapte klubbånden, og satset på å utvikle Tjalve som en ledende norsk klubb. Det er dette tema — den administrative gjenskapning og utvikling de første årene — vi først skal ta for oss.

Gjenreisning, vekst og overoppheting

Gjenreisningen av norsk friidrett såvel som av Tjalve etter annen verdenskrig kan i mange henseende minne om gjenreisningen av norsk økonomi i den samme perioden. Gjenvinningen av det nasjonale nivået fra før krigen gikk raskt i de fleste øvelser. Stort sett hadde den funnet sted innen utgangen av 1940-tallet. På samme måten som landet innen 1947–48 hadde gjenfunnet førkrigs-produksjonsnivå i økonomien, hadde Tjalve innen 1948 klart passert nivået fra slutten av 1930-tallet. Den raske gjenreisningen og den fortsatte veksten bygde i høy grad på samme typer forutsetninger. I Tjalve ble det bevisst satset på at klubben skulle nå toppen. Engasjementet i toppidrett var også tuftet på etterkrigstidens begeistring og vilje til byggende arbeid. Det fantes innenfor idretten, som i det politiske liv, vilje til felles satsing.

Publikumsoppslutningen om idrett i sin allminnelighet og friidrett spesielt i tiden etter frigjøringen var overveldende. Under det store stevnet på Bislet 6. og 7. september 1945 var det utsolgt. 26 000 tilskuere så da Gunder Hägg løp 3000 meter på 8.15,8. Året etter ble Europamesterskapet i friidrett arrangert med fulle tribuner og Kong Haakon til stede. I 1947 var det 12 000 tilskuere til stede på Bislet under Holmenkollstafetten, og som det heter i *Norsk friidretts historie*: «Ingen har tallet på de tusener som fulgte duellene i den 18 km lange løypa.»

Det kunne synes som det ville være midler til å følge opp viljen til å satse for å bli bedre. Så store tilskuermasser ga et trygt grunnlag for utvidet aktivitet med engasjement av trener og storstilet konkurranseprogram for de aktive, og tilsvarende storstilte opplegg for internasjonale stevner — amerikanerstevnene. Klubben skulle ikke bare reetablere seg som ledende i norsk friidrett, men også opprettholde eller helst utvide den internasjonale deltakelsen fra USA og Europa på stevner på Bislet, en bane som alt i mellomkrigstiden hadde oppnådd internasjonalt ry.

I de fem første etterkrigsårene kan vi skille ut tre hovedområder for klubbarbeidet. For det første gjaldt det å vinne en sikker og ledende posisjon for Tjalve i norsk friidrett. Det betyr at klubben igjen først og fremst satset på eliteidrett for voksne menn. For det annet benyttet Tjalve de internasjonale stevnene ikke bare som

inntektskilder, men også som propagandaarrangementer for friidrett. På dette området ydet klubben også sitt selvstendige bidrag. For det tredje drev Tjalve Holmenkollstafetten som en kombinert elite- og massemonstring for konkurranseidrett.

Etter at gruppen med Roar Adler i spissen overtok Tjalvekontoret 7. mai, overtok restene av det gamle styret fra 1940 med Holger Albrechtsen som leder og suppleanter virksomheten ut året 1945. Da ble det valgt et styre som i hovedsak bestod av aktive fra midten og slutten av 1930-årene, med Petter Gulliksen som formann. Fra dette første styret i etterkrigstiden og frem til begynnelsen på 1960-tallet finner vi en bemerkelsesverdig personellkontinuitet. Som på andre områder i det norske samfunn etter krigen, var det en ung generasjon som tok over, og de ble sittende lenge. I 1951 overtok Bjarne Melbye som formann; han hadde kommet inn i styret i 1948. Melbye satt til Jan Hemsvik tok over i 1959. Hemsvik hadde på sin side kommet inn i styret i 1952. Også på de øvrige plasser i styret var det sterk kontinuitet. Bortsett fra fire år var f.eks. Odmar Aukner med i styret fra 1946 helt frem til 1962. Som i mellomkrigstiden finner vi spesialisering i bestemte funksjoner. Kolbjørn Sæves var i en årrekke kasserer.

Noen få kom utenfra — uten noen aktiv karriere bak seg. Fremst blant dem var Bjarne Melbye og Jan Hemsvik. Etter hvert kom også etterkrigstidens aktive som Bjørn Wade, Bjørn Bogerud og Einar Sakshaug med i styret, men i hovedsak ble Tjalve preget av den generasjonen som gjenerobret klubben i mai 1945. De hadde opprettholdt klubbmiljøet under krigen, og de tok straks fatt på gjenreisningen. Høsten/vinteren 1945–46 var klubben i full vigør med ny tilstrømning av medlemmer. I 1946 gikk Holmenkollstafetten som normalt med 187 deltagende lag, opp 73 fra 1939. Til hjelp til driften så langt hadde klubben fått en gave på kr. 5000 av Wilhelm Blystad.

De første etterkrigsårene gikk godt både økonomisk og idrettslig, med høye inntekter fra Holmenkollstafetten og internasjonale stevner. Fra mellomkrigstiden hadde klubben kontakt med den amerikanske friidrettslederen Dan Ferris, og gjennom ham og i samarbeid med göteborgeren Sven Strömberg la Tjalve opp amerikanernes turneer i Norden og Europa. Tjalve kom dermed i en nøkkelposisjon når det gjaldt arrangementer. Klubben fikk et umåtelig kontaktnett internasjonalt, som den også hadde det i Norge gjennom Holmenkollstafetten, og kunne bidra til å styre deltagere til stevner i Norge.

Tjalve ble knyttet inn i et kontaktnett som ga store gevinstmuligheter, både økonomisk og i form av tilsig av norske aktive med sterke ambisjoner. Men det var også et kontaktnett som innebar betydelige gjensidige forpliktelser som måtte pleies kontinuerlig og omhyggelig, og som i tillegg til muligheter for gevinst også innebar stor økonomisk risiko. Det gjelder også Holmenkollstafetten. En del av den dramatiske veksten de første etterkrigsårene skyldtes at Tjalve bidro til å dekke reiseutgiftene for en rekke lag. Da interessen for stafetten frem mot 1950 sank fra frigjøringsstoppen i 1946, måtte Tjalve revurdere denne politikken. I referatet fra årsmøtet i november 1950 ble spørsmålet om støtte tatt opp:

Det er nu et spørsmål om det ikke bør tas under alvorlig overveielse å stryke alt som heter reisebidrag og også ellers skjære utgiftene ned med hård hånd. Med de vanskelige tider vi går imøte, vil det være riktig å regne med stadig mindre interesse hos publikum, og for å holde overskuddet må utgiftene ned. Det kan kanskje virke støtende, men vi må i første rekke tenke på oss selv, og det er liten grunn til å tro at vi vil tape noe på ikke å gi reisebidrag.

Når det gjaldt Holmenkollstafetten, kunne klubben selv styre utgiftssiden. Ledelsen skar i løpet av 1950-årene ned reisebidragene til et minimum og regnet med rette med at de tilreisende klubber forstod Tjalves vanskeligheter. Reisetøtte ble senere begrenset til noen få av de aller beste tilreisende lagene. Det var ikke så enkelt med amerikanerstevnene. De skulle terminfestes lang tid i forkant, det skulle forhandles med amerikanerne, gjerne gjennom Dan Ferris, og det skulle forhandles med andre europeiske og norske arrangører. Tjalve skulle altså holde en lang rekke baller i luften samtidig og hadde bare beskjeden mulighet for å kontrollere sluttresultatet. Det amerikanske forbundet kunne utvikle andre planer for de aktive som var ønsket i Europa, eller de kunne forlange at Tjalve tok en større tropp enn klubben av økonomiske og idrettslige hensyn så seg tjent med. I slike tilfeller kunne Tjalve påvirke motparten med argumenter av ulik styrke, men hadde kun én reell sanksjon, nemlig å avlyse stevnet. Det var en trussel med en viss vekt, siden de skandinaviske klubbene betalte reisen for amerikanerne til gode konkurransebaner og et trivelig konkurransemiljø på steder de ikke hadde vært. Men denne ultimative trussel var et tveegget sverd. Tjalve kunne sette sine gode forbindelser i fare og i verste fall sette seg utenfor hele karusellen. I tillegg ville klubbens potensielt viktigste inntektskilde bli borte. Mens Oslo-lekene i 1950 bare ga kr. 30,20 i overskudd og budsjettet balanserte på kr. 22 857,20 med låneopptak på nesten 12 000, ga Amerikanerstevnet året etter et overskudd på kr. 24 473,74, som ga grunnlag for å nedbetale det meste av gjelden fra året forut. Kontingent utgjorde i denne sammenheng en bagatell, mellom kr. 2200 og kr. 2300 disse to årene.

Risikoen var ikke begrenset til de faktorer som er nevnt, dvs. kvaliteten på importproduktet, kvantum i forhold til konsum, etterspørsel i forhold til kvalitet og værforhold. Det kommer også inn elementer som kan minne om de problemer Tjalve stod overfor i sin første gründerperiode. Samarbeidspartnerne i utlandet skulle bære sin del av utgiftene. Vi kan ha lov å gå ut fra at de stod overfor samme type problemer som Tjalve. Klubben slet i flere år med å få inn tilgodehavender fra England og Finland. Problemet ble ytterligere komplisert ved at det var uklart om ansvaret for inndrivningen lå hos Tjalve eller i Friidrettsforbundet. Men styret lærte av erfaringene. For stevnet i 1951 ble det økonomiske ansvarsforholdet ordnet annerledes. Tjalve påtok seg bare utgiftene for Norge og reisen tur- retur for stevnene i England. Utgiftene i England skulle ikke dekkes fra Norge.

I tillegg til disse usikkerhetene som lenge var unngåelige ved friidrettstevner, og heller ikke en millionbedrift som dagens Bisetallianse kan helt unngå dem, kom at konkurransen om å få holde internasjonale stevner var meget skarp, rammene for

tildelinger uklare og varierende og allianseforholdene mellom klubbene meget skiftende. Krigen hadde løst opp mønstrene fra mellomkrigstiden. Usikkerheten var som i gründerperioden fra starten og frem mot første verdenskrig. BUL, Torodd, Ready, Torshaug og Vidar var med i konkurransen om å arrangere internasjonale stevner. Den gamle store allianse hvor Tjalve var medlem, var gått i oppløsning. I dette vakumet blandet også Friidrettsforbundet seg inn med økende kraft og etter hvert også Oslo Friidrettskrets.

Friidrettsforbundet ville være med å dirigere hvem som fikk arrangere internasjonale stevner og på hvilke tidspunkter og ville også selv med jevne mellomrom delta som arrangør. Kretsen engasjerte seg på tilsvarende måte og vedtok i 1950-årene at de internasjonale stevnene i hovedsak skulle arrangeres av klubballianser. Det førte gjennom 1950-tallet med seg en vrimmel av arrangørkombinasjoner, sterk usikkerhet hos Tjalve fra år til annet — og trolig også hos de andre arrangører — når det gjaldt tidspunkt og mulighetene for å finne amerikanere til den tildelte stevnedato. I tillegg kom konkurranse med andre idretter om Bislet, som i 1955 da Norsk Motorklubb fikk tildelt banen til EM i speedway. Tjalves internasjonale arrangement ble henvisst til Jordal, men etter ytterligere komplikasjoner ble arrangementet oppgitt. Klubben ble tildelt et stevne i begynnelsen av oktober som kompensasjon. Det gikk med underskudd.

Den skarpe konkurransen om de internasjonale stevnene skyldtes selvsagt at de utgjorde det viktigste inntektsgrunnlaget i denne perioden. Alle muligheter ble grepet for å få hånd om dem. I 1954 henvendte Tjalve seg til forbundet med tanke på et stevne rundt St. Hans med deltagelse fra amerikanere som kunne komme direkte fra det amerikanske mesterskapet. Forslaget var begrunnet med hensynet til forbundets svake økonomi. I årsmeldingen understrekes det: «Det var styrets mening å påta seg hele arrangementet med alle forberedelser alene uten å belaste Norges Friidrettsforbunds styre, for derved å kunne yte norsk friidrett bistand i en vanskelig tid. Det viste seg også at B.U.L. og Ready hadde de samme planer». De fire parter inngikk så avtale om to internasjonale stevner. Tilbudet om hjelp var selvsagt ikke bare et vikarierende argument, men det er klart at behovet for å tjene penger var det sterkeste insitamnet til å søke arrangementet.

Uoversiktligheten i systemet og de små muligheter for å drive forhåndsplanlegning bidro til at Tjalve i denne perioden gjennomgående så seg best tjent med å arrangere stevner alene. Klubben hadde de beste kontakter i USA, og amerikanerne var gjennomgående interessert i å komme til Norge. Tjalve ble i 1950 berømmet av den amerikanske ambassaden for sitt arbeid med amerikanerstevner som bidrag til å bedre forståelsen mellom de to land. Som enearrangør med slike forutsetninger ville klubben likevel stå overfor betydelige risikoelementer; på den annen side ville sikkerhet mht. arrangementsstillatelser og datoer ha gitt slike gevinstmuligheter at overskudd gjennomgående ville vært innenfor rekkevidde.

For krets og forbund var det imidlertid ikke noe mål å la Tjalve ytterligere styrke sin posisjon i norsk friidrett. Snarere forsøkte de to overordnede styringsorganer å ordne terminlister og stevner slik at ingen klubber skulle dominere. Konkurransen

klubbene imellom ble regulert gjennom behovsprøving. Tjalve som inntil krigen hadde hatt sterk innflytelse på så vel forbunds- som krets nivå, følte seg i denne tiden gjennomgående urettferdig behandlet av de samme instanser. I forhold til Tjalves brede innsats som stevnearrangør, som produsent av og støttespiller for toppidrettsmenn, og som organisator av regionens største og beste gutteavdeling i en årrekke, er det klart at en fordeling av stevnedager som bygde på likebehandlingsprinsipp over flere år, i praksis kom til å virke diskriminerende mot Tjalve. Foran sesongen 1959 protesterte Tjalve høylydt mot kretsens praksis som i lang tid hadde gitt Tjalve svake stevneinntekter. Klubben viste til både sin svake økonomiske stilling og det omfattende arbeid den nedla i andre sammenhenger.

Tjalve understreket også i sin protest at det fordelingsystem som kretsen hadde utviklet, i realiteten var lite formålstjenlig når det gjaldt å bringe utenlandske topputøvere til Norge. Systemet fordelte de beste stevnedager til arrangører som manglet Tjalves kontaktnett, og som ikke var villig til å bære den samme form for økonomisk risiko. Fordelingssystemet reduserte også forutsigbarheten ytterligere i en allerede sterkt risikofylt virksomhet. Det ga ikke tid nok til planlegging av utenlandsbesøkene. Som Jan Hemsvik formulerte det på klubbens vegne 19. desember 1958:

Vi vet ikke om det er andre lag som tør ta en eventuell risiko for en slik kostbar innbydelse, men vi vil ikke unnlate å gjøre oppmerksom på at en amerikanerturné i 1959 sannsynligvis vil bli et langt større sjansespill enn ellers idet man kun vil kunne operere med omtrent halvparten av det tidsrummet man ellers har til rådighet. Vi kan ikke se kretsstyrets omplassering av vår søknad som annet enn en neglisjering av våre planer og forberedelser.

På litt lengre sikt vant Tjalves linje frem. Det var ikke mange klubber som var villig til å ta den økonomiske risiko ved slike stevner; det var heller ikke mange som hadde kontakter og kunnskaper til å arrangere dem. I det lange løp viste det seg at reguleringspolitikken som kretsen drev, ikke kunne opprettholde en rekke klubber på noenlunde samme nivå. Likesom i perioden frem mot 1920 skilte det seg etter hvert ut en kjerne av toppklubber i Oslo-regionen som i 1966 gikk sammen i Bisletalliansen.

Kombinasjonen av reguleringspolitikk, sterkt varierende interesse for friidrett — iblandet dårlig vær ved enkelte stevner —, og Tjalves meget ærgjerrige satsing mot toppstatus, bidro i løpet av 1950-tallet og ved begynnelsen av 1960-tallet til å sette klubben i en kritisk økonomisk stilling. Mens de økonomiske resultater og klubbens likviditet kunne variere betydelig gjennom det meste av 1950-årene, akkumulertes underskuddene frem mot 1962. Konkurrans- og treningsutgifter var gjennom hele perioden den største utgiftsposten. Her kunne utgiftene overstige kr. 20 000 årlig. Det hadde sammenheng både med Tjalves store antall eliteutøvere og med at klubben førte en meget generøs politikk på dette området. Det var en erklært linje at eliteutøvere skulle sørges godt for.

Selv om årlige underskudd forekom ofte i den første delen av perioden, kom klubben i overskudd med vellykkede stevnearrangementer iblant. Kronårene var

1956, da Tjalve var enearrangør av et internasjonalt stevne med 22 000 tilskuere på to dager og et overskudd på kr. 37 000, og 1957, da Tjalve og Ready delte et stevne med tilsammen 29 800 tilskuere og med et overskudd til Tjalve på kr. 22 000. Deretter bar det nedover bakke. Til tross for en omfattende dugnadsinnsats i forbindelse med billotteri, papirinnsamlinger og loppemarked fikk Tjalve en serie underskuddsår. Fra de store arrangementer var det også andre som skulle ha sin del. Friidrettsforbundet tok i noen år en betydelig stevneavgift, og kommunen tok 25 % av brutto billettinntekter i baneleie. Det innebar f.eks. i 1960 at kommunen fikk kr. 13 000, mens Tjalve og Vika fikk dele de gjenværende kr. 5 500.

Da Audun Boysen etterfulgte Jan Hemsvik som formann på generalforsamlingen i 1962, hadde klubben en akkumulert gjeld på kr. 36 876,40. I 1990-priser tilsvarer det snaut 240 000 kroner. Det inkluderte et banklån på kr. 15 000 og gjeldsposter til reisebyrået Bennet, B.U.L., treneren Arne Nytrø såvel som til en lang rekke av klubbens egne medlemmer. Det var klart at de tradisjonelle inntektskilder ikke var tilstrekkelige for klubbens drift. Det var også åpenbart for klubbens ledelse at oppgavene med de internasjonale stevnene måtte løses på en annen måte, både med tanke på klubbens beste og som en forbedring av tilbudet i sin allminnelighet. Tjalve stod overfor en krise som bare kunne løses ved grunnleggende nytenkning. Den ble gjennomført av styrer som i økende grad ble preget av klubbens etterkrigsgenerasjon, endog av aktive fra 1960-årene. Dette var imidlertid ikke et generasjonsskifte som var preget av strid. Jan Hemsvik fortsatte som den sentrale skikkelse i den idrettslige administrasjonen av klubben. De økonomiske problemene var imidlertid blitt så overveldende at et krafttak måtte til for å fjerne gjelden. Det gamle styret hadde klart å øke inntektene på de mange tilleggsengasjementer i den grad at de sammen med kontingenten på rundt kr. 5000 kunne dekke de normale driftsutgifter på rundt kr. 30 000. De var ikke tilstrekkelig til å få sanert gjelden, som i 1962 i det vesentlige var «samlet innenfor klubben, men det er selvsagt en grense for hvor lenge de få medlemmer som har tatt på seg denne gjeld, kan makte å opprettholde lånene.»

Før vi følger de økonomiske og administrative spørsmål videre, skal vi imidlertid se nærmere på den idrettslige utvikling innenfor klubben frem til begynnelsen av 1970-tallet.

1945—1970. En løperklubb først og fremst?

Sitt ry som sprint- og mellomdistanseklubb vant Tjalve først og fremst i årene fra 1946 og frem mot 1970. Fire forskjellige løpere preget hver sin periode. Bjørn Vade ble norsk mester på 400 og 800 meter i årene 1946—48. I 1948 satte han norsk rekord på 800 med 1.51,2 og tangerte rekorden på 400 med 48,6. I landskampen mot Finland samme året vant han begge distanser, var med på laget som vant 4 x 100 på 42,4 og var den avgjørende ankermann på 4 x 400, laget som løp på 3.18,4. Der løp han i følge pressen «sitt livs hurtigste 400 meter.» I denne perioden var han den totalt dominerende 400 og 800 meter-løper i Norge. Etter 1948 trappet han ned aktiviteten, men var med på seirende lag på 4 x 400 i 1953 og på 4 x 400 og på 4 x 100 i 1954. Hans karriere som toppløper spente altså over 13 år, fra han løp på 10,8 i 1940. I denne

Over: Bjørn Vade (9) på vei mot sin siste NM-seier på 800 meter på den gamle stadion i Trondheim. Tiden ble 1.53,2. Ved siden av ham Fredrik Eckhoff, en annen av Tjølves fremste mellomdistanseløpere i denne perioden. Vade vant også 400 meter på 48,6. Starten på 800 foregikk dengang nærmere midten av langsiden. (SCAN-FOTO)

I midten: Fra rekordløpet i 1955. Roger Moens foran Boysen etter vel 300 meter. Så langt uanstrengt mot verdensrekord. Moens 1.45,7, Boysen 1.45,9. (SCAN-FOTO)

Nederst: Vel 50 meter igjen. Det går tyngre. Nærmere kom Boysen aldri. (SCAN-FOTO)

Øverst: Da Boysen ble europamester og juryen sa nei. Under EM i Stockholm i 1958 kom britten Michael Rawson (413) først til mål på 800 m, med Boysen (207) som nr. 2. Rawson ble først diskvalisert for å ha løpt innenfor listen. En britisk-dominert jury opphevet diskvalifikasjonen til tross for at Rawson åpenbart hadde tjent på å løpe 10–15 m innenfor. Uten snarveien ville han ikke ha vunnet. (SCAN-FOTO)

Til høyre: Carl Fredrik Bunæs dominerte norsk og nordisk sprint fra slutten av 1950-tallet til han avsluttet sin karriere i 1966. Her blir han norsk mester på 200 meter i Sarpsborg i 1960 på 21,2. Bak ham Dag Wold og Ivar Saunes, Tjelve, med 21,9. (SCAN-FOTO)

Til venstre: Aller best huskes Bassen for landskampene mot Sverige i 1963 og 1964, da Norge først klarte uavgjort mot Sverige på Bislet og derest slo Sverige og Finland i Stockholm. Bassen vant ved begge anledninger de tre korteste løpene og spilte en avgjørende rolle på de seirende stafetlagene. Her går han i mål på 4 x 400 i 1963 foran Bengt Göran Fernström fra Sverige. (SCAN-FOTO)

karrieren fikk han også med seg et mesterskap på 4x1500. Liksom mange andre norske topputøvere fra slutten av mellomkrigstiden mistet Bjørn Vade flere år som aktiv. Fra 1940 til han kom til Sverige i 1944 drev han som de fleste norske utøvere hverken konkurranser eller konkurransetrening. Vi kan bare spekulere over hva de kunne ha drevet det til under normale forhold.

For ettertiden har Bjørn Vade, som så mange andre norske mellomdistanseløpere, kommet til å stå i skyggen av Audun Boysen. Boysen kom til Tjalve fra Rissa og Freidig i Trøndelag og gjorde seg bemerket allerede i 1947 da han 18 år gammel løp 400 meter på 50,4. Året etter var han «sensasjonsmann på Bislet» da han løp 800 meter på 1.53,3. I 1950 kom han til Tjalve og oppnådde verdens beste tid på 800 meter det året, med 1.48,7. Etter å ha vært medlem av Torodd noen år, kom Boysen tilbake til Tjalve i 1954. I sin aktive periode for Tjalve vant han tilsammen 9 individuelle mesterskap på 400, 800 og 1500 og en lang rekke mesterskap i de fire stafettene 4x100, 4x400, 4x1500 og 1000 meter. Han satte verdensrekord på 1000 meter tre ganger, med 2.19,0 som beste resultat. Han satte norsk og nordisk rekord på 800 flere ganger, med 1.45,9 som beste resultat i det store oppgjøret på Bislet da Roger Moens satte verdensrekord med 1.45,7. Den norske rekorden står fremdeles. Boysen satte også norsk rekord på 400 meter med 47,4 og på 1500 meter med 3.44,2.

Mellom Vades seiersrekke og Boysens annen periode i klubben var det fire år hvor Tjalve manglet en dominerende løper på nasjonalt toppnivå. I resten av perioden overlappet toppløperne hverandre. Carl Fredrik Bunæs kom til Tjalve fra Njård for sesongen 1953; da var han 14 år gammel. I 1956 vant han sin første NM-medalje, bronse på 100 meter, og året etter tok han sitt første mesterskap, på 200 meter på 21,3. Fra dette tidspunkt til han la opp etter sesongen 1966 vant han 18 individuelle mesterskap, hvorav halvdelen på 200 meter og 4 på 400 meter. I 1963 vant han alle de tre sprintdistansene og de tre korte stafettene. Internasjonalt nådde han ikke samme posisjon som Boysen, men i sine beste år tilhørte han Europa-eliten både på 200 og 400 meter. Han var krumtappen på det norske landslaget som i 1963 greidde uavgjort mot Sverige, og som i 1964 slo Sverige og Finland i trelandskampen i Stockholm, den første seieren siden landskampen på Bislet i 1932.

Samme år som «Bassen» avsluttet sin karriere, vant Arne Kvalheim sine første to mesterskap, på 800 med 1.50,2 og 1500 meter med 3.48,5. Han kom fra Høybråten og Stovner til Tjalve i 1962, 17 år gammel. Før han vant sitt første senior-NM, hadde han rukket flere norske juniormesterskap og et nordisk på 1500 meter. Inntil begynnelsen av 1970-tallet dominerte Arne Kvalheim norsk mellomdistanseløping og etter hvert også 5000 meter. Han vant 9 individuelle mesterskap på bane, hvorav 5 på 1500 meter, og 2 mesterskap i terrengløp. Internasjonalt fikk han sin beste plassering da han tok sjetteplassen på 5000 meter under EM i 1974. Da hadde han i flere år tilhørt Europa-eliten på 1500. Han satte norske rekorder på alle distanser fra 1500 til 5000 meter og endte opp med 1.48,7, 3.38,5, 3.56,3, 7.44,8 og 13.26,4. Som Vade, Bunæs og Boysen var han med på en rekke seirende stafettlag.

Fire slike stjerner ville alene vært tilstrekkelig til å etablere Tjalve som norsk toppklubb. Det som imidlertid karakteriserer hele denne perioden, er bredden i

Over til venstre: Ulf Bertil Lund og Audun Boysen hadde en rekke jevne oppgjør på 800 meter i landskamper og norske mesterskap. Her er det Sveriges store stjerne Dan Waern som blir utklasset i 1958. (SCAN-FOTO)

Til høyre: Tredobbelt til Tjalve på 800 meter i NM i Hagesund i 1965. Stig Rekdal vinner på 1.51,4 i kaldt vær på blytung bane. Arne Kvalheim, 1.51,5, ble mester i 1966, Helge Pharo, 1.51,6, ble mester i 1964. Det er langt tilbake til resten av feltet. (SCAN-FOTO)

Under til venstre: Svenskelandskampene stod i sentrum i norsk friidrett gjennom 1960-tallet. Arne Kvalheim hadde en lang rekke oppgjør med Anders Gärderud, Ulf Högberg og Gunnar Ekman. Her vinner han 1500 i landskampen i Uddevalla i 1968. Ulf Högberg (106) ble slått denne gangen. (SCAN-FOTO)

Til høyre: Ved siden av svenskelandskampene var Ron Clarkes opptredener på Bislet de store begivenheter. Her ser vi ham foran Arne Kvalheim. I mål var rekkefølgen den samme. (SCAN-FOTO)

toppen på de distanser hvor Tjalve tok så mange gullmedaljer. I Vade og Boysens tid var det sprintere og 400 meter-løpere som Egill Hansen, Ole H. Lie, Harald Ødegaard, Leif Ekeheien, Svein Oseid med NM-medaljer, samt mesteren på 400 meter hekk i 1949, Einar Saxhaug. På mellomdistansene preget Fredrik Eckoff, Bjørn Bogerud og Erik Sarto tiden mellom Vade og Boysen. På 3000 meter hinder vant Hallgeir Brenden to mesterskap i 1953 og 1954. Ulf Bertil Lundh måtte leve i skyggen av Boysen, som andre fremragende mellomdistanseløpere som Ragnar Andersen og Arne Hammarsland. Med et norsk mesterskap på 1500 og en rekke sølv- og bronsemedaljer på 800 og 1500 i perioden 1956–59, hørte Ulf Bertil Lundh hjemme blant landets fremste i perioden og oppnådde også finaleplass på 1500 i EM i 1958. Med 1.47,8 og 3.42,1 er han stadig nr. 4 på listen over Tjalves beste løpere gjennom tidene på disse distansene.

Samtidig med Bunæs hadde Tjalve en lang rekke sprintere i norsk toppklasse, fremst blant dem Ivar Saunes, Bjørn Berglund, Torbjørn Briseid, Svein Johnsen, Helge Svaar og Svein Lilleberg.

Mest bemerkelsesverdig var likevel mellomdistansemiljøet i Tjalve fra midten av 1960-tallet frem mot midten av 1970-årene. Den stabile mellomdistansedominans Tjalve hadde holdt siden krigen, ble brutt i 1960. Etter Fritz Borgen og Ulf Bertil Lundhs dobbelseier på 800 i 1959 og Lundhs seier på 1500 i 1958, fikk ikke Tjalve noen medaljer på mellomdistansene før i 1963, da Einar Førde tok sølv på 1500 meter. Deretter vant Tjalve 7 mesterskap på 1500 meter til 1973, 4 sølv til 1975 og 5 bronse til 1971. På 800 ble det 5 seire fra 1964 til 1974, 5 sølv og 5 bronse. Det klareste uttrykk for dominansen på mellomdistansene er den tredobbelte seieren på 800 under NM i Haugesund i 1965. Da vant Stig Rekdal, som også vant 1500, foran Arne Kvalheim som kopierte Rekdals bedrift året etter, med Helge Pharo, som var blitt mester i 1964, på tredje plass. Dobbelseire forekom også, som Arne Kvalheim og Stig Rekdal i 1966 og Arne og Knut Kvalheim i 1970, begge på 1500. To tjalvister på seierspallen hørte i denne perioden med til dagens orden.

På mellomdistansene var det en lang rekke tjalvister som oppnådde medaljer i NM og landslagsplass: Konrad Ystborg, Terje Larsen, Terje Schrøder-Nielsen og Magne Bjørndal var i høy grad med på å prege norsk mellomdistanseløping i annen halvdel av 1960-årene. Mot midten av 1970-tallet tok Tjalves dominans på området slutt. Ragnar Schie og Åge Galgerud tok klubbens siste mesterskap på 800 meter i 1971 og 1974; siden den gang er det bare blitt ett til, ved Espen Borge i 1986. Arne og Knut Kvalheim tok de to siste på 1500 meter i denne perioden i 1972 og 1973; siden den gang er det bare blitt to gull på distansen. Det var et 30-årig mellomdistansehegemoni som da tok slutt, liksom sprinthegemoniet var gått tapt et snaut tiår tidligere.

Dette løpshegemoniet ga seg selvsagt uttrykk i stafettresultater, i norske mesterskap som i Holmenkollstafetten. Tjalve brøt den svenske dominansen i Holmenkollstafetten med å vinne i 1953, og så igjen i 1957 og 1958. Den alvorligste konkurrenten i denne perioden var BUL, med seier i 1955 og 1956, og dernest sju seire på rad fra 1959. Generasjonsskiftet etter Audun Boysen førte Tjalve ned på listen noen år, men etter annenplasser i 1964 og 1965 tok Tjalve fire seire på rad til 1969 og nye seire i

Over: Kvartetten Egil Hansen, Bassen Bunnæs, Bjørn Berglund og Ivar Saunes satte i 1959 nordisk rekord på 4 x 100 med 41,3. I midten treneren Arne Nytrø.

I midten: Stig Rekdal, Terje Schrøder-Nielsen, Arne Kvalheim og Magne Bjørdal. Norsk og nordisk rekord på 4 x 1500 med 15.28,4 i 1965.

Under: I Holmenkollstafetten i 1969 løp Tjalve som første lag under 47.00 med 46.58. Fra venstre Tron Rosén, Ragnar Schie, John Skjelvaag, Thoralf Schrøder-Nielsen, Konrad Ystborg og Åge Galgerud.

Over: 1000 m stafettseier i Haugesund i 1965. Svein Lilleberg, Svein Johnsen, Helge Pharo og Carl Fredrik Bunæs. I 1964 satte laget norsk og nordisk rekord med 1.54,2. Lilleberg trener i dag barneavdelingen i Tjalve. (SCAN-FOTO)

Over til venstre: Tor Torgersen (25) på vei til NM-tittel på 8 km terrengløp i Frognerparken i 1959. Ved siden av ham Reidar Andreassen, den gang Herefoss, senere BUL. Torgersen ble også norsk mester på 5000, 10 000 og i maraton. (SCAN-FOTO)

Nederst: Hallgeir Brenden, vinner av Egebergs ærespris, Norges beste hinderløper tidlig på 1950-tallet med to norske mesterskap. Sentral såvel i Holmenkollstafetten som på 4 x 1500 meter. (SCAN-FOTO)

1973 og 1975. Den siste seier i stafetten inntil 1983 kom altså helt på tampen av den lange hegemoniperioden.

Resultatene i stafettmesterskapene avspeiler utviklingen på samme måte. Klubbens første seier på 4 x 100 meter etter krigen kom i 1952. Så vant Tjalve hvert år inntil 1967, unntatt i 1966. I 1958, selv med Bassen Bunæs skadet, vant klubben tredobbelt. 4 x 400 vant Tjalve fra 1946 til 1969 med unntak for 1949 og 1967. I 1950 ble det dobbelseier. Tjalve har ikke dominert 4 x 1500 riktig i samme grad, men tok likevel 15 av 30 mulige mesterskap frem til 1975. På 1000 meter stafett er mønstret mye det samme som på 4 x 100; Tjalve tok 16 av 21 mulige mesterskap frem til 1966. Disse stafettseirene reflekterer selvsagt Vades, Boysens, Bunæs' og brødrene Kvalheims posisjon i norsk friidrett. Det er imidlertid grunn til å understreke at mange av disse stafettmesterskapene ble vunnet uten dominerende stjerner på laget. Det var den jevnt gode besetning, stafetterfaring og entusiasme som var utslagsgivende da Åge Galgerud, Stephan Muryn, Helge Pharo og John Skjelvaag i 1969 slo enkeltvis bedre lag som Gular og Vestar. Det samme var i enda høyere grad tilfelle da Erik Evensen, Åge Galgerud, Odd Aksnes og Ragnar Schie vant 4 x 1500 i 1973.

En gjennomgang som denne kan gi inntrykk av at Tjalve helt var dominert av sprintere og mellomdistanseløpere i denne perioden. Det er langt fra riktig. Frem til begynnelsen av 1970-tallet vant representanter for klubben norske mesterskap i alle tradisjonelle baneøvelser bortsett fra slegge. På 5000 og 10 000 meter tok Tor Torgersen og Leif Egge både mesterskap og andre medaljer på 1950-tallet, og i de lange stafettene spilte John Midtbø, Norman Sørensen og Per Ehrnst en viktig rolle. Egil Arneberg vant 110 meter hekk i 1950, og John Skjelvaag vant 400 meter hekk i 1968 og 1969, samtidig som han var et avgjørende tilskudd til Tjalves stafettlag.

Det er likevel vesentlig å understreke at ved siden av Audun Boysen var det stavhopperen Erling Kaas som i denne perioden nådde lengst i internasjonal sammenheng. I tillegg til sine syv norske mesterskap på rad fra 1946 forbedret han i 1948 to ganger sin europeiske rekord i stav og stoppet på 4,31. Under olympiaden i London ble han nummer fire. I 1960-årene tok Reidulv Førde opp arven med to gull og fire sølv i stav. Riktig så høyt var ikke nivået i de andre hoppøvelsene, men Roar Berthelsen vant tre mesterskap i lengde fra 1956, og sammen med Bjørn Berglund tok han ytterligere tre sølvmedaljer. I 1971 vant Terje Haugland, og året etter ble han nummer tre. I høyde tok Tjalve syv norske mesterskap, to ved Gunnar Husby i 1958 og 1962, og fem på rad ved Leif Roar Falkum fra 1971. Falkum var også internasjonalt en toppmann med finaleplass både i OL og EM. Mellom de to erobret Svein Hytten en sølvmedalje i 1964. Tresteg, hvor Tjalve hadde så sterke tradisjoner, hadde ikke den samme bredden. Men også her sto enere fra Tjalve fram; Martin Jensen vant gull og sølv i 1969 og 1970, mens Karl Johan Løwe tok bronse i 1966.

I diskos har Tjalve vært en ledende klubb gjennom det meste av etterkrigstiden, 1950-årene unntatt. Stein Johnsen vant fire mesterskap mellom 1946 og 1950, og frem til 1976 tok han, Ragnar Skautvedt, Harald Lorentzen og Iver Hole elleve sølvmedaljer og åtte bronsemedaljer. Stein Johnson oppnådde også å bli nummer fem i Oslo i 1946 og nummer fire i EM i Brussel i 1950. I kule ble det to gull ved Sverre

Over: Roar Berthelsen, lengdebopper med tre norske mesterskap og norsk rekord med 7,64. (SCAN-FOTO)

Til venstre: Erling Kaas, syv ganger norsk mester. EM- og OL-firer, europarekord på 4,31. I tillegg en skattet stafettløper. (SCAN-FOTO)

Under: Reidulv Førde tok opp arven etter Kaas på 1960-tallet med 2 gull og 4 sølv. (SCAN-FOTO)

Willy Rasmussen (til venstre), nr. 5 i OL i Roma, i kjent positur på Bislet. Rasmussen, Egil Danielsen, Terje Pedersen, og senere Arne Os og Terje Thorslund utgjorde i internasjonal sammenheng et meget sterkt spydmiljø. (SCAN-FOTO)

Stein Johnson (til høyre) da han ble norsk mester i 1950 med 47,62. Nr. 4 i EM samme året. Han ble senere kjent som suksess trener for skøyter, kajakk og sykkel. Det er ikke støpt ring og heller ikke bur rundt ringen. (SCAN-FOTO)

Øverby og Harald Lorentzen i 1957 og 1969, og en serie sølv- og bronsemedaljer ved de to og Bjarne Engen og Anders Varman. Spyd var en sterk norsk gren i denne perioden, og Tjalves Willy Rasmussen med to norske mesterskap og ytterligere seks medaljer var også en internasjonal toppmann, med femteplassen under OL i Roma i 1960 som beste resultat.

Tyngdepunktet i sprint og mellomdistanse og den gjennomgående bredden i løp og kast ga Tjalve en enestående lagposisjon. Siden 1946 har klubben aldri vunnet mindre enn to norske mesterskap i de tradisjonelle utendørs baneøvelser. Seks til syv mesterskap, hvorav to-tre i stafett, var det normale inntil 1970-årene. Vi må helt frem til 1971 for å finne et år Tjalve ikke vant noe stafettmesterskap. Toppårene kom tett fra 1955 til 1966; ni mesterskap i 1957 og 1959 og ti i 1965, dvs. langt over en tredjedel av samtlige mesterskap. Seks ganger fra 1953 til 1965 vant Tjalve samtlige stafettmesterskap. Hovedserien i friidrett som ble startet i 1950, var lenge en årviss Tjalvegevinst; først i 1963 måtte klubben ta til takke med en annenplass. I hele etterkrigstiden har Tjalve tatt 31 seire av 40 mulige og aldri blitt dårligere enn nummer tre.

En aktiv rekrutteringspolitikk og Tjalve som magnet

Den klubben som ble formet de første etterkrigsårene og videre utviklet fra dette grunnlaget, ble i mange henseende svært forskjellig fra mellomkrigstidsklubben. Kjernen i klubben mot slutten av mellomkrigstiden var en kameratgruppe fra Oslo med et lite tilskudd av utøvere som kom utenbys fra. Ledelsen som overtok i 1946

hadde ambisjoner på klubbens vegne som krevde et bredere rekrutteringsgrunnlag. Ved skifte av styre i 1952 bekreftet den nye redaktøren i *Tjalvisten* at klubben skulle fortsette som den hadde begynt etter krigen: «Men for det nye styre gis det kun en vei å gå, og det er å følge den linje som er trukket opp av tjalvister i alle disse år, og som går ut på å holde klubben i toppen av norsk friidrett.»

Tjalve i 1946 og 1947 bestod av en blanding av de yngste førkrigsaktive som Bjørn Vade og Erling Kaas — også Otto Nordlie, Leif Ajaxon og Roar Adler deltok i mer beskjeden grad — og et tilsig av nye medlemmer som ikke tidligere hadde drevet konkurranser. Blant de mest fremtredende var sprinteren Arne Huseby og mellomdistanseløperen Per Andresen. Hovedtyngden av de voksne så vel som gutteløperne var gått tapt for aktiv idrett under krigen. Den svenske dominansen i Holmenkollstafetten og beskjedne plasseringer for Tjalve i forhold til norske klubber som BUL, Viking, Ready og Stabæk overbeviste klubbens ledelse om at det var nødvendig å drive en relativt utstrakt rekrutteringspolitikk for å sikre klubben bredde i toppen.

Målt med dagens øyne var ikke insitamentene til å slutte seg til Tjalve overveldende: det kunne dreie som om hjelp til å finne jobb og hybel. Det var et virksomt middel først og fremst i forhold til studenter og landsungdom som ønsket å komme til byen, eller som Tjalve ønsket skulle trekkes inn i klubbmiljøet. De materielle tilbud ut over dette var beskjedne. Hverken Tjalves ressurser eller landets økonomiske situasjon var slik at pengene fløt fritt i en relativt fattig idrett som friidrett. Med unntak for de få internasjonale stevnene og Holmenkollstafetten var som vi har sett inntektsmulighetene i friidrett beskjedne. Men den omfattende rasjonering av matvarer og mer varige konsumvarer i den første etterkrigstiden gjorde at selv standard forbruksvarer som gummistøvler kunne brukes som ettertraktede premier ved Tjalves sesongavslutning.

Hjelp til å finne bolig kunne være et viktig insentiv i rekrutteringspolitikken overfor så vel arbeidssøkende som studenter. Oslo er en by som gjennom store deler av etterkrigstiden har vært preget av boligknapphet. De boligsøkende utøvere var gjennomgående unge mennesker uten noen tidligere tilknytning til hovedstaden og uten tidligere erfaring med å finne frem i et slikt marked. I Tjalves styre og blant Tjalves medlemmer var det mange med et bredt kontaktnett som kunne bidra til å finne hybler og leiligheter. Slike hybler gikk i noen grad i arv blant aktive som kom til Oslo. Dette var selvsagt et spill hvor flere kunne delta, og det var iblant en følelse i Tjalve av at BUL greidde det langt bedre.

Tilbud om arbeid virket på samme måte. Her var det særlig kontaktnettet til forretninger i Oslo sentrum som var viktig. Klubbens tradisjonelle tilknytning til tjenesteytende næringer ga mulighet for arbeidsformidling. Sett i et samlet etterkrigstids-perspektiv er det grunn til å anta at boligformidling var viktigere enn arbeidsformidling. Det hadde sammenheng med at Tjalve etter hvert ble en utpreget studentklubb. Det kan på sin side ha sammenheng med at andre klubber lyktes bedre i å formidle arbeid.

Det kan være grunn til å vektlegge de materielle ytelser i den første perioden hvor Tjalve søkte ut av sin Oslo-begrensning. De bidro da til å etablere Tjalve i toppen,

ikke bare med et relativt begrenset antall eliteutøvere som kunne prege resultatlistene i NM, men også som en ledende klubb i Holmenkollstafetten. Kampen om rekrutten med BUL og andre klubber ble ikke minst utkjempet på denne arena. Men etter at miljøet var etablert i bredden så vel som i toppen, ble det idrettslige miljø i seg selv det viktigste insentiv.

Dette miljø bestod av flere komponenter. De er vanskelige å rangere i betydning fordi de var gjensidig avhengig av hverandre og alle trakk i samme retning. Trenerne spilte en helt sentral rolle. Inntil begynnelsen av 1970-tallet hadde klubben til vanlig to trenere, en for gutteavdelingen og en for de øvrige aktive. Når det gjaldt utviklingen av elitemiljøet og tiltrekningskraften på idrettsmenn som kom til Oslo, var det treneren for de voksne aktive som var den sentrale person. Asbjørn Jansgaard var klubbens første profesjonelle trener fra slutten av 1940-tallet til han gikk av etter et par år på grunn av uoverensstemmelser med Tjalves ledelse foran sesongen 1951. Tjalve hadde da delt Jansgaard med andre klubber i Oslo-området. Jansgaards rolle som miljøskaper er vanskelig å vurdere. Han hadde i sin gruppe engasjerte tilhengere, fremst blant dem Audun Boysen, men han fikk også meget raskt skarpe motstandere. Han var heller ikke opptatt av å skape klubbmiljø, men snarere av å dyrke frem eliteutøvere uavhengig av den normale klubbtilhørighet. Alt i alt er det ikke grunn til å legge særlig vekt på Jansgaards rolle i Tjalves utvikling. Men hans holdning og prinsipper ga som vi skal se støtet til en viktig prinsippdebatt i klubben.

Som erstating for Jansgaard ble John Arman Christiansen engasjert. På et tidspunkt ble det også vurdert å hente inn trener fra Sverige. I 1953 overtok Tjalves fremtredende diskoskaster Stein Johnson trenerjobben. Da han ble innkalt til militærtjeneste høsten 1953, engasjerte så Tjalve Arne Nytrø. Nytrø var på det tidspunkt også forbundstrener i Norges Friidrettsforbund. Han beholdt stillingen som trener i Tjalve i mer enn 20 år. Da Tjalve engasjerte ham, var Nytrø en av ytterst få nordmenn med teoretisk og praktisk skolerung i friidrett. Mens Jansgaard bygde sin posisjon på trenervirksomhet i Norge før og under første del av krigen, hadde Nytrø trenerutdanning fra Sverige, erfaring som instruktør for polititroppene under krigen og utdannelse fra Statens Gymnastikkskole etter krigen. På eget initiativ foretok han studiereiser i England, USA, Frankrike og Tyskland, og han var med og stiftet og satt i styret i det internasjonale (I.T.F.C.A., 1956) og det europeiske (E.L.F., 1958) trenerforbund.

Nytrø brakte moderne treningsprinsipper til Tjalve. Han differensierte treningen for forskjellige grupper av utøvere og tilpasset individuell trening til utøvere innenfor samme øvelser. Trening ble tilpasset i forhold til årstid og sesongutvikling, og formutvikling ble underlagt kontroller i løpet av oppbyggingsperioden. I etterkrigstiden og under Nytrøs ledelse ble friidrett i økende grad en helårsidrett, med sterk grad av spesialisering blant topputøverne.

En god trener er ikke bare en formidler av kunnskap og metoder og kontrollør av formutvikling og teknikk. Han (eller hun) er i like høy grad en god venn og sjelesørger. Toppidrettsutøvere blir til gjennom talent for bestemte grener, gjennom evne til å tåle trening, gjennom gleden ved konkurranser og fysisk utfoldelse og

Over: Jan Hemsvik, som speaker der han egentlig trives best, nede på banen blant de aktive. (SCAN-FOTO)

I midten: Massør Kåre Dunholm. En massør må også ivareta de rituelle funksjonene overfor de aktive i de spente timene foran store konkurranser. Massøren gir oppmuntring og trøst, er lynavleder og demper spenning gjennom velprøvede midler og innenfor et fast mønster. Her sammen med Boysen og Lundh på Nya Ullevi i 1958. (SCAN-FOTO)

Under: Arne Nytrø gratulerer Eirik Berge med seieren i Holmenkollstafetten 1983. 12 år etter at han gikk av som hovedtrener for Tjalve var Nytrø stadig aktiv ved de store begivenhetene. (SCAN-FOTO)

gjennom drømmen om å nå til topps eller så nær toppen som mulig. Den toppen er flyttbar inntil en olympisk gullmedalje. De fleste når aldri toppen på de høyeste seierspallene. Det har først og fremst sammenheng med at konkurransen om å komme dit er intens. Den enkelte aktive kan i beste fall ikke kontrollere noe annet enn sin egen treningsinnsats og vilje til å vinne. De fleste topputøvere lærer seg til å akseptere at det til sist kommer en annen med bedre forutsetninger, bedre treningsopplegg eller sterkere seiersvilje. En slik virkelighetstilpasning kan imidlertid lett bli til defaitisme, dvs. unødig erkjennelse av underlegenhetsposisjon.

Som trener viste Nytrø en betydelig evne til å balansere realisme med oppmunt-ring. Han var også sjelesørger i de mange vanskelige perioder som idrettsmenn regelmessig er inne i når det butter i mot på trening, eller når skader gjør trening umulig. Toppotøvere befinner seg normalt i grenselandet mellom fremgang og nedbryting, på tåleevnens yttergrense. Nytrøs løsning var å holde de aktive litt tilbake fra kanten av stupet. Han foretrakk å forebygge fremfor å reparere. I sitt virke i klubben og i forbundet var han det ene faste punkt for klubbens mange landslagsmenn. Mange traff ham også først som landslagstrener for mellomdistanse og ble derfra trukket til Tjalve. Nytrø drev selvsagt ikke selv noen rekruttering, men kombinasjonen av den ro og tillit som preget ham og det sterke miljøet som preget Tjalve virket som en magnet på unge aktive, særlig på 1960-tallet.

Nytrø virket på den ene siden som en magnet; på den annen side fikk han av den grunn et enestående materiale å arbeide med. Han var medvirkende til at Audun Boysen i 1954 kom tilbake til Tjalve etter at han ikke lenger brukte Jansgaard som trener. Samtidig med Boysen og Nytrø kom også sprinterne Carl Fredrik Bunæs, Ivar Saunes og Svein Oseid utenfra til en klubb som på forhånd hadde et meget sterkt sprint- og mellomdistansemiljø.

Dette miljøet kom etter hvert til å prege både landslaget og norsk sprint mer allment og kom derved til å trekke ytterligere sprintere til Tjalve fra utenbys klubber. Toppløpere som kom til Oslo for å arbeide eller studere, hørte så og si til klubben før de kom til byen. I den sammenheng er det klart at klubbens evne til å finne hybler var viktig, men den var først og fremst viktig for å tilfredsstille aktive som alt hadde gjort sitt valg. Mellomdistansemiljøene i 1950- og 1960-årene kom til å virke på samme måte. Det gjorde også langdistansemiljøet i 1970-årene.

I tillegg spilte personbekjentskaper av en annen type en viss rolle. Oslo var og er i høy grad en by av innflyttere. Innflyttere og ektefeller besøker jevnlig sine opprinnelige hjemsteder. På idrettsbanen er det ikke vanskelig å gjøre nye bekjentskaper. Mange tjalvister er blitt vervet på den måten. I tillegg gjelder for etterkrigstiden som for tidligere perioder at selve det dynamiske og alltid tilstedeværende Tjalve-miljøet — på Frogner stadion med egen garderobe, i Frognerparken og på Bislet — tiltrakk seg de ærgjerrige så vel som andre som først og fremst ønsket å løpe stafetter og finne et trivelig idrettsmiljø.

Tjalve på 1950- og 1960-tallet utgjorde et ekspansivt og ærgjerrig, men også et lystig miljø — ikke minst inspirert av massøren, Kåre Dunholm. Ledelsen gjorde en stor innsats med å tilrettelegge trening, konkurranser og sosialt samvær i form av

klubbaftener, dansearrangementer og propagandaturer på Østlandet så vel som på Sørlandet, Vestlandet og i Trøndelag. I en periode hvor bil langt fra var allemanns eie, strakte klubbens eldre medlemmer seg alltid langt for å bidra med transport. Under norske mesterskap for senior og junior såvel som under klubbmatcher for gutter fikk de aktive alltid god forpleining. Det var sett fra alle sider stas å være med.

I tillegg hadde Tjalve Jan Hemsvik. Han var kommet til klubben i 1949 gjennom bekjentskap med brødrene Sven-Erik og Egil Winje fra Horten. De hørte med blant flere som først og fremst kom til Tjalve som stafettløpere sist på 1940-tallet. Hemsvik deltok i beskjedne grad i lengde uten tilløp om vinteren og i Tjalves obligatoriske klubbterrengløp om våren, men ble nesten umiddelbart administrator. Han fungerte som sekretær, redaksjonssekretær og senere som formann. Men først og fremst var han allesteds nærværende, kjente alle som drev aktiv friidrett på navn og resultat, og svært mange personlig. Av Hemsvik fikk alle samme behandling og ble vist samme interesse. I ettertid kan historikeren se at Tjalve var båret oppe av en lang rekke søyler og hvilte på en grunnmur av frivillig innsats fra et stort antall medlemmer. Men for de aktive og utad for samtiden utgjorde Hemsvik og Nytrø de viktigste søyler. Ved siden av det aktive miljøet var disse to de viktigste trekkplastre.

Idrettslig orientering og ambisjoner ble i løpet av 1950-årene de viktigste faktorer for dem som valgte Tjalve. De kom helt til å overskygge materielle faktorer. Men Tjalve var ikke alene om å være eliteklubb i Oslo. I Holmenkollstafetten og på langdistansene så vel som i enkelte kastøvelser ble klubben i perioder helt overskygget av BUL med stjerner som Asbjørn Hansen, Kåre Vefling, Arne Stamnes, Thor Helland, Pål Benum, Knut Brustad, Stein Haugen og Bjørn Bang Andersen. Vidar hadde i en periode en rekke av landets beste juniorløpere og vant denne klassen 10 år på rad i Holmenkollstafetten. Klubben hadde også flere landslagsutøvere til innpå 1960-tallet, fremst blant dem Kjell Teien, Jan Gulbrandsen og Terje Pedersen.

En del av de fortrinn som gjelder Tjalve kan også trekkes frem for BUL og Vidar, og i større eller mindre grad for andre klubber med stort tilsig utenfra. For helt ut å forstå rekrutteringsmønsteret i denne perioden, er det som for de foregående perioder nødvendig å ta i betraktning sosiale og kulturelle faktorer og forsøke å vurdere dem i forhold til klubbmiljø og idrettslige ambisjoner. Vi må også ta i betraktning at i forhold til mellomkrigstiden er dette en periode med sterkt økende mobilitet blant de aldersgrupper som først og fremst drev konkurranseidrett. Til Oslo kom de på jakt etter arbeid og som studenter.

Sett utenfra hadde Tjalve et sterkt preg av å være en storbyklubb. Mange av de mest fremtredende, taleføre og frittalende av de aktive snakket umiskjennelig sosiolekt fra Oslo sentrum/vest. Sosial og kulturell stil over klubben var preget av hovedstaden. Hvite konkurransedrakter med sort besetning og sorte og hvite treningsdrakter understreket preget av stil og eleganse. Selv om mange av de fremste aktive utover på 1950-tallet kom utenbys fra, og ikke bare fra småbyene på Østlandet, fikk flere av dem i sin fremferd et umiskjennelig Tjalve-preg.

Vidar, som tidligere AIF-klubb, rekrutterte i hovedsak fra Oslo øst og sentrum øst og hadde sett utenfra stadig et preg av å være en arbeiderklubb. BUL var, og ble

oppfattet som, en innflytterklubb. Hovedtyngden av deres fremste utøvere kom fra distrikts-Norge og i vesentlig grad fra landsbygda snarere enn fra de mindre byene. Disse sosiale og kulturelle skillelinjene var ikke absolutte. Det var ikke noe ubetydelig antall som krysset grensene. De var likevel retningsgivende. En sprinter eller mellomdistanseløper fra en mindre by på Østlandet som hadde borgerlig bakgrunn ville være lite tilbøyelig til å melde seg inn i BUL eller Vidar. Dersom han var eliteorientert ville han med stor sannsynlighet havne i Tjalve, selv om en del studenter både i 1940- og 1960-årene gikk til Oslo-studentene.

En ærgjerrig mellomdistanseløper fra Oslo øst med sterk tilknytning til arbeiderbevegelsen kunne imidlertid lett komme i en krysspress-situasjon. Arne Kvalheim kan tjene som eksempel. Hans sosiale og kulturelle orientering trakk i retning av Vidar; på den annen side trakk Arne Nytrø i retning av Tjalve. Vi kan finne flere eksempler på tilsynelatende atypiske medlemmer av Tjalve. Langdistanseløperne og skiløperne Hallgeir Brenden og Reidar Hjermstad skulle vi både fra sosial og kulturell bakgrunn ha ventet i BUL snarere enn Tjalve. Det samme kunne sies om langdistanseløperen Leif Egge. De kom alle fra landsbygda.

Vi kan finne en rekke eksempler på klubbtilhørighet som bryter med et likevel klart mønster. For noen representerte valg av klubb et utvilsomt valg mellom alternativer og også en erkjennelse av kryssende hensyn. Vi skal imidlertid være forsiktige med å anta en høy grad av nødvendig samsvar mellom sosial og kulturell bakgrunn og klubbvalg. Det er mulig at klubbvalget for de fleste var selvsagt ut fra ambisjoner, personlige bekjentskaper eller materielle fordeler. Det er mulig at de sosio-kulturelle betingelser er helt underordnet i valg av idrettslag for de aller fleste idrettsmenn. Men i betraktning av at vi faktisk kan registrere klare mønstre, og et lite antall avvik fra slike mønstre, synes dette å være et sentralt og interessant tema for videre idretts-historisk forskning.

Vel så viktig er det imidlertid at vi samtidig kan registrere at innenfor Tjalve var sosial og kulturell bakgrunn relativt uvesentlig. Variasjonsbredden i politisk oppfatning og kulturelle ytringsformer var alltid betydelig. Toleransen for andres oppfatninger og atferdsnormer var stor, i særlig grad i de politisk spente årene omkring studentopprør, Vietnam- og Hellasprotester. Den ytre sett borgerlige idrettsklubben Tjalve hadde blant deltagerkandidatene de fleste protestanter mot deltagelse i Europamesterskapet i Athen i 1969, og de aktive ble aldri utsatt for press fra ledelsen for å endre holdning. Derimot måtte de i mange sammenhenger forsvare sine synspunkter mot et ellers kompakt flertall i norsk friidrett.

Striden om deltagelsen ved EM i Athen i 1969, såvel som striden om Moskva-OL i 1980, illustrerer at politiske spørsmål kan være viktige i idrettslig sammenheng, også utenfor ekstreme krisetider som annen verdenskrig. Når idrettslag som Tjalve gjennomgående kan betraktes som egalitære og åpne organisasjoner, er det derfor ikke nødvendigvis fordi kontroversielle spørsmål i eller utenfor idretten neglisjeres. Snarere er det slik at fellesskap om andre interesser og gjensidig respekt gir rom for toleranse for ulike syn. Det kan være grunn til å anta at det er en toleranse og romslighet som er blitt understreket av den brede rekruttering som klubben har hatt i

tiden etter annen verdenskrig. Det var ikke mulig å eksistere som toppklubb uten å trekke til seg utøvere etter dyktighet og talent. Men det stadige arbeid med å opprettholde elitestatus satte selvsagt også sitt preg på klubbens form. Det er ikke å undres over at idrettslig elitisme av mange også ble betraktet som sosial elitisme til tross for den sterke blandingen klubben faktisk hadde.

Gutteavdelingen

Det ærgjerrige styret som tok over ved årsskiftet 1945–46 satset først og fremst på å bygge opp en slagkraftig eliteklubb bygd på egne seniorer og med et godt tilsig av allerede etablerte idrettsmenn utenfra. Mot slutten av mellomkrigstiden hadde Tjalve utmerket seg med en stadig sterkere gutteavdeling og dermed en betydelig egenrekruttering av eliteutøvere. Men de fleste medlemmene av gutteavdelingen kom ikke tilbake etter krigen. Gutteavdelingen måtte dermed bygges opp igjen fra bunnen av. På en måte var det enkelt. Tilstrømningen til Tjalve var stor like etter krigen, og medlemstallet vokste raskt frem mot 1950. Ved utgangen av 1949 hadde Tjalve i alt 684 medlemmer, hvorav 384 over 20 år, 84 mellom 16 og 20 og 213 under 16 år. For den første fredssesongen fikk Roar Adler ansvaret for avdelingen. Han var en av de fremste fra mellomkrigsgenerasjonen og hadde selv gått veien gjennom gutteavdelingen. Sverre Gundersen var også utrettelig i sitt arbeid for den. Pokalkampene ble tatt opp igjen for gutter så vel som for senior, med turné til Danmark både i 1949 og 1950. I årsmeldingen for 1949 konstaterte styret: «Vår gutte- og junioravdeling er i sterk fremgang, og vil gi klubben den nødvendige rekrutteringen.»

Det er derfor ikke tvil om at styret fra begynnelsen av denne epoken tenkte seg to rekrutteringsveier som skulle holde Tjalve på toppen: et nødvendig tilsig utenfra for å fylle sentrale plasser på laget, sammen med en sterk grad av egenrekruttering som på lengre sikt skulle sikre hovedstammen av klubbens aktive. Men satsingen de første årene gjenspeilte likevel ikke en slik prioritering. Innsatsen ble først og fremst satt inn på seniorsiden. I gjenreisningsperioden var det nødvendig. En sterk senioravdeling og omfattende satsing på eliteidrett trengtes for straks å plassere Tjalve i toppen. Det kan argumenteres for at det nettopp var denne hurtige og beslutsomme reetablering av Tjalve som sikret klubben en plass på toppen, hvor den ikke alltid hadde befunnet seg i mellomkrigstiden.

Den sterke seniorsatsingen førte imidlertid i praksis til at gutteavdelingen ikke ble fulgt opp tilstrekkelig sterkt og systematisk. Foran sesongen 1953 fant klubbens ledelse det nødvendig å ta et krafttak. I *Tjalvistens* siste nummer for 1952 konstaterte redaktøren at «klubben ikke alltid har ofret tilstrekkelig på dette viktige ledd. Man har overlatt driften til litt eldre gutter som på grunn av sin egen idrettsutøving og andre gjøremål ikke har den tid og interesse som må til for å drive et slikt arbeid. I dag ser man hullene hos våre juniors (klassen 18–20) . . . Det er betegnende nok at vi ikke deltok med en eneste representant ved årets norgesmesterskap for juniors». Fra sesongen 1953 ble det nedlagt et meget omfattende og systematisk arbeid med gutteavdelingen, under mangeårig ledelse av Willy Kaurin og Svein Kolsrud. Kaurin

ledet gutteavdelingen helt frem til begynnelsen på 1960-tallet, og tok igjen på seg arbeidet en periode på 1970-tallet.

Satsingen på gutte- og junioravdelingene ga seg sterke utslag i de følgende årene. Tjalve vant Tyrvingserien for gutter i 1950 og igjen i 1952 og 1953. Etter fem seire på rad til Kristiansand overtok Tjalve igjen, og da serien ble lagt om til et annet system i 1982, hadde Tjalve tatt 15 seire, og det samme i Tyrving juniorserie. De siste seirene kom i henholdsvis 1973 og 1974. I Tyrving-stafetten stilte Tjalve på det meste 4 lag, dvs. 48 løpere, og kunne oppnå 3 lag blant de 12 beste. Vi kan se fremgangen ved å telle resultater i enkeltøvelser. I 1957 hadde Tjalve 97 resultater i gutteklassene (født 1939–48) på 60 meter, og klubben hadde i 1961 67 noteringer på 100 meter mellom 10,4 og 14,0. Denne bredden kan vi også følge oppover på distansene. I juniorklassen hadde Tjalve i 1966 12 løpere mellom 1.53,5 og 2.05,0 på 800 meter, og 11 mellom 50,1 og 54,0 på 400 meter. Det var året etter at den sterke 1945-årsklassen med Arne Kvalheim, Terje Schrøder-Nielsen og Ola Syse var gått over i senior.

Denne dominerende posisjonen i gutte- og junioridrett både på Østlandet og på landsbasis var ikke utelukkende et resultat av rekruttering av de helt unge og utvikling av egne talenter. Som vi alt har sett, kom ærgjerrige utøvere fra andre klubber til Tjalve også i gutteklassen. Det gjaldt i 1950-årene «Bassen» Bunæs og Ivar Saunes og på 1960-tallet Arne Kvalheim og Åge Galgerud. I høy grad gjorde de samme mekanismer seg gjeldende i gutteklassene som for juniorer og seniorer. De aktive søkte til Tjalve for bedre idrettslige utviklingsmuligheter. I noen tilfeller kunne de aktive oppmuntres av sin opprinnelige klubb til å søke Tjalve fordi den klubben mente den manglet trenerkapasitet og erfaring til å ta vare på fremragende talenter. Ved en del av disse overgangene var de aktive kommet så langt i sin fysiske og idrettslige utvikling at de bare i navnet ble medlemmer av gutteavdelingen i Tjalve. De trente og konkurrerte i hovedsak med juniorer og seniorer. Men hovedtyngden frem til begynnelsen av 1970-tallet var likevel nokså opprinnelige medlemmer av Tjalve, og hadde gjennomgått sin idrettslige utvikling der. Det gjaldt Bjørn Vade fra mellomkrigstiden, og topputøvere som Harald Ødegaard, Bjørn Berglund, brødrene Schrøder-Nielsen og Knut Kvalheim etter krigen.

Gjennomtrekken var likevel betydelig. Frem mot 15–16 årsalderen falt mange gutter fra. De fleste som gikk ut oppga hensyn til skolearbeid og tidskostnadene ved lang reise som de viktigste grunner til å skifte klubb eller til å gi opp friidrett helt. Mange ga også som grunn at kameratene hørte til i en klubb i nærmiljøet. Liksom senioravdelingen rekrutterte gutteavdelingen medlemmer fra hele byen og fra byens fjernere forsteder. Tjalves trening foregikk på Frogner gjennom det meste av denne perioden. Selv for utøvere som ønsket seg en toppklubb, kunne reisen bli lang. Utmeldinger kom dermed ikke sjelden som resultat av reduserte ambisjoner, mye skolearbeid og lang reise. Plasseringen av treningen på Frogner ga klubbens yngre avdelinger et visst tyngdepunkt i området sentrum-vest, men ikke i en grad som gjør at vi regner gutteavdelingen som en bydelsklubb. I perioder foregikk også vintertreningen på skoler i nordlige deler, som på Sinsen, og det ga seg utslag i rekrutteringen.

Tilbakegangen for gutteavdelingen på 1970- og 1980-tallet hadde dels sammen-

En av gutteavdelingens største bedrifter: Seier i en europeisk klubbkonkurranse om Fernand Bauré-pokalen i Göteborg 1959. Bak fra venstre Odmar Aukner, Mads Andenæs, Tor Ystgaard, Leif Randin, Per Kjos og Erling P. Berger. Foran står Kai Møller, Harald Berglund, Egil Hansen og Kjell Johansen.

heng med at rekrutteringen for en vesentlig del fant sted i sentrale byområder. Befolkningsgrunnlaget ble redusert i områdene rundt Frogner og Bislet. Realskoler og gymnas i de områdene hvor Tjalve hentet sine aktive, ble nedlagt. Det gjaldt Hegdehaugen, Berle, Vestheim og Frogner. Ungdommene fantes i stigende grad i drabantby- og forstadsområdene. Der tok gamle og nyetablerte lag seg av rekruttene i de yngste aldersklassene. Kampen om yngre rekrutter ble betydelig skjerpet, og etter hvert ser vi at det ble knyttet stor prestisje til ledende posisjoner i barne- og ungdomsidrett. I tillegg møtte friidrett økende konkurranse fra andre og nye idretter, særlig hallidrettene.

Som følge av denne utviklingen kom gutteavdelingen i Tjalve til å få sterkt redusert betydning både i seg selv og som en rekrutteringsvei for junior- og senioravdelingene. I en periode i 1970- og 1980-årene har Tjalve hatt minimal egenrekruttering. På dette området som på så mange andre kan vi registrere klare sykliske svingninger. Klubben har nå under gjenoppbygging en større barne- og ungdomsavdeling, som med åpningen av Tjalve for kvinner fra 1978 også omfatter jenter. Vi finner igjen den samme dobbelte begrunnelse for utviklingen av avdelingen som i mellomkrigstiden og i tiden etter annen verdenskrig: barneavdelingen er viktig i seg selv, og den er nødvendig for rekrutteringsformål. Selv i den profesjonaliserte idretts tid kan ikke storklubber helt ut satse på å leve på talenter og stjerner som er utviklet av andre. Tjalve kom til at det heller ikke var ønskelig bare å høste fruktene av andres arbeid.

Endring av sosial og geografisk profil?

Førte det nye rekrutteringsmønsteret etter annen verdenskrig til noen endringer i klubbens sosiale og geografiske profil? Enkelte endringer er åpenbare og grunnleggende. En lang rekke av de nye medlemmene kom utenbys fra. Det gjelder hele perioden fra 1945 frem til 1990. Eksempelvis kom Audun Boysen fra Trøndelag, Bjørn Bogerud fra Arendal, Roar Berthelsen fra Mandal, Jan Hemsvik fra Horten,

To av de fremste av egen avl på 1950- og 1960-tallet. Roger Becklund og Ola Syse dominerte i gutteklassen i kretsen og i Tyrvinglekene i en årrekke. (SCAN-FOTO)

Den beste som kom innenfra. Knut Kvalheim på vei mot enda et norsk mesterskap på langdistanse. Gleden og smerten går sammen. I sin første tid i Tjalve var han høydehopper. Han kunne skrive betydelig høyere enn de fleste andre kunne hoppe. (SCAN-FOTO)

Arne Nytrø fra Trondheim, Konrad Ystborg fra Harstad, Helge Pharo fra Sarpsborg, Einar Førde fra Høyanger, Leif Roar Falkum fra Sunndalsøra og Stein Johnsen og John Skjelvaag fra Bergen.

Det var en geografisk spredning av rekrutteringen som først og fremst må tilskrives tilstrømningen av studenter til Oslo. En del slike medlemsskap var midlertidige. Mange flyttet fra Oslo etter studiene. Noen var også bare delvise medlemmer, som Harald Lorentzen og Stig Rekdal, som hadde ferierepresentasjon for hjemstedsklubbene Hammerfest og Larsnes. Men noen av de som flyttet bort igjen, har opprettholdt medlemsskapet, og mange har blitt boende i regionen og opprettholdt kontakten med klubben gjennom deltagelse i styret, i veteranidrett, eller hovedsaklig selskapelig, på Torskeaften eller gjennom Ordenskollegiet for de mest fortjente medlemmers vedkommende. I den enkle forstand er ikke Tjalve lenger noen utpreget Oslo-klubb, selv om en vesentlig del av klubbens aller beste utøvere har vært Oslo-gutter, som Bjørn Vade, «Bassen» Bunæs og hovedtyngden av sprinterne i 1950- og 1960-årene og brødrene Kvalheim.

En påfallende endring er den dramatiske økningen i antallet studenter blant Tjalves aktive. Mens klubben i mellomkrigstiden bare hadde et fåtall studenter blant sine aktive, kom de i løpet av etterkrigstiden til å utgjøre et flertall blant dem. Det gjaldt både for innflytterne og for de som ble rekruttert fra Oslo-regionen. Det avspeiler det meget sterke innslag av studenter i friidrett i sin alminnelighet. Dette fenomenet har som mange idrettshistoriske spørsmål ikke vært gjort til gjenstand for forskning. Vi må imidlertid kunne gå ut fra at med økende krav til treningsmengder og behov for individuell tilpasning av treningen, var studenter med sin ytterst fleksible arbeidstid blant de grupper som best kunne tilpasse seg friidrettens krav til trening og konkurranser.

Denne endringen i rekrutteringsmønsteret til Tjalve synes å gjenspeile et allment trekk ved friidretten. Endringen for Tjalves vedkommende synes imidlertid å ha vært mer markert enn for andre klubber. Før annen verdenskrig hadde Tjalve færre studenter blant sine aktive enn de konkurrerende klubbene i Oslo sentrum og vest. Etter krigen var forholdet snarere det motsatte, når vi da holder Oslo-studentenes Idrettsforening utenfor sammenligningen. Det er vanskelig å forklare denne siden ved utviklingen. En mulig forklaring er at de tradisjonelle mottagere av studenter i Oslo vest og sentrum — og de høyere utdanningsinstitusjonene ligger i hovedsak i dette området — OI og Oslo Turn begge kom relativt sterkere svekket ut av krigen. Tjalve ble raskt rekonstruert og satset bevisst mot toppen. Studenter var en viktig rekrutteringsgruppe, fra Audun Boysen og Bjørn Bogerud, Svein Hytten og Gunnar Husby til Leif Roar Falkum. Klubben fikk raskt et fotfeste blant studenter ved Universitetet i Oslo. Trolig virket denne stillingen selvforsterkende.

Virket så denne utvidelsen av rekrutteringsgrunnlaget til å endre klubbens sosiale profil? Dersom vi ser på yrkessammensetningen blant tjalvister etter at de har avsluttet studier og startet en aktiv yrkeskarriere, finner vi selvsagt vesentlige forskjeller. Vi finner et ganske stort antall i utpregete akademiske yrker, bl.a. ved universitetene. Vi finner også mange i offentlig forvaltning og i større private firmaer.

Denne yrkessammensetningen representerer en vridning bort fra det sterke innslaget av ansatte i privat tjenesteytende sektor i relativt små enheter, og fra de mange selvstendige næringsdrivende. Dette er endringer som i høy grad avspeiler utviklingen i storsamfunnet, men det er mulig at endringene er noe mer aksentuert i Tjalve enn i samfunnet omkring.

Vi kan også se tilsvarende endringer når det gjelder de aktives sosiale og økonomiske bakgrunn. De avspeiler først og fremst den allminnelige samfunnsomforming. Vi kan registrere noe økning av aktive med utpreget middelklassebakgrunn, men ikke i den grad at det kan sies å endre klubbens preg. Sammenslåing av AIF og Landsforbundet like etter krigen førte til en viss tilslutning fra østlige bydeler. Noe vesentlig innslag av industriarbeidere har Tjalve imidlertid ikke.

Under disse likhetene og mindre forskjellene gjennom Tjalves hundreårige historie finner vi et viktig felles trekk. Konkurransensorienteringen har ikke vært begrenset til idrettsbanen. Klubbens aktive har også i sine yrkeskarrierer nådd gode resultater. Vi finner en stor andel tjalvister i lederstillinger i det private næringsliv, i offentlig forvaltning, i politikk og innenfor universitetene. Denne utenomidrettslige prestasjonsevnen er mest markert i etterkrigstiden, som har gitt langt de fleste muligheter for slike yrkesmessige karrierer. Men vi finner den også i de tidligere perioder av klubbens historie. Vi står igjen overfor et fenomen som er lite utforsket. Man kan derfor ikke si om Tjalve her peker seg ut i forhold til andre klubber, eller om friidrett peker seg ut i forhold til andre idretter.

Det er likevel mulig å antyde at både Tjalve og friidrett er spesielle i disse sammenhengene, og at det kan forklares med det store innslag av studenter begge steder. Her kan det også være tale om en gunstig gjensidig påvirkning mellom idrett på den ene siden og studier og yrke på den annen. Blant Tjalves aktive var det en rekke som under idrettskarrieren avbrøt sin yrkeskarriere, tok videregående utdannelse som privatister og derfra gikk til høyskoler- og universiteter. Spørsmål som de som er stilt ovenfor kan vi imidlertid på dette tidspunkt bare besvare med antydninger og hypoteser. Gode svar kan vi først få etter mer systematisk å ha studert mange klubber i forskjellige idretter.

Klubbånd og klubbmiljø

Samholdet i Tjalve har gjennomgående vært sterkt og godt, og det har i klubben alltid ligget press i retning av å opprettholde den som en relativt tett sammenvevet sosial organisme. Det har vært oppfattet som nødvendig for at klubben skulle fungere godt idrettslig, og det har vært sett som et mål i seg selv. Det nære samholdet mellom mange av de aktive varte ved gjennom krigen og bidro utvilsomt til den raske reetablering i 1945. Også gjennom etterkrigstiden fortsatte samholdet mellom en rekke av de sentrale personer i mellomkrigstiden, som Holger Albrechtsen, Nils Schaug, Roar Adler, Odmar Aukner, Reidar Olafsen, Otto Nordlie, Bjørn Vade, Olaf Riung og Petter Gulliksen. I tillegg ble en del av de yngre fra den umiddelbare etterkrigstid som Arne Huseby og Egil Arneberg trukket inn. Utgangspunktet var bridge, to bord. Det ble utvidet med hytteturer, fisketurer og julebord. Til sammen-

komster utenfor byen i weekender ble også ektefellene tatt med. Det dannet seg også grupper av yngre som hadde betydelig spontan sosial omgang, i tillegg til den tidvis omfattende sosiale virksomhet klubben arrangerte.

Den mer omfattende tilstrømningen fra forskjellige miljøer og ulike deler av landet har imidlertid bidratt til et mindre tett samhold i klubben. Det gjelder nokså allment for de nye fra 1960-tallet. Det betyr ikke at klubben ble borte som sosialt samlingspunkt ut over trenings- og konkurransetiden. Men mange av innflytterne blant studentene hørte i høy grad også hjemme i andre sosiale og faglige sammenhenger. Vi må kunne anta at de på den ene siden hadde noe mindre behov for klubben som samlingspunkt, og at de på den annen side også måtte eller ønsket å dyrke andre miljøer.

Det kan virke som de aktive i denne perioden etter hvert kom til å bruke langt mer tid på trening, men mindre til sosialt samvær. På den annen side ble fellestreningene etter hvert så mange og omfattende at de for mange oppfylte behovet for sosialt samvær. For både seniorene og juniorene var de ukentlige innendørstreningene på Handelsgymnasiet om vinteren en sosial begivenhet av første rang. Om det selskapeleg pregete samvær kom mer i bakgrunnen i etterkrigstiden enn tidligere, behøver det derfor ikke å ha svekket samholdet i klubben.

Lojaliteten til klubben og viljen blant tidligere aktive til å påta seg administrative verv har i høy grad preget også de aktive fra 1960- og 1970-tallet. I noen grad har de også brakt sine barn inn i klubben, slik tidligere generasjoner av aktive og administratorer har gjort. Vi finner ikke akkurat idrettsdynastier av den type som vi kan skimte i det politiske liv, men antallet annen generasjons medlemmer er jevnt stigende.

Strid om Tjalve som eliteklubb

Den storstilte satsingen på eliteidrett foregikk ikke uten debatt innad i Tjalve. Den dreide seg dels om de økonomiske konsekvenser av elitesatsing, dels om de organisatoriske former for eliteidrett. Det første sett problemer har vært en gjenganger i Tjalves historie. Vi kan følge diskusjonen om problemene og kostnadene ved eliteidrett tilbake til tiden straks etter at klubben ble stiftet. De grunnleggende spørsmål gjaldt prisen på de store arrangementer og utgiftene ved å disponere eliteutøvere.

Vi kan følge begge sett diskusjoner på generalforsamlingene etter krigen. Gulliksens styre møtte stadig forsiktig kritikk over prisen på elitesatsingen. Det gjaldt antall deltagere og kostnader ved å ta utlendinger til Oslo, og det gjaldt ikke minst usikkerheten som heftet ved det internasjonale samarbeidet om å bringe amerikanske idrettsmenn til Europa. Styret ble regelmessig spurt om pengene fra utlandet var sikre, som i 1950 da Roar Adler «spurte om Englands gjeld på amerikanertroppen var sikker.»

Driften av en eliteklubb med en viss geografisk spredning på medlemmene førte også til store reiseutgifter innad i klubben. Det var ønskelig å knytte de utenbys medlemmer til både det sosiale og idrettslige nettverk, og da ble det nødvendig å

Over: Fra slutten av 1980-tallet har Tjalve igjen arbeidet med å bygge opp et barne- og ungdomsmiljø. Det har båret frukter, med seire i Holmenkollens juniorklasse og med norske mesterskap og rekorder i stafett. På bildet de to lagene som i 1987 vant dobbelt under junior NM i Mosjøen på 4 x 400. Bak trener Eystein Enoksen, og førstelaget: Dag Rist Aamoth, Svein Høgemark, Erik Loddning, Roger Olafsen, med 3.17,62, norsk rekord for 20-årsjunior. Foran: Kolbjørn Engebretsen, Christian Ohme, John Halden og John Skjelvaag, med 3.21,13 nordisk rekord 19-årsjunior.

Under til venstre: En meget viktig miljøskapende faktor, propagandaturene til Sør-, Øst- og Vestlandet og til Trøndelag. Her på vei til Grip sommeren 1968. Fra høyre: Konrad Ystborg, Eva Ystborg, Helge Pharo, Arne Kvalheim, Kirsti Kvalheim, Harald Beyer Broch og Arild Kelm. Under til høyre: Haavard Nordlie i Tjalve, det mest utpregede eksempel på kontinuitet over generasjonene. Sønn av Otto, aktiv som tresteghopper, hekkeløper og mellomdistanseløper, senere administrator og løypesjef for Holmenkollstafetten og Oslo Maraton.

betale reisepenger og andre utgifter som fulgte med. Et annet gjengangerproblem meldte seg også tidlig i etterkrigstiden. I 1949 befant mellomdistanseløperen Per Andresen seg i USA, og de aktive hadde satt i gang en innsamlingsaksjonen for å få ham hjem til Holmenkollstafetten. Innsamlingen brakte ikke nok penger, så styret måtte utrede forskjellen. Utgiftene «foranlediget en del diskusjon», heter det i referatet fra generalforsamlingen.

Disse spørsmålene dreide seg imidlertid om nyanser og detaljer i det store og hele. Det var enighet i Tjalve om at man skulle satse på eliteidrett, og at man var nødt til å bære kostnadene og ta den risiko som slik satsing innebar. Uenigheten dreide seg om hvor langt det var rimelig at klubben strakk seg for sine aktive. Forslag om at bare aktive som plasserte seg blant de seks beste ved et stevne skulle få refundert reise-, overnattings- og diettutgifter, ble tatt opp igjen. Så langt var styret ikke villig til å gå for å spare penger. I konkurransen om de aktive i denne perioden ville det trolig virket til å skremme potensielle medlemmer bort.

Andre spørsmål var av mer prinsipiell art. Kraftigst og mest alvorlig var den såkalte Jansgaard-striden, hvor konflikten egentlig gjaldt spørsmålet om Tjalve i det hele var et egnet redskap for eliteidrett. Asbjørn Jansgaard var som nevnt engasjert som trener for Tjalve fra sesongen 1947. Tjalve beholdt ham som trener gjennom sesongen 1950. Han var en meget engasjert trener med et tett forhold til og sterkt grep om sine beste aktive som han knyttet til seg med personlige bånd. Han ble raskt meget egenrådig i forhold til klubbens styre, både hva gjaldt alminnelig klubbpolitikk og økonomiske forhold. Forholdet mellom Jansgaard og Tjalves styre ble preget av økende spenning allerede fra høsten 1948, og det kan knapt herske tvil om at Jansgaard i forskjellige sammenhenger gikk langt ut over sitt mandat som trener.

Striden dreide seg om et sett tett sammenvevde og grunnleggende spørsmål i toppidrettens utvikling. Jansgaard ønsket utstrakt styring med sine aktive. Han la opp deres treningsprogram, han hadde meget bestemte meninger om hvordan de burde skjøtte sitt privatliv for å oppnå best mulige resultater, han ønsket å tilrettelegge hele konkurransesesongen for de aktive etter løpende vurdering av ambisjoner og resultater. Det innebar at han som trener overprøvde styrets vurderinger av deltagelse og klubbens økonomiske yteevne. Det innebar også at for Jansgaard var hensynet til de aktive eliteutøverne i praksis av absolutt overordnet betydning. Det betyr ikke at han ikke så verdien av barne- og ungdomsidretten både som mål i seg selv og som rekrutteringsmiddel for Tjalve, men det betyr at i konfliktsituasjoner skulle hans oppfatning av eliteutøvernes behov være styrende for disponeringen av klubbens midler. Jansgaards oppfatning av seg selv som en banebrytende trener medførte at han hadde liten tålmodighet med andres oppfatninger om trening. Oppfatninger som ble fremmet av Tjalves styremedlemmer og eldre aktive hevdet Jansgaard bygde på foreldede treningsprinsipper. Han hadde ingen respekt for overlevert kunnskap om trening som ikke var forenlig med hans egne synspunkter.

Jansgaard var en nyskaper på enkelte områder. Han hadde vært i Sverige under siste del av krigen og sugd opp nye treningsprinsipper som svenskene, særlig Gösta Holmér, hadde utviklet. Han fremhevet både fartlek-trening og mer allment lek- og

lystbetonte elementer i treningen. Hans engasjement og entusiasme var stor. Også hans evne til å begeistre enkelte aktive og overbevise dem om deres muligheter til å nå toppen ikke bare i norsk, men også i internasjonal friidrett, var betydelig, men han forutsatte at de fulgte ham lydig.

Mange av Jansgaards tanker falt på fruktbar grunn i Tjalve. Klubben gikk i 1946 i spissen for å få opphevet karantenen mot Jansgaard som trener. Han hadde vært medlem av N.S. og ble ekskludert fra Idrettsforbundet i 1945. I begynnelsen av krigen hadde han virket som trener for den kvinnelige hirden i Horten. Det nye styret som tok over etter krigen, var som vi har sett sterkt eliteorientert og satset internasjonalt både med stevnene i Oslo og egen deltagelse ute. Satsingen førte klubben i økonomiske vanskeligheter. Det var i denne situasjonen at Jansgaard ville at han som trener skulle få en posisjon i klubben som i realiteten ville tillate ham å styre en av klubbens viktigste utgiftsposter. Han hadde da alt vist uansvarlighet i forhold til budsjettene.

Det var krav som en valgt ledelse ikke kunne akseptere. I siste instans var det de som måtte bære ansvaret for egne og andres økonomiske disposisjoner på klubbens vegne. Ønsket om stjernestatus fikk ikke føre til ansvarsfraskrivelse. Jansgaards ønsker om særbehandling for seg selv og klubbens stjerner ble et problem fordi det kom i konflikt med de øvrige klubbmedlemmers oppfatning av Tjalve som noe mer enn en organisatorisk ramme for toppidrettsmenn. Klubben hadde et sosialt liv ut over trening og konkurranser for toppene. Styrets syn var at Jansgaards linje ville redusere klubben for øvrig til en leverandør av tjenester for en begrenset gruppe eliteutøvere, og at klubben ville bli preget av en uansvarlig ledelse.

For ærgjerrige utøvere, som i tillegg hadde en sterk tro på at nettopp Jansgaards prinsipper og metoder ville føre dem til toppen, måtte tanken om trenerens primat være forlokkende. Det ville være en rasjonell måte å drive idrett på. Slike konflikter vil være uunngåelige i de fleste idrettslag med eliteambisjoner. Enhver klubbledelse vil normalt måtte arbeide under strenge økonomiske begrensninger. Ærgjerrige aktive kan lett se pengeknapphet som en hindring for egen idrettslig utvikling, eller som en hindring for tilfredsstillende rekruttering til klubbens lag. Debatter som denne kommer regelmessig opp når konkurrerende storkubber har særlig sterk fremgang og lykkes godt i sitt rekrutteringsarbeid. Hvor slike debatter tas i full åpenhet, kan de ha en nyttig avklarende funksjon innenfor en klubb. Den kan fremme forståelsen for de økonomiske begrensninger som finnes, peke på mulige løsninger som kan tilfredsstille flere parter, og ikke minst bidra til en avklaring av formålet med virksomheten.

Jansgaard-konflikten foregikk derimot lenge i det skjulte. Misnøye mellom styret og de aktive ble sjelden åpent formulert. Uenigheten mellom styret og Jansgaard kom ikke til uttrykk på generalforsamlingene, selv om vi kan lese dem ut av styreprotokollene fra høsten 1948. Da hadde Jansgaard forpliktet klubben økonomisk på uakseptabelt vis. Sensommeren og høsten 1950 kokte misnøyen over i styret. Styret instruerte Jansgaard 31. august om at han ikke hadde myndighet til å uttale seg på klubbens vegne. En måned senere vedtok man å si ham opp som trener og begrunnet

oppsigelsen med den vanskelige økonomiske situasjon. Økonomien spilte selvsagt en rolle, men uten den generelle misnøyen med ham ville oppsigelsen neppe ha kommet.

25. november sprakk saken i pressen. I *Aftenpostens* morgendag ble det slått opp at Asbjørn Jansgaard og *Dagbladets* Eigil Dahl ville danne en egen «stjerneklubb» i friidrett. Avisen kunne referere at Audun Boysen, Leif Ekeheien og en rekke andre av klubbens ledende utøvere ville slutte seg til den nye klubben. I *Dagbladet* dementerte Eigil Dahl *Aftenpostens* melding samme dag. 27. november besluttet Tjalves styre å reengasjere Jansgaard som trener, men uten de vide fullmakter som Jansgaard utvilsomt ønsket.

Etter en kort og hektisk debatt i pressen stilnet saken av til begynnelsen av april. Det er fremdeles i dag uklart hva opposisjonen mot Tjalves styre egentlig ønsket. Det er klart at oppsigelsen av Jansgaard satte prosessen i gang. En snau måned etter oppsigelsen ble det innkalt til et møte mellom Jansgaard, klubbens fremste aktive og formannen Petter Gulliksen. Jansgaard avleverte der meget skarpe angrep på styret, men ville så forlate møtet før Gulliksen ankom. Hans innlegg i denne og andre sammenhenger illustrerte at uansett hvilken oppfatning man kunne ha om hans treningsmetoder, så var hans form uakseptabel for en person med ansvar. Det er også klart at spørsmålet om en eventuell ny klubb var drøftet mellom Jansgaard og flere av de aktive før Tjalves generalforsamling, men først etter at Jansgaard var sagt opp. Den konspirasjon som Jansgaard utviklet må ses som en direkte følge av at Tjalves styre ikke ville gi ham frie tøyler. Jansgaard brukte da sin posisjon innenfor og sine kontakter i Tjalve til å motarbeide klubben og forsøke å etablere en konkurrerende eliteklubb. Striden dreide seg dermed ikke bare om ulike tilnærminger til eliteidrett. Den gjaldt også adferdsnormer mer alment.

Selv om spørsmålet så forsvant fra pressen, arbeidet styret videre med saken. Roar Adler ble fritatt fra sine andre saker i styret for å forsøke å løse konflikten. En eventuell dannelse av en ny klubb som bygget på en rekke av Tjalves fremste utøvere, ville — i det minste på kort sikt — redusere Tjalve fra landets ledende klubb til en av Oslos nesten toppklubber. En del av de impliserte aktive ble advart om at deres planer for en ny klubb kunne være i strid med Friidrettsforbundets lover. Styret holdt også møter med de aktive hvor den offentlige polemikken ble beklaget, og hvor de aktive ble oppfordret til å henvende seg til styret dersom de var misfornøyde med ledelsens disposisjoner.

Motoffensiven fra styrets side — og i særlig grad Roar Adlers innsats som konfliktløser — bidro til at saken i det store og hele kokte bort. De fleste av Tjalves aktive som var invitert til å være med i nydannelsen, distanserte seg raskt fra den. Vi må kunne gå ut fra at det også hadde sammenheng med at planene for en nydannelse var uhyre vage, og at det neppe var grunn til å tro at en slik klubb ville kunne gi de aktive bedre trenings- og konkurransevilkår enn de hadde i Tjalve. Problemet var dermed redusert til Jansgaards posisjon som trener, om han tross alt kunne fortsette som trener for Tjalves aktive, eller om han kom til å ta med seg en del av Tjalves aktive til noen av de andre klubbene han trente: Gamlebyen, Ready og Torodd.

5. april mottok Tjalve utmelding fra Audun Boysen. Boysen hadde med 1.48,7

verdens beste tid på 800 meter i 1950. Hans utmeldelse ville være et smertelig tap for Tjalve. Tjalves formann Bjarne Melbye og Roar Adler gjorde nok et forsøk på å holde fast på klubbens fremste stjerne, som åpenbart hadde en lysende fremtid som mellomdistanseløper. De gikk inn i en omfattende møtevirksomhet med Boysen og Ekeheien, såvel som med Jansgaard. Det avsluttende møte fant sted på Theatercaféen. Tjalves to representanter og noen aktive befant seg ved ett bord, Jansgaard og styremedlemmer fra Torodd kom til et annet. Jansgaard fikk så nok et tilbud om å lede Tjalves trening. Hans svar var uklart.

Resultatet av forhandlingene var at Jansgaard ikke kom tilbake. Boysen fastholdt sin utmeldelse og meldte seg senere inn i Torodd, som han konkurrerte for i tre sesonger. Han fikk ikke følge av andre. Tjalve anmeldte Jansgaard til Friidrettsforbundet for brudd på regelverket. Forbundet fant at Jansgaard klart hadde forgått seg, men han ble ikke straffet. I første omgang hadde kretsen ikke funnet noen grunn til å kritisere Jansgaard, og Tjalve anket da saken. Høsten 1953 kom Boysen tilbake til Tjalve. Han hadde da brutt samarbeidet med sin gamle trener. I Tjalve var Arne Nytrø engasjert som trener. Det var trolig medvirkende til at han kom tilbake. Vel så viktig var det nok at Boysen følte han stadig hørte hjemme i miljøet i Tjalve.

Striden illustrerer en rekke sentrale spørsmål innenfor toppidretten. Aktives og treneres ambisjoner vil lett kollidere med økonomiske realiteter innenfor en idrett som er ekstremt konjunkturavhengig, og som i inntekter og utlegg ikke kan konkurrere med nasjonalidretter som ski og fotball, og den gang også skøyter. Det ligger i spillets natur at aktive idrettsmenn i en viss grad er selvopptatte. Konsentrasjon om egen innsats og form er en forutsetning for å nå toppen. Unge mennesker vil svært ofte mangle forutsetninger for å forstå den voldsomme frivillige innsats som skal til for å holde et idrettslag flytende økonomisk. De er først og fremst opptatt av sine egne prestasjoner, ikke av det arbeid som nedlegges av andre for at de skal få forholdene tilrettelagt for egen innsats. Kombinasjonen av disse naturlige tilbøyeligheter hos utøverne, en trener som på utpreget uansvarlig vis tenkte i samme baner og som hadde sterk innflytelse på de aktive, en klubb i økonomiske vanskeligheter og med et styre med en lang rekke sterke personligheter, var eksplosiv. At Tjalve kom så vidt uskadet ut av konflikten, skyldtes på den ene side Roar Adlers omfattende og tålmodige arbeid for å bilegge konflikter og forklare dem i begge retninger, og på den annen side at for de fleste av Tjalves misfornøyde stjerner ble det ikke presentert noe fullgodt alternativ. En eliteklubb for de utvalgte få kunne kanskje være noe å lukte på, men medlemsskap i en konkurrerende Oslo-klubb var noe ganske annet. Den nye konkurransesituasjonen mellom klubbene etter annen verdenskrig hadde nok i noen grad bidratt til å løsne på klubb-båndene, men det var ennå langt frem til det kjøp og salg av aktive som kom med profesjonaliseringen av friidretten på 1970- og 1980-tallet.

Tjalves Styre: Profesjonalisering og spesialisering

Årene fra Audun Boysen overtok som formann i 1962 til Arne Kvalheim tiltrådte i 1988 preges på den ene siden av en økende grad av spesialisering og profesjonalisering av styringsoppgavene i klubben, og på den annen side av en stadig mer intens jakt på nye finansieringskilder. Samtidig kan vi utad registrere en skjerpet kamp mellom klubbene om de beste aktive. Den førte med seg langt mer omfattende økonomisk støtte fra klubben til de aktive og etter hvert også en sterk spesialisering av trenerfunksjonene.

Alle disse endringene fant ikke sted samtidig, og nyordningene ble heller ikke gjennomført med samme fart over det hele. Men vi kan registrere en rekke endringer over en periode på 25–30 år som på mange måter har skapt nye rammer om friidretten. I organisatorisk oppbygning, stevnestruktur og økonomisk innsats skiller klubben og norsk friidrett seg mer fra 1950-årenes system enn 1950-årene skiller seg fra mellomkrigstiden.

Disse endringene står vi ennå så nær at det er vanskelig helt ut å se implikasjonene og å forklare prosessen. Når vi skal sette søkelyset på denne siste perioden, må vi derfor i enda større grad enn på de foregående sidene nøye oss med antydninger og grove riss av utviklingstendenser. I motsetning til de tidligere perioder er det her ingen mangel på kildemateriale. Det store kildetilfanget er imidlertid vanskeligere å tolke når vi har begivenhetene så nær oss og utviklingen ikke har vært forsøkt analysert tidligere.

Det er klart at en del av de nye trekk vi kan registrere har sammenheng med flere ting. På den ene siden utviklingen av mosjonsidretten, som har trukket store grupper til friidretts- eller friidrettslignende arrangementer. På den annen side har toppidretten blitt stadig mer toppartistpreget, i den grad at Bisletalliansens internasjonale stevne knapt har norske deltagere lenger. Det er ikke mer enn 25 år siden det var mulig å fylle Bislet med et titalls gode utlendinger og resten norske deltagere.

Et stykke på vei er utviklingen i norsk friidrett en avspeiling av den internasjonale utviklingen og en avspeiling av andre norske idretter som alltid har vært mer pengesterke og konkurransedyktige både på det innenlandske og på det internasjonale idrettsmarkedet. I noen grad skyldes kommersialisering og profesjonalisering konkurransen klubbene imellom om de beste aktive, og dermed om de norske mesterskapene, lagmesterskapet og Holmenkollstafetten. I noen grad kan vi forklare utviklingen ved de aktives krav til klubbliderne. Det er aldri lett å skille mellom faktorer som trekker i samme retning. I dette tilfellet henger de også nøye sammen. Vi kan dessuten følge begge årsaker helt tilbake til friidrettens begynnelse ved århundreskiftet. Belønningene var den gang mer beskjedne og implikasjonene mindre omfattende, men kjernen var den samme: ved å konkurrere om de aktive, skapte klubbene et marked de aktive i noen grad kunne utnytte. Men vi kan også anta at de aktive bidro til å skape markedet ved måten de tilbød seg til klubbene.

Klubbadministrasjon og pengestyring

Da Boysen overtok som formann i november 1962, var Tjalve som nevnt i en vanskelig økonomisk situasjon. I årsmeldingen for 1963 heter det: «Styret og finanskomiteen har arbeidet iherdig for å skaffe klubben inntekter for derved å redusere gjelden.» Klubben tok i bruk de tradisjonelle virkemidler: lotteri, interne gaver i klubben og kostnadsreduksjon ved vanlige stevner og ved mesterskapet i særdeleshet. Holmenkollstafetten brakte mindre enn ventet som følge av dårlig vær, mens amerikanerstevnet som dette året ble arrangert i samarbeid med B.U.L. og Norges Friidrettsforbund, ga et overskudd på kr. 7500. Det gjorde en viss gjeldsreduksjon mulig. Men Tjalve hadde stadig rundt kr. 30 000 i gjeld, dvs. opp mot et års stramt budsjett.

Årsmeldingen så likevel lyst på den økonomiske situasjon: «Resultatet av den store Tjalve-aksjonen som ble gjennomført i slutten av november i år etter formannens idé, er ikke kommet med på årets regnskaper som er avsluttet pr. 31.10.63. Det strømmer daglig inn bidrag til klubben fra denne aksjonen, og det er allerede nu klart at vi kan kvitte oss med gjelden til våre kreditorer Bennetts Reisebureau og B.U.L., samt nedbetale vesentlig på den gjeld vi har til klubbens egne kreditorer.»

Som et engangsforetagende var Tjalve-aksjonen en genistrek. I annonser og flygeblad henvendte Tjalve seg til Oslos befolkning og fortalte hvilken innsats klubben i nærmere 75 år hadde gjort for byens ungdom, hvor dyrt idrettsarbeid faktisk var, hvor liten offentlig støtte klubben fikk og hvor store avgifter Tjalve ble pålagt på sine internasjonale stevner og andre store arrangementer. Høsten 1963 var Tjalve i en slik økonomisk situasjon at den ikke kunne arbeide videre uten at en vesentlig del av gjelden ble sanert. Med hjelp fra NRK, pressen og deler av næringslivet og en omfattende innsats fra klubbens idrettslig aktive og de ellers mer passive, ble bønner om økonomisk hjelp spredt til Oslos husstander, mens postgiroblankettene ble fordelt i postkassene.

Aksjonen innbrakte kr. 21 397,98. Sommeren 1964 tok Tjalve dessuten risikoen ved å arrangere et internasjonalt stevne alene og ble rikelig belønnet for det. Stevnet innbrakte netto kr. 35 426,63. Etter et år med dristig satsing og eventyrlig medgang befant Tjalve seg for første gang siden midten av 1950-årene i overskuddsposisjon. Ved utgangen av budsjettåret hadde man til disposisjon nær kr. 12 500.

Et idrettslag kan imidlertid like lite som bedrifter i andre konkurranseutsatte næringer tillate seg å hvile på sine laurbær. Det var en erfaring som den økonomiske berg- og dalbanetilværelsen siden krigen hadde lært ledelsen. Fra Boysens formannstid frem til dagens styre har formenn og styre strevd med å utvide inntektsgrunnlaget for å redusere risikoen ved driften av klubben.

Kontingent, som tidligere nevnt en bare delvis sikker inntektskilde, dekket inntil midten av 1960-tallet opp mot 10 % av klubbens utgifter. Den er i dag redusert til under 5 %. Innsamlingsaksjoner av ulik art fortsatte å spille en rolle inntil 1970-årene, men er også i dag av helt underordnet betydning. Bingo spilte en viss rolle en periode i 1970-årene, men var ikke noen varig og sikker inntektskilde. Det var derimot klubbens pølsebu fra slutten av 1960-årene til langt inn på 1970-tallet.

Pølsebua i Pilestredet var imidlertid en sterkt arbeidsintensiv inntektskilde. I lengden kunne den ikke drives av klubbens medlemmer. Som utleiebedrift var den ikke vellykket. Inntektene gikk etter hvert andre steder enn til Tjalve. Men pølsebua ga likevel over en periode klubben en betydelig og relativt sikker inntekt. Ved siden av den var Holmenkollstafetten og de internasjonale stevnene stadig viktigst.

I jubileumsåret 1965 arrangerte Tjalve også sitt internasjonale stevne alene. Boysen brukte med stort hell sitt navn som internasjonal stjerne til å bringe noen av de beste fra USA, New Zealand og Europa til Oslo og toppet det hele med å sikre den australske langdistanseløperen Ron Clarke til stevnet. I klubbens interne arbeidspapirer kalte den senere formann Anton Bech seg og sine kolleger i arrangementskomiteen for «jubelkomiteen». Det var ikke uten grunn. En rekke gode og noen luftige ideer til inntekter og reklame ble fremmet fra forberedelsene startet i slutten av april. Selv om stevnet ble en rimelig suksess, markerte det slutten på Tjalves karriere som enearrangør av store internasjonale stevner. Klubbledelsen erkjente, som forgjengerne i tiden rundt første verdenskrig, at risikoen ved slike arrangementer var for stor å bære alene. Fra og med 1966 har B.U.L., Vidar og Tjalve sammen stått for de internasjonale stevnene gjennom Bisletalliansen, ved enkelte anledninger i samarbeide med forbundet. Antallet arrangørbyer av internasjonale stevner vokste i Europa; det var etter hvert ikke mulig for flere små norske klubber å konkurrere seg i mellom og på det internasjonale markedet samtidig. Vi må i ettertid kunne gå ut fra at etableringen av Bisletalliansen på et så vidt tidlig tidspunkt og på en så tradisjonsrik arena er en viktig forutsetning for at Oslo har klart å beholde førsterangs friidrettsstevner i konkurranse med Europas storbyer.

Denne kombinasjonen av relativt sikre og høyst usikre inntekter holdt klubben gjennomgående i god økonomisk stand frem til 1980-årene. Klubbens styre førte samtidig en stram politikk når det gjaldt utgifter. Det var først midt på 1970-tallet at budsjettet nådde over kr. 100 000. Den virkelig store inntekts- og utgiftsekspløsjonen kom i løpet av 1980-tallet. Den kom i forkant av den alminnelige inflasjonsbølgen og hadde sammenheng med veksten i mosjonsløpene så vel som med vedtaket på friidrettstinget i 1981 om anledning til å bruke reklame på draktene. I tilknytning til reklamevedtaket ble det i Tjalves årsmelding for 1981 konstatert at det skulle være gode sjanser for «ytterligere faste og stabile inntekter på dette område (dvs. store stevner som Holmenkollstafetten), særlig for klubber med gode aktive utøvere og som også har attraktive idrettsarrangementer.»

For at klubben skulle gripe slike muligheter, måtte imidlertid administrasjonen bygges ut. Det ville bli krevd betydelig større innsats på kontoret. Denne delen av klubbens virksomhet måtte utbygges «så godt som vel mulig. Det er utvilsomt at de daglige sysler må overtas av en fast person (sekretær/forretningsfører), og det går for øvrig mot en toppledelse som må ha framtidsplanlegningen og de større perspektiver som sitt viktigste virkefelt.»

En slik utvikling hadde i virkeligheten vært foregrepet av klubbens styrer siden Audun Boysen tok over. Både styre- og administrasjonsarbeid mer generelt var i økende grad blitt spesialisert. Det ble nedsatt utvalg og oppmenn for forskjellige

funksjoner, inklusive den meget arbeidskrevende pølseboden. De idrettslige koordineringsoppgaver ble skilt fra styrets løpende oppgaver og ivare tatt av et treningsutvalg. Oppgavene for Holmenkollstafetten ble også skilt ut og ivare tatt av et eget klubbutvalg som stod for det alt vesentlige av arbeidet. Samarbeidskomiteen med *Aftenposten* kom etter hvert til å få et hovedsaklig symbolsk preg, selv om den stadig tok enkelte viktige beslutninger. Bisletalliansen fikk på samme måte sitt eget utvalg; senere ble alliansen skilt ut med sin egen, stadig større administrasjon og budsjett.

Denne prosessen med spesialisering og en ikke ubetydelig grad av profesjonalisering av administrasjonen foregikk i jevnt tempo under alle formennene som fulgte etter Boysen. Det var arbeidskrevende oppgaver, og formennene satt til vanlig i 2 til 4 års perioder. Boysen satt frem til 1966; han ble etterfulgt av John Midtbø, en annen av mellomdistanseløperne fra den første etterkrigstiden. Både Midtbø og etterfølgeren Anton Bech nøyde seg med to formannsår, mens Egil Gustavson og Torbjørn Briseid satt fire år hver. Bech og Gustavson hørte begge til den tidlige etterkrigsgenerasjonen i Tjelve, men var i motsetning til de to forgjengerne administratorer først og fremst.

Torbjørn Briseid, som var norsk mester på 400 meter for Bryne før han kom til Tjelve, var en representant for de fremtredende aktive som oftest har bekledd formannsstillingen. Det gjelder også Arne Kvalheim som har fungert de to siste årene. Haakon Løbach, som fungerte som formann i perioden 1984–86, og Anne Thidemann i de to følgende årene, er begge atypiske formenn, eller ledere, som betegnelsen er etter at kvinner ikke bare har fått adgang til klubben, men også har erobret formannsposten. I motsetning til alle sine forgjengere kom de til klubben i godt voksen alder og uten noen omfattende idrettslig eller administrativ bakgrunn i Tjelve.

I forhold til de første etterkrigslederne av klubben satt formennene fra 1960-årene relativt kortere tid. Det er en indikasjon på at arbeidsbyrden var stor. Formannen måtte også ivareta mange praktiske oppgaver innenfor klubbens administrasjon, som Gustavson som var formann og ansvarlig for pølsebua samtidig. Alt tidlig på 1970-tallet kom styret opp i 10 medlemmer. Innen midten av 1980-årene hadde arbeidet fått en umåtelig komplisert struktur. Det store styret satte ned et eget arbeidsutvalg på fire personer: formann, viseformann, kasserer og sekretær. De øvrige styremedlemmer fikk særlig ansvar for bestemte oppgaver: for klubbens lokaler, drakter og utstyr, ungdomsavdelingen, økonomi — hvor det ble opprettet et eget økonomiutvalg — og ulike sider ved den idrettslige aktiviteten. I tillegg kom de meget arbeidskrevende oppgavene Bisletalliansen og Holmenkollstafetten, som krevde egne store utvalg.

Man kan forstå at de færreste ble lenge i formannsstillingen når det til klubbens administrasjon ble liggende slike formidable oppgaver. Stort sett var det da heller ikke formennene som sørget for kontinuiteten i de styrende organer, men tre andre personer, hvorav bare to for kortere perioder bekledd formannsposten. Jan Hemsvik overtok igjen som formann i 1979, nøyaktig 20 år etter at han første gang ble formann og nesten 30 år etter at han først ble valgt inn i styret. I 1982 overtok Ole

Torbjørn Briseid på vei mot NM på 4 x 400 m på Bislet i 1962. Som formann var han sentral i profesjonaliseringen av administrasjonen. (SCAN-FOTO)

Petter Sandvig stillingen som formann. Han var først blitt medlem av styret i 1964. Sandvig representerer sammen med en klart voksende gruppe aktive og administratorer i Tjalve også familiekontinuitet. Hans far var som vi har sett kasserer i en årrekke i mellomkrigstiden. Sandvig har, som Hemsvik, i første rekke vært administrator på klubb- og forbundsnivå, selv om han også i noen grad deltok aktivt som gutt.

Den tredje i gruppen er Reidar Falch, aktiv i Tjalve på 1950- og 1960-tallet og kasserer og styremedlem siden tidlig på 1960-tallet. Samtlige har sittet i så godt som alle styrer siden midten av 1950-tallet, og Hemsvik og Sandvig har samtidig fylt de sentrale posisjonene i Holmenkollstafetten og Bisletalliansen. I de to tunge komiteene hadde de i en årrekke selskap av Haavard Nordlie som løy-pesjef for stafetten og for Oslo Maraton. Som sønn av Otto Nordlie er han ytterligere et eksempel på familiekontinuiteten.

Tilsvarende spesialisering finner vi på trenersiden. Da Nytrø ba om avløsning som hovedtrener i 1971, åpnet han for utviklingen av en spesialisert og komplisert trenerstruktur. Tidligere hadde også ungdomsavdelingen hatt egen trener og hopperne og kasterne fått noen tilleggsytelser. Fra 1971 utviklet det seg et system av 5–10 trenere for forskjellige løps- og hoppgrener, og klubbens fremtredende diskoskaster Iver Hole trente en kastavdeling på hjemstedet Spikkestad. Trene-

roppgaver og kompensasjon ble formalisert og kontraktfestet. Mot slutten av 1970-tallet gjorde også treningsstøtte for de aktive sin forsiktige entré, i første omgang som bistand til treningsopphold i syden, og som oftest som tilleggsytelser til de treningsstipend som Friidrettsforbundet hadde begynt å gi de beste aktive.

Forholdene i Tjalve lå altså vel til rette for en utnyttelse av de nye muligheter for idrettslig ekspansjon som kom med den eksplosive turløpsveksten og mulighetene for sponsorinntekter. Spesialiseringen av styringsoppgavene ga også grunnlag for utvidelse av inntektene og styring av utgiftene. Det nye styret under Haakon Løbach var ved utgangen av 1984 meget optimistisk både med hensyn til de økonomiske utsikter og den idrettslige virksomhet. De sentrale inntektspostene som Bisletallian-

sen, Oslo Maraton og Holmenkollstafetten ble alle betraktet som «mere sikre enn i tidligere år», samtidig som klubben lyktes rimelig bra med å sikre seg sponsorinntekter. Problemet var først og fremst at det tok lang tid før inntektene fra Bisletalliansen ble overført til klubbene som stod bak alliansen. Styret var innstilt på å fortsette «det samme opplegg som i de siste par år, også på det økonomiske område. Man mener å ha budsjettert nøkternt og relativt forsiktig når det gjelder neste års budsjett.»

Regnskapet for 1984 balanserte med kr. 806 657 med et underskudd på kr. 1611. De vesentligste av utgiftene var på trenere og aktive med nesten kr. 470 000. De rene administrasjonsutgifter lå under kr. 100 000. De følgende årene sprakk imidlertid budsjettene, slik at Tjalve gikk inn i jubileumsåret 1990 med en akkumulert gjeld på kr. 440 000. Målt i 1990-priser er denne gjelden enda større enn den akkumulerte gjelden i 1962. Relativt sett er den imidlertid en mindre belastning, i det den tross alt ikke utgjør mer enn ca. 25 % av årsomsetningen, mens gjelden i 1962 nesten tilsvarte årsomsetningen.

Den sterke gjeldsøkningen skyldtes ikke først og fremst en overvurdering av inntektene. Enkelte år oversteg inntektene faktisk budsjettanslaget. Noen av inntektene har imidlertid vist seg mer usikre enn antatt. Det gjelder ikke minst Bisletalliansen hvor det stadig har tatt lang tid å få overskuddet fordelt til klubbene. Bisletalliansen har også, til tross for en omsetning som nå overstiger 12 millioner kroner, vist seg å være en risikopreget næring. Statusen som Grand Prix-stevne medfører mulighet for store inntekter fra sponsorer og fra TV-rettigheter. Det innebærer også store, til dels helt uforutsette og til dels vanskelig kontrollerbare, utgifter på deltagersiden. Det har vært et problem ved arrangementet siden begynnelsen, men det er en risiko som alliansen og klubbene må ta, om de ønsker å arrangere et internasjonalt toppstevne.

Den viktigste årsaken til de store underskuddene finner vi likevel på utgiftssiden. Tjalve hadde en svak periode idrettslig gjennom store deler av 1970-tallet. Klubben satset meget offensivt i 1980-årene og gikk foran i norsk friidrett med etablering av et formalisert system med treningsstipendier som ble utdelt etter prestasjoner. Dette systemet, sammen med en rekke gode trenere og en generelt offensiv holdning i klubben, trakk en rekke fremtredende utøvere til Tjalve. Idrettslig fremgang fulgte som planlagt. Det gjorde også stipenduttellingene som var prestasjonsbasert. Med et system som var formalisert gjennom kontrakter, var rettigheter etablert. Dette var ikke noe område hvor klubben kunne spare.

I tillegg viste det seg at profesjonalisering og spesialisering ikke var tilstrekkelige midler til inntektsstyring. Noen helt tilfredsstillende analyse av dette spørsmål er det vanskelig å presentere så kort tid etter og uten en mer inngående undersøkelse. Men vi har grunn til å trekke den foreløpige slutningen at nettopp funksjonsdelingen og spesialiseringen ga utilstrekkelig løpende oversikt over situasjonen for styremedlemmene. Oppgavene var blitt for store for en liten gruppe å håndtere, men spredningen på mange hender ga til gjengjeld alt for svak kontroll over den finansielle utvikling. Selv formannen hadde utilstrekkelig oversikt over utviklingen.

Da Anne Thidemann overtok som leder i 1987 var gjelden vesentlig større enn ved inngangen til jubileumsåret, og minst like vanskelig som i 1962.

Løsningen ble, som styret hadde antydnet ved inngangen til tiåret, at Tjalve ansatte en daglig leder fra 1988. Stein Rodahl var på det tidspunkt trener for en av Tjalves rekrutteringsavdelinger. Han har både samfunnsfaglig og idrettsfaglig utdanning, og representerer dermed foreløpig siste skritt på vegen mot profesjonalisering av Tjalves administrasjon. Han fungerer som saksforbereder for styret, som dermed har kunnet bli redusert til rimelig størrelse, seks personer. Han har også det løpende ansvar for de øvrige tunge administrative oppgaver, Holmenkollstafetten og Bisletalliansen. Han har dermed kunnet bringe kontinuitet inn i arbeidet på årsbasis og muligheter for å føre løpende kontroll også med den økonomiske utvikling. Ansettelsen av daglig leder understreker samtidig ytterligere funksjonsdelingen mellom administrativ og økonomisk styring på den ene siden og den sportslige utviklingen på den annen. Styret har selv sagt endelig ansvar og beslutningsmyndighet når det gjelder idrettslig satsing, men det foreberedende arbeid og daglige ansvar ligger hos det sportslige utvalg og trenerne. Vi skal nå vende tilbake til den idrettslige utvikling fra inngangen til 1970-årene.

Fra generasjonsskifte tilbake til toppen

1970-årene representerer jevnt over en idrettslig nedgangsperiode for Tjalve. Det ble bare to seire i Holmenkollstafetten. Toppåret i NM ble 1979 med seks mesterskap, hvorav tre kom i stafetter. Men i fire år i denne perioden vant ikke Tjalve et eneste stafettmesterskap. I 1977 og 1978 var Knut Kvalheim alene om å bli mester. Vi ser en tilsvarende tendens i Hovedserien, hvor Tjalve i årene 1972–78 tok seks annenplasser og en tredjeplass. De andre årene Tjalve ikke har vunnet var i 1963, 1965 og 1983. Tjalve fikk også få andre medaljer i denne perioden.

Nedgangen var altså både relativ og absolutt og hadde flere årsaker. Først og fremst er det tale om et generasjonsskifte. I sprint vant ikke Tjalve noen individuell medalje mellom Svein Lillebergs bronsemedalje i 1969 og Stein Are Agledals gull på 400 meter og Widar Braathens sølv på 100 meter i 1979. Unntaket er medaljer på 4x400 av alle slag midt på 1970-tallet. I de rene sprintstafettene er imidlertid mønstret det samme. Det ble gull på 4x100 i 1967 og 1979 og på 1000 meter i 1966 og 1979, og sølv på 4x100 i 1968–69 og på 1000 meter i 1968.

Generasjonsskiftet kom noe senere og ble ikke så markert på mellomdistansene. Klubbens mestere, medaljevinnere og landslagsløpere på 800 meter forsvant imidlertid raskt rundt 1970. Det ble to gull, en sølv og to bronse etter 1970, og en håndfull landskampdeltagelser på en klubb som hadde dominert distansen siden 1946. Åge Galgerud og Ragnar Schie som brakte de to seirene, hørte også egentlig til generasjonen fra 1960-årene. På 1500, 5000 og 10000 meter holdt Tjalve posisjonen bedre gjennom tiåret, men det var først og fremst som langdistanseklubb, med Knut Kvalheim, Eirik Berge og Peder Arne Sylte, og med Svein Arve Pedersen på maraton, at Tjalve beholdt en ledende stilling ved inngangen til 1980-tallet. På løpssektoren

hadde da Tjalve gjennom snaut 20 år beveget seg fra først og fremst å være en sprintklubb til å bli en langdistanseklubb.

Men først og fremst skyldtes posisjonen Knut Kvalheim, som i 1970-årene etablerte en tilsvarende posisjon i Tjalve og norsk friidrett som klubbens fire andre store løpere hadde hatt de foregående tiår. Han vant syv mesterskap på 5000 meter fra 1974 til 1982, fire på 10 000 fra 1976 til 1982 og ble også mester på 1500 i 1973. I 1975 vant han 3000 meter hinder, og tok dessuten to bronsemedaljer på henholdsvis 1500 og 10 000 og sølv på 1500 og 5000. Han fikk også med seg tre NM på 10 km terrengløp. Med sine personlige rekorder på 7.42,4, — fremdeles gjeldende norsk rekord på 3000 m, 13.20,54 og 27.41,26 plasserte han seg i verdenseliten på alle distanser. Han ble nr. 9 på 5000 i OL i 1976, nr. 14 i EM i 1974, og i EM i 1978 ble han nr. 7 på 5000 og nr. 9 på 10 000. Han hadde også norske rekorder på 3000 meter hinder og en engelsk mil med 8.25,2 og 3.56,2. Rekorden på 10 000 stod til 1990 da den ble slått av Are Nakkim fra Moss.

Den eneste andre tjalvist som i denne perioden oppnådde tilsvarende resultater, var Leif Roar Falkum. Med fem gull i høyde fra 1971 til 1976 og sølv i 1978, norsk rekord med 2,20, 14. plass i OL i Montreal i 1976, nr. 6 i EM i Roma i 1974 og nr. 5 innendørs i EM i 1976, plasserte Falkum seg i Europa-toppene. Som eliteklubb i 1970-årene var Tjalve i det alt vesentlige avhengig av Falkum og brødrene Kvalheim. Av 33 mesterskap i de tradisjonelle baneøvelser vant disse tre 21. Det betyr igjen at Kvalheim-brødrene vant nesten halvparten av Tjalves mesterskap. Åtte av de øvrige var i stafett hvor Knut og/eller Arne var med på tre.

Bredden i toppen var beskeden i denne perioden. I tillegg til de løperne som alt er nevnt, erobret Arvid Dahm fire sølv og to bronse fra 1970 til 1977, og Ove Lillebæk tok bronse på 800 i 1976. Iver Hole tok to sølv og to bronse i diskos i den samme perioden, og Harald Lorentsen og Ragnar Skautvedt fortsatte å plukke medaljer i kule og diskos frem til 1971. Noen få andre toppfolk fra 1960-årene fikk også NM-plasseringer og landskampplasser opp til midten av 1970-tallet.

Det betyr selvsagt ikke at Tjalve i denne perioden var en klubb uten tilsig av nye og lovende rekrutter, eller at klubben i norsk målestokk falt ned i annen rekke. Dårligste plassering i Holmenkollen var nr. 3, og det samme gjaldt hovedserien og lagmesterskapet for senior som ble arrangert i perioden 1970–78. I forhold til etterkrigstiden forøvrig representerer imidlertid 1970-tallet relativ tilbakegang.

Det har flere årsaker. Dels lyktes andre storklubber å rekruttere eliteutøvere innenfor bestemte grener. BUL etablerte i flere år hegemoni på sprint, et hegemoni som Gular også så vidt luktet på. I noen grad kan vi se at klubber fra mindre byer skapte fremragende miljøer innenfor mer begrensede øvelsesgrupper. Det bidro nok også i dette tiåret før sponsorinntektene for alvor kom inn, til å redusere storklubbenes dominans. I Oslo-regionen utviklet etter hvert også Minerva seg til konkurrent til Tjalve og BUL om toppene.

Ytre faktorer som skjerpet konkurranse om utøverne og redusert snarere enn øket mobilitet kan forklare noe av Tjalves svekkede posisjon. Det er likevel grunn til først og fremst å fremheve indre faktorer. For det første har vi sett at de yngre avdelinger i

I en periode på seksten år, fra 1966 til 1982 dominerte Arne og Knut Kvalheim norsk mellom- og langdistanseløping. Andre var iblant på samme nivå, og gjorde det bedre internasjonalt enkelte ganger, som Thor Helland, Per Halle, Knut Børø og Arne Risa, men i perioden som helhet gjorde ingen dem rangen stridig.

Over: Knut på vei mot norsk rekord på 3000 med 7.42,4 foran Arne med 7.44,8. Begge ble slått av Rod Dixon fra New Zealand som vi skimter mellom dem. Knut Børø (275) og fartsholder Byron Dyce fra Jamaica. Rekorden fra 1974 står fortsatt. (SCAN-FOTO)

Knut herjer med Stig Roar Husby, Arne og Peder Arne Sylte under NM i Larvik 1979; seier på 13.31,0. Arne ble fjerde- og Sylte tredjemann. (SCAN-FOTO)

Leif Roar Falkum, høydehopper i internasjonal toppklasse, miljøskaper og sammen med Knut og Arne Kvalheim flaggskip for Tjalve i de ellers nokså magre 1970 årene.

Over: Etter sin annen kongepokal var han på nippet til å kaste hatten i været da han registrerte hvor venstrearmen befant seg. (SCAN-FOTO)

*Under: Leif Roar Falkum var den første som lyktes med Fosbury Flop i Norge. Hans konsentrasjons-
evne og -vilje var et skue verdt i søndre sving på Bislet; hans seiersglede likeså. (SCAN-FOTO)*

klubben ble svekket i denne perioden. Den interne rekruttering, som hadde vært så viktig tidligere, ble dermed redusert, samtidig som klubben må ha virket mindre tiltrekkende på regionale topputøvere i eldre gutteklasse og i juniorklassen.

Men aller viktigst var det kanskje at Tjalve mot slutten av 1960-årene hadde et tilsynelatende meget sterkt mannskap. I tillegg til brødrene Kvalheim hadde klubben en lang rekke av landets beste mellomdistanseløpere. I 1968 hadde hekkeløperen John Skjelvaag kommet til og tatt to gull. Året etter kom tresteghopperen Martin Jensen og litt senere lengdehopperen Terje Haugland. Problemet med denne formidable styrke var at mange av de etablerte toppene i Tjalve såvel som nyervervelsene var om ikke gamle utøvere, så i det minste på slutten av sin karriere. De fleste var i en alder hvor de kunne komme til å avslutte sin karriere på kort varsel av hensyn til arbeid, familieførøkelse, eller akkumulerte skader. Eller de hadde fullført sin utdanning og ville flytte fra Oslo. I løpet av få år forsvant hovedtyngden av de gamle stjernene på grunn av en eller flere av disse årsakene. Samtidig la Nytrø opp som hovedtrener for klubben. I kombinasjon med redusert egenrekruttering og svakere tilsig fra Oslo-regionen ellers skapte dette det mest dramatiske generasjonsskifte klubben hadde opplevd siden mellomkrigstiden.

En slik situasjon måtte det nødvendigvis ta noen år å rette opp. I betraktning av svakhetene ved gutte- og junioravdelingene måtte den nye veksten også skapes ved tilførsel av talenter og etablerte stjerner utenfra. Som nevnt foran var profesjonaliseringen av administrasjonen, utviklingen av et bredt trenertilbud og utviklingen av stipendordninger for de aktive viktig i denne sammenheng. Nyrekrutteringen bidro til at Tjalve i 1982 var tilbake med seks norske mesterskap på bane. De følgende årene ble det fem eller seks, i 1986 nok en gang ti, i 1988 ni, før en nedgang til tre i 1989 og 1990. Ved inngangen til klubbens 101. år kan det være grunn til å spørre om Tjalve på ny må kjempe for å beholde sin plass i toppen, først og fremst som en følge av en hardere kamp om rekruttene på det stadig dyrere marked for aktive. Det er imidlertid et spørsmål vi her skal la hvile. Vi skal i stedet se på klubbens profil i de vellykkede 1980-årene.

Vi begynner med 1979 som i virkeligheten er det første året i den nye storhetstiden. I denne perioden har Tjalve hatt flere utøvere som i en årrekke har dominert sine øvelser, men det er ingen av dem som på samme måte som forgjengerne har etablert seg i internasjonal topp mens de konkurrerte for Tjalve. Nærmest var Georg Andersen og Reidar Lorentzen i EM i henholdsvis 1986 og 1982. Det var heller ingen av dem som i den grad dominerte norsk friidrett som forgjengerne fra 1946 til 1982.

Men i sprint, hopp og hekk kom Tjalve i denne perioden til å innta den klart ledende stilling. Det begynte i 1979 da Widar Bråthen tok sølv og bronse på henholdsvis 100 og 200 meter og Stein-Are Agledal vant 400 meter. Han gjentok bedriften året etter, og det gjorde også Widar Bråthen på 100 meter; da tok Agledal bronse på 200 meter. Etter Agledal, som også tok sølv på 400 i 1981, kom Svein Erik Storlien til å prege 400 meter i Norge. Han tok tre mesterskap fra 1982 til 86, og også bronse på 200 i 1982 og sølv i 1986. I 1983 satt han norsk rekord med 46,71. I tillegg tok Atle Hjort Larsen bronse på 400 i 1985.

Over til venstre: Einar Sagli, med kongepokal og trener Johnny Haugen. Begge bidro sterkt til å bringe Tjalve tilbake til lederposisjon i sprint.

Over til høyre: Terje Haugland, til Tjalve i 1971 med norsk mesterskap i lengde. Haugland symboliserer fremfor noen kontinuiteten i friidrett. Sønn av tresteghopperen Eugen Haugland, far til høydehopperen Hanne Haugland. (SCAN-FOTO)

Til høyre: De gamle i Tjalve ved inngangen til 1970-årene. John Skjelvaag, fem ganger norsk mester på rad på 400 m hekk, to for Tjalve i 1968—69. Her på vei mot sin første seier i Haugesund 1965. Skjelvaag kom fra Viking, Bergen. I jubileumsåret viseformann i Tjalve og medlem av HK-stafett-komiteen. (SCAN-FOTO)

Den dominerende sprinter/hopper i dette tiåret var likevel Einar Sagli, med tre mesterskap på 100 meter i årene 1985–88, to på 200 i 1984 og 1986, og fire i lengde fra 1982 til 1988. I tillegg vant han sølv i lengde i 1990. I denne kombinasjonen av øvelser hadde han følge av Tomm Wisløff, som tok to mesterskap i lengde, to sølv på 200 og i lengde, og en bronse på henholdsvis 100 og 200 i den samme perioden. Lars Hansen vant tresteg og lengde i 1986, tok to sølv i lengde, og bronse i henholdsvis lengde og 110 meter hekk. I årene 1987–90 tok Per O. Nicolaisen fire seire på rad på 110 meter hekk. Han vant også en gull og en bronse på 400 meter hekk. I 1986 ble Trond Knaplund nr. 3 på korthekken. Denne rekken av ledende sprintere og hoppere avrundes med Kenneth Kjensli og Vidar Jakobsen, som tok sølv og bronse på 100 meter i henholdsvis 1990 og 1987.

Med en slik gruppe sprintere, hekkeløpere og lengdehoppere sier det seg selv at Tjalve langt på vei gjenerobret sin posisjon som en ledende kortstafettklubb. På 4x100 ble det seks mesterskap, to sølv og en bronse, på 4x400 fem mesterskap, to sølv og tre bronse, og på 1000 meter syv gull, to sølv og to bronse. To ganger kom Tjalves annetlag på medaljeplass i sprintstafettene. Posisjonen fra Bunæs-epoken var ikke riktig gjenopprettet, men til gjengjeld var bredden i toppen større gjennom hele perioden.

De øvrige topputøverne var relativt jevnt spredd mellom en rekke øvelser. I høyde tok Haakon Särnblom tre gull og en bronse, mens Carl Reidar Solvang tok en bronse. Bertil Reppen tok tre gull i stav, Bjørn Moss en sølv og en bronse og Dag Vidar Nilsen to sølv. Georg Andersen tok i sin tid i Tjalve gull i kule, sølv i diskos, og bronse i begge øvelser i årene 1984–87. Svein Inge Valvik tok gull i diskos i jubileumsåret; før det hadde han to sølv og en bronse. Richard Olsen vant slegge i 1988 og fikk sølv i 1986. Norsk spydkast ble i 1980-årene sterkt preget av Reidar Lorentsen; fra 1979 til 1989 vant han to mesterskap, seks sølv og to bronse.

Tjalves svakeste øvelser i denne perioden var de tradisjonelt sterke løpsøvelser 800 og 1500, og i noe mindre grad langdistansene. Etter at Knut Kvalheim avsluttet sin karriere med to mesterskap i 1982, har Eirik Hansen vært den eneste tjalvist på Norgestoppen på de to lengste distansene, med gull på 10 000 i 1990 og tre sølv tilsammen på 5000 og 10 000. På 1500 har Espen Borge vært alene om mesterskapene med 3 gull på 800 og 1500. I tillegg har han sølv på 1500 og bronse på 3000 meter hinder, mens Morten Jurs har bronse på 800. Nå er denne oversikten over medaljer på mellomdistansene litt misvisende for nivået i Tjalve i denne periode. For det første slettet Espen Borge i 1987 Knut Kvalheims norske rekord på 3000 meter hinder da han løp på 8.23,11. I tillegg løp han 1500 meter på 3.38,74 og 800 meter på 1.47,85 og plasserte seg dermed blant de aller beste både på den norske og Tjalves rekordliste. I tillegg er det grunn til å minne om at Bo Breigan — mens han i 1986 var medlem av Tjalve — løp 800 på 1.46,18 og 1000 meter på 2.19,84, begge tidene tett opp under Boysens norske rekorder. Islendingen Erlingur Johannsson med 1.48,83 i 1987 og tyskeren Jussi Udelhoven med 1.47,60 i 1990 har også styrket Tjalve på mellomdistansene utenom de norske mesterskapene. I tillegg har Tjalve de senere årene hatt en

Per Nicolaisen, landets fremste bekkeløper i slutten av 1980-årene. Fire mesterskap på rad på 110 m bekk, ett på langbekk. Norsk rekord i 1990 med 13,85. (SCAN-FOTO)

rekke meget lovende mellomdistanseløpere, også landslagsdeltagere som Erik Lodding, som imidlertid ikke helt har klart å etablere seg i Norges-eliten.

Det er grunn til her å stoppe opp og understreke to viktige og allmenne poenger. Det er for det første ikke noen selvfølge at selv fremtredende trenere i en toppklubb lykkes selv med sine mest talentfulle aktive. Det kan skyldes at treneren ikke er dyktig nok, at den aktive ikke er ivrig nok — eller for ivrig. Men det illustrerer også meget godt at friidrett, som idretter flest og individuelle idretter i særdeleshet, innebærer umåtelig store risikoelementer og setter utøverne på svært harde psykiske som fysiske påkjenninger. Uansett råmateriale kan man i friidrett ikke lage sikre prognoser for resultater.

Det andre poenget er at Tjalve i løpet av 1980-årene ble helt avhengig av importert råmateriale. Så godt som ingen av klubbens topper i denne perioden hadde gått gradene fra gutteavdelingen. I så måte ble Tjalve stadig mer lik de andre storklubbene i denne perioden. BUL har inntil de aller siste årene i det hele ikke drevet eget rekrutteringsarbeid; Gular har på samme måte vært en innflytterklubb i sine beste år. I de siste 10—15 årene var Minerva den første klubben som i stort omfang drev oppkjøp av topputøvere, og i de aller siste årene har Vidar fulgt etter i samme stil. I løpet av 1980-årene har de gamle normer for klubblojalitet gått i oppløsning og i enda sterkere grad de selv pålagte begrensningene når det gjelder oppkjøp av aktive utøvere fra tilgrensende toppklubber. Friidretten er i en forstand tilbake til tilstanden i 1890-årene da det ikke fantes gjensidig aksepterte normer for klubbatferd overfor

Tre vinnerlag på 4 x 400, med sprintere og mellom-distanseløpere som representerer styrken på de korte distansene.

Knut Øverberg, Geir Eken, Stein-Are Agledal og Roald Mæland. 1979.

Knut Øverberg, Svein Søndena, Leif Olav Alnæs og Svein Erik Storlien. Søndena er nå leder og Alnæs trener i Tjalve. 1982, 3.13,7 (norsk rekord).

Børre Myhrvold, Ole-Johnny Valla, Svein Erik Storlien og Tømm Wisløff. 1984, 3.13,64 (norsk rekord).

Over: Svein Inge Valvik, en av Tjalves tre mestre i jubileumsåret. (SCAN-FOTO)

Til høyre: Reidar Lorentzen, Norges fremste spydkaster på 1980-tallet. Her som mester i Byrkjelo med 80,06, norsk rekord med ny spydtype. (SCAN-FOTO)

de aktive. En viss regulering av overgangspriser har blitt innført fra forbundets side, men det er langt frem til en situasjon hvor kjøp og salg av aktive kan foregå under åpne og allment aksepterte former.

Denne prosessen har selvsagt både positive og negative sider. Storklubbene har et apparat — trenerstand, ledere og sponsortilgang — som gjør det mulig å ta vare på ærgjerrige aktive bedre enn de fleste mindre klubber kan. Slik fungerte storklubbene også før pengene begynte å tilflyte de aktive. Eliteklubbene fyller et åpenbart behov. På den annen side ligger det en utvilsom fare i denne prosessen. Denne faren har to sider. Eliteklubbene må for å kunne konkurrere i markedet stadig være på utkikk etter inntektsmuligheter. Mosjonsløpene er en åpenbar inntektskilde. Mosjonsløp vil alltid ha en dobbel funksjon, som et tilbud til løpere og som en inntektskilde for arrangøren. Det er ikke vanskelig å tenke seg at storklubber kan drives til å belaste sine frivillige og de interesserte løperne for sterkt i sitt pengejag. Det kan komme til å slå tilbake mot idretten. Det andre åpenbare problem er at storklubbene, som Tjalve i en periode, helt kan komme til å neglisjere barne- og ungdomsarbeidet. Det kan på den ene side bli svært dyrt for klubben fordi alle aktive da må rekrutteres utenfra i et hardt marked. Mer vesentlig er den trusselen som ligger innebygget mot idrettens ideelle idé. Også Tjalve som en eliteklubb har stort sett kommet til å se barne- og ungdomsidrett og generell bredde som et viktig mål for klubbens virke. Den ekstreme elitefokusering vi ser i dag kan bli en trussel mot slike idealer.

Vi skal tilbake til vårt egentlige tema. Hva var det som i mangel av egenrekruttering lå til grunn for Tjalves renessanse i 1980-årene? Profesjonalisering av administrasjon og trenervirksomhet var utvilsomt viktig, men den fant sted i en nedgangsperiode for Tjalve. Alene er det ikke forklaring god nok. Den formaliserte bruk av treningsstipendier spilte åpenbart en rolle. I tillegg er det grunn til å understreke trenernes rolle som faglige ressurser, som miljøskapere og ikke minst som allmenne knutepunkter i norsk friidrett. Arne Nytrøs rolle på 1950- og 1960-tallet kan knapt overvurderes.

På 1970- og 1980-tallet er det særlig grunn til å understreke Eystein Enoksen, Johnny Haugen, Leif Olav Alnes og Jostein Halléns rolle. Eystein Enoksen kom til Tjalve på begynnelsen av 1970-tallet som aktiv på slutten av sin karriere. Han gikk derfra over i styre- og trenerfunksjoner. Som student og lærer ved Norges Idretts-høyskole og som trener i forbundet, kom han etter hvert til å få en nesten like sentral posisjon i norsk friidrett som Nytrø. Han tilførte Tjalve faglig tyngde og entusiasme, og han var i en unik posisjon når det gjaldt å treffe aktive og potensielle trenere. Haugen, Alnes og Hallén har ikke vært tilsvarende sentralt plassert, men de har hatt ansvaret for sprint- og hopp- og langdistansegruppene i vekstperioden i 1980-årene. Som godt renommerte trenere bragte de også aktive inn i Tjalve ved å påta seg trenerengasjement. Det samme gjelder for Knut Kvalheim i hans to engasjementer som lang- og mellomdistansetrener i klubben. Det er klart at sosial, kulturell og geografisk tilhørighet aldri alene har vært helt avgjørende for klubbvalg, men i 1980-årene har disse faktorer nærmest forsvunnet. De aktive er opptatt av trenerkompetanse og økonomiske betingelser, ofte i motsatt rekkefølge riktignok, og

Espen Borge (over) slettet 1987 Arne Kvalheims 18 år gamle mesterskapsrekord på 1500 (3.42,3) med tiden 3.40,35 i Nesbyen. Til høyre sammen med sin og Tjalves første kvinnelige trener og senere leder, Anne Thidemann, under VM i Roma 1987. (SCAN-FOTO)

Til høyre: Tjalves til dato siste norske mester: Eirik Hansen på 10 000 i Moss 1990, 30.28, 66. (SCAN-FOTO)

trenerne har dermed fått en økende betydning for klubbvalg de siste 10–15 årene. For rekrutteringsformål er det viktig for en klubb å ha en god trener, en kjent trener, og en trener som enten sitter sentralt plassert eller som allerede har i sin stall mange gode aktive. De har lett for å bli med på lasset, og dette vil i sin tur ofte føre til nyinnmeldelser.

Kvinner i Tjalve — og i Holmenkollstafetten

I 1890-årene drev ikke kvinner friidrett i Norge. Det gjorde de ikke i noe omfang før i annen halvdel av mellomkrigstiden. Norsk mesterskap i friidrett for kvinner ble første gang arrangert i 1947, men de første årene som et arrangement for seg selv. Mesterskapet var begrenset til ni øvelser, hvorav ingen løp over 200 meter. De første norske rekordene ble satt i 1930-årene. Spredningen av friidrett for kvinner viser samme mønster som for menn. De første deltagerne kommer fra klubber i Oslo, med en senere spredning til småbyer og landsbygda. Det er bemerkelsesverdig at kvinnefriidretten utviklet seg så langsomt i Norge, mens herrefriidretten kom relativt tidlig. Kvinnefriidrett fikk innpass i de olympiske leker før den i vesentlig grad ble tatt opp i Norge.

Blant de første klubber som tok opp kvinnefriidrett i Oslo-området, var flere av Tjalves skarpeste konkurrenter, Oslo Idrettslag, Torshaug og Ørnulf. I tillegg drev AIF friidrett for kvinner. Det var i tråd med bevegelsens folkehelseideal så vel som likhetsideologi. Friidrett for kvinner ble gradvis akseptert av den etablerte borgerlige friidrett. Den måtte overvinne en lang rekke fordommer om at kvinneidrett var lite estetisk, og at kvinner manglet både fysiske som mentale forutsetninger for hard konkurranseidrett.

Det er ikke grunn til å undre seg over at Tjalve ikke hadde med kvinner fra begynnelsen, eller at fremstøt for å få med kvinner rundt 1920 og senere i 1930-årene ikke førte frem. Noe eksplisitt forbud mot kvinner fantes ikke i klubbens tidlige lover. Det var ikke nødvendig å stille opp eksplisitte regler for å regulere et problem som ikke eksisterte. I de første tredve årene var likevel spørsmålet oppe ved forskjellige anledninger, men da var det først og fremst et spørsmål om å la kvinner få adgang til klubben i forskjellige assosierte former, ikke som fullverdige medlemmer og ikke for å drive friidrett.

En uohøytidelig diskusjon av spørsmålet fant sted blant klubbens medlemmer alt før århundreskiftet. Tjalve var i høy grad en selskapelig anlagt klubb. Danseaftener ble regelmessig arrangert, og medlemskapsspørsmålet synes i første omgang å ha blitt vurdert fra en slik synsvinkel. Da spørsmålet ble tatt opp for alvor i 1918, kom henvendelsen fra kvinner med tilknytning til klubben. De ønsket å bli medlemmer for å ha et organisasjonsmessig utgangspunkt for å leie lokale for å drive turn. Vi husker at Tjalve i denne perioden hadde flere avdelinger, og nettopp i 1918 formaliserte den en avdelingsstruktur i klubben. Etter nokså omfattende drøftinger besluttet styret seg til å avvise søknaden, selv om det åpenbart ble følt som vanskelig. Forslaget ble så avvist av generalforsamlingen, «av forskjellige grunner». Det ble henvist til klubbens tradisjoner og til at Tjalve ikke hadde turn på programmet.

Det som i utgangspunktet hadde vært selvsagt, var altså i løpet av tredivet år blitt til tradisjon. I en klubb med så sterk tradisjonsfølelse veide et slikt argument tungt. I mellomkrigstiden ble gutteklubbstilen i noen grad dyrket, som vi har sett. En viss opposisjon fantes mot eksklusjonslinjen, men den synes ikke å ha vært sterk. Med den beskjedne rolle kvinnefriidrett spilte i denne perioden var det heller ikke å vente. Vi har sett at Tjalves energi i perioden gikk i retning av å opprettholde eller gjenvinne lederposisjonen på herresiden. I den grad innovasjoner ble sett som nødvendige gjaldt det rekruttering av yngre mannlige utøvere og gutter.

Krigen undergravde forutsetningene for fortsatt å holde kvinner utenfor. NS-klubben Tjalve hadde hatt flere kvinnelige utøvere som medlemmer. Norske mesterskap for kvinner ble arrangert under krigen. Sammenslutningen av Landsforbundet og AIF ble fullført. De generelle holdningsendringer som krigen hadde bidratt til å skape, bidro til en gradvis likestilling av friidrett for kvinner og menn. Det var ingen rask prosess, og rimelig fullført kan vi knapt si den var før kvinnene i 1970-årene også erobret langdistanseløpingen, med norske kvinnelige utøvere i teten.

I denne situasjonen kunne ikke Tjalve utelukkende henvise til tradisjon og regne med at opprettholdelse av en ren gutteklubb var uproblematisk. Saken kom opp på generalforsamlingen i 1952. Styret bad da om at spørsmålet om en kvinneavdeling ble drøftet. Tilhengerne kan plasseres i to kategorier. For det første var det en gruppe som ønsket å inkludere kvinner på samme vilkår som menn. En annen gruppe synes å ha vært mest stemt for å opprette en kvinnegruppe som skulle ta sikte på å «arrangere tilstelninger o.l. og derved bidra til å opphjelpe klubbens økonomi.»

Kildene er her meget sparsomme; de tillater ikke identifikasjon av de forskjellige grupperinger. Det er heller ikke mulig å vurdere om tilhengere av annenklassens medlemskap for kvinner faktisk tenkte seg kvinner som primært en støttegruppe, eller om de ville bruke denne løsningen som en lettere farbar omvei til full kvinnedeltagelse. Saken var under enhver omstendighet så brennbar og potensielt splittende at styret ikke ba om noe vedtak. Det kom klare signaler fra flere eldre medlemmer om at de ville melde seg ut dersom kvinner fikk adgang. *Tjalvistens* oppsummering av debatten er illustrerende: «Det var sterke uttalelser både for og mot en slik avdeling, men da styret ikke hadde fremlagt noe ønske om avgjørelse i denne sak, skal det ikke refereres nærmere i denne artikkel.»

Den store prinsipielle debatt om spørsmålet fikk utstå til 1968. Forslaget ble fremmet i en periode med alminnelig politisk radikalisering, i særlig grad under inntrykk av Vietnamkrigen. Radikaliseringen kom i høy grad til uttrykk også i idretten. Det mest oppsiktsvekkende uttrykk for det i internasjonal friidrett var de svarte amerikanernes hevede knyttnever på seierspallen i Mexico City under medaljeseremonien. Konfliktene var ikke så skarpe eller konfliktlinjene så dype i norsk friidrett. Det følgende året fant det imidlertid sted en skarp debatt omkring norsk deltagelse i EM i friidrett i Athen under juntastyret. To av Tjalves aktuelle mellomdistanseløpere, Arne Kvalheim, — som det året var en av Europas aller beste på 1500, — og Helge Pharo, gikk inn for boikott. Blant klubbens øvrige aktive finner

vi også i denne perioden relativt radikale politiske holdninger, som vi i ettertid skulle ha ventet ville gitt seg utslag i støtte til kvinner i klubben.

I tillegg gjorde kvinnefridretten i Norge veldige fremskritt i denne perioden, ledet an av Berit Berthelsen, Nordens fremste kvinnelige utøver i denne perioden og vel Norges fremste utøver i det hele. Hun var tillike ektefelle til Tjalves norske mester i lengde fra slutten av 1950-årene, Roar Berthelsen. *Dagbladet* satte saken på spissen i en artikkel høsten 1968. I overskriften heter det: «Kvinnene banker på Tjalves porter. Konservative medlemmer gjør forbitret motstand. — Men enkelte har et fornuftig syn på saken.» I en ingress under et bilde av Berit Berthelsen skrev avisen: «Direkte stygt? «Kvinneidrett er direkte stygt,» er det blitt hevdet i debatten om en eventuell kvinnegruppe i Tjalve. Vi presenterer her Berit Berthelsen. Er det direkte stygt det hun presterer?»

Dagbladet harsellerte over ekstreme uttalelser. Det var neppe noen toneangivende grupper i klubben som representerte et slikt syn. Poenget var, som daværende styremedlem i Tjalve, Thor Volla, understreket overfor avisen, at saken ble diskutert som et praktisk spørsmål, ikke som en diskusjon om prinsipper. Det betyr selvsagt ikke at det prinsipielle spørsmål var uten interesse, eller at striden ikke i bunn og grunn også dreide seg om det. Men det er viktig å understreke det preg diskusjonen fikk, fordi bare på den måten kan vi forklare at en klubb hvor flertallet av de aktive og svært mange av de eldre ville ha gått inn for kvinner dersom spørsmålet var blitt stilt prinsipielt, aksepterte fortsatt utestengning. Denne måten å behandle saken på bidro da også til å dempe konflikten. For samholdet i klubben var det utvilsomt nyttig.

Et utvalg skisserte fire praktiske spørsmål som debatten kom til å dreie seg om. For det første, ville klubbens eksisterende virksomhet komme til å bli skadelidende? For det annet, i virkeligheten samme spørsmål i annen språkdrakt, kunne klubben klare de administrative og økonomiske oppgaver? For det tredje, ville kvinnene få et tilbud som var Tjalve verdig? Endelig; ville de aktive slutte opp om et eventuelt positivt vedtak?

Utvalget svarte negativt på det første spørsmålet, men tok forbehold om kortsiktige ugunstige virkninger, og at de ansvarlige ledere for den eksisterende virksomhet ikke ble pålagt flere oppgaver. Svaret på det første spørsmålet styrte svaret på det andre. En eventuell kvinneavdeling måtte bli selvfinansierende og finne sine egne ledere. Tredje spørsmål la til rette for å understreke at Tjalve som en eliteklubb måtte ta sikte på å etablere en eventuell kvinneavdeling på samme nivå som eksisterende virksomhet. Det var selvsagt ikke mulig på kort sikt, men det var målet man måtte streve mot, og det ville kreve trenere og lokaler, dvs. betydelige ressurser. Utvalget erkjente at man ikke kunne regne med særlig tilsig utenfra. Svaret på det fjerde spørsmål var altså at klubben måtte bygge opp sin kvinneavdeling hovedsaklig på grunnlag av egenrekruttering. Det ble antatt at de mannlige aktive ville slutte opp om en slik politikk.

Utvalget presenterte generalforsamlingen for en utredning uten konklusjon, en utredning som var skåret til for å unngå opprivende strid. Jan Hemsvik, som talte for

motstanderne, understreket at spørsmålet ikke dreide seg om likebehandling. Han mente det var alminnelig enighet om at menn og kvinner skulle ha like muligheter for å drive friidrett. I arbeidet som leder på krets nivå og som arrangør var det hans linje. Men det innebar ikke uten videre at kvinner skulle tas opp i Tjalve. Hemsvik viste til at klubben hadde eksistert i nær 80 år uten kvinner og hele tiden hadde hatt en ledende posisjon i norsk friidrett. Han knyttet den ledende posisjon til klubbens spesialisering på eliteidrett for menn. En kvinnegruppe kunne bli en slik belastning på økonomi og tillitsmannsapparat at det ville redusere Tjalves evne til å fortsette som toppklubb for menn, mente motstanderne.

Hemsviks tilbakeholdende linje fikk til slutt oppslutning både i styret, blant de aktive og i generalforsamlingen. Tjalve hadde i 1968 nettopp vært gjennom en meget krevende periode både økonomisk og administrativt. Det var da naturlig å gå forsiktig frem. Mange som i og for seg var tilhengere av kvinner i klubben var ikke villige til å akseptere at likeberettigelse nødvendigvis måtte innebære at kvinner skulle ha adgang til en hvilken som helst idrettsklubb så lenge det ikke ellers fantes noen begrensninger på deres idrettslige utfoldelse. Ved å følge denne linjen lot også de positive være å utfordre de mest innbitte motstanderne. På lengre sikt innebar selvfølgelig dette vedtaket at det var åpnet for kvinnelig medlemsskap. I det øyeblikk flertallet bestemte seg for at de praktiske problemer ikke var svært store, ville lovverket bli forandret. Med veksten i kvinneidrett og fremgang for likestillingskrav i de følgende årene kunne det ikke ta lang tid.

Tilhengerne av medlemsskap for kvinner fikk styrket sin posisjon da Holmenkollstafetten fra og med 1975 ble åpnet for kvinnelag. Presset fra kvinnelige idrettsutøvere og mannlige sympatisører hadde økt sterkt fra slutten av 1960-tallet. I 1972 førte protestene mot Tjalves eksklusjonslinje til demonstrasjoner under stafetten. Noen få kvinnelige løpere deltok på et herrelag, som i tillegg bar propaganda mot norsk medlemskap i EEC på drakten. Laget ble stoppet lenge før det fikk fullført, og det kom etterpå til meget skarpe meningsutvekslinger mellom Tjalve og *Aftenposten* på den ene siden og protestantene på den annen.

Tjalve argumenterte også når det gjaldt stafetten på hovedsaklig praktisk grunnlag. Det var etter arrangørens oppfatning ikke plass til flere klasser og lag i stafetten. I 1972 var også formelle hensyn viktige. Både når det gjaldt det formelle regelverk, som var brutt med EEC-protestene og kvinner på herrelag, såvel som når det gjaldt de praktiske problemer forbundet med utvidelse, hadde Tjalves ledelse i en viss forstand sitt på det tørre. Etter Friidrettsforbundets regler var dette et arrangement for menn, og blandede lag var ikke tillatt. Protestlaget seilte dertil under falsk flagg. Protestantene hadde funnet frem til en klubb som ikke stilte lag og benyttet dens navn. De kvinnelige løperne var i tillegg aktive og hadde deltatt i andre arrangementer for et annet lag. Det representerte også regelbrudd. Politisk propaganda var heller ikke tillatt ved et idrettsarrangement. Tjalves skarpe reaksjoner på protestene i 1972 synes i en forstand fullt ut berettiget.

Når det gjaldt de praktiske problemer, hadde klubben også før kvinnene meldte sitt ønske om deltagelse sett den stadige økende deltagelsen som et problem.

Bekymringene over veksten kan vi følge tilbake til 1930-årene. Poenget er imidlertid ikke om Tjalve formelt kunne forsvare sine posisjoner. Arrangørene kom i økende grad i utakt med alminnelige holdninger i samfunnet omkring. Steilhet inviterte til protester. Når det gjaldt stafetten, kunne man heller ikke med samme rett hevde at utelukkelse ikke innebar diskriminering. Holmenkollstafetten var Norges største arrangement i sin art. Den representerte et veldig insitament til klubbssamarbeid og utvikling av norsk løpsnivå i bredden om ikke nødvendigvis i toppen. Kvinner kunne med rimelighet hevde at de ble diskriminert ved ikke å få være med. Holmenkollstafetten var selvsagt Tjalves og *Aftenpostens* arrangement, men det var også et offentlig anliggende. Klubben og avisen kunne ikke fortsette å gå på tvers av et stadig sterkere offentlig krav som allment ble oppfattet som rimelig.

Tjalve og *Aftenposten* stod i det lengste på sitt. I et brev til Norges Friidrettsforbund i januar 1974 understreket Hovedkomiteen for stafetten at den ikke kunne ta på seg en slik utvidelse av stafetten. I ettertid kan vi bare undres over den urokkelighet komiteen viste stilt overfor massivt press såvel som skarp kritikk fra deler av pressen. Brevet ble avsluttet: «Hovedkomiteen anser seg herved ferdig med denne sak.» Året etter hadde den gitt opp kampen. En kvinneklasse ble opprettet i 1975, senere kom det flere.

Motstanderne av kvinner i Tjalve hadde dermed tapt hovedslaget. Deltagelsen i den nyopprettede klassen gjorde også all frykt og/eller forhåpninger om at den nye klassen ville bli en fiasko til skamme. Det er i denne sammenheng også viktig at Tjalve ble rammet av en rekrutteringskrise gjennom det sterke generasjonsskifte i 1970-årene. Spesialisering omkring idrett for menn var åpenbart ingen garanti for fortsatt liv i toppen. For flertallet i Tjalve spilte det også en rolle at kvinneidrett i stadig sterkere grad frembragte topputøvere i såvel nasjonal som internasjonal sammenheng. Kvinneidrett kunne ikke lenger med rimelighet betraktes som en mulig belastning for en eliteklubb, snarere tvert imot.

Mens motstanderne av kvinner i klubben tilhørte dens administrative kjerne frem til tidlig på 1970-tallet, var de aktive tilhengerne ikke så sentralt plassert. Med få unntak engasjerte de seg heller ikke så sterkt. Denne konstellasjonen forandret seg frem mot vedtaket som i 1978 åpnet for kvinnelig medlemsskap. Eystein Enoksen og Arne Nytrø engasjerte seg aktivt for kvinner i Tjalve, og som ansatt ved Norges Idrettshøyskole og trener for landslagets hekkeløpere, hadde Enoksen en sentral posisjon i klubben. Hans observasjonspost innenfor norsk friidrett var like sentral som Arne Nytrøs hadde vært. Enoksen følte miljøet på pulsen og så både egenverdien ved kvinnelig friidrett i Tjalve og de generelt gunstige miljøvirkninger det kunne ha. De aktive stilte da også opp i uvanlig grad på generalforsamlingen da saken ble tatt opp.

Vedtaket var gitt da saken kom opp i 1978. Det er vel heller ingen overdrivelse om vi sier at innmeldingene var godt forberedt. Dette var ikke et fremstøt som kunne tillates å mislykkes. Innmeldingene kom da også raskt. Det første året kom det mange nok til å stille lag i Holmenkollstafetten. På forsiden av Tjalvistens mai-utgave var avbildet en mannlig og en kvinnelig løper i klubbens drakt, med kvinnen foran. Det

første innslag i klubbavisen bar overskriften: «Tjalve's jenter slo til i Holmenkollstafetten.» Eystein Enoksen og Arne Nytrø understreket at det var «all grunn til å gi en skikkelig honnør til våre 15 jenter som stilte opp på Tjalve's debut-lag i kvinneklassen i Holmenkollstafetten.» Laget ble nr. 33 av 96 startende. Selv om kvinnelaget i stafetten førte en noe omskiftelig tilværelse de følgende årene, nådde de innen slutten av 1980-årene opp blant de ti beste i eliteklassen, med sjetteplassen i 1989 som en foreløpig topp.

Både gjennom innmeldinger og resultater ble vedtaket i 1978 rettferdiggjort. Som utredningen i 1968 hadde forutsett, tok det imidlertid tid før en stabilt god avdeling ble bygd opp. Dette hadde også sammenheng med at den interne rekruttering gjennom barne- og ungdomsavdelingen sviktet nettopp i disse årene. Gunhild Hole ble den første norske mester i diskos i 1979; deretter gikk det syv år til neste mesterskap og fem år til neste mesterskapsmedalje.

I annen halvdel av 1980-tallet etablerte Tjalve seg som en ledende klubb også i kvinnefriidrett ikke minst takket være Eystein Enoksens trenervirke. Det ble tre mesterskap i 1986, ved laget på 4x800 meter — Gunn Hulleberg, Anne Hemstad, Nina Hansen og Heidi Maltun — og ved Hilde Fredriksen på 100 meter hekk og i lengde. I 1987 og 1988 vant Toril Hatling 800 meter og i 1988 ble det ny seier på 4x800. Bare Heidi Maltun var tilbake fra laget i 1986, nye var Toril Hatling, Barbro Syvertsen og Bente Liland.

Stafettmedaljer ble det relativt mange av; sølv på 4x100 i 1986 og på 4x400 i 1985, 1986 og 1989, og på 4x800 i 1989. I 1984 og 1986 ble det bronse på 4x400, i 1987 på 4x800 og i 1985 på 1000 meter. Individuelt tok Barbro Syvertsen sølv på 100 meter hekk i 1984 og bronse på langhekk i 1986. Sissel Andersen tok sølv på 400 meter hekk i 1984, mens Bente Liland tok sølv i 1985 og 1986 og bronse i 1988. Heidi Maltun tok bronse på 800 i 1987 og 1989, mens Mona Holtvedt tok tre sølvmedaljer i kule fra 1984 til 1989.

Tjalves kvinnegruppe var dermed i det vesentlige rekruttert utenfra, med en blanding av etablerte enere på fallrepet av sine karriere som Hilde Fredriksen og Gunhild Hole, og kommende topputøvere som Toril Hatling og Heide Maltun. En vesentlig grunn til at rekrutteringen gikk lettere enn ventet, var utvilsomt Tjalves tilknytning til Idrettshøyskolen gjennom Enoksen og Nytrø.

Miljømessig hadde kvinnegruppen umiddelbart en positiv virkning. I den tidsmessig stadig mer krevende toppidretten finner et økende antall idrettsutøvere sine partnere i idrettsmiljøet. I den sammenheng har nyordningen utvilsomt hatt en gunstig virkning for rekruttering. Men rekruttering er bare en side av problemet. Sammenfallende interesser og miljø vil være minst like viktig når de aktive vurderer hvor lenge de skal drive idrett. Tidsmessig konkurrerer trening og stevner med en rekke andre aktiviteter som for mange får økende betydning med alderen. Miljøfellesskap mellom partnere kan bidra til å redusere problemer eller konflikter som følger av knapphet på tid.

Tilpasningen til verden omkring var imidlertid ikke helt smertefri for alle medlemmer av Tjalve. Det var ikke få som hadde vanskelig for å godta kvinner på

Over: Toril Hatling, norsk mester på 800 i 1987 og 1988, beste tid 2.02,86 i 1988. (Foto: Lasse Gimnes).

Under til venstre: Stafettlag som flaggskip også i kvinneavdelingen, Tjalves vinnerlag på 4 x 800 i 1986, Nina Hansen (skjult), Heidi Maltun, Gunn Hylleberg og Anne Hemstad.

Under til høyre: Anne Hemstad, Barbro Syvertsen, Bente Liland og Gunn Hylleberg med den første kvinnetreneren, Eystein Enoksen.

torskeafteren. Torskeafteren, som rundt første verdenskrig hadde erstattet de «blande-
de selskaper», var et viktig symbol for gutteklubben. Det samme gjaldt Ordenskolle-
giet. Helt smertefritt kunne ikke slike endringer gjennomføres, hverken for vinnerne
eller taperne.

Motstanderne var imidlertid ytterst lojale overfor det vedtak som var blitt fattet.
Kvinnelige medlemmer ble umiddelbart valgt inn i styret. Tjalves fremste mellomdis-
tanseløper i 1980-årene, Espen Borge, hadde kvinnelig trener, Anne Thidemann.
Hun ble som vi har sett også Tjalves første kvinnelige leder. Nå var selvsagt den
varme velkomsten ikke bare et resultat av ideell lojalitet overfor vedtak som var fattet
eller av en alminnelig positiv holdning til kvinner i klubben. I Tjalve som ellers i
samfunnet representerte kvinner en ressurs ikke bare som aktive men også som
ledere. Det er vanskelig å finne gode og villige administratorer. Fra et slikt synspunkt representerte
vedtaket i 1979 en gevinst for klubben. Det fjernet også en levning fra fortiden som
Tjalve i lengden ikke kunne leve med.

Holmenkollstafetten — eliteidrett og masseidrett i etterkrigstiden

Tjalves ry som stafettklubb i mellomkrigstiden hadde dels sammenheng med klub-
bens prestasjoner på de korte banestafettene. Like meget var det et resultat av
arbeidet med Holmenkollstafetten. På samme måte som det nye styret satset offensivt
for å bringe Tjalve tilbake til friidrettstoppen etter krigsårene, tok det et krafttak for
å gjenskape Holmenkollstafetten. Den første etterkrigsstafetten i 1946 ble en
eventyrlig suksess. Deltagelsen var rekordstor, 187 lag med 2805 deltagere. Det var
73 flere lag enn i 1939. Det skyldtes dels den enorme idrettsinteressen etter krigens
idrettsstreik, dels sammenslutningen av Landsforbundet og AIF etter krigen, og ikke
minst at Tjalve bidro til oppslutningen om stafetten ved en utstrakt subsidiering av
sterke utenlandske lag, ikke minst de svenske. Det var en politikk som klubben
gavmildt opprettholdt til de økonomiske vanskelighetene meldte seg tidlig på
1950-tallet. Deretter ble bidragene begrenset til de aller beste lagene. Men med det
første arrangementet, i ønskevær som det står i klubbens oversikt, var Holmenkoll-
stafetten gjenopprettet som det sentrale friidrettsarrangement om våren i Norge. Vi
lar 30-årsberetningen for Stockholmsklubben Mode formidle inntrykket av det første
arrangementet i etterkrigstiden:

*Söndagen, tävlingsdagen, vackert väder och varmt, kl. 11 samlades vi i Bislets, då nästan
halvbesatta stadion och med långa köer utanför portane, efter en rätt uppskakande och
omskakande samt snabbaste lastbilsfärd som förekommit från Billingstad (cirka 2 mil)
man hoppade tacksamt av bilen utanför Bislet. För utsättandet av elitklassens löpare stod
bilar till förfogande, för oss fanns polispiketen. Den körde ut åtta av våra löpare
«bakevägen». Att det ej var lämpligt att möta 100-tals bilar och bussar på smala vägar
bland bergen, säger sig själv, men polisen har siréner på sina bilar varför vår ångest att
inte hinna ut i tid var onödig. Tack för denna spännande färd, Oslo-polisen.*

Idrettsbanen som del av fellesskapet, Gunhild og Iver Hole. Gunhild, Tjalves første NM i kvinneklassen i 1979, Iver, medaljevinner i NM, landskampdeltager, trener i Tjalve, tillitsvalgt i Tjalve og Friidrettsforbundet i en årrekke. I Tjalve er det blitt stadig flere slike løsninger i de siste årene. For «voksne» friidrettsutøver i klubben er de snarere regelen enn unntaket. (SCAN-FOTO)

Mode ble nummer tre etter to andre svenske lag, Örgryte og Matteuspojkarna, med København IF som nr. 4 og Viking, Bergen som nr. 5. Om selve løpet hadde vært en stor opplevelse, ble defileringen det i enda høyere grad:

Det var med stor forventan man avvaktet defileringen, vi hadde genom lördagens genomgång fått en liten inblick i det hela, men att det skulle bli en så fantastisk förevisning, hade man inte trott. Man blev stum där man stod bland de 20 000 närvarande i Bislet, och åt det skådespel som rullades upp, det värmdes på något konstigt sätt. Ur denna massa kan den norska idrotten säkert få fram många goda löpare. Denna perfekt arrangerade sak var något att minnas. De olika lagen marscherade upp framför kungliga läktaren, där den idrottsintresserade kungafamiljen under två timmar åsett start och inspurten av de 250 (sic) lagen . . . Vi tackar Tjalve, norska idrottspojkarna, ledare och vänner för 1946. Vi hoppas att ett deltagande är möjligt 1947. Vi vill och skall vara med på denna Nordens största stafettlöpning och sämre än trea har vi aldrig kommit förut.

Den veldige etterkrigsentusiasmen kunne ikke vare, det gjorde heller ikke den svenske dominansen fra de første årene. Fra midten av 1950-årene har stafetten helt vært dominert av norske lag selv når europeiske topplag har kommet til stafetten.

Veksten fortsatte i 1947; da fullførte i alt 199 lag, 2985 løpere. Høyere enn dette kom ikke deltagelsen før i 1973, da 248 lag med 3720 løpere deltok. I mellomtiden hadde deltagelsen sunket til 95 i 1952, så steg den til 115 i 1955 og falt til

etterkrigstidens bunnmål i 1958 med 92, dvs. 1380 løpere. Det var færre lag enn i 1932 da det deltok 104, og det representerte et dramatisk fall i deltagelse om man sammenligner med Holmekollstafetten og Østkantstafetten samlet.

Fra 1964 økte deltagelsen jevnt igjen fra 142 til 194 i 1970. I 1971 ble stafetten ikke arrangert. Avlysningen skyldtes som i 1937 ombygninger på Bislet. Fra 1973 vokste så stafetten dramatisk fra år til år. I 1980 var deltagerantallet mer enn fordoblet i forhold til 1973; da fullførte 660 lag med 9900 deltagere. En ny dobling fant sted til 1987. Da fullførte 1378 lag med 20 670 løpere. I 1990 var det påmeldt 1963 lag med 29 445 løpere, altså nesten ti ganger så mange løpere som i rekordåret 1947, eller et antall løpere som tilsvarer totalbefolkningen i en middels stor norsk by. Mens et titalls lag de første etterkrigsårene var svenske, dvs. rundt 5 %, utgjør idag utenlandske lag bare en promille av deltagelsen.

Stafetten stagnerer

Hvordan kan vi forklare denne utviklingen av stafetten? I hvilken grad kan endringene forklares ved primært idrettslige årsaker, i hvilken grad må vi trekke inn allmene samfunnsendringer som slår igjennom i idretten? Vi kan best gripe utviklingen ved å se etterkrigstiden som to perioder med et skille ved midten av 1960-årene.

Veksten etter krigen var i noen grad kunstig. Den bygde på en idrettsentusiasme som var generert av fire års idrettsstreik, og fem—seks år uten særlige konkurranser. Vi kan registrere den samme entusiasme blant tilskuerne, og et fall de følgende årene. Vi har foran registrert at tilskuerantallet også på vanlige friidrettsstevner viste en allment synkende tendens på 1950-tallet med unntak for stevner med den aller ypperste internasjonale deltagelse. Stein Tønnesson har registrert en tilsvarende tendens for norsk idrett i det hele i tiden frem til 1965; han karakteriserer den som en stagnasjonsperiode.

Han forklarer den dels ved krigens idrettslige pasifisering av den generasjon som skulle levere aktive i 1950-årene. Dels forklarer han utviklingen ved å vise til det historikeren Edvard Bull jr. har kalt «den store flyttesjauen». Folk flyttet fra nord til sør, fra landsbygda til byene. Rotløshet og manglende tilknytning til og kontakt med idrettslagene på de nye stedene kan være en forklaring på fenomenet. I tillegg understreker Tønnesson det harde arbeidet og det økonomiske presset for mange unge i etableringsfasen i denne perioden. Han trekker også frem svak vekst i tilslutningen til idretten fra barn og unge, som jo utgjorde rekrutteringsgrunnlaget for den voksne idretten. Den hadde også sammenheng med ny strid om barn i det hele skulle drive konkurranseidrett, hvor særforbundene var forsiktige med å satse på konkurranseidrett. Det er en uenighet som er beslektet med den tidligere striden mellom eliteidrett og fysisk fostring for landets allmenne vel som preget kampen mellom særforbundene og Centralforbundet frem mot 1920. Endelig understreker Tønnesson at denne perioden preges av at idrett fremdeles i hovedsak var en fritidsbeskjeftigelse for menn.

Tønnesson trekker på et rikt materiale for å belegge sine konklusjoner. På

nasjonalt plan er det åpenbart at han beskriver dominerende tendenser. Det innebærer ikke at alle elementer i hans forklaringer passer på alle idretter eller alle nivåer. Tjalves gutteavdeling i denne perioden var for eksempel sterkt konkurranseorientert, og klubben hadde aldri siden så stor oppslutning, dels også fordi den arrangerte de årlige idrettsstevner for de høyere skoler i Oslo-området. Tjalve fikk også stor tilstrømning av voksne medlemmer utenfra. Men de var i svært høy grad eliteutøvere og kan derfor vanskelig brukes i en analyse som skal belyse masseidrett, som er poenget her. Disse eksemplene er imidlertid trukket frem for å vise faren ved å trekke raske slutninger fra nasjonalt nivå til enkelte idrettsgrener, klubber eller spesifikke arrangementer.

Det er imidlertid sannsynlig at flere av Tønnessons forklaringer kan anvendes på stagnasjonen og tilbakegangen for stafetten. Flyttesjauen fra landsbygda må vi gå ut fra svekket mange av de «smålagene» som hadde bidratt til veksten i stafetten i mellomkrigstiden. Vi kan kanskje også gå ut fra at flytting og krigstretthet gjensidig forsterket hverandre innenfor friidretten. Vi har sett for Tjalves vedkommende at store deler av førkrigsgenerasjonen fra gutteavdelingen forsvant. Tjalve kunne derfor ikke nøye seg med naturlig tilsig fra naboklubber og studenter som kom til Oslo, men gikk også ut for å rekruttere særlig langdistanseløpere fra landsbygda. Vi så tilløp til en slik politikk i mellomkrigstiden. Den synes å ha blitt vanligere etter krigen. Vi må altså kunne gå ut fra at økonomisk endring, nye sysselsettings- og bosettingsmønstre og krigstretthet rammet klubber både i perifere områder og mindre klubber i byene.

Vi må også som en hypotese kunne gå ut fra at Tønnessons slutning om at en slitsom og økonomisk tung etableringsfase spilte en rolle i denne stagnasjonsperioden. På grunnlag av en nokså impresjonistisk gjennomgang av Tjalve-materialet, uten noe forsøk på en statistisk behandling, kan det virke som de aktive i 1950- og de tidlige 1960-årene gjennomgående avsluttet sin karriere tidligere enn tilfellet var i mellomkrigstiden, og også tidligere enn tilfellet har vært de siste tiårene. Tidlig i 1960-årene var en aktiv over 25 år for en veteran å regne. Da Arne Hammarsland i 1963 fylte 30 år og fremdeles var landslagsmann på 1500, var det oppsiktsvekkende. Det ville neppe vært noen overraskelse i mellomkrigstiden, og enda mindre i 1970- og 1980-årene. Det er mulig vi bør knytte denne tidlige pensjonsalder for idrettsmenn til det Tønnesson kaller 50-tallets hjemmementalitet. Som han understreker: «Kulturen var rettet mot hjemmet, ikke mot offentlighet og foreningsliv.» Han stiller denne mentaliteten eksplisitt opp mot de følgende tiårene, og vi kunne lage en tilsvarende grense mot mellomkrigstiden. Disse forklaringene av allmenn art må imidlertid tas for det de er — hypoteser om mulige sammenhenger. De kan bare bekreftes gjennom en lang rekke detaljerte undersøkelser over relativt lange tidsspenn.

Vi må imidlertid kunne gå ut fra at det også fantes idrettslige grunner til tilbakegangen for stafetten. Endel av de nye lagene som kom til i de første etterkrigsårene var arbeideridrettslag. Det er ikke gjort noen undersøkelse av spørsmålet om sammenslåing eller nedleggelse av idrettslag spilte noen rolle for antall deltagende lag, men igjen er dette en forklaringsmulighet som bør undersøkes nærmere.

Det er overveiende sannsynlig at Tjalves reduksjon av reisetilskuddene til langveisfarende lag spilte en rolle for den fallende oppslutning. Fra en meget gavmild linje den gang tilskuermengdene var store, gikk Tjalve over til en meget forsiktig politikk mot slutten av 1950-årene. I 1960-årene var det først og fremst gjestende storlag med lang reise, som Gular, som fikk reisetilskudd. Andre fikk tilskudd mer sporadisk også inn i 1970-årene, så som Olymp/Molde, BUL/Tromsø og Tingvoll. Gular fikk i 1967 et tilskudd på kr. 1200, med en formaning om å «behandle denne saken konfidensielt av hensyn til de konsekvenser dette vil ha for arrangementet, og så ønsker vi Gular lykke til med de fortsatte forberedelser og vel møtt i Oslo 7. mai.» På dette tidspunkt kom støtten fra Aftenposten.

Spørsmålet om støtte til tilreisende lag understreker at det i etterkrigstiden også fantes oppmuntringer til å delta. Tjalves pengestøtte var en. I mellomkrigstiden hadde klubben ikke sett seg råd til slikt. Ønsket om å reetablere stafetten som en nasjonal og nordisk begivenhet i toppklasse bidro til å etablere støtteordningen. Den gjaldt først og fremst lag i eliteklassen. Stafettens tiltrekning lå ikke bare i bredden, men også i det forhold at den ga Nordens, senere Norges, fremste klubber en mulighet til å prøve krefter. Det var like ønskelig for Tjalve å ha med Gular som det var for Gular å være med. I det lå også en grunnleggende holdning i toppidrett: det er ikke slik stas å vinne dersom konkurransen ikke er den aller beste.

For det annet ble kommunikasjonsnettet forbedret både under og etter krigen. Det gjaldt jernbanen, veinettet og ikke minst flykommunikasjonene. I 1946 ble stafetten i egentlig forstand landsomfattende da Vadsø Turn kom til som det første lag fra Nord-Norge. Vi ser gjennomgående en geografisk utvidelse av stafetten i denne perioden, samtidig med nedgangen i det totale antall lag. Det kan også ha hatt sammenheng med en allmenn velstandsutvikling som gjorde det enklere for de fleste lag å finansiere en slik reise med jevne mellomrom. Resultatet var i alle fall økende deltagelse utenfor Østlandsregionen både relativt og absolutt.

Likevel stagnerte stafetten og gikk en periode markert tilbake. Vi kan også lese det av klasseinndelingen. Mens det ved utvidelsen av stafetten i mellomkrigstiden fulgte etablering av stadig flere klasser og underavdelinger av klasser, var klasseinndelingen stabil frem til 1970-tallet da kvinneklassen ble opprettet. Det kom to nye klasser i 1946, klasse 3 som i realiteten bare representerte en avdeling for lagene nedenfor eliteklassen, og juniorklassen. Den kom i 1948 som et resultat av at Friidrettsforbundet da opprettet en aldersbestemt juniorklasse i friidrett; junior var de aktive til og med det året de fylte 20 år. Det var enkelt å kontrollere. Struktur og deltagelse understreker at friidrett fortsatt var en idrett som ble drevet av menn, som trolig var tilbøyelig til å avslutte sin aktive idrett yngre enn tidligere, og det var en idrett som ble drevet innenfor de tradisjonelle idrettslag, som i mange henseende gjennomlevde en krisetid både med hensyn til rekruttering av aktive og av ledere.

Ny vekst og nytt preg på stafetten

Veksten startet midt på 1960-tallet, fra 116 lag i 1963 til 194 i 1970. Det var en like dramatisk utvikling som fra 1939 til 1947. Den fant sted innenfor rammene av den tradisjonelle friidretten for menn. Ingen nye klasser kom til. Vi må derfor dels knytte den til den allmenne velstandsutviklingen og til videreutbygging av kommunikasjonsnåene. Fem dagers uke og flyforbindelser gjorde det ulike mye lettere å komme til stafetten for lag fra fjerntliggende distrikter. Velstandsutvikling betød bedre inntekter for den enkelte så vel som for klubber som var innstilt på deltagelse i stafetten, som gjennom hele perioden stod som et ønskemål for de fleste klubber. Bedre inntekter, mer fritid og mindre krevende fysisk arbeid gir potensielt både mulighet for og skaper ønske om økt fysisk aktivitet. Vi ser også at fra 1960-årene har mange friidrettsmenn en lengre karriere enn tidligere.

Vi kan også prøve hypotesen om at oppgangen skyldtes at utviklingen fra 1960-årene ble preget av ungdom som var vokst opp etter krigen. De som preget norsk friidrett fra tidlig på 1960-tallet kom i trenings- og konkurransealder på et tidspunkt da idrettsboikotten var fortid og tilbudet om barne- og ungdomsidrett vokste dramatisk mange steder. Vi ser det klart i Tjalves utvikling i denne perioden.

Første fase i de siste 25 års vekst kom altså i forkant av trimaksjoner og joggebølgen. Deltagerne så vel som arrangørene var orientert mot både eliteidrett og idrett i bredden. Men bredden skulle representere aktiv idrett. Holmenkollstafetten var og er av arrangørene ment å være en mønstring av det beste av landets konkurranseidrettsmenn, med et innslag av topplag fra utlandet dersom det var mulig å få til. Holmenkollstafetten var ikke for mosjonister og joggere. I 1960-årene fantes knapt slike, og de som fantes, tenkte neppe på stafettløp. Den var heller ikke åpen for kvinner. Interessen var på det tidspunkt beskjedent. Først og fremst ble det antatt at det ikke fantes kvinnelag som kunne gjennomføre stafetten på konkurransemessig akseptabel måte; for det annet ble det antatt at det knapt fantes muligheter for å stille kvinnelag uavhengig av løpsnivå. En tidlig versjon av bedriftsklassen fantes, men den var primært en klasse for lag utenfor Friidrettsforbundet, og den ble dominert av slike inntil midten av 1970-tallet. I 1968 vant eksempelvis Oslo Skøyteklubb og i 1973 Nydalen Skiklubb, som også hadde preget klassen i slutten av 1930-årene. Først i 1974 kom bedriftslagene med med full tyngde; da vant Tandberg. Da vokste også klassen dramatisk.

Mens den aller første fase av veksten kom på tradisjonelt grunnlag og var relativt uproblematisk for arrangørene, kom neste fase til å trekke inn stadig nye grupper, til å skape nye klasser, til å volde arrangørene mye hodepine, til å skape til dels meget skarpe konflikter mellom Tjalve og mange av dem som ønsket å være med, og i siste instans til å endre stafetten fundamentalt. Et brev Jan Hemsvik på vegne av arrangøren i 1977 sendte til et interessert kvinnelag i bedriftsklassen oppsummerer på en illustrerende måte de hovedsynspunkter som stod mot hverandre: «Vi er ellers klar over at alle slags lagkonstellasjoner — uansett alder og kjønn — selv helt ned til mosjonsstadiet — *med tiden som hjelp* vil kunne gjennomføre Holmenkollstafetten, men vårt løp er dog først og fremst ment som et tilbud på konkurransesektoren.»

Over: Starten i bedriftsklassen i 1979. Arrangøren så veksten som en trussel mot forsvarlig avvikling av stafetten. Det kan man forstå.

Til venstre: Tyrving seiret for tredje gang på rad i 1977, og løp for første gang under timen.

Under: Vadso Turn i 1949 under defileringen på Bislet. Laget ble nr. 9 i klasse A i debuten.

For Hemsvik og hovedtyngden av arrangørstaben stod spørsmålet som et enten eller, både med hensyn til stafettens allmenne preg og med hensyn til muligheten for et forsvarlig arrangement. Det viste seg ikke å være slik. Preget av elitekonkurranse fikk stafetten beholde, mange vil si det ble styrket, mens den samtidig fikk utvikle seg til en folkefest ikke bare langs løypa, men også i den. Vi skal se på hovedtrekkene og hovedelementene i de konflikter og problemer som oppstod i prosessen.

Vekstproblemene rammet først bedriftsklassen for herrer. Midt på 1970-tallet ble tilstrømningen så stor at arrangørene fant at den åpne klassen for bedriftslag og lag utenfor Friidrettsforbundet måtte begrenses til rene bedriftslag. Andre lag utenfor forbundet fikk valget mellom å melde seg inn eller unnlate å starte. De har senere ikke kommet med igjen. De representerte den minste gruppen i klassen, og det er rimelig å anta at deres aktive fikk andre konkurransemuligheter. Bedriftsklassen for herrer ble imidlertid så stor, dvs. den mulighet oppstod at den for å utvikles forsvarlig måtte starte i flere puljer, at den stod under konstant trusel om antallsbegrensning, som da bedriftsklasse for kvinner ble opprettet. Bortsett fra ett år ble klassen for militære lag opprettholdt, etter at talsmenn for forsvaret understreket stafettens miljømessige betydning for deres avdelinger.

Problem nummer to var en klasse for kvinner. I annen halvdel av 1960-årene hadde kvinnene hatt en erstatningsstafett inne på Bislet i pausen fra de siste lag løp ut til de første kom inn. Den ble utviklet etter et par år. Fra da av økte presset for kvinnelag voldsomt. Kraftige demonstrasjoner ble gjennomført før de kom med i 1975. Skepsisen skyldtes dels praktiske hensyn. Det var vanskelig å få plass til flere klasser innenfor de rammer som var etablert for utviklingen. Dels var arrangørene skeptisk til prestasjonsnivået blant kvinnene, en skepsis som også senere kom til uttrykk overfor bedriftskvinnelag. Presset fra omgivelsene og en voksende opposisjon innenfor klubben førte til slutt til at kvinner fikk en egen klasse.

I de følgende årene ble veksten så sterk at militærklassen ble sløyfet i 1979. Tjølve strittet steilt i mot en utvidelse med bedriftsklasse for kvinner. Argumentasjon var stadig til dels av idrettslig karakter, men i vesentlig grad av praktisk-administrativ. Det var ikke plass til flere lag i stafetten. Vi vet at i dag omfatter stafetten ikke bare kvinner bedrift, men også to vanlige kvinneklasser, elite og senior, en juniorklasse for kvinner, militærklasser for kvinner og menn, kvinner og menn veteran og superveteran, og kvinner og menn bedrift veteran. I alt omfatter stafetten 18 klasser, hvorav rundt halvparten av lagene hører hjemme i bedrift kvinner og menn. I 1990 var det påmeldt over 450 lag i tilsammen åtte kvinneklasser. Først i 1978 oversteg totalantallet 450 lag.

Hvordan var det mulig å utvide stafetten slik når nye klasser ble avvist på 1970-tallet under henvisning til at det arrangementsteknisk ikke lot seg gjøre å ta med flere. Det er da nødvendig å forstå hva begrensningen lå i. Inntil 1982 startet alle lag med en første etappe på 1200 meter på Bislet stadion. Puljene startet hvert femte minutt. De svakeste løperne i de siste puljene brukte over fire minutter på sine 1200 meter. Dermed var det ikke mulig å skjære ned på pausene. Det var aldri noen som anfektet prinsippet om at eliteklassen skulle starte først. Det innebar at det ikke

kunne gå mer enn en halv time fra elite menn startet til siste pulje kom av gårde. Ytterligere en pulje ville skape akutt fare for kollisjon i Bisletgata hvor stafetten både løp ut og kom tilbake.

Det var dette problemet arrangørene ikke så noen løsning på, eller ikke var motivert til å finne noen løsning på. Men de var opptatt av det. I årene frem mot 1980 ble det regelmessig drøftet. Et resultat var avlysningen av militærklassen i 1979 på grunn av frykten for sammenbrudd. Den løsningen som Tjalves stafettgeneraler fant i 1982 var å sende bare de beste puljene ut fra Bislet. Resten fikk starte fra St. Hanshaugen på oversiden av Bislet, med en 1200 meters etappe som var lagt slik at den ikke kolliderte med de tidligere klassene som samtidig kom tilbake til Bislet. Det gjorde det i 1990 mulig å starte klasser hvert femte minutt fra kl. 12.30 til 15.10, med ett unntak. Det er 10 minutter mellom starten i elite damer og elite herrer. Med denne ordningen har det også vært mulig å redusere antall lag i hver pulje og dermed gjøre de lavere klasser mer sportslig forsvarlige.

Det var en innovasjon som ikke kom helt av seg selv. Enkelte av medlemmene i stafettens ledelse, Ole Petter Sandvig og særlig Haavard Nordlie som løypesjef, hadde nok grunnnet på muligheten. Men den innebar samtidig å oppgi stafettens enhetlige preg, og la forskjellige klasser løpe en stafett med litt ulikt preg.

Den eldre generasjon av stafettgeneraler var ikke innstilt på en slik løsning. Såvel Hemsvik som en lang rekke av hans medarbeidere så på Holmenkollstafetten som et tilbud for aktive og ønsket et enhetlig tilbud for dem. Presset utenfra ble imidlertid i 1981 slik at det var åpenbart at arrangørene måtte gi etter. Brekkstangen var deltagelse for kvinnelige bedriftslag. Tjalve svarte på presset med å konstatere at bedriftsklasse for kvinner kunne føre til begrensninger for mannlige bedriftslag, eventuelt til at bedriftsklassen helt ble sløyfet. Det hadde ingen virkning. Likestillingsombudet ble trukket inn. Eva Kolstad konstaterte i brev meget tørt at likestillingsloven trådte i kraft 15. mars 1979. Et veiledningshefte om loven og om saksbehandlingen hos likestillingsombudet ble vedlagt. Tjalve konstaterte i et svar på Eva Kolstads brev av 10. april 1981 at det ikke var mulig å etablere en ny klasse på så kort varsel. Likestillingsombudet aksepterte det, men sa hun ville gi saken grundigere behandling. «De vil høre fra meg senere» skrev hun 23. april. Dermed kom nyordningen fra 1982. Den var i hovedsak blitt påtvunget klubben. Den brøt med tradisjon og med idrettslige forestillinger, men den styrket stafettens omdømme, gjenopprettet det gamle og gjennomgående gode forhold mellom arrangører og deltagere og bidro sterkt til å øke Tjalves inntekter av stafetten. Presset utenfra ble grepet begjærlig av opposisjonen i klubben. Alene kunne den neppe ha skapt slik endring.

Konfliktene over kvinnelig deltagelse i stafetten var utvilsomt de skarpeste i dens historie. I sammenligning var diskvalifikasjonene av flere lag som løp med «Nei til EEC» på drakten for en episode å regne. De må ses mer som uttrykk for den opphissede politiske stemning i Norge våren, sommeren og høsten 1972 enn for en kritisk innstilling mot Holmenkollstafetten. Men rabalderet var betydelig i kjølvannet av episodene, som til dels endte med håndgemeng mellom løperdemonstranter og

vakter og politi. Daværende student Andreas Hompland klaget i brev til *Aftenpostens* redaktør og Tjalves formann over den behandling han hadde fått: «Ved vekslingen på Skøyen ble jeg overfalt av to gardister (eller militærpoliti eller liknende) som prøvde å presse meg ned i bakken og holde meg tilbake og dermed ødela vedlagte T-skjorte. Denne militære aksjon må antas å ha skjedd etter pålegg fra arrangørene v/Dem.» Hompland ønsket erstatning for ødeleggelsene, ellers ville han ta saken opp med politiet.

Homplands brev understreker den posisjon stafetten hadde fått. Den var en begivenhet av en størrelsesorden som gjorde en ulovlig politisk aksjon umaken verd. Stafetten hadde igjen fått den egen-dynamikk som Trygve Gulbrandsen beskrev i 1930-årene. Påmeldingene til stafetten fra 1970-årene illustrer dens stadig sterkere preg av kombinert idrettsbegivenhet og folkeforlystelse også for deltagerne. Ikke minst ser vi det gjennom de mange universitetslag som meldte seg inn i Friidrettsforbundet for å kunne delta, som Sportslaget Scapulia fra Anatomisk institutt, Geoforms Elitelag, Juridiske Studenters Idrettslag, og ikke minst Pedistene fra Pedagogisk institutt. Det var laget som i 1972 lånte identiteten til Midtbygdens idrettslag og stilte opp med to kvinner som tidligere samme år hadde startet for Tyrving. Også lov- og regelbruddene illustrerer hovedpoenget — Holmenkollstafetten var blitt en nasjonal begivenhet som svært mange i og utenfor idretten mente burde være allminnelig tilgjengelig. Den var en inspirasjonskilde til å drive idrett og et symbol på samhold og fremgang.

Denne veksten på 1970-tallet må for en del tilskrives joggebølgen, som selvsagt først og fremst er en funksjon av økonomisk vekst og utvidet fritid. For kvinnes del har kvinnefrigjøringen i denne perioden spilt en vesentlig rolle. Generelt har den sammenheng også med at flere driver idrett over en lengre periode enn tilfellet var i den første del av etterkrigstiden. For disse store grupper har Holmenkollstafetten en miljøskapende funksjon, hvor fellesskapet og miljøet rundt treningen er like viktig som selve konkurransen, men hvor stafetten er vesentlig for å skape miljøet. I Holmenkollstafetten har på et vis Tjalves elite- og konkurransetradisjon møtt med en variant av Centralforbundets, AIFs og Idrettsforbundets folkehelsemål, men samtidig i form av uhyeidelig folkeforlystelse som trolig ville vært de gamle motstandere nokså fjern. Men kombinasjonen er der likevel, egenaktivitet og konkurranse.

Arrangørene så ikke disse elementer og muligheter i stafetten før henimot 1980. De var ofte mer overveldet av vanskelighetene enn oppmuntret av mulighetene ved stafetten. De hadde riktignok arvet en arrangementsstruktur fra mellomkrigstiden. Den holdt de fast ved og utviklet videre. Men oppgavene var formidable selv med bare 100 lag. Vekslinger skulle organiseres, mannskaper finnes, politi og ulike kommunale etater kontaktes og forhandles med, biler måtte finnes til utkjøring, gatene måtte være i rimelig stand. Materiale skulle klargjøres til utsending, startnumre kontrolleres. Selv i 1950- og 1960-årene gikk det med flere årsverk i administrative forberedelser. Med deltagereksplosjonen siden 1970-tallet trengtes langt over tusen frivillige til selve arrangementet. Det forberedende arbeidet begynner nå lenge før jul. I oktober kommer de første påmeldingene til neste års stafett. En enkel operasjon

Holmenkollstafetten er også et kjært møtested for «gamle» idrettskvinner og -menn. Her er en tidligere verdensmester og en olympisk mester på vei opp til Besserud i veteranklassen i 1979, Åge Hadler (orientering) og Ole Ellefsæter (ski). (SCAN-FOTO)

som fordeling av sikkerhetsnåler, hyssing og merkelapper til 30 000 løpere er ingen liten oppgave. Det organisatoriske opplegg for fordeling av nummer og annet materiale til 2000 lag er enormt tid- og arbeidskrevende. Det er ikke vanskelig å forstå frykten for den ustyrlige veksten. Den hadde sine gode grunner.

I ettertid kan det være grunn til en viss undring over at Tjalve ikke så at mulighetene for økte inntekter først og fremst lå i økning av bedriftsklassen og åpning for kvinnelag. Selv om vi erkjenner at det neppe var noen gitt å forutse den eventyrlige veksten, ville det vært mulig å se og utnytte gevinstene raskere enn Tjalve gjorde. Særlig er tilbakeholdenheten bemerkelsesverdig i betraktning av at det ytre press var så sterkt. Her kunne Tjalve både fjernet kritikken og økt inntektene med et slag.

Det er mange grunner til denne passiviteten. Noen av dem har vært nevnt, som den manglende tiltro til utviklingen innenfor kvinneidretten som nok i noen grad hadde sammenheng med at Tjalve selv ikke hadde kvinnelige medlemmer. De administrative vanskeligheter kunne komme til å vokse arrangøren helt over hodet. Disse poenger peker mot et overordnet element: Holmenkollstafetten var et arrangement for friidrettsklubber og avdelinger. Andre lag kunne få være med i den grad de ikke var til sjenanse for den egentlige aktive idrett. Tjalve så ikke hvordan de to kunne kombineres før klubben ble truet til å gjøre det. I dag er stafetten klubbens langt viktigste inntektskilde. Vurdering av inntjeningssevnen spiller en vesentlig rolle i vurderinger av stafettens utvikling og organisering. Det ville i dagens situasjon være en selvfølge for en hvilken som helst toppklubb. Tjalve trengte sin egen økonomiske krise midt på 1980-tallet for fullt ut å erkjenne behovet for å vurdere den økonomiske siden ved alle idrettslige tiltak.

Fotografen finner mange forskjellige motiver i stafetten. Her er Helge Pharo på Tjalves vinnerlag i 1973 på vei tilbake til Bislet på 12. etappe, på Drammenveien fra Skarpsno og opp Niels Juels gate. Aftenposten presenterte bildet med følgende tekst: «Unnskyld, kan De si meg veien til Bislet?» (A-FOTO)

Et yndet motiv: Elitelagene i herreklassen passerer de beste kvinnelagene som starter 10 minutter før. Her BULs to elitelag i 1981. Først de aller siste årene har kvinnelagene kommet først tilbake. (SCAN-FOTO)

Stafetten som elitemønstring

Inntil 1980-årene var Holmenkollstafetten selvsagt en viktig inntektskilde, men den var først og fremst en elitekonkurranse. Det ble knyttet en umåtelig prestisje blant norske såvel som andre skandinaviske klubber til det å vinne stafetten. Svenske, danske, finske og tyske lag har regelmessig stilt opp. Engelske lag har vært forespurt og vist interesse, og etter flere fremstøt deltok et russisk topplag i 1990. Tjalve og *Aftenposten* har gjennom hele etterkrigstiden bidratt til å dekke reiseutgiftene for utenlandske topplag. Finner, russere og tyskere har kommet til Oslo som gjester. Det har også flere av svenskene.

Likevel har norske lag helt dominert eliteklassen også i tiden etter annen verdenskrig, dersom vi ser bort fra de første ni årene. Da vant Örgryte syv ganger på rad, dernest vant Tjalve, og så i 1954 tok Södertälje den siste svenske seier til dags dato. Siden den gang har BUL vunnet sytten ganger og står som mestvinnende klubb, Tjalve har vunnet ytterligere ni ganger, Gular syv og Minerva én gang. I forhold til mellomkrigstiden er konsentrasjonen av vinnere bemerkelsesverdig, den blir det enda mer om vi ser på annen- og tredjeplassene. Der finner vi stort sett de samme lagene.

Den overveldende svenske dominansen de første årene skyldtes først og fremst krigen. Sterkest var den i 1948 da seks svenske lag kom foran beste norske, og ytterligere ett kom blant de ti første. Denne dominansen egget også til norsk mobilisering. Vi må ha lov til å gå ut fra at konsentrasjonen av løpere i noen fremtredende stafettklubber også var en konsekvens av konkurransen med svenskene. Tendensen er jo helt den motsatte av den vi fant i mellomkrigstiden. Da skiftet hegemoniet ofte. Men som vi har sett, det er knapt den eneste eller viktigste årsak til sterkere konsentrasjon.

I løpet av de siste tredivde årene har det kommet en rekke utenlandske lag med en besetning som skulle tilsi at de burde vinne stafetten. Når det ikke har skjedd, har det mange årsaker. Stafetten har 15 etapper av meget ulik karakter. Norske lag har funnet frem til løpere som passer etappene, eller i det minste tilpasset sine løpere til etappene. Det er ikke gjort i en håndvending. For det annet, en seier i Holmenkollstafetten er å ligne med et norsk mesterskap i stafett; for mange betyr det mer. Det er en svært synlig seier, og den gir mulighet for mange til å kvalifisere seg til lagene. Det er ikke bare spesialister på forskjellige baneløp som kommer med. En kombinasjon av bred interesse og sterk spesialisering har i en årrekke gitt resultater som selv ikke presumptivt langt bedre utenlandske lag har kunnet overgå. Dette gjelder også internt mellom norske lag. Det hender ikke sjelden at antatt bedre lag taper på litt mer beskleden innsatsvilje eller for dårlig tilpasning til etappene. Tjalves nederlagsdømte lag i 1967 kan være et eksempel på hva det er mulig å få til ved en vellykket kombinasjon av tenning og tilpasning. Gulars seier i 1970 over et favorittpreget Tjalve-lag er et tilsvarende eksempel.

Nivået i stafetten for elite herrer såvel som for damer har blitt jevnt bedre gjennom hele etterkrigstiden. En rekke av vinnertidene frem til 1955 ville bare med nød og neppe ha rukket til seire i juniorklassen ved flere oppgjør i 1980-årene. REN-ENGs vinnertid i junior i 1985 var 49.45. I 1950 vant Örgryte på 50.16 og i 1955 BUL på

Over: Tjalve bryter Örgrytes seierrekke i 1953. Erik Sarto har levert til Leif Arne Ekeheien. (SCAN-FOTO)

Til venstre: Slik var det syv år på rad fra 1959, BUL først tilbake til Bislet. Jens Christian Berge leverer til Bjørn Manger. (A-FOTO)

50.14 i omtrent samme løypa. De mest dramatiske forbedringene kom fra slutten på 1950- til tidlig på 1970-tallet; da løp BUL, Tjalve og Gular rekorden ned fra Tjalves 48.53 i 1958 til Gulars 46.41 i 1974. De senere forbedringer har vært relativt beskjedne. Det er interessant at bredden blant toppklubbene i denne perioden falt sammen med et relativt høyt toppnivå i norsk friidrett. Forbedringen i denne perioden illustreres ytterligere ved at Gulars annetlag i 1974 løp på 48.36, altså 17 sekunder raskere enn Tjalves sagnomsuste seierslag fra 1958 med Audun Boysen og Ulf Bertil Lundh, begge finalister i EM det året.

Forklaringen må knyttes dels til bredden som fulgte av at de første etterkrigs-årgangene kom på banen, dels med utviklingen og bruken av moderne treningsprinsipper, i Norge som i andre land. Det er imidlertid også grunn til å anta at fremgangen har sammenheng med en veldig norsk satsing på stafetten i tillegg til etappespesialisering. I mange klubber er det et mål å nå en slags toppform for Holmenkollstafetten. Mange trenere og ledere — og ikke minst sportsjournalister, har kritisert denne fremprovosering av en tidlig formtopp. Det er trolig noe riktig i kritikken dersom man kan gå ut fra at andre mål for sesongen er viktigere enn stafetten. Mange gode stafettløpere svarer ikke senere til de forventninger som skapes.

Spørsmålet er imidlertid om dette er en kritikk som rammer. Stafetten har blitt et viktig mål i seg selv for ledende aktive så vel som for de mange som først og fremst er med for moroa. Stafetten har, til dels i tråd med Tjalves intensjoner, til dels på tvers av dem, blitt en folkefest hvor deltagelse har en verdi i seg selv for alle, uavhengig av prestasjonsnivå. Vårens vakreste eventyr er blitt en massemonstring og en presentasjon av eliteidrett i mer uhøytidelige former enn noen hadde tenkt seg. Deltagermengden gjør nå defilering umulig, men at defilering har falt bort illustrerer også at stafetten har skiftet karakter.

Over: Tjalve brøt seiersrekken til BUL i 1966. Thor Helland har passert Nils Jebsen på etappen fra Kirkeveien til Slemdal, og BUL er et øyeblikk i teten. Gular er rett bak BUL.

Under til venstre: Etter den neste etappen fra Vinderen til Slemdal var spenningen på det nærmeste over. Stig Rekadal utklasset konkurrentene. Her ser vi ham i stor fart halvveis i etappen mens Gular og BUL har begynt å stivne. (SCAN-FOTO)

Under til høyre: I 1970 vant Gular for første gang, og har siden dominert stafetten sammen med BUL, avbrudt av tre seire for Tjalve og en for Minerva. Ernst Olsen på sjarmøretappen inn til Bislet med Tjalves Åge Galgerud betryggende bak.

Hundre år for norsk friidrett

Gjennom hundre år har Tjalve bidratt til å skape og utvikle norsk friidrett. I perioder har klubben hatt en dominerende posisjon idrettslig som administrativt. Ingen annen klubb har produsert så mange norske mestere, norske rekordholdere, landskampsdeltagere, deltagere i internasjonale mesterskap eller formenn i friidrettsforbundet. Ingen annen klubb har som Tjalve bidratt til å utvikle stevnetyper og stevnemønstre i Norge.

Den langvarige plass i solen er enestående for Tjalve. Før vi har til rådighet en lang rekke klubbhistorier kan vi ikke på tilfresstillende måte forklare denne enestående posisjon. Vi kan selvsagt trekke frem en lang rekke sannsynlige årsaker. Tjalve var Norges første friidrettsklubb og i de første ti år den klart beste. Det skapte i seg selv en tradisjon i klubben som bidro til å holde den på eller i det minste nær toppen.

Når det gjelder nyskapninger har Tjalve på mange områder gått foran. Klubben tok initiativet til Friidrettsforbundet og var sentral i etableringen av nordiske konkurranser og nordisk regelverk. Det samme gjaldt for orientering, revejakt og terrengløp. Holmenkollstafetten er ved siden av initiativet i 1890 kanskje klubbens mest bemerkelsesverdige innovasjon. Den kombinerer på en sjelden måte elite- og masseidrett. Men den er i dag ikke bare et produkt av Tjalves virke. Som så mange andre nydannelser i Tjalves og friidrettens historie, er den resultatet av kombinasjonen initiativ innenfra og press utenfra, av «pull» og «push» som det heter i emigrasjonsforskningen som gir en illustrerende analogi. Nordmenn reiste til Amerika ikke bare fordi situasjonen i Norge var vanskelig, men også fordi man i USA så nye muligheter. Tjalves nyskapninger har fulgt ikke bare av mulighet for gevinst, men også av presset fra omgivelsene.

Disse to sett faktorer kan vi identifisere ikke bare hva gjelder arrangementer og idrettens offentlige struktur, men også i mer interne forhold og i konkurransen mellom klubbene om de aktive. Utviklingen av barne- og ungdomsidrett ble for Tjalve både et mål i seg selv og et middel til rekruttering i kampen med andre klubber om de beste og en plass i solen. Det samme gjelder det siste tiårs utvikling av stipendordninger for de aktive. Det var et middel til å bringe orden i et villniss av støtteordninger; det var også et middel til å trekke fremragende aktive til Tjalve.

I enkelte av disse nyordninger har Tjalve gått foran og vist veien, i andre tilfeller har klubben så vidt klart å følge med strømmen. Friidrett på toppnivå er preget av konkurranse mellom klubber så vel som mellom aktive. Skal en klubb holde seg i en

tetposisjon, må den ha topputøvere, men den må også ha ledere og trenere som kan opprettholde et slikt nivå. Selv i Norges største og beste klubber er ikke de aktive miljøer store og stabile nok til at de alltid er selvsupplerende. Toppidrett forutsetter forutseende ledere og gode trenere. Tjalve har i det store og hele hatt begge deler. Forutseende ledere leter selvsagt etter de beste midler til å skape et godt idrettsmiljø. Vi vet imidlertid ikke hva som tiltrekker eller skaper gode ledere. For en del skapes de av et godt miljø, dvs. miljøer for toppidrett kan være selvsupplerende med ledere fra de aktives rekker. Men i stadig sterkere grad har vi kunnet registrere at ledermiljøene er avhengig av rekruttering på siden av og i tillegg til tidligere aktive. Det er imidlertid ikke mulig på grunnlag av denne fremstillingen å si noe allment om hvordan og hvorfor ledere kommer utenfra til idretten.

Det er utvilsomt at klubbånd og tradisjon har spilt en rolle i denne sammenheng. Vi må imidlertid kunne gå ut fra at tilsvarende holdninger og ambisjoner har preget KIF/OI, Ørnulf, Torshaug, Torodd, Ready, Oslo Turn og Viking-Bergen — som i lang tid hørte med blant Tjalves viktigste konkurrenter. I fremtidige arbeider må vi søke etter forskjeller som kan forklare ulik utvikling. Det kan tenkes at vi vil måtte konkludere med at tilfældigheter spilte en viktig rolle. Vi må i alle fall regne med at de forklaringer vi en gang finner frem til vil bli sammensatte og kompliserte. Vi har å gjøre med en lang rekke små og sårbare miljøer innenfor de enkelte klubber. Innenfor et gitt tiår dreier det seg om noen snes aktive og et titalls ledere.

Om vi ikke kan forklare utviklingsmønstre i Tjalve eller i norsk friidrett i detalj, så kan vi likevel finne klare allmenne trekk. Toppklubber i friidrett finnes bare i de aller største byene i Norge. Bare der finnes tilstrekkelig befolkningskonsentrasjon til å gi grunnlag for omfattende eliteidrett over lengre tidsspenn. Mellomkrigstiden danner i noen grad et unntak. Det var en periode hvor friidrett ble spredt til nye områder samtidig som Norge gjennomgikk en økonomisk krise som begrenset flytting til store bysentra.

I tiden etter annen verdenskrig har friidrett i meget betydelig grad blitt en idrett for skoleelever og studenter. Det innebærer igjen at toppklubber knapt kan finnes utenfor de store skolesentra. Blant dem er selvsagt universitetsbyene dominerende både hva gjelder total befolkning og antall studenter og elever.

Det er slående og interessant at Tjalve har beholdt en plass blant de beste i så lang tid. Det gir utgangspunkt for sammenlignende klubbhistorier. Like slående er de sykliske tendenser vi kan registrere. Det gjelder tilsiget av aktive. Vi finner et tyngdepunkt i et bestemt sett øvelser over en avgrenset periode. Dermed skifter tyngdepunktet. Vi har sett det klart i tiden fra ca. 1910, og særlig i løpsøvelsene. Bare i løp har imidlertid klubben til enhver tid hatt så mange aktive at det virkelig gir mening å snakke om tyngdepunkter. I mellomkrigstiden kan vi registrere skifter mellom sprint og langdistanse. I etterkrigstiden skifter det fra mellomdistanse og sprint til mellomdistanse, og derfra til langdistanse og tilbake til sprint.

Slike sykliske bevegelser kan forklares ved generasjonsskifter, miljøpreg, konkurranse om plasser på lag, trenerkapasitet, sosial og geografisk bakgrunn, tidligere vennskaps- og bekjentskapsbånd og individuelle ambisjoner. Dersom vi skal ha håp

om å finne dekkende beskrivelser av slike prosesser, må vi undersøke en lang rekke klubber.

Tjalves historie understreker i høy grad den tette sammenheng mellom idrett og samfunn. De harde og ustrukturerte stridigheter mellom idrettslagene opp mot første verdenskrig avspeiler i høy grad tilsvarende konflikter i den fremvoksende industrikapitalisme. Svake normer og regelverk innenfor nye virksomheter preget også friidretten. Vi kan se en tilsvarende avspeiling av samfunnet omkring i pengerikligheten i idretten under jobbetiden som fulgte i kjølvannet av første verdenskrig, og i den sterkere nøysomheten på 1930-tallet.

Reguleringene av økonomien i årene etter annen verdenskrig finner sin motpart i Friidrettsforbundets forsøk på å regulere konkurransen mellom idrettslagene i Oslo, og i forsøket på å erstatte klubbene med forbundet som det sentrale organ i norsk friidrett. Slike paralleller kan selvsagt være tilfeldige, men de er for slående til at vi kan unnlate å studere dem nærmere.

Det siste tiåret viser ytterligere slike paralleller. Den alminnelige pengeriklighet kom i meget sterk grad til å prege både Tjalve og norsk friidrett fra slutten av 1970-tallet. Sponsormidler kom etter hvert til å flyte ganske fritt, samtidig som de mange turløpere var villige til å betale relativt store summer for å kunne konkurrere på tid i gate- og turløp. Sammen med andre eliteklubber gikk Tjalve i bresjen for de nye stipendordninger som bygde på de nye inntektskilder.

I flere henseende var dette en gunstig ordning for friidretten. Den gjorde det i noen grad lettere å konkurrere med andre idretter om idrettstalenter. Det gjorde det mulig å skape en slags orden i jungelen av betalingsordninger.

På den annen side har pengerikligheten både skapt en problematisk uregulert konkurransesituasjon mellom klubbene, problemer for rekrutteringsarbeidet i friidrett, og potensielt meget betydelige fremtidige problemer for mange av dagens stjerner. Kombinasjonen av pengeriklighet og sponsormidler har gjort det mulig for klubber å drive kjøp og salg av utøvere, og å skille rekruttering og trening av yngre fra toppidretten. Med unntakt for perioden fra 1926 til ca. 1970, da klubben virkelig satset på guttegruppen, har Tjalve i så måte befunnet seg i et grenseland. Klubben har i perioder ikke drevet særlig egenrekruttering. Tjalve har alltid rekruttert fra småklubber på Østlandet og også fra større klubber annet steds. Direkte rekruttering eller oppkjøp av aktive fra andre storklubber i Oslo har likevel siden 1914 hørt til sjeldenhetene. Det har i det store og hele ligget utenfor normsystemet i friidrett.

Dagens situasjon i friidrett minner i økende grad om perioden forut for første verdenskrig. Oppkjøp og overganger hører til dagens orden. Det er mulig at dette kan skape en sunn konkurransesituasjon. De aktive kan velge mellom klubber som konkurrerer seg imellom om å gi dem best mulig betingelser. Men utviklingen har også problematiske sider etisk som idrettslig. I den forrige perioden med kjøp og salg dreide det seg om ytelser som med ytterst få unntak var av marginal betydning for en idrettsmanns inntekter. I dag kan understøttelsen bli en vesentlig inntektskilde. Det er på den ene side gunstig for den aktive og på den annen side en belastning for klubben. Vi kan stå overfor en utvikling hvor noen få klubber overtar et lite antall

profesjonelt betalte idrettsmenn og dermed høster de råvarene som de øvrige produserer. Tjalve har det siste tiåret stått med et ben i hver leir, med mange stipendier og samtidig vekt på ungdomsarbeid.

Det hører med til unntakene at norske idrettsutøvere kan bygge sitt videre liv på idrettsresultater. I friidrett finnes knapt nok unntakene. Profesjonaliseringen av idretten har dermed ytterligere en problematisk side. Den oppmuntrer unge og lovende aktive til å neglisjere skole og studier og til å konsentrere seg om en næringsvirksomhet som de bare kan drive en kortere periode i sitt liv, hvor de knapt noen gang vil nå toppen, og hvor de etter endt karriere ikke har noen annen vei å gå.

Numerisk utgjør ikke disse mulige stjerner noe stort problem, da er forholdet mellom eliteidrett og rekruttering et mer alvorlig spørsmål. Men begge sett problemer er viktige for Tjalves videre arbeid. I hvilken grad og på hvilken måte vil det være mulig å kombinere elite- og masseidrett i de kommende år? Er det under dagens skarpe konkurransemiljø mulig å drive toppidrett og opprettholde klubbmiljø samtidig? Er friidrett mulig uten sterke klubbmiljøer?

I noe annen utforming er det de samme problemer som Tjalves stiftere slet med for hundre år siden. For Tjalve som for norsk friidrett er de spørsmål av aller største betydning, moralsk som praktisk. De er, som så mange andre av de problemer Tjalve har stått overfor i løpet av hundre år, av syklisk art, men denne gang har uregulert konkurranse fått en form som kan ødelegge selve grunnlaget for friidretten. For hundre år siden fulgte problemene av vekst og nyskapning. I dag kan de være et tegn på forfall.

IDRETTSKLUBBEN TJALVE's styre 1890—1990

- 1891 Henrik A. Angell (formann) — Gustav S. Thorp — P. Bredo Brodersen — Fredrik Printz Bagge
- 1892 Louis Bentzen (formann) — Asbjørn Bjerke — Gustav S. Thorp — P. Bredo Brodersen
I mars 1893 trakk Bentzen seg ut av styret, og Asbjørn Bjerke rykket opp som formann. Hans Gulbrandsen (1. suppleant) ble nytt styremedlem. Gustav Thorp trakk seg også fra styret og ble erstattet av Otto Ottersen.
- 1893 Wilhelm Baastad (formann) — Asbjørn Bjerke — Hans Gulbrandsen — Otto Ottersen
- 1894 Wilhelm Baastad (formann) — P. Bredo Brodersen — K. K. Stamsø — Lauritz Ohlsen — P. T. Schive
- 1895 P. Bredo Brodersen (formann) — P. T. Schive — Alfr. K. Jensen — Lauritz Ohlsen — C. Johannessen.
- 1896 P. Bredo Brodersen (formann) — Lauritz Ohlsen — Andr. Andersen — Alfr. K. Jensen — C. Johannessen
- 1897 P. Bredo Brodersen (formann) — Lauritz Ohlsen — Alfr. K. Jensen — C. Johannessen — K. K. Stamsø
- 1898 P. Bredo Brodersen (formann) — Olai Michelsen — Lauritz Ohlsen — Oscar F. Fredriksen — Asbjørn Bjerke
- 1899 Hans Gulbrandsen (formann) — Asbjørn Bjerke — Lauritz Ohlsen — O. Z. Andersen — Hallstein Bjerke
- 1900 Hallstein Bjerke (formann) — Karl O. Olsen — Johan Jacobsen — Olai Michelsen — Harald Kreftung
- 1901 Wilhelm Blystad — A. K. Jensen — W. Møller — M. L. Bugge — H. Blystad
- 1902 Gustav S. Thorp (formann) — Harry L. Bugge — Einar A. Paulsen — M. Rummelhoff
- 1903 Gustav S. Thorp (formann) — P. Bredo Brodersen — Lauritz Bogsrud — Yngvar Bryn
- 1904 Harald Kreftung (formann) — Hallstein Bjerke — Lauritz Bogsrud — Lauritz Ohlsen — Carl A. Lorentz
- Harald Kreftung (formann)
(ekstraordinær gen. fors.) — P. Bredo Brodersen — Lauritz Bogsrud — Alfr. K. Jensen — Oscar F. Fredriksen
- 1905 Harald Kreftung (formann) — Martin Swensen — Carl A. Lorentz — Alfr. K. Jensen — Oscar F. Fredriksen
- 1906 Harald Kreftung (formann) — Martin Swensen — Carl A. Lorentz — Finn Brodersen — Bjarne Bratz
- 1907 Harald Kreftung (formann) — Martin Swensen — Carl Linnøe — John Falchenberg — Johs. Andersen
Formannen Harald Kreftung døde i desember 1907 og Martin Swensen rykket opp som formann.
- 1908 Alfr. K. Jensen (formann) — Martin Swensen — John Falchenberg — Gustav S. Thorp — Johs. Andersen
- 1909 Alfr. K. Jensen (formann) — Martin Swensen — Wilhelm Blystad — B. Eckblad — Johs. Andersen
- 1910 Wilhelm Baastad (formann) — Gustav S. Thorp — Einar Bøhler — Parelus Finnerud — Erling Vinne
- 1911 Alfr. K. Jensen (formann) — Wilhelm Blystad — Johs. Andersen — Trygve Lie — Axel G. Simonsen
I pinsen 1911 ble Alfr. K. Jensen valgt til formann i Norges Turn- og Idrettsforbunds idrettsutvalg og måtte derfor trekke seg ut av Tjalves styre. Wilhelm Blystad ble ny formann.

Idrettsklubben Tjalve's Styre 1890—1990 (forts.)

- 1912 Johan Hellum (formann) — Oswald Gundersen — Sverre Gundersen — Eugen Solli — Ernst Svendsen
- 1913 Sverre Gundersen (formann) — Parelius Finnerud — Godtfred Hansen — Oswald Gundersen — Carsten Hval
- 1914 Sverre Gundersen (formann) — Johs. Andersen — Godtfred Hansen — Eugen Solli — Erling Vinne
- Sverre Gundersen ble senere sekretær i Kristiania Idrætskreds og trakk seg fra styret. Da viseformannen nektet å overta som formann, ble det avholdt ekstraordinær generalforsamling 29.4.1914 hvor følgende nye styre ble valgt:
- Godtfred Hansen (formann) — Johs. Andersen — Erling Vinne — Eugen Solli — Trygve Johansen
- 1915 Godtfred Hansen (formann) — Johs. Andersen — Ola Rønneberg — Trygve Johansen — Asbjørn Røien
- 1916 Godtfred Hansen (formann) — Oswald Gundersen — Erling Schjerven — Birger Moxnes — Asbjørn Røien.
- Formannen Godtfred Hansen trakk seg fra styret 2.11.1916, mens viseformannen flyttet til Bergen ultimo desember. Nye styremedlemmer ble varamennene Rolf Strøm og Joh. Johnsen.
- 1917 Johan Hellum (formann) — Rolf Strøm — Olav Gøthe — Erling Schjerven — Asbjørn Røien — Parelius Finnerud
- 1918 Sverre Gundersen (formann) — Paul M. Jensen — Olav Gøthe — Christian Hansen — Kristen Hylin
- 1919 Sverre Gundersen (formann) — P. M. Jensen — Trygve Fjeld — Olav Gøthe — Trygve Johansen — Eugen Solli
- 1920 Rolf Strøm (formann) — Andreas Faafeng — Henning Norgren — Henry Thorp — Gunnar Helstad
- 1921 Rolf Strøm (formann) — Henry Thorp — Trygve Høgbergh — Andreas Faafeng — Gunnar Helstad
- 1922 Sverre Gundersen (formann) — Hans H. Hein — Andreas Faafeng — Joh. Johnsen — Oswald Gundersen
- 1923 Sverre Gundersen (formann) — Andreas Faafeng — Henning Norgren — Bjarne Hval — Eugen Andresen
- 1924 Alf Halstvedt (formann) — Asbjørn Andresen — Bjørn Karstensen — Trygve Lie — Thorleif Lauvstad — Eugen Andresen — Oswald Gundersen
- 1925 Sverre Gundersen (formann) — Christian Hansen — Bjarne Hval — Bjørn Karstensen — Johan Hellum — Henning Norgren — Konrad Olsen
- 1926 Christian Hansen (formann) — Bjarne Hval — Olav Gøthe — Peter Sommer — Asbjørn Andresen — Oswald Gundersen — Lars Fronth — Bebel Kolding — Zakken Johansen
- 1927 Bjarne Hval (formann) — Oskar Sandvig — Leif G. Schjerven — Bjarne Th. Fjeld — Erling Bjerke — Asbjørn Andresen — H. Bolstad
- 1928 Henning Norgren (formann) — Eilif J. Dahl — Zakken Johansen — Oskar Sandvig — Otto Nordlie — Lars Fronth — Eivind Rasmussen — Bjarne Hval — A. Fjeld
- 1929 Andreas Faafeng (formann) — Christian Hansen — Thorleif Lauvstad — Oskar Sandvig — Roald Jahre — Eivind Rasmussen — Otto Nordlie — Hroar Andresen

Idrettsklubben Tjalve's Styre 1890—1990 (forts.)

- 1930 Andreas Faafeng (formann) — Christian Hansen — Eivind Rasmussen — Oskar Sandvig — Eilif J. Dahl — Oddvar Dysthe — Arthur Høglund — Thoralf Ruud — Otto Nordlie
- 1931 Bjarne Th. Fjeld (formann) — Otto Nordlie — Thorleif Lauvstad — Eivind Rasmussen — Oddvar Dysthe — Trygve Høgbergh — Knut Bache
- 1932 Bjarne Th. Fjeld (formann) — Otto Nordlie — Oskar Sandvig — Trygve Høgbergh — Oddvar Dysthe
- 1933 Eilif J. Dahl (formann) — Arne Skonhoft — Per N. Finnerud — Oskar Sandvig — Eivind Rasmussen — Hans Dahl — Holger Albrechtsen
- 1934 Arne Skonhoft (formann) — Thoralf Ruud — Per N. Finnerud — Ingolf Sandvig — Holger Albrechtsen — Arthur Høglund — Eivind Rasmussen
- 1935 Arne Skonhoft (formann) — Leif G. Schjerven — Petter Gulliksen — Ingolf Sandvig — Kaare Thuesen — Sverre Fuglerud — Reidar Olafsen
- 1936 Gunnar Helstad (formann) — Per N. Finnerud — Kaare Thuesen — Reidar Olafsen — Sverre Hultgren — Sverre Fuglerud — Oskar Sandvig
- 1937 Otto Nordlie (formann) — Reidar Olafsen — Kunt Bachke — Einar A. Nordlie — Kaare Thuesen — Erik Thoresen — Sverre Hultgren — Egil Frøystad
- 1938 Arne Skonhoft (formann) — Thoralf Ruud — Leif G. Schjerven — Arthur Høglund — Sverre Hultgren — Harry Haakonsen — Aage Rolén
- 1939 Holger Albrechtsen (formann) — Sverre Leversen — Egil W. Eftedahl — Oskar Sandvig — Sverre Hultgren — Reidar Olafsen — Eilif Berg
- 1940 Holger Albrechtsen (formann) — Sverre Leversen — Egil W. Eftedahl — Oskar Sandvig — Sverre Hultgren — Aage Rolén — Eilif Berg
- 1941 Holger Albrechtsen (formann) — Sverre Leversen — Einar A. Nordlie — Odmar Aukner — Sverre Hultgren — Aage Rolén — Reidar Olafsen.
 Dette styre fungerte til 26.5.1941 da det måtte gå etter å ha nektet å skrive under en erklæring om lojalitet overfor Departementet for Arbeidstjeneste og Idrett.
 Etter frigjøringen innkalte det gamle styret Tjalves medlemmer til et møte i Turnhallen 18.5.1945. Følgende av det gamle styre var til stede: Holger Albrechtsen — Einar A. Nordlie — Odmar Aukner — Reidar Olafsen samt suppleantene Harry Haakonsen, Leif Ajaxon og Victor Wickstrøm som alle rykket inn på de ledige plasser i styret.
- 1946 Petter Gulliksen (formann) — Nils Schaug — Einar A. Nordlie — Odmar Aukner — Bjørn Børresen — Egil Berg-Larsen — Johan Henriksen
- 1947 Petter Gulliksen (formann) — Nils Schaug — Einar A. Nordlie — Odmar Aukner — Bjørn Børresen — Egil Berg-Larsen — Johan Henriksen
- 1948 Petter Gulliksen (formann) — Johan Henriksen — Bjørn Børresen — Odmar Aukner — Bjarne Melbye — Olav B. Riung — Leif Ajaxon

Idrettsklubben Tjalve's Styre 1890–1990 (forts.)

1949 Petter Gulliksen (formann)	— Johan Henriksen — Bjørn Børresen — Odmar Aukner — Bjarne Melbye — Olav B. Riung — Leif Ajaxon
1950 Petter Gulliksen (formann)	— Johan Henriksen — Bjørn Børresen — Odmar Aukner — Bjarne Melbye — Olav B. Riung — Leif Ajaxon
1951 Bjarne Melbye (formann)	— Erling P. Berger — Leif Ajaxon — Odmar Aukner — Olav B. Riung — Roar Adler — Egil Arneberg
1952 Bjarne Melbye (formann)	— Erling P. Berger — Jan Hemsvik — Odmar Aukner — Olav B. Riung — Egil Gustavson — Kolbjørn Sæves
1953 Bjarne Melbye (formann)	— Anton Bech — Jan Hemsvik — Kolbjørn Sæves — Thoralf Ruud — Egil Gustavson — Olav B. Riung
1954 Bjarne Melbye (formann)	— Anton Bech — Jan Hemsvik — Kolbjørn Sæves — Fridtjov Strømme — Olav B. Riung — Egil Arneberg
1955 Bjarne Melbye (formann)	— Bjørn Vade — Jan Hemsvik — Kolbjørn Sæves — Fridtjov Strømme — Olav B. Riung — Per Haugs
1956 Bjarne Melbye (formann)	— Per Haugs — Jan Hemsvik — Kolbjørn Sæves — Fridtjov Strømme — Bjørn Vade — Olav B. Riung — Rolf Huse — Bjørn Bogerud
1957 Bjarne Melbye (formann)	— Bjørn Vade — Jan Hemsvik — Kolbjørn Sæves — Fridtjov Strømme — Olav B. Riung — Rolf Huse — Bjørn Bogerud
1958 Bjarne Melbye (formann)	— Odmar Aukner — Jan Hemsvik — Kolbjørn Sæves — Einar Saxhaug — Olav B. Riung — Rolf Huse — Egil Winje
1959 Jan Hemsvik (formann)	— Odmar Aukner — Einar A. Nordlie — Kolbjørn Sæves — Einar Saxhaug — Erling P. Berger — Pærlus Finnerud — Egil Winje
1960 Jan Hemsvik (formann)	— Odmar Aukner — Per Helle — Kolbjørn Sæves — Einar Saxhaug — Erling P. Berger — Pærlus Finnerud — Egil Winje
1961 Jan Hemsvik (formann)	— Odmar Aukner — Einar Saxhaug — Kolbjørn Sæves — Erling P. Berger — Anton Bech — Pærlus Finnerud
1962 Jan Hemsvik (formann)	— Odmar Aukner — Per Johan Bogerud — Kolbjørn Sæves — Einar Saxhaug — Erling P. Berger — Pærlus Finnerud — Anton Bech
1963 Audun Boysen (formann)	— Anton Bech — Jan Hemsvik — Reidar Falch — Pærlus Finnerud — Ingvar Svarstad
1964 Audun Boysen (formann)	— Anton Bech — Jan Hemsvik — Reidar Falch — Pærlus Finnerud — Ingvar Svarstad — Leif A. Ekeheien — Ole P. Sandvig
1965 Audun Boysen (formann)	— Bjørn Bogerud — Jan Hemsvik — Reidar Falch — Leif A. Ekeheien — Ole Petter Sandvig — Kolbjørn Sæves — Torbjørn Briseid — Pærlus Finnerud
1966 Audun Boysen (formann)	— Bjørn Bogerud — Ole Petter Sandvig — Reidar Falch — Torbjørn Briseid — Ivar Saunes — Jan Erik Larsen — Kolbjørn Sæves — Jan Hemsvik
1967 John Midtbø (formann)	— Thor Volla — Ole Petter Sandvig — Reidar

Idrettsklubben Tjalve's Styre 1890—1990 (forts.)

- Falch — Jan Hemsvik — Svein Lilleberg — Jan Erik Larsen — Ivar Saunes — Johan Henrik Falck-Muus
- 1968 John Midtbø (formann) — Anton Bech — Ole Petter Sandvig — Kolbjørn Sæves — Jan Hemsvik — Svein Lilleberg — Johan Henrik Falck-Muus — Jan Erik Larsen — Petter Norløff
- 1969 Anton Bech (formann) — Kolbjørn Sæves — Ole Petter Sandvig — Per Solli — Jan Hemsvik — Svein Lilleberg — Jan Erik Larsen — Egil Gustavson — Carl Fr. Bunæs ✓
- 1970 Anton Bech (formann) — Egil Gustavson — Ole Petter Sandvig — Per Solli — Jan Hemsvik — Stig Rekdal — Jan Erik Larsen — Odd Engedahl — Carl Fr. Bunæs — Reidar Falch ✓
- 1971 Egil Gustavson (formann) — Torbjørn Briseid — Ole Petter Sandvig — Odd Engedahl — Stig Rekdal — Jan Hemsvik — Finn E. Lurud — Carl Fr. Bunæs — Ole Kr. Johnsen — Reidar Falch ✓
- 1972 Egil Gustavson (formann) — Torbjørn Briseid — Ole Petter Sandvig — Odd Engedahl — Carl Fr. Bunæs — Jan Hemsvik — Reidar Falch — Ole Kr. Johnsen — Willy Kaurin — Finn E. Lurud ✓
- 1973 Egil Gustavson (formann) — Torbjørn Briseid — Jan Hemsvik — Odd Engedahl — Ole Petter Sandvig — Reidar Falch — Ole Kr. Johnsen — Willy Kaurin — Kåre Skogset — Haavard Nordlie
- 1974 Egil Gustavson (formann) — Torbjørn Briseid — Ole Petter Sandvig — Odd Engedahl — Reidar Falch — Ole Kr. Johnsen — Jan Hemsvik — Gustav Huuse — Egil Ruud — Haavard Nordlie
- 1975 Torbjørn Briseid (formann) — Ole Petter Sandvig — Egil Ruud — Odd Engedahl — Jan Hemsvik — Gustav Huuse — Arild Kelm — Ole Kr. Johnsen — Haavard Nordlie — Frank Bjune
- 1976 Torbjørn Briseid (formann) — Ole Petter Sandvig — Jan Jørgen Moe — Reidar Falch — Frank Bjune — Jan Hemsvik — Gustav Huuse — Ole Kr. Johnsen — Arild Kelm — Haavard Nordlie
- 1977 Torbjørn Briseid (formann) — Ole Petter Sandvig — Jan Jørgen Moe — Reidar Falch — Jan Hemsvik — Gustav Huuse — Ole Kr. Johnsen — Haavard Nordlie — Arild Kelm — Odd Engedahl
- 1978 Torbjørn Briseid (formann) — Ole Petter Sandvig — Jan Jørgen Moe — Reidar Falch — Jan Hemsvik — Gustav Huuse — Johan Kaggstad — Arve Moen — Tore W. Teigen — Harald Ødegaard
- 1979 Jan Hemsvik (formann) — Ole Petter Sandvig — Jan Jørgen Moe — Reidar Falch — Tore W. Teigen — Arild Kelm — Arve Moen — Haavard Nordlie — Leif Roar Falkum — Harald Ødegaard
- 1980 Jan Hemsvik (formann) — Ole Petter Sandvig — Jan Jørgen Moe — Reidar Falch — Arild Kelm — Leif Roar Falkum — Anne Thidemann — Arve Moen — Tore W. Teigen — Harald Ødegaard
- 1981 Jan Hemsvik (formann) — Ole Petter Sandvig — Jan Jørgen Moe —

Idrettsklubben Tjalve's Styrer 1890—1990 (forts.)

- Reidar Falch — Arild Kelm — Jo Kvernberg — Eystein Enoksen — Arve Moen — Tore W. Teigen — Harald Ødegaard
- 1982 Ole Petter Sandvig (formann) — Per Sletholt — Jan Hemsvik — Reidar Falch — Tore W. Teigen — Arild Kelm — Jo Kvernberg — Jan Jørgen Moe — Jan Christoffersen — Eirik Berge
- 1983 Ole Petter Sandvig (formann) — Per Sletholt — Jan Hemsvik — Reidar Falch — Tore W. Teigen — Arild Kelm — Jan Jørgen Moe — Eirik Berge — Jan Christoffersen — Eystein Enoksen
- 1984 Håkon Løbach (formann) — Eystein Enoksen — Jan Hemsvik — Reidar Falch — Arild Kelm — Per Sletholt — Jan Jørgen Moe — Jan Christoffersen — Bjørn Berglund — Svein Søndenå
- 1985 Håkon Løbach (formann) — Eystein Enoksen — Jan Hemsvik — Reidar Falch — Arild Kelm — Jan Jørgen Moe — Jan Christoffersen — Bjørn Berglund — Svein Søndenå — Kjetil Myrtun
- 1986 Håkon Løbach (formann) — Eystein Enoksen — Jan Hemsvik — Reidar Falch — Jan Jørgen Moe — Jan Christoffersen — Svein Søndenå — Kjetil Myrtun — Arild Kelm — Bjørn Berglund
- 1987 Anne Thidemann (leder) — Bjørn Berglund — Jan Hemsvik — Reidar Falch — Eystein Enoksen — Jan Jørgen Moe — Jan Christoffersen — Svein Søndenå — Kjetil Myrtun — Ole Petter Sandvig
- 1988 Anne Thidemann (leder) — Eystein Enoksen — Jan Hemsvik — Reidar Falch — Jann Wisløff — Ole Petter Sandvig — Svein Roar Hansen — Anne Gro Harby — Jan Ohme — Reidar Lorentzen
- Daglig leder: Stein Rodahl
- 1989 Arne Kvalheim (leder) — John Skjelvaag — Jan Hemsvik — Reidar Falch — Svein Søndenå — Ole Petter Sandvig — Svein Roar Hansen — Iver Hole — Anne Gro Harby — Edmund Nygaard
- Daglig leder: Stein Rodahl
- 1990 Arne Kvalheim (leder) — John Skjelvaag — Reidar Falch — Ole Petter Sandvig — Svein Søndenå — Helge Pharo — Anne Sofie Dreyer Skre
- Daglig leder: Stein Rodahl

NORSKE MESTERSKAP**MENN, SENIOR: (Gullmedaljer)****100 meter:**

1896 Joh. C. Johannessen	12,0
1897 Karl O. Olsen	11,4
1898 Olai Michelsen	11,2
1899 Hans Due	11,8
1900 Olai Michelsen (medvind)	11,0
1904 Johs. G. Jensen	12,2
1932 Nils Schaug	11,0
1933 Petter Gulliksen	10,9
1934 Petter Gulliksen	10,9
1959 Carl Fr. Bunæs	10,5
1960 Carl Fr. Bunæs	10,6
1961 Carl Fr. Bunæs	10,6
1962 Carl Fr. Bunæs	10,8
1963 Carl Fr. Bunæs	10,5
1985 Einar Sagli	11,03
1986 Einar Sagli	10,71
1988 Einar Sagli	10,58

200 meter:

1957 Carl Fr. Bunæs	21,3
1959 Carl Fr. Bunæs	21,6
1960 Carl Fr. Bunæs	21,2
1961 Carl Fr. Bunæs	21,6
1962 Carl Fr. Bunæs	21,6
1963 Carl Fr. Bunæs	21,2
1964 Carl Fr. Bunæs	21,7
1965 Carl Fr. Bunæs	21,2
1966 Carl Fr. Bunæs	21,4
1983 Svein-Erik Storlien	21,44
1984 Einar Sagli	21,40
1985 Einar Sagli	21,88
1986 Einar Sagli	21,19

400 meter:

1946 Bjørn Vade	48,9
1947 Bjørn Vade	49,0
1948 Bjørn Vade	48,6
1950 Audun Boysen	50,0
1955 Audun Boysen	48,0
1956 Audun Boysen	48,4
1963 Carl Fr. Bunæs	48,3
1964 Carl Fr. Bunæs	47,7
1965 Carl Fr. Bunæs	47,7
1966 Carl Fr. Bunæs	47,5
1979 Stein Are Agledal	47,94
1980 Stein Are Agledal	47,50
1982 Svein-Erik Storlien	48,20
1983 Svein-Erik Storlien	46,71
1986 Svein-Erik Storlien	47,59

800 meter:

1916 Erling Schjerven	2.05,4
1946 Bjørn Vade	1.56,0

1947 Bjørn Vade	1.55,3
1948 Bjørn Vade	1.53,2
1950 Audun Boysen	1.52,7
1954 Audun Boysen	1.52,8
1955 Audun Boysen	1.50,4
1956 Audun Boysen	1.51,8
1957 Audun Boysen	1.53,2
1958 Audun Boysen	1.50,2
1959 Fritz Borgen	1.53,6
1964 Helge Pharo	1.50,7
1965 Stig Rekdal	1.51,4
1966 Arne Kvalheim	1.50,2
1971 Ragnar Schie	1.52,7
1974 Åge Galgerud	1.51,9
1986 Espen Borge	1.48,07

1500 meter:

1896 Knut K. Stamsø	4.53,8
1916 Erling Schjerven	4.19,0
1917 Reidar C. Anderssen	4.14,9
1918 Eivind Rasmussen	4.12,9
1920 Eivind Rasmussen	4.13,2
1921 Eivind Rasmussen	4.10,5
1954 Audun Boysen	3.46,0
1957 Audun Boysen	3.48,3
1958 Ulf Bertil Lundh	3.48,5
1965 Stig Rekdal	3.55,1
1966 Arne Kvalheim	3.48,5
1967 Arne Kvalheim	3.44,5
1969 Arne Kvalheim	3.42,3
1970 Arne Kvalheim	3.41,9
1972 Arne Kvalheim	3.43,8
1973 Knut Kvalheim	3.59,2
1987 Espen Borge	3.40,35
1988 Espen Borge	3.47,59

5000 meter:

1909 Henry Dahl	17.45,4
1917 Alf Halstvedt	15.55,7
1918 Alf Halstvedt	15.50,7
1919 Alf Halstvedt	15.59,8
1933 Georg Braathe	15.18,7
1934 Georg Braathe	14.57,2
1956 Leif Egge	14.41,8
1959 Tor Torgersen	14.32,0
1969 Arne Kvalheim	14.11,6
1970 Arne Kvalheim	14.13,6
1971 Arne Kvalheim	14.05,0
1974 Knut Kvalheim	13.48,6
1976 Knut Kvalheim	13.41,4
1977 Knut Kvalheim	14.15,9
1978 Knut Kvalheim	13.35,0
1979 Knut Kvalheim	13.31,7
1981 Knut Kvalheim	13.46,87
1982 Knut Kvalheim	13.42,59

10 000 meter:

1914 Pærlus Finnerud	35.15,7
1917 Reidar C. Anderssen	34.15,5
1918 Alf Halstvedt	33.35,0
1919 Alf Halstvedt	32.47,6
1920 Alf Halstvedt	34.15,5
1931 Reidar Tandberg	33.21,4
1933 Georg Braathe	32.27,0
1934 Georg Braathe	32.20,4
1935 Georg Braathe	33.28,3
1959 Tor Torgersen	30.35,0
1976 Knut Kvalheim	28.53,6
1977 Knut Kvalheim	29.33,1
1978 Knut Kvalheim	27.50,8
1982 Knut Kvalheim	28.49,02
1990 Eirik Hansen	30.28,66

110 m hekk:

1897 Karl O. Olsen	18,6
1898 Olai Michelsen	17,4
1899 Hans Due	16,8
1900 Olai Michelsen	17,6
1902 Hans Due	16,3
1903 Hans Due	17,0
1904 Wilhelm Blystad	18,0
1921 Gunnar Larsen	16,2
1922 Gunnar Larsen	16,0
1923 Gunnar Larsen	16,0
1924 Gunnar Larsen	16,3
1925 Gunnar Larsen	15,8
1934 Holger Albrechtsen	14,9
1936 Holger Albrechtsen	15,4
1938 Holger Albrechtsen	15,5
1950 Egil Arneberg	15,5
1987 Per O. Nicolaisen	14,22
1988 Per O. Nicolaisen	14,20
1989 Per O. Nicolaisen	14,13
1990 Per O. Nicolaisen	14,64

400 m hekk:

1934 Holger Albrechtsen	54,0
1935 Holger Albrechtsen	55,4
1949 Einar Saxhaug	55,4
1968 John Skjelvaag	53,6
1969 John Skjelvaag	52,6
1988 Per O. Nicolaisen	51,47

3000 m hinder:

1953 Hallgeir Brenden	9.10,2
1954 Hallgeir Brenden	9.16,0
1975 Knut Kvalheim	8.42,4

Høyde:

1901 Haakon Blystad	1,70
1902 Wilhelm Blystad	1,65
1914 Fritz Warendorph	1,77,5

1926 Sverre Helgesen	1,90
1958 Gunnar Husby	1,95
1962 Gunnar Husby	2,01
1971 Leif Roar Falkum	2,03
1972 Leif Roar Falkum	2,11
1973 Leif Roar Falkum	2,15
1974 Leif Roar Falkum	2,17
1976 Leif Roar Falkum	2,19
1986 Håkon Särnblom	2,13
1988 Håkon Särnblom	2,19
1989 Håkon Särnblom	2,21

Stav:

1939 Erling Kaas	4,00
1946 Erling Kaas	4,21
1947 Erling Kaas	4,05
1948 Erling Kaas	4,13
1949 Erling Kaas	4,15
1950 Erling Kaas	4,05
1951 Erling Kaas	4,00
1952 Erling Kaas	3,80
1965 Reidulv Førde	3,60
1966 Reidulv Førde	4,50
1983 Bertil Reppen	4,70
1984 Bertil Reppen	4,80
1985 Bertil Reppen	4,60

Lengde:

1896 Einar Pedersen	5,38
1899 Haakon Blystad	5,56
1903 Christian Seeberg	6,41
1956 Roar Berthelsen	7,34
1957 Roar Berthelsen	7,32
1959 Roar Berthelsen	7,46
1971 Terje Haugland	7,76
1982 Einar Sagli	7,56
1983 Einar Sagli	7,52
1984 Tømm Wisløff	7,71
1985 Einar Sagli	(medvind) 7,90
1986 Lars Hansen	7,44
1987 Tømm Wisløff	7,38
1988 Einar Sagli	7,40

Tresteg:

1899 Haakon Blystad	12,02
1901 Haakon Blystad	12,90
1902 Haakon Blystad	12,65
1903 Christia Seeberg	12,83
1912 Erling Vinne	14,17
1914 Erling Vinne	13,97
1917 Erling Vinne	14,09
1918 Erling Vinne	14,51
1919 Erling Vinne	13,67
1969 Martin Jensen	15,59
1986 Lars Hansen	15,50

Kule:

(sammenlagt)

1898 Chr. Halvorsen	18,42
1899 Haakon Blystad	17,93
1900 Adolf Nelson	19,29
1901 Haakon Blystad	20,10
1902 Haakon Blystad	20,46
1911 Johan Hellum	21,87
1912 Johan Hellum	23,00
1914 Johan Hellum	23,19
1915 Johan Hellum	22,15
1916 Johan Hellum	23,53
1924 Zakken Johansen	23,97,5
1957 Sverre Øverby (beste hånd)	15,70
1969 Harald Lorentzen	17,35
1987 Georg Andersen	19,99

Diskos:

(sammenlagt)

1898 Karl O. Olsen	57,69
1899 Karl O. Olsen	50,18
1903 Karl O. Olsen	57,68
1906 John Falchenberg	68,45
1907 John Falchenberg	67,48
1908 John Falchenberg	64,81
1911 John Falchenberg	63,28
1912 John Falchenberg	63,34
1914 Johan Hellum	66,31
1915 Johan Hellum	67,78
1946 Stein Johnson (beste hånd)	47,66
1950 Stein Johnson	47,62
1951 Stein Johnson	48,04
1952 Stein Johnson	48,19
1990 Svein Inge Valvik	59,54

Slegge:

1914 Johan Hellum	27,47
1916 Johan Hellum	28,92
1988 Richard Olsen	61,14

Spyd:

(sammenlagt)

1896 Johan Jacobsen	69,80
1898 Christian Halvorsen	59,75
1900 O. Z. Andersen	65,38
1901 Haakon Blystad	67,81
1916 Johan Hellum	84,56
1927 Olav Sunde (beste hånd)	61,66
1928 Olav Sunde	62,23
1930 Olav Sunde	65,11
1931 Olav Sunde	63,25
1933 Olav Sunde	62,78
1934 Olav Sunde	63,06
1935 Olav Sunde	63,09
1936 Olav Sunde	64,22

1937 Olav Sunde	61,20
1961 Willy Rasmussen	79,37
1965 Willy Rasmussen	77,70
1988 Reidar Lorentzen	80,06
1989 Reidar Lorentzen	73,12

5-kamp:

1914 Johan Hellum	8 pts.
1915 Johan Hellum	7 pts.
1916 Johan Hellum	9 pts.
1917 Johan Hellum	10 pts.
1961 Hans B. Skaset	3140 pts.

10-kamp:

1914 Johan Hellum	6825,6 pts.
1915 Johan Hellum	6520,2 pts.
1916 Johan Hellum	7078,9 pts.
1979 Reidar Langkjær	6896,0 pts.

Pentathlon:

(gresk 5-kamp)

1899 Haakon Blystad	
1900 Haakon Blystad	
1902 Haakon Blystad	
1904 Haakon Blystad	

500 meter:

1896 Karl O. Olsen	1.15,6
1897 Alfred K. Jensen	1.14,4
1902 Yngvar Bryn	1.15,3

Gruppemestere:

(korte løp)

1903 Hans Due	
---------------	--

(hopp)

1903 Christen Seeberg	
-----------------------	--

(kast)

1903 Karl O. Olsen	
1906 John Falchenberg	

Stavhopp i lengde:

1903 Christen Seeberg	7,79
-----------------------	------

Høyde u/t:

1924 Sverre Helgesen	1,54
1925 Sverre Helgesen	1,53
1926 Sverre Helgesen	1,58
1927 Sverre Helgesen	1.57,5

Lengde u/t:

1947 Trygve Tønnesen	3,33
1951 Trygve Tønnesen	3,32

MENN, SENIOR: (Gullmedaljer)**25 km landevegsløp:**

Ingen gullmedaljer.

Halvmaraton:

Ingen gullmedaljer.

Maraton (42 195 m):

1897: Hallstein Bjerke	3.31,34
1898: Hallstein Bjerke	3.58,01
1960: Tor Torgersen:	2.28,00
1980: Svein Arve Pedersen	2.14,33

Terrengløp 2 km:

1964: Stig Rekdal
1968: Magne Bjørdal

Terrengløp 3 km:

1969: Inge Lundeby
1975: Arne Kvalheim

Terrengløp 10 km:

1918: Alf Halstvedt
1919: Alf Halstvedt
1959: Tor Torgersen
1970: Arne Kvalheim
1976: Knut Kvalheim
1987: Knut Kvalheim
1981: Knut Kvalheim

Terrengløp 20 km:

Ingen gullmedaljer

4 x 100 m stafett:

1917: Tjalve	46,1
(Johan Hellum — Svendsen — Joh. Johnsen)	
1918: Tjalve	44,6
(Joh. Johnsen — Ola Rønneberg — Christian Hanssen — Dagfinn Carlsen)	
1919: Tjalve	46,1
(Joh. Johnsen — Ola Rønneberg — Christian Hanssen — Dagfinn Carlsen)	
1933: Tjalve	43,3
(Petter Gulliksen — Holger Albrechtsen — Odmar Aukner — Nils Schaug)	
1952: Tjalve	43,9
(Egill Hansen — Ole H. Lie — Arne Huseby — Bjørn Vade)	
1953: Tjalve	43,4
(Egill Hansen — Ole H. Lie — Bjørn Vade — Harald Ødegaard)	
1954: Tjalve	44,2
(Egill Hansen — Ole H. Lie — Bjørn Vade — Harald Ødegaard)	

1955: Tjalve	43,0
(Ole H. Lie — Svein Oseid — Erik Bjølseth — Audun Boysen)	
1956: Tjalve	42,6
(Bjørn Berglund — Carl Fr. Bunæs — Ivar Saunes — Hans Petter Pedersen)	
1957: Tjalve	42,9
(Bjørn Berglund — Roar Berghelsen — Carl Fr. Bunæs — Kai Møller)	
1958: Tjalve	43,2
(Harald Ødegaard — Roar Berthelsen — Bjørn Berglund — Kai Møller)	
1959: Tjalve	41,7
(Ivar Saunes — Carl Fr. Bunæs — Bjørn Berglund — Egil Hansen)	
1960: Tjalve	43,3
(Tor Brandsnes — Fritz Borgen — Ivar Saunes — Egil Hansen)	
1961: Tjalve	41,9
(Roger Becklund — Carl Fr. Bunæs — Bjørn Berglund — Helge Svaar)	
1962: Tjalve	42,3
(Ivar Saunes — Carl Fr. Bunæs — Bjørn Berglund — Torbjørn Briseid)	
1963: Tjalve	42,2
(Roger Becklund — Carl Fr. Bunæs — Bjørn Berglund — Svein Lilleberg)	
1964: Tjalve	41,8
(Ola Syse — Svein Lilleberg — Carl Fr. Bunæs — Svein Johnsen)	
1965: Tjalve	42,4
(Ola Syse — Svein Lilleberg — Carl Fr. Bunæs — Svein Johnsen)	
1967: Tjalve	42,3
(Svein Lilleberg — Bjørn Moe — Carl Fr. Bunæs — Arne Eikås)	
1979: Tjalve	42,19
(Geir Eken — Roald Meland — Stein Are Agledal — Widar Bråthen)	
1980: Tjalve	42,1
(Leif Olav Alnes — Widar Bråthen — Reidar Langkjær — Roald Meland)	
1983: Tjalve	41,69
(Leif Olav Alnes — Einar Sagli — Svein Erik Storlien — Børre Myrvold)	
1986: Tjalve	41,09
(Tomm Wisløff — Vidar Jakobsen — Roar Sollie — Einar Sagli)	
1987: Tjalve	41,73
(Per O. Nicolaisen — Vidar Jakobsen — Svein Erik Storlien — Trond Langeland)	
1988: Tjalve	41,46

(Lars Hansen — Trond Langeland — Vidar Jakobsen — Oskar Wroldsen)	
1989: Tjalve	41,15
(Kennet Kjensli — Trond Langeland — Vidar Jakobsen — Oskar Wroldsen)	
4 x 400 m stafett:	
1930: Tjalve	3.30,3
(Petter Gulliksen — Otto Nordlie — Arne Haug — Holger Albrechtsen)	
1931: Tjalve	3.26,2
(Petter Gulliksen — Otto Nordlie — Arne Haug — Holger Albrechtsen)	
1933: Tjalve	3.27,3
(Otto Nordlie — Nils Schaug — Asbjørn Jansgaard — Petter Gulliksen)	
1934: Tjalve	3.26,8
(Asbjørn Jansgaard — Otto Nordlie — Petter Gulliksen — Holger Albrechtsen)	
1935: Tjalve	3.24,7
(Petter Gulliksen — Otto Nordlie — Holger Albrechtsen — Nils Schaug)	
1938: Tjalve	3.32,3
(Roar Adler — Otto Nordlie — Einar Øfsdal — Holger Albrechtsen)	
1939: Tjalve	3.29,3
(Helge Stray-Johansen — Roar Adler — Otto Nordlie — Jan Magnus)	
1946: Tjalve	3.24,4
(Per Andresen — Einar Saxhaug — Lai Berg — Bjørn Vade)	
1947: Tjalve	3.23,6
(Arne Huseby — Einar Saxhaug — Per Andresen — Bjørn Vade)	
1948: Tjalve	3.25,8
(Leif A. Ekeheien — Einar Saxhaug — Per Andresen — Bjørn Vade)	
1950: Tjalve	3.25,8
(Leif A. Ekeheien — Arne Huseby — Bjørn Vade — Audun Boysen)	
1951: Tjalve	3.25,0
(Erik Sarto — Einar Saxhaug — Bjørn Vade — Leif A. Ekeheien)	
1952: Tjalve	3.25,2
(Erik Sarto — Ole H. Lie — Bjørn Vade — Leif A. Ekeheien)	
1953: Tjalve	3.22,2
(Arne Jørgensen — Ole H. Lie — Bjørn Vade — Erik Sarto)	
1954: Tjalve	3.22,8
(Ole H. Lie — Erik Sarto — Svein Oseid — Audun Boysen)	
1955: Tjalve	3.19,8
(Erik Bjølseth — Harald Ødegaard — Svein Oseid — Audun Boysen)	
1956: Tjalve	3.21,2
(Harald Ødegaard — Ole H. Lie — Svein Oseid — Audun Boysen)	
1957: Tjalve	3.20,4
(Fritz Borgen — Ulf Bertil Lundh — Svein Oseid — Audun Boysen)	
1958: Tjalve	3.22,5
(Torgeir Hjelseth — Fritz Borgen — Svein Oseid — Ulf Bertil Lundh)	
1959: Tjalve	3.17,9
(Ivar Saunes — Ulf Bertil Lundh — Fritz Borgen — Carl Fr. Bunæs)	
1960: Tjalve	3.18,8
(Egil Hansen — Ivar Saunes — Carl Fr. Bunæs — Fritz Borgen)	
1961: Tjalve	3.18,6
(Einar Førde — Helge Svaar — Bjørn Berglund — Carl Fr. Bunæs)	
1962: Tjalve	3.16,4
(Ivar Saunes — Bjørn Berglund — Torbjørn Briseid — Carl Fr. Bunæs)	
1963: Tjalve	3.19,1
(Terje Schrøder-Nielsen — Torbjørn Briseid — Helge Pharo — Carl Fr. Bunæs)	
1964: Tjalve	3.16,6
(Ola Syse — Terje Schrøder-Nielsen — Helge Pharo — Carl Fr. Bunæs)	
1965: Tjalve	3.15,8
(Arne Kvalheim — Stig Rekdal — Helge Pharo — Carl Fr. Bunæs)	
1966: Tjalve	3.17,2
(Åge Galgerud — Arne Kvalheim — Helge Pharo — Carl Fr. Bunæs)	
1968: Tjalve	3.16,4
(Åge Galgerud — John Skjelvaag — Helge Pharo — Terje Larsen)	
1969: Tjalve	3.18,3
(Åge Galgerud — Stephan Muryn — Helge Pharo — John Skjelvaag)	
1976: Tjalve	3.16,8
(Svein Kolsrud — Ove Lillebæk — Åge Galgerud — Stein-Are Agledal)	
1979: Tjalve	3.18,32
(Roald Meland — Knut Øverberg — Geir Eken — Stein-Are Agledal)	
1981: Tjalve	3.16,8
(Reidar Langkjær — Knut Øverberg — Tom Hejna — Stein-Are Agledal)	
1982: Tjalve	3.13,7
(Leif Olav Alnes — Svein Søndena — Knut Øverberg — Svein Erik Storlien)	
1984: Tjalve	3.13,64
(Børre Myrvold — Ove Johnny Valla	

— Svein-Erik Storlien — Tømm Wisløff)		1975: Tjalve	15.34,4
1986: Tjalve	3.11,80	(Eirik Berge — Haldor Sesseng — Arne Kvalheim — Knut Kvalheim)	
(Erlingur Johannsson — Atle Hjort-Larsen — Bo Breigan — Svein-Erik Storlien)		1000 m stafett:	
4 x 1500 m stafett:		1939: Tjalve	1.59,2
1948: Tjalve	16.44,8	(Leif Ajaxon — Helge Stray-Johansen — Roar Adler — Jan Magnus)	
(Einar Saxhaug — Fredrik Eckhoff — Bjørn Vade — Per Andresen)		1946: Tjalve	1.59,8
1949: Tjalve	16.25,4	(Leif Ajaxon — Arne Huseby — Einar Saxhaug — Bjørn Vade)	
(Fredrik Eckhoff — Audun Boysen — Hallgeir Brenden — Norman Sørensen)		1948: Tjalve	1.58,9
1953: Tjalve	16.05,6	(Leif Ajaxon — Arne Huseby — Leif A. Ekeheien — Bjørn Vade)	
(Hallgeir Brenden — Norman Sørensen — John Midtbø — Erik Sarto)		1949: Tjalve	2.00,5
1954: Tjalve	16.32,4	(Knut Indahl — Arne Huseby — Einar Saxhaug — Bjørn Vade)	
(Norman Sørensen — John Midtbø — Erik Sarto — Audun Boysen)		1950: Tjalve	2.00,7
1956: Tjalve	15.57,2	(Egil Arneberg — Bjørn Vade — Leif A. Ekeheien — Audun Boysen)	
(Fritz Borgen — Per Ehrnst — Leif Egge — Audun Boysen)		1951: Tjalve	1.58,8
1957: Tjalve	16.13,0	(Egil Arneberg — Arne Huseby — Bjørn Vade — Leif A. Ekeheien)	
(Fredrik Eckhoff — Per Ehrnst — Audun Boysen — Ulf Bertil Lundh)		1954: Tjalve	1.57,0
1958: Tjalve	15.55,0	(Egill Hansen — Harald Ødegaard — Svein Oseid — Audun Boysen)	
(Jens Aalborg — Leif Egge — Tor Torgersen — Ulf Bertil Lundh)		1956: Tjalve	1.57,8
1965: Tjalve	15.28,4	(Ivar Saunes — Carl Fr. Bunæs — Svein Oseid — Audun Boysen)	
(Terje Schrøder-Nilsen — Magne Bjørndal — Arne Kvalheim — Stig Rekdal)		1957: Tjalve	1.56,4
1967: Tjalve	15.18,8	(Ivar Saunes — Carl Fr. Bunæs — Svein Oseid — Audun Boysen)	
(Magne Bjørndal — Terje Schrøder-Nielsen — Konrad Ystborg — Arne Kvalheim)		1958: Tjalve	1.57,9
1968: Tjalve	15.38,0	(Egil Hansen — Bjørn Berglund — Ulf Bertil Lundh — Audun Boysen)	
(Knut Kvalheim — Nils Jebsen — Magne Bjørndal — Terje Schrøder-Nielsen)		1959: Tjalve	1.56,2
1969: Tjalve	15.24,8	(Bjørn Berglund — Ivar Saunes — Carl Fr. Bunæs — Fritz Borgen)	
(Helge Pharo — Terje Schrøder-Nielsen — Magne Bjørndal — Arne Kvalheim)		1960: Tjalve	1.56,5
1970: Tjalve	15.40,6	(Ivar Saunes — Carl Fr. Bunæs — Bjørn Berglund — Fritz Borgen)	
(Konrad Ystborg — Terje Schrøder-Nielsen — Knut Kvalheim — Arne Kvalheim)		1961: Tjalve	1.55,2
1973: Tjalve	15.37,6	(Helge Svaar — Bjørn Berglund — Ivar Saunes — Carl Fr. Bunæs)	
(Erik Evensen — Åge Galgerud — Odd Aksnes — Ragnar Schie)		1962: Tjalve	1.56,0
1974: Tjalve	16.11,4	(Ivar Saunes — Bjørn Berglund — Carl Fr. Bunæs — Torbjørn Briseid)	
(Ragnar Schie — Eirik Berge — Åge Galgerud — Knut Kvalheim)		1963: Tjalve	1.56,7
		(Svein Lilleberg — Ivar Saunes — Torbjørn Briseid — Carl Fr. Bunæs)	
		1965: Tjalve	1.56,4
		(Svein Lilleberg — Svein Johnsen — Helge Pharo — Carl Fr. Bunæs)	
		1966: Tjalve	1.56,2
		(Svein Lilleberg — Ola Syse — Helge Pharo — Carl Fr. Bunæs)	
		1979: Tjalve	1.55,1

	(Roald Meland — Widar Bråthen — Geir Eken — Stein Are Agledal)				
1980:	Tjalve	1.56,4	1985:	Tjalve	1.55,37
	(Tom L. Persvold — Leif Olav Alnes — Svein Søndena — Stein-Are Agledal)			(Vidar Jakobsen — Einar Sagli — Svein-Erik Storlien — Atle Hjort-Larsen)	
1982:	Tjalve	1.55,30	1986:	Tjalve	1.52,9
	(Kåre M. Åmot — Einar Sagli — Leif Olav Alnes — Svein Erik Storlien)			(Tomm Wisløff — Vidar Jakobsen — Einar Sagli — Svein-Erik Storlien)	
1984:	Tjalve	1.54,92	1988:	Tjalve	1.54,41
	(Inge Bjørn Hansen — Tomm Wisløff — Svein-Erik Storlien — Børre Myrvold)			(Vidar Jakobsen — Einar Sagli — Trond Langeland — Atle Hjort-Larsen)	

Norske mesterskap

MENN, SENIOR: (Sølvmedaljer)

100 meter:

1896	Einar Pedersen	12,2
1897	Alfred K. Jensen	12,0
1902	Yngvar Bryn	11,4
1904	Wilhelm Blystad	12,3
1915	Johan Hellum	11,1
1917	Joh. Johnsen	11,4
1919	Joh. Johnsen	11,4
1959	Ivar Saunes	11,0
1964	Carl Fr. Bunæs	10,7
1979	Widar Bråthen	11,01
1980	Widar Bråthen	11,02
1990	Kennet Kjensli	11,01

200 meter:

1919	Joh. Johnsen	24,1
1932	Nils Schaug	22,6
1935	Nils Schaug	22,7
1961	Ivar Saunes	22,5
1962	Helge Svaar	22,2
1985	Tomm Wisløff	22,13
1986	Svein-Erik Storlien	21,65
1987	Tomm Wisløff	21,84

400 meter:

1915	Bodvar Amb	55,4
1930	Arne Haug	50,7
1938	Jan Magnus	49,8
1949	Einar Saxhaug	50,6
1957	Svein Oseid	49,4
1960	Bjørn Berglund	48,9
1962	Torbjørn Briseid	49,0
1981	Stein Are Agledal	48,33

800 meter:

1920	Eivind Rasmussen	2.04,1
1953	Erik Sarto	1.51,5
1954	Erik Sarto	1.53,4
1956	Ulf Bertil Lundh	1.51,9

1958	Ulf Bertil Lundh	1.50,3
1959	Ulf Bertil Lundh	1.54,0
1965	Arne Kvalheim	1.51,5
1967	Konrad Ystborg	1.50,6
1968	Helge Pharo	1.52,3
1969	Helge Pharo	1.51,8
1973	Åge Galgerud	1.52,6
1986	Morten Jurs	1.49,02

1500 meter:

1906	Bjarne Bratz	4.33,8
1909	Henry Dahl	4.36,4
1915	Eivind Rasmussen	4.33,6
1918	Alf Halstvedt	4.16,4
1919	Alf Halstvedt	4.14,1
1922	Eivind Rasmussen	4.10,9
1923	Eivind Rasmussen	4.13,6
1948	Per Andresen	3.59,2
1952	Frédrik Eckhoff	3.55,0
1953	Bjørn Bogerud	3.56,2
1963	Einar Førde	3.50,3
1966	Stig Rekdal	3.50,8
1970	Knut Kvalheim	3.45,4
1974	Arne Kvalheim	3.45,7
1975	Arne Kvalheim	3.45,9
1986	Espen Borge	3.47,73

5000 meter:

1911	P. M. Jensen	16.36,0
1917	Reidar C. Anderssen	16.43,6
1923	Haakon Jansen	16.00,8
1957	Leif Egge	14.35,6
1958	Tor Torgersen	14.31,0
1960	Tor Torgersen	14.56,4
1969	Terje Schrøder-Nielsen	14.14,6
1975	Knut Kvalheim	13.43,8
1977	Arne Kvalheim	14.22,9
1985	Eirik Hansen	13.55,93
1986	Eirik Hansen	13.40,65

10000 meter:

1914	David Nohre	35.24,2
1917	Ewald Lambech	34.17,6

1918 Ewald Lambech	35.11,9	1963 Reidulv Førde	4,50
1930 Fritz Dahlstrøm	33.27,6	1964 Reidulv Førde	4,40
1989 Eirik Hansen	29.26,62	1983 Bjørn M. Moss	4,60
		1986 Dag Vidar Nilsen	4,70
		1989 Dag Vidar Nilsen	4,80
110 meter hekk:			
1896 Knut K. Stamsø	17,9	Lengde:	
1900 Wilhelm Blystad	18,2	1889 Haakon Blystad	5,01
1902 Wilhelm Blystad	17,2	1899 Hans Due	5,50
1912 Godtfred Hansen	17,4	1900 Wilhelm Blystad	5,60
1913 Godtfred Hansen	17,9	1901 Wilhelm Blystad	5,97
1917 Erling Vinne	17,1	1904 Wilhelm Blystad	5,77
1922 Sverre Olsen	16,4	1955 Roar Berthelsen	6,84
1923 Sverre Olsen	16,3	1958 Bjørn Berglund	7,00
1928 Holger Albrechtsen	16,0	1961 Roar Berthelsen	7,33
1930 Holger Albrechtsen	15,8	1985 Tømm Wisløff	7,55
1970 Arvid Dahm	14,9	1986 Tømm Wisløff	7,38
1973 Arvid Dahm	14,6	1988 Lars Hansen	7,43
1974 Arvid Dahm	14,3	1989 Lars Hansen	7,31
1975 Arvid Dahm	14,5	1990 Einar Sagli	7,31
400 meter hekk:			
1923 Gunnar Larsen	60,3	Tresteg:	
1928 Holger Albrechtsen	61,0	1915 Erling Vinne	13,71
1930 Holger Albrechtsen	57,0	1920 Erling Vinne	14,06
1931 Holger Albrechtsen	55,8	1921 Erling Vinne	14,12
1936 Otto Nordlie	56,9	1922 Erling Vinne	13,98
1938 Otto Nordlie	57,2	1926 Sverre Helgesen	13,73
1946 Einar Saxhaug	57,4	1970 Martin Jensen	15,33
3000 meter hinder:			
1952 Hallgeir Brenden	9.25,0	Kule:	
1954 John Midtbø	9.22,4	(sammenlagt)	
1972 Knut Kvalheim	8.49,0	1897 Karl O. Olsen	18,15
1988 Espen Borge	8.49,79	1899 Karl O. Olsen	17,62
		1902 Lars Widding	19,38
		1903 Karl O. Olsen	19,60
		1907 John Falchenberg	20,18
Høyde:			
1896 Olai Michelsen	1,55	1913 Victor Petterson	22,32
1899 Trygve Lie	1,65	1917 Johan Hellum	23,53
1903 Wilhelm Blystad	1,61	1951 Bjarne Engen (beste hånd)	13,98
1904 Wilhelm Blystad	1,50	1954 Anders Varmann	14,10
1913 Victor Petterson	1,77	1958 Sverre Øverby	15,31
1924 Sverre Helgesen	1,80	1970 Harald Lorentzen	17,71
1925 Sverre Helgesen	1,86		
1959 Gunnar Husby	1,98	Diskos:	
1964 Svein Hytten	2,00	(sammenlagt)	
1978 Leif Roar Falkum	2,10	1896 Karl O. Olsen	54,85
		1897 Karl O. Olsen	47,75
Stav:			
1902 Yngvar Bryn	2,80	1913 Victor Petterson	57,94
1908 Erling Hansen	3,04	1922 Zakken Johansen	69,68
1947 Audun Bugjerde	3,50	1923 Zakken Johansen	70,65
1948 Audun Bugjerde	3,60	1924 Zakken Johansen	78,73
1949 Audun Bugjerde	3,75	1926 Zakken Johansen	77,04
1952 Erik Riis	3,50	1927 Zakken Johansen (beste hånd)	41,81
1954 Erik Riis	3,80	1929 Zakken Johansen	43,46
1961 Reidulv Førde	4,30	1947 Stein Johnson	45,28
1962 Reidulv Førde	4,30	1948 Stein Johnson	47,94
		1949 Stein Johnson	46,89

Diskos:

1962 Ragnar Skautvedt	49,78
1963 Ragnar Skautvedt	52,12
1965 Ragnar Skautvedt	51,90
1969 Harald Lorentzen	51,22
1970 Harald Lorentzen	52,62
1971 Harald Lorentzen	52,56
1972 Iver Hole	55,52
1973 Iver Hole	54,78
1985 Georg Andersen	56,18
1986 Georg Andersen	60,60
1987 Svein Inge Valvik	59,70
1989 Svein Inge Valvik	60,48

Slegge:

1915 Harald Hammerstad	28,85
1986 Richard Olsen	63,12

Spyd:

(sammenlagt)

1896 Christian Halvorsen	66,40
1897 Karl O. Olsen	55,55
1902 Haakon Blystad	66,30
1923 Thorstein Carlsen	93,72
1925 Olav Sunde	100,48
1926 Olav Sunde	109,71
1939 Olav Sunde (beste hånd)	61,20
1962 Willy Rasmussen	72,35
1964 Willy Rasmussen	78,81
1968 Willy Rasmussen	76,86
1979 Reidar Lorentzen	84,92
1981 Reidar Lorentzen	78,08
1982 Reidar Lorentzen	75,74
1983 Reidar Lorentzen	71,70
1986 Reidar Lorentzen	74,64
1987 Reidar Lorentzen	78,10

5-kamp:

Ingen sølvmedaljer.

10-kamp:

1917 Dagfinn Carlsen	
1980 Reidar Langkjær	7057 pts.
1984 Bjørn M. Moss	7084 pts.

Pentathlon:

(gresk 5-kamp)

1896 Joh. Jacobsen
1899 Karl O. Olsen
1900 Karl O. Olsen

500 meter:

1896 Alfred K. Jenssen	1.16,4
1897 Karl O. Olsen	1.16,0

Gruppemestere:

(korte løp)

Ingen sølvmedaljer.

(hopp)

1904 Wilhelm Blystad

(kast)

Ingen sølvmedaljer.

Stavhopp i lengde:

1904 Wilhelm Blystad	7,16
----------------------	------

Høyde u/t:

1928 Sverre Helgesen	1.58,5
1940 Harry Haakonsen	1.53
1959 Erik Lundgren	1.60
1960 Erik Lundgren	1.60

Lengde u/t:

1949 Trygve Tønnesen	3,32
1950 Trygve Tønnesen	3,37
1952 Trygve Tønnesen	3,29
1989 Jon Holtan	3,22

25 km landevegsløp:

1980 Svein Arve Pedersen
1984 Eirik Berge

Halvmaraton:

Ingen sølvmedaljer.

Maraton:

1899 Hallstein Bjerke	3.44,40
1968 Trygve Sommerfeldt	2.30,15
1982 Svein Arve Pedersen	2.16,32
1984 Eirik Berge	2.16,45

Terrengløp:**2 km:**

1966 Terje Schrøder-Nielsen

3 km:

1956 Leif Egge
1973 Arne Kvalheim

10 km:

1913 Pærlus N. Finnerud
1916 Ewald Lambech
1934 Georg Braathe
1969 Tor Torgersen
1989 Espen Borge

20 km:

Ingen sølvmedaljer.

4 x 100 m stafett:

1916	Tjalve	46,8
	(Iversen — Joh. Johnsen — Johan Hellum — Bodvar Amb)	
1920	Tjalve	45,7
1931	Tjalve	44,5
1932	Tjalve	43,9
	(Petter Gulliksen — Holger Albrechtsen — Odmar Aukner — Nils Schaug)	
1934	Tjalve	43,4
	(Petter Gulliksen — Holger Albrechtsen — Egil Frøystad — Johs. Ludwigsen)	
1936	Tjalve	43,7
	(Petter Gulliksen — Egil Frøystad — Holger Albrechtsen — Arne Gulliksen)	
1939	Tjalve	44,5
	(Helge Stray-Johansen — Holger Albrechtsen — Nils Schaug — Leif Ajaxon)	
1946	Tjalve	43,6
	(Leif Ajaxon — Bjørn Vade — Erling Kaas — Arne Huseby)	
1951	Tjalve	43,5
	(Arne Huseby — Bjørn Vade — Audun Boysen — Egil Arneberg)	
1956	Tjalve II.	43,4
	(Ole H. Lie — Svein Oseid — Harald Ødegaard — Audun Boysen)	
1958	Tjalve III.	43,6
	(Jan Nordvik — Svein Oseid — Ole H. Lie — Bjørn Myrvang)	
1966	Tjalve	42,4
	(Per Kr. Haugen — Carl Fr. Bunæs — Ola Syse — Svein Lilleberg)	
1968	Tjalve	42,8
	(Svein Lilleberg — John Skjelvaag — Ola Syse — Per Kr. Haugen)	
1969	Tjalve	42,2
	(Bjørn Moe — Svein Johnsen — Svein Lilleberg — John Skjelvaag)	
1982	Tjalve	41,6
	(Einar Sagli — Leif Olav Alnes — Svein-Erik Storlien — Svein Søndena)	
1990	Tjalve	41,43
	(Eirik Madsen — Trond Langeland — Vidar Jakobsen — Oskar Wroldsen)	

4 x 400 m stafett:

1918	Tjalve	3.44,7
	(Franke Olavsrud — Arnold Falch — Berg — Hansen)	
1919	Tjalve	3.46,7
1932	Tjalve	3.25,5

	(Petter Gulliksen — Otto Nordlie — Nils Schaug — Holger Albrechtsen)	
1937	Tjalve	3.29,2
	(Roar Adler — Erling Kaas — Petter Gulliksen — Jan Magnus)	
1949	Tjalve	3.22,8
	(Leif A. Ekeheien — Arne Huseby — Audun Boysen — Bjørn Vade)	
1950	Tjalve II.	3.29,6
1967	Tjalve	3.17,1
	(Åge Galgerud — Arne Kvalheim — Konrad Ystborg — Arne Eikås)	
1975	Tjalve	3.20,3
	(Jan Torgersen — Svein Kolsrud — Åge Galgerud — Ove Lillebæk)	
1977	Tjalve	3.21,7
	(Svein Kolsrud — Ove Lillebæk — Åge Galgerud — Stein Are Agledal)	
1983	Tjalve	3.15,75
	(Svein Søndena — Børre Myrvold — Geir Arne Andresen — Svein-Erik Storlien)	
1987	Tjalve	3.14,63
	(Erlingur Johannsson — Per O. Nicolaisen — Bo Breigan — Svein-Erik Storlien)	

4 x 1500 m stafett:

1931	Tjalve	17.09,2
1950	Tjalve	16.22,8
	(Bjørn Bogerud — Fredrik Eckhoff — Hallgeir Brenden — Norman Sørensen)	
1951	Tjalve	16.23,2
	(Bjørn Bogerud — Fredrik Eckhoff — Hallgeir Brenden — Norman Sørensen)	
1952	Tjalve	16.36,2
	(John Midtbø — Norman Sørensen — Hallgeir Brenden — Bjørn Bogerud)	
1955	Tjalve	16.26,4
	(Bjørn Bogerud — Per Ehrnst — Hallgeir Brenden — Audun Boysen)	
1959	Tjalve	16.06,2
	(Jens Aalborg — Fritz Borgen — Tor Torgersen — Ulf Bertil Lundh)	
1963	Tjalve	16.05,0
	(Arne Kvalheim — Stig Rekdal — Einar Førde — Terje Schrøder-Nielsen)	
1964	Tjalve	15.45,6
	(Trygve Sommerfeldt — Bjørn Ravlo — Einar Førde — Terje Schrøder-Nielsen)	
1972	Tjalve	15.38,0
	(Thorolf Schrøder-Nielsen — Erik	

	Evensen — Odd Aksnes — Arne Kvalheim)		(Petter Gulliksen — Holger Albrecht- sen — Roar Adler — Jan Magnus)
1977	Tjalve 15.43,3	1953	Tjalve 2.00,8 (Egill Hansen — Ole H. Lie — Leif A. Ekeheien — Erik Sarto)
1978	Tjalve 15.23,8 (Peder Arne Sylte — Claus Hagli — Arne Kvalheim — Knut Kvalheim)	1954	Tjalve II. 1.58,1 (Ivar Saunes — Bjørn Vade — Ole H. Lie — Erik Sarto)
1979	Tjalve 15.36,7 (Eirik Berge — Claus Hagli — Knut Kvalheim — Peder Arne Sylte)	1957	Tjalve II. 1.58,7 (Bjørn Berglund — Roar Berthelsen — Fritz Borgen — Ulf Bertil Lundh)
1980	Tjalve 15.38,9 (Claus Hagli — Hans Petter Holme- rud — Eirik Berge — Odd Aksnes)	1959	Tjalve II. 1.59,5 (Jan Nordvik — Egil Hansen — Roar Bertelsen — Ulf Bertil Lundh)
1987	Tjalve 15.16,33 (Trond Syvertsen — Bo Breigan — Eirik Hansen — Espen Borge)	1967	Tjalve 1.56,8 (Svein Lilleberg — Carl Fr. Bunæs — Åge Galgerud — Arne Eikås)
1990	Tjalve 15.27,0 (Per Henriksen — Trond Syvertsen — Ove Talsnes — Espen Borge)	1968	Tjalve 1.57,0 (Svein Lilleberg — John Skjelvaag — Terje Larsen — Helge Pharo)
1000 m stafett:		1986	Tjalve II. 1.54,8 (Trond Knaplund — Erlingur Jo- hannsson — Trond Langeland — Atle Hjort-Larsen)
1936	Tjalve 1.59,9 (Arne Gulliksen — Holger Albrecht- sen — Petter Gulliksen — Otto Nord- lie)	1987	Tjalve 1.54,32 (Lars Hansen — Vidar Jakobsen — Tomm Wisløff — Espen Borge)
1938	Tjalve 1.59,3		

Norske mesterskap

MENN, SENIOR: (Bronsemedaljer)

100 meter:

1896	Alfred K. Jenssen	12,2
1898	Hans Due	11,8
1902	Hans Due	11,5
1903	Hans Due	13,1
1914	Johan Hellum	11,7
1916	Joh. Johnsen	11,5
1920	Joh. Johnsen	11,3
1954	Egill Hansen	11,0
1956	Carl Fr. Bunæs	10,7
1957	Carl Fr. Bunæs	10,8
1960	Ivar Saunes	11,1
1961	Ivar Saunes	11,1
1962	Tor Brandsnes	11,1
1964	Svein Johnsen	10,8
1969	Svein Lilleberg	10,9
1985	Tomm Wisløff	11,29
1987	Vidar Jakobsen	10,95

200 meter:

1912	Johan Hellum	24,2
1914	Johan Hellum	24,5

1915	Bodvar Amb	24,1
1916	Johan Hellum	23,9
1953	Ole H. Lie	22,9
1954	Egill Hansen	22,5
1955	Svein Oseid	22,4
1956	Harald Ødegaard	22,5
1960	Ivar Saunes	21,9
1979	Widar Braathen	21,95
1980	Stein Are Agledal	22,08
1982	Svein-Erik Storlien	21,63
1983	Tomm Wisløff	21,77

400 meter:

1907	Frithjof Eeg	60,4
1912	Johan Hellum	55,5
1919	Thorleif Olsen	55,6
1937	Jan Magnus	50,9
1939	Roar Adler	50,1
1951	Leif Arne Ekeheien	50,3
1952	Leif Arne Ekeheien	50,6
1954	Svein Oseid	49,6
1955	Svein Oseid	49,1
1956	Ole H. Lie	49,8
1965	Helge Pharo	48,5
1985	Atle Hjort-Larsen	47,75

800 meter:		1936 Holger Albrechtsen	57,0
1931 Arne Haug	1.56,8	1947 Einar Saxhaug	56,2
1950 Fredrik Eckhoff	1.55,4	1948 Einar Saxhaug	57,1
1952 Erik Sarto	1.56,4	1990 Per O. Nicolaisen	53,13
1957 Ulf Bertil Lundh	1.53,5		
1965 Helge Pharo	1.51,5	3000 m hinder:	
1966 Konrad Hansen Ystborg	1.52,2	1990 Espen Borge	9.01,47
1968 Terje Larsen	1.52,3		
1972 Ragnar Schie	1.53,1	Høyde:	
1973 Helge Pharo	1.52,8	1898 Hans Due	1,58
1976 Ove Lillebæk	1.52,7	1902 Haakon Blystad	1,60
		1908 Erling Hansen	1,70
		1960 Gunnar Husby	1,93
1500 meter:		1961 Gunnar Husby	1,85
1896 G. Brodersen	4.55,8	1981 Carl Reidar Solvang	2,05
1907 Bjarne Bratz	5.05,2	1987 Håkon Särnblom	2,17
1915 Erling Schjerven	4.33,8		
1952 Bjørn Bogerud	3.56,2	Stav:	
1957 Ulf Bertil Lundh	3.49,6	1914 Øivind Jensen	2,96
1958 Audun Boysen	3.55,2	1937 Erling Kaas	3,40
1966 Terje Schrøder-Nielsen	3.50,8	1938 Erling Kaas	3,70
1967 Terje Schrøder-Nielsen	3.47,6	1953 Erik Riis	3,60
1968 Terje Schrøder-Nielsen	3.54,8	1985 Bjørn M. Moss	4,50
1969 Magne Bjørdal	3.49,0		
1971 Knut Kvalheim	3.47,0	Lengde:	
		1897 Knut K. Stamsø	4,86
5000 meter:		1901 Haakon Blystad	5,81
1909 Einar Böhler	16.59,0	1915 John Johnsen	6,21
1915 Reidar C. Anderssen	17.07,0	1916 John Johnsen	6,38
1958 Leif Egge	14.34,2	1926 Sverre Helgesen	6,82,5
1968 Terje Schrøder-Nielsen	14.18,6	1931 Johan Watten	6,93
1970 Terje Schrøder-Nielsen	14.19,8	1934 Egil Frøystad	6,70
1976 Arne Kvalheim	13.59,0	1972 Terje Haugland	7,52
1978 Arne Kvalheim	13.53,3	1985 Lars Hansen	7,42
1979 Peder Arne Sylte	13.46,2		
1980 Peder Arne Sylte	13.58,5	Tresteg:	
		1898 Hans Due	11,90
10000 meter:		1966 Karl Johan Løwe	15,15
1917 David Nohre	36.13,8	1985 Lars Hansen	15,53
1928 Reidar Tandberg	34.31,5	1986 Øystein Vindheim	15,10
1936 Georg Braathe	32.58,8		
1979 Knut Kvalheim	28.48,6	Kule:	
		(sammenlagt)	
110 m hekk:		1896 Christian Halvorsen	22,13
1896 Karl O. Olsen	18,0	1898 Karl O. Olsen	18,03
1915 Johan Hellum	17,3	1899 Christian Halvorsen	17,08
1916 Johan Hellum	17,3	1900 Karl O. Olsen	18,07
1925 A. Manseth		1925 Zakken Johansen	24,62
1972 Arvid Dahm	14,5	1952 Bjarne Engen (beste hånd)	13,62
1977 Arvid Dahm	14,9	1959 Sverre Øverby	14,59
1986 Trond Knaplund	14,81	1971 Harald Lorentzen	15,77
1988 Lars Hansen	14,63	1984 Georg Andersen	17,25
		1986 Georg Andersen	19,37
400 m hekk:			
1923 Sverre Olsen	61,7	Diskos:	
1925 Gunnar Larsen	62,4	(sammenlagt)	
1933 Holger Albrechtsen	57,8	1898 Christian Halvorsen	48,65
1935 Otto Nordlie	56,6	1900 Adolf Nelson	47,58

1901 Haakon Blystad	49,96	Ingen bronsemedaljer.	
1902 Lars Widding	51,96	(kast)	
1916 Johan Hellum	67,51	Ingen bronsemedaljer.	
1925 Zakken Johansen	77,21		
1930 Zakken Johansen (beste hånd)	41,98	Stavhopp i lengde:	
1961 Ragnar Skautvedt	48,70	1903 Wilhelm Blystad	7,67
1964 Ragnar Skautvedt	48,53		
1966 Ragnar Skautvedt	50,38	25 km landevegsløp:	
1969 Ragnar Skautvedt	50,54	1983 Eirik Berge	
1970 Ragnar Skautvedt	49,78		
1971 Ragnar Skautvedt	50,00	Halvmaraton:	
1974 Iver Hole	53,92	Ingen bronsemedaljer.	
1976 Ivar Hole	53,16		
1984 Georg Andersen	55,48	Maraton:	
1987 Georg Andersen	57,40	Ingen bronsemedaljer.	
1988 Svein Inge Valvik	58,52		
Slegge:		Skogsløp:	
1917 Johan Hellum	30,59	1958 Tor Torgersen	
Spyd:		Terrengløp:	
(sammenlagt)		2 km.:	
1897 Christian Halvorsen	55,00	1967 Magne Bjørdal	
1899 Christian Halvorsen	64,88	3 km.:	
1906 John Falchenberg	72,77	1958 Tor Torgersen	
1907 John Falchenberg	71,93	1959 Tor Torgersen	
1922 Thorstein Carlsen	85,98	1960 Tor Torgersen	
1960 Mads Andenæs (beste hånd)	65,82	1969 Terje Schrøder-Nielsen	
1963 Willy Rasmussen	72,18	4 km.:	
1967 Willy Rasmussen	73,66	1914 Pærlus N. Finnerud	
1969 Willy Rasmussen	68,46	1917 David Nohre	
1984 Reidar Lorentzen	78,08	1976 Per Haga	
1985 Reidar Lorentzen	73,34	1979 Peder Arne Sylte	
		1989 Eirik Hansen	
5-kamp:		20 km.:	
1915 Bodvar Amb		1976 Knut Kvalheim	
1958 Ragnar Skautvedt	2622,0 pts.	1982 Knut Kvalheim	
10-kamp:		Høyde u/t:	
1916 Dagfinn Carlsen	6420,1 pts.	1961 Erik Lundgren	1,61
1929 Sverre Jørve	6068,38 pts.	1989 Jon Holtar	1,65
1961 Svein Hytten	5135,0 pts.	Lenge u/t:	
1963 Reidulv Førde	6083,0 pts.	1919 Andreas Faafeng	2.92,5
1981 Tor Skotaam	6734,0 pts.	4 x 100 m stafett:	
Pentathlon:		1948: Tjalve	44,1
(gresk 5-kamp)		(Arne Huseby — Einar Saxhaug —	
Ingen bronsemedaljer.		Bjørn Vade — Erling Kaas)	
500-meter:		1950: Tjalve	44,3
1896 Olai Michelsen	1.16,8	(Arne Huseby — Bjørn Vade — Au-	
1902 Hans Due	1.18,6	dun Boysen — Egil Arneberg)	
Gruppemestere:		1954: Tjalve II	46,1
(korte løp)		(Ivar Saunes — Thor Volla — Knut	
1904 Wilhelm Blystad		Indahl — Svein Oseid)	
(hopp)		1955: Tjalve II	43,7
		(Ivar Saunes — Carl Fr. Bunæs —	
		Harald Ødegaard — Øivind Arne-	
		sen)	

1958:	Tjalve II	44,4
	(Nils Chr. Nilsen — Terje Jacobsen — Ole Kr. Johnsen — Egil Hansen)	
1962:	Tjalve II	43,5
	(Reidulv Førde — Tor Brandsnes — Ola Syse — Per Bjørn Borge)	
1989:	Tjalve II	42,18
	(Lars Hansen — Dag Rist Aamoth — Per O. Nicolaisen — Einar Sagli)	

4 x 400 m stafett:

1920:	Tjalve	3.38,6
1921:	Tjalve	3.35,4
1959:	Tjalve II	3.21,7
	(Torgeir Hjelseth — Roar Berthelsen — Egil Hansen — Bjørn Berglund)	
1974:	Tjalve	3.24,2
	(Svein Kolsrud — Helge Pharo — Åge Galgerud — Jan Torgersen)	
1980:	Tjalve	3.19,7
	(Kjetil Myrtyn — Jon Bjarne Hansen — Carl Reidar Solvang — Reidar Langkjær)	
1988:	Tjalve	3.19,13
	(Per O. Nicolaisen — Espen Lund — Erik Lodding — Espen Borge)	
1990:	Tjalve	3.16,13
	(Eirik Madsen — Dag Rist Aamoth — Morten Meilvåg — Erlingur Johannsson)	

4 x 1500 m stafett:

1960:	Tjalve	16.19,4
	(Kai Møller — Kristen Damsgaard — Bjørn Westmo — Kjell Martinsen)	
1971:	Tjalve	15.59,8
	(Thorolf Schrøder-Nielsen — Åge Galgerud — Erik Evensen — Ragnar Schie)	
1984:	Tjalve	15.33,44
	(Dag Solvoll — Ove J. Valla — Åsmund Taarud — Eirik Hansen)	
1988:	Tjalve	15.28,45
	(Erik Hansen — Erik Lodding — Trond Syvertsen — Espen Borge)	

1000 m stafett:

1956:	Tjalve II	1.58,8
	(Bjørn Berglund — Henrik Reimers — Ole H. Lie — Harald Ødegaard)	
1981:	Tjalve	1.56,04
	(Leif Olav Alnes — Geir Eken — Tom Hejna — Stein Are Agledal)	
1987:	Tjalve II	1.54,63
	(Trond Knaplund — Trond Langeland — Atle Hjort-Larsen — Erlingur Johannsson)	

Norges Fri-idrettsforbunds seriekonkurranser**Menn — 1. divisjon:**

1950	nr. 1 Tjalve	40664 pts.
1951	nr. 1 »	39557 »
1952	nr. 1 »	36351 »
1953	nr. 1 »	38949 »
1954	nr. 1 »	39480 »
1955	nr. 1 »	39654 »
1956	nr. 1 »	39682 »
1957	nr. 1 »	42625 »
1958	nr. 1 »	43293 »
1959	nr. 1 »	44111 »
1960	nr. 1 »	43690 »
1961	nr. 1 »	43899 »
1962	nr. 1 »	43627 »
1963	nr. 2 »	45303 »
1964	nr. 1 »	46565 »
1965	nr. 2 »	42925 »
1966	nr. 1 »	43588 »
1967	nr. 1 »	43290 »
1968	nr. 1 »	43364 »

1969	nr. 1 »	43718 »
1970	nr. 1 »	43907 »
1971	nr. 1 »	44205 »
1972	nr. 2 »	43869 »
1973	nr. 2 »	43524 »
1974	nr. 2 »	43112 »
1975	nr. 3 »	43048 »
1976	nr. 2 »	43368 »
1977	nr. 2 »	42804 »
1978	nr. 2 »	43258 »
1979	nr. 1 »	43400 »
1980	nr. 1 »	43380 »
1981	nr. 1 »	42445 »
1982	nr. 1 »	43618 »
1983	nr. 2 »	43084 »
1984	nr. 1 »	44556 »
		(ny ordning)
1985	nr. 1 »	27942 »
1986	nr. 1 »	29333 »
1987	nr. 1 »	29393 »
1988	nr. 1 »	28321 »
1989	nr. 1 »	28446 »
1990	nr. 1 »	28270 »

Kvinner

1982 3. divisjon	nr. 2 Tjalve	7630 pts.
1983 3. divisjon	nr. 13 Tjalve	9177 »
1984 2. divisjon	nr. 1 Tjalve	12018 »
1985 3. divisjon	nr. 1 Tjalve	13501 »
1986 1. divisjon	nr. 2 Tjalve	21983 »
1987 1. divisjon	nr. 6 Tjalve	20351 »
1988 1. divisjon	nr. 4 Tjalve	20192 »
1989 1. divisjon	nr. 5 Tjalve	19773 »
1990 1. divisjon	nr. 7 Tjalve	18970 »

Norske mesterskap**Lagmesterskap, menn:**

Senior (enkeltøvelser + 1000 m stafett)
1 deltaker i hver øvelse:

1970 nr. 2 Tjalve	94 pts.
1971 nr. 1 Tjalve	183 pts.
1972 nr. 2 Tjalve	148 pts.
1973 nr. 2 Tjalve	133 pts.
1974 nr. 3 Tjalve	78 pts.
1975 nr. 2 Tjalve	74½ pts.
1976 nr. 3 Tjalve	71 pts.
1977 nr. 3 Tjalve	71½ pts.
1978 nr. 2 Tjalve	79 pts.

Lagmesterskap i terrengløp, menn — senior: (3 deltakere fra hvert lag)

Gullmedaljer:

1976 10 km Tjalve
1977 10 km Tjalve
1979 10 km Tjalve
1982 20 km Tjalve

Sølvmedaljer:

1978 10 km Tjalve
1980 10 km Tjalve
1981 10 km Tjalve
1981 25 km Tjalve
1982 25 km Tjalve
1983 10 km Tjalve

Bronsemedaljer:

1977 10 km Tjalve II.
1982 10 km Tjalve

Europacup for klubblag

1986 nr. 7 Tjalve
1987 nr. 5 Tjalve
1988 nr. 7 Tjalve (A-finalen)
1989 nr. 8 Tjalve (A-finalen)
1990 nr. 3 Tjalve (B-finalen)

1977 nr. 5 Tjalve (Terrengløp: Knut Kvalheim — Lars Margin Kaupang — Eirik Berge)
1980 nr. 5 Tjalve (Terrengløp: Peder Arne Sylte — Eirik Berge — Svein Arve Pedersen)

Norske mesterskap**MENN, JUNIOR: (Gullmedaljer)****100 meter:**

1939 Helge Stray-Johansen	11,1
1959 Carl Fr. Bunæs	10,5

200 meter:

1939 Helge Stray-Johansen	22,7
1957 Carl Fr. Bunæs	22,0
1959 Carl Fr. Bunæs	21,2

400 meter:

1946 Einar Saxhaug	51,5
1949 Audun Boysen	51,6
1957 Fritz Borgen	50,9

800 meter:

1946 Bjørn Vade	1.57,8
1949 Audun Boysen	1.58,1
1964 Arne Kvalheim	1.54,4
1967 Åge Galgerud	1.54,8
1976 Ove Lillebæk	1.55,3

1500 meter:

1948 Fredrik Eckhoff	4.16,6
1963 Einar Førde	3.58,3
1964 Arne Kvalheim	3.58,7
1965 Arne Kvalheim	3.53,7
1966 Magne Bjørdal	3.58,5
1967 Thorolf Schrøder-Nielsen	4.02,6
1968 Knut Kvalheim	3.59,3
1970 Knut Kvalheim	3.53,4

5000 meter:

1949 Hallgeir Brenden	16.03,6
1965 Terje Schröder-Nielsen	15.08,0
1970 Knut Kvalheim	14.55,8

110 m HK:

1970 Arvid Dahm	14,8
1971 Arvid Dahm	15,2
1972 Arvid Dahm	14,7

1500 m Hinder:

1964 Per Nygård	4.18,3
-----------------	--------

Høyde:

1986 Håkon Särnblom	2,18
---------------------	------

Stav:

1951 Erik Riis	3,40
1954 Arne Moltzau	3,58
1960 Reidulv Førde	3,75
1961 Reidulv Førde	4,30
1962 Reidulv Førde	4,20
1963 Rolf Schrøen	3,70
1986 Dag Vidar Nilsen	4,60

Lengde:

1958 Bjørn Berglund	6,92
---------------------	------

Tresteg:

1986 Øystein Vindheim	15,33
-----------------------	-------

Kule:

1954 Anders Varmann	14,58
---------------------	-------

Diskos:

1963 Iver Hole	43,75
1964 Iver Hole	45,89

Slegge:

1987 Rune Engeset	53,38
-------------------	-------

Spyd:

1976 Reidar Lorentzen	76,14
-----------------------	-------

5-kamp:

1963 Jan Olav Lervik	2501 pts.
----------------------	-----------

10-kamp:

1990 Lars Endre Kjølstad	6067 pts.
--------------------------	-----------

Høyde u/t.:

1970 Arvid Dahm	1,75
1972 Arvid Dahm	1,70

Terrengløp 2 km:

1967 Thorolf Schröder-Nielsen	
1968 Thorolf Schröder-Nielsen	

Terrengløp 4 km:

1965 Terje Schröder-Nielsen	
1970 Knut Kvalheim	

4 x 100 m stafett:

1939 Tjalve	44,2
(Victor Wichstrøm — Leif Ajaxon — Bjørn Vade — Helge Stray-Johansen)	
1954 Tjalve	45,2
(Odd Bjerkmann — Arne Nygaard — Ivar Saunes — Harald Ødegaard)	
1955 Tjalve	44,7
(Ivar Saunes — Øivind Arnesen — Carl Fr. Bunæs — Harald Ødegaard)	
1956 Tjalve	43,7
(Henrik Reimers — Harald Ødegaard — Ivar Saunes — Carl Fr. Bunæs)	
1957 Tjalve	43,7
(Ivar Saunes — Carl Fr. Bunæs — Bjørn Berglund — Kai Møller)	
1958 Tjalve	45,2
(Nils Chr. Nilsen — Egil Hansen — Jan Nordvik — Kai Møller)	
1959 Tjalve	43,9
(Roger Becklund — Carl Fr. Bunæs — Jan Nordvik — Egil Hansen)	
1961 Tjalve	43,9
(Roger Becklund — Svein Lilleberg — Helge Svaar — Egil Hansen)	
1962 Tjalve	44,1
(Roger Becklund — Svein Lilleberg — Ola Syse — Per Bjørn Borge)	
1964 Tjalve	44,5
(Roger Becklund — Ola Thune — Ola Syse — Åge Galgerud)	
1970 Tjalve	43,7
(Bjørn Moe — Arvid Dahm — Erik Malin — John Rein)	
1988 Tjalve	42,33
(Dan Eliassen — Dag Rist Aamoth — John Skjelvaag — Kennet Kjensli)	

4 x 400 m stafett:

1962 Tjalve	3.27,7
(Terje Schröder-Nielsen — Bjørn Terje Larsen — Einar Førde — Ola Syse)	
1963 Tjalve	3.19,1
(Ola Syse — Arne Kvalheim — Per Børge Janson — Einar Førde)	
1964 Tjalve	3.27,8
(Terje Schröder-Nielsen — Åge Galgerud — Arne Kvalheim — Ola Syse)	
1965 Tjalve	3.20,6
(Per Kr. Haugen — Åge Galgerud — Ola Syse — Arne Kvalheim)	

1966 Tjalve	3.22,5	1967 Tjalve	16.30,4
(Petter Norløff — Ola Thune — Per Kr. Haugen — Åge Galgerud)		(Thorolf Schrøder-Nielsen — Knut Kvalheim — Åge Galgerud — Tom Erik Nielsen)	
1967 Tjalve	3.20,6	1987 Tjalve	16.05,64
(Ola Thune — Per Kr. Haugen — Åge Galgerud — Arne Eikås)		(Espen Solem — Torgeir Holme — Christian Ohme — Erik Lodding)	
1968 Tjalve	3.27,8	1000 m stafett:	
(Tron Rosèn — Thorolf Schrøder-Nielsen — Knut Kvalheim — Per Kr. Haugen)		1939 Tjalve	2.09,4
1987 Tjalve	3.17,62	(Bjørn Vade — Leif Ajaxon — Victor Wickstrøm — Helge Stray-Johansen)	
(Dag Rist Aamoth — Svein Høge-mark — Erik Lodding — Roger Olafsen)		1949 Tjalve	2.05,5
1988 Tjalve	3.20,16	1953 Tjalve	2.04,3
(John Skjelvaag — Christian Ohme — Morten Meilvåg — Dag Rist Aamoth)		(Torstein Strand — Harald Ødegaard — Ole H. Lie — Arne Jørgensen)	
1990 Tjalve	3.22,91	1955 Tjalve	2.04,7
(Bent Becklund — Morten Lund — Lars Endre Kjølstad — Geir Vegge)		(Carl Fr. Bunæs — Øivind Arnesen — Ivar Saunes — Harald Ødegaard)	
4 x 1500 m stafett:		1956 Tjalve	2.01,7
1963 Tjalve	16.30,6	(Henrik Reimers — Carl Fr. Bunæs — Ivar Saunes — Harald Ødegaard)	
(Arne Kvalheim — Terje Schrøder-Nielsen — Per Nygård — Einar Førde)		1957 Tjalve	2.01,5
1964 Tjalve	16.48,8	(Bjørn Berglund — Carl Fr. Bunæs — Ivar Saunes — Fritz Borgen)	
(Terje Schrøder-Nielsen — Knut Lundebø — Per Nygård — Arne Kvalheim)		1961 Tjalve	2.01,3
1965 Tjalve	16.05,0	(Roger Becklund — Helge Svaar — Egil Hansen — Bjørn Terje Larsen)	
(Thorolf Schrøder-Nielsen — Terje Schrøder-Nielsen — Magne Bjørdal — Arne Kvalheim)		1967 Tjalve	1.59,8
1966 Tjalve	16.23,8	(Bjørn Moe — Per Kr. Haugen — Arne Eikås — Åge Galgerud)	
(Åge Galgerud — Tor Myhre — Thorolf Schrøder-Nielsen — Magne Bjørdal)		1968 Tjalve	2.01,0
		(Jon R. Thowsen — Bjørn Moe — Haavard Nordlie — Per Kr. Haugen)	
		1988 Tjalve	1.57,00
		(Dan Eliassen — John Skjelvaag — Morten Meilvåg — Dag Rist Aamoth)	
MENN, JUNIOR: (Sølvmedaljer)		1956 Fritz Borgen	1.57,4
100 meter:		1957 Fritz Borgen	1.58,3
1955 Carl Fr. Bunæs	11,6	1960 Tor Ystgaard	1.58,1
1956 Carl Fr. Bunæs	10,7	1962 Terje Schrøder-Nielsen	1.57,3
1957 Carl Fr. Bunæs	10,8	1966 Åge Galgerud	1.53,8
1958 Bjørn Berglund	11,2	1978 Knut Øverberg	1.56,4
200 meter:		1500 meter:	
1953 Ole H. Lie	23,0	1946 Per Andresen	4.10,0
1955 Harald Ødegaard	22,9	1948 Hallgeir Brenden	4.17,0
400 meter:		1949 Hallgeir Brenden	4.12,8
1957 Ivar Saunes	51,6	1965 Terje Schrøder-Nielsen	3.57,0
1988 John Skjelvaag	49,18	1983 Eirik Hansen	3.53,23
800 meter:		1984 Asmund Taarud	3.51,27
1946 Per Andresen	2.00,8	3000 meter:	
		1955 Jan Skovdal	9.10,0

110 m HK:		4 x 400 m stafett:	
1974 Helge Tryti	16,0	1962 Tjalve II.	3.28,3 (Gunnar Andersen — Per Bj. Borge — Svein Lilleberg — Arne Kvalheim)
Høyde:		1983 Tjalve	3.21,73 (Per Kr. Ekeheien — Eirik Hansen — Lars Christoffersen — Geir Arne Andersen)
1950 Kåre Næss	1,80	1987 Tjalve II.	3.21,13 (Kolbjørn Engebretsen — Christian Ohme — John Halden — John Skjelvaag)
1960 Svein Hytten	1,75	1989 Tjalve	3.22,84 (John Skjelvaag — Marcel S. Johnson — Børre Fjeld Halvorsen — Dag Rist Aamoth)
Lengde:		4 x 1500 m stafett:	
1957 Bjørn Berglund	6,91	1962 Tjalve	17.03,4 (Terje Schrøder-Nielsen — Bjørn Terje Larsen — Arne Kvalheim — Einar Førde)
Tresteg:		1988 Tjalve	16.08,0 (Espen Solem — Torgeir Holme — Christian Ohme — Morten Meilvåg)
1954 Anders Varmann	12,50	1000 m stafett:	
Diskos:		1954 Tjalve	2.04,5 (Odd Bjerkmann — Øivind Arnesen — Ivar Saunes — Harald Ødegaard)
1971 Ottar Kosberg	44,14	1955 Tjalve II.	2.07,3 (Bjørn Berglund — Arne Nygaard — Jørgen Just Moe — Jan Moksnes)
1973 Terje Hauglum	41,40	1958 Tjalve	2.03,4 (Kai Møller — Egil Hansen — Bjørn Berglund — Bjørn Myrvang)
1977 Torgeir Skogset	45,76	1960 Tjalve	2.04,1 (Roger Becklund — Kjell Brennås — Bjørn Terje Larsen — Egil Hansen)
1978 Torgeir Skogset	45,90	1963 Tjalve	2.01,6 (Svein Lilleberg — Ola Syse — Per Børge Janson — Arne Kvalheim)
Slegge:		1964 Tjalve	2.03,5 (Roger Becklund — Ola Thune — Åge Galgerud — Ola Syse)
1986 Rune Engeset	50,88	1965 Tjalve	1.59,6 (Ola Thune — Per Kr. Haugen — Ola Syse — Arne Kvalheim)
Spyd:		1988 Tjalve II.	1.57,85 (Tom Einar Jensen — Marcel S. Johnson — Roger Olafsen — Christian Ohme)
1969 Tor Aronsen	65,62	4 x 100 m stafett:	
1975 Reidar Lorentzen	72,16	1946 Tjalve	45,7
Høyde u/t.:		1968 Tjalve	43,7 (Tor Brevig — Tron Rosèn — Jon R. Thowsen — Per Kr. Haugen)
1956 Erik Lundgren	1,57	1969 Tjalve	44,2 (Jon Ragnar Thowsen — Bjørn Moe — Tron Rosèn — Per Kr. Haugen)
Lengde u/t.:		1987 Tjalve	43,39 (Dan Eliassen — Roger Olafsen — John Halden — John Skjelvaag)
1966 Per Woldene	3,39	1989 Tjalve	41,12 (Marcel S. Johnson — Dag Rist Aamoth — John Skjelvaag — Kenneth Kjensli)
Terrengløp 2 km:			
1966 Magne Bjørdal			
Terrengløp 4 km:			
1968 Thorolf Schrøder-Nielsen			

MENN, JUNIOR: (Bronsemedaljer)**100 meter:**

1955 Ivar Saunes	11,7
1957 Bjørn Berglund	11,2
1963 Svein Lilleberg	11,3

200 meter:

1954 Harald Ødegaard	22,9
1956 Harald Ødegaard	22,6

400 meter:

1955 Harald Ødegaard	51,3
1963 Per Børge Janson	50,8

800 meter:

1948 Fredrik Eckhoff	1.58,7
1950 Erik Sarto	2.01,3
1963 Per Nygård	1.54,5
1987 Christian Ohme	1.53,93

1500 meter:

1960 Kai Møller	4.11,0
1963 Arne Kvalheim	3.58,9
1964 Terje Schrøder-Nielsen	4.02,3

5000 meter:

1980 Gudmund Høst	14.57,6
-------------------	---------

110 m HK:

1970 John Rein	15,8
1983 Lars Christoffersen	15,4

400 m HK:

1953 Bjørn Hellum	58,3
1964 Per Nygård	56,8
1964 Helge Tryti	56,4

Høyde:

1982 Carl Reidar Solvang	2,08
--------------------------	------

Stav:

1970 Jan Wang Engedahl	3,30
------------------------	------

Lengde:

1947 Olav Ullstein	6,69
--------------------	------

Tresteg:

1939 Asmund Slettan	13,45
1953 Ole H. Lie	13,50
1958 Kjell Bjøntegaard	13,99
1984 Espen Gullikstad	14,39

Kule:

1987 Rolf Arne Bechstrøm	14,53
--------------------------	-------

Diskos:

1972 Alf Andreassen	44,00
---------------------	-------

Slegge:

1950 Odd Styrmø	38,14
-----------------	-------

Spyd:

1946 Knut Midttun	54,94
1950 Øivind Kristoffersen	51,65
1960 Mads Andenæs	61,87
1975 Jan Arnesen	62,92

5-kamp:

1962 Bjarne Rekdal	2495 pts.
1965 Ola Syse	3081 pts.
1967 Tron Rosèn	3126 pts.
1968 Tron Rosèn	3080 pts.

10-kamp:

1961 Torbjørn Hassum	4539 pts.
1964 Jan Olav Lervik	4925 pts.

Høyde u/t.:

1964 Ernst Bjørnstad	1,64
1966 Per Woldene	1,63
1971 Arvid Dahm	1,63

Lengde u/t.:

1948 Stein Johnson	3,03
1964 Ingar Lorentzen	3,03

Terrengløp 2 km:

1964 Knut Lundebø	
1965 Jan Andersen	

Terrengløp 6 km:

1988 Espen Solem	
------------------	--

4 x 100 m stafett:

1956 Tjalve II.	44,4
(Jørgen Just Moe — Odd Bjerkmann — Bjørn Berglund — Øivind Arnesen)	
1960 Tjalve	44,8
(Roger Becklund — Kjell Brennås — Jan Nordvik — Egil Hansen)	
1966 Tjalve	44,6
(Bjørn Moe — Per Kr. Haugen — Ola Thune — Olaf Braathen)	
1967 Tjalve	43,0
(Bjørn Moe — Per Kr. Haugen — Ola Thune — Arne Eikås)	
1978 Tjalve	46,8
(Espen Nygaard — Eivind Sarto — Bjørn Saxhaug — Frank Mathisen)	
1980 Tjalve	43,59
(Espen Nygaard — Jon Bjarne Hansen — Frank Mathisen — Geir Arne Andresen)	
1986 Tjalve	43,60
(Dan Eliassen — Roger Olafsen — Jens Chr. Riege — Christian Ohme)	

4 x 400 m stafett:

1963 Tjalve II.	3.27,1
(Roger Becklund — Terje Schrøder-Nielsen — Svein Lilleberg — Per Nygård)	

1978 Tjalve 3.29,2
(Sigurd Snoen — Bjørn Saxhaug —
Tore Hombø — Knut Øverberg)

1986 Tjalve 3.24,39
(Dag Rist Aamoth — Morten Tak-
man — Roger Olafsen — Christian
Ohme)

4 x 1500 stafett:

Ingen bronsemedaljer.

1000 m stafett:

1959 Tjalve 2.01,9
(Roger Becklund — Egil Hansen —
Tor Ystgaard — Carl Fr. Bunæs)

1962 Tjalve 2.04,0
(Reidulv Førde — Per Bjørn Borge —
Gunnar Andersen — Arne Kvalheim)

1963 Tjalve II. 2.02,1
(Jan Olav Lervik — Terje Schrøder-
Nielsen) — Terje Vigtel — Einar Før-
de)

1975 Tjalve 2.03,5
(Jon Berg Johnsen — Trond Jørgen-
sen — Terje Meier — Ove Lillebæk)

Norske mesterskap

KVINNER, SENIOR: (Gullmedaljer)

800 meter:

1987 Toril Hatling 2.04,43
1988 Toril Hatling 2.03,07

100 meter HK:

1986 Hilde Fredriksen 14,4

Lengde:

1986 Hilde Fredriksen 6,18

Diskos:

1979 Gunhild Hole 47,12

4 x 800 meter stafett:

1986 Tjalve 8.49,93
(Gunn Hulleberg — Anne Hemstad
— Nina Hansen — Heidi Maltun)

1988 Tjalve 8.58,32
(Barbro Syvertsen — Bente Liland —
Heidi Maltun — Toril Hatling)

KVINNER, SENIOR: (Sølvmedaljer)

Barbro Syvertsen — Bente Liland)

100 meter HK:

1984 Barbro Syvertsen 14,29

400 meter HK:

1984 Sissel Andersen 61,04
1985 Bente Liland 59,07
1986 Bente Liland 59,54

Kule:

1984 Mona Holtvedt 14,72
1985 Mona Holtvedt 15,13
1989 Mona Holtvedt 13,79

4 x 100 meter stafett:

1986 Tjalve 47,39
(Trude Rosø — Hilde Fredriksen —

4 x 400 meter stafett:

1985 Tjalve 3.46,13
(Heidi Maltun — Gunn Hulleberg —
Bente Liland — Barbro Syvertsen)

1988 Tjalve 3.48,59
(Heidi Maltun — Barbro Syvertsen
— Bente Liland — Toril Hatling)

1989 Tjalve 3.49,88
(Heidi Maltun — Gunn Hulleberg —
Barbro Syvertsen — Toril Hatling)

4 x 800 meter stafett:

1989 Tjalve 8.53,74
(Barbro Syvertsen — Nina Grind-
heim — Heidi Maltun — Toril Hat-
ling)

KVINNER, SENIOR: (Bronsemedaljer)

800 meter:

1987 Heidi Maltun 2.05,27
1989 Heidi Maltun 2.06,86

400 meter HK:

1986 Barbro Syvertsen 60,12
1988 Bente Liland 61,31

Lengde:		1986 Tjalve	3.46,20
1989 Hilde Fredriksen	5,98	(Heidi Maltun — Nina Hansen — Barbro Syvertsen — Bente Liland)	
Kule:		4 x 800 meter stafett:	
1986 Mona Holtvedt	14,14	1987 Tjalve	8.54,34
1987 Mona Holtvedt	14,19	(Heidi Maltun — Gunn Hulleberg — Anne Hemstad — Toril Hatling)	
Diskos:		1 000 meter stafett:	
1984 Kari Wenche Hagby	45,02	1985 Tjalve	2.13,77
Spyd:		(Barbro Syvertsen — Bente Liland — Anne Hemstad — Heidi Maltun)	
1980 Anne Gro Harby	50,42	Kvinner, junior: (Gullmedaljer)	
1982 Anne Gro Harby	55,42	800 meter:	
Terrenngløp 10 km:		1987 Toril Hatling	2.07,05
1986 Maj-Britt Aastad	43,39	Kvinner, junior: (Sølvmedaljer)	
4 x 400 meter stafett:		Ingen sølvmedaljer.	
1984 Tjalve	3.51,96	Kvinner, junior: (Bronsemedaljer)	
(Sissel Andersen — Gunn Hulleberg — Barbro Syvertsen — Heidi Maltun)		Ingen bronsemedaljer.	

Tjalves Kongepokalvinnere

Det gjeveste trofé ved Norgesmesterskapet er H. M. Kongens pokal som tildeles beste utøver ved Hovedmesterskapet. Friidretten fikk sin første Kongepokal i 1902 for menn. Kvinnene fikk sin første Kongepokal i 1949.

Følgende tjalvister har fått Kongepokalen:

Menn:

1902 Haakon Blystad
1914 Johan Hellum
1916 Johan Hellum
1918 Alf Halstvedt
1926 Sverre Helgesen
1934 Georg Braathe
1954 Audun Boysen
1960 Carl Fredrik Bunæs
1969 Arne Kvalheim
1973 Leif Roar Falkum
1974 Leif Roar Falkum
1976 Leif Roar Falkum
1978 Knut Kvalheim
1985 Einar Sagli

Kvinner:

Ingen.

Norges Friidrettsforbunds Gullmedalje

Fra 1914—1933 ble gullmedaljen utdelt til beste resultat under Norgesmesterskapet. Følgende tjalvister fikk da medaljen:

1917 Erling Vinne
1918 Erling Vinne
1927 Olav Sunde
1928 Olav Sunde
1930 Olav Sunde
1931 Olav Sunde

Fra 1934 kom en ny regel for utdeling av gullmedaljen: «Forbundets gullmedalje for aktiv idrett kan etter enstemmig vedtak av styret i et antall av høyst en hvert år tildeles den friidrettsutøver som har vist fremragende dyktighet.» Følgende tjalvister har fått medaljen etter 1934:

1937 Olav Sunde
1938 Holger Albrechtsen
1948 Erling Kaas
1950 Bjørn Vade
1952 Stein Johnson
1955 Audun Boysen
1962 Roar Berthelsen

1964 Carl Fredrik Bunæs
 1969 Willy Rasmussen
 1971 Martin Jensen
 Arne Kvalheim
 1978 Knut Kvalheim
 1980 Leif Roar Falkum
 1986 Hilde Fredriksen
 1989 Reidar Lorentzen

Norges Friidrettsforbunds Fortjeneste-medalje

Norges Friidrettsforbunds fortjenestemedalje kan etter enstemmig vedtak av styret tildeles i et antall av høyst en hvert år for fremragende innsats for norsk friidrett gjennom flere år.

Følgende tjalvister har fått den:

1907 Asbjørn Berke
 1911 Alfred K. Jensen
 1914 Yngvar Bryn
 1917 Trygve Lie
 1918 Wilhelm Blystad
 1919 John Falchenberg
 1925 Sverre Gundersen
 1962 P. Chr. Andersen
 1964 Jan Hemsvik
 1980 Arne Nytrø
 1982 Kristen Damsgaard
 1985 Håkon Løbach
 1986 Ole Petter Sandvig

Norges Friidrettsforbunds Diplom

Forbundets diplom kan etter enstemmig vedtak av styret tildeles for administrativt arbeid gjennom flere år.

Følgende tjalvister har fått dette:

1936 Eivind Rasmussen
 Erling Vinne
 1938 Parelius Finnerud
 1939 Kaare Thuesen
 1946 Andreas Faafeng
 Gunnar Helstad
 1949 Petter Gulliksen
 1951 Henning Norgren
 1953 Arne Skonhoft
 Otto Nordlie
 1954 Thoralf Ruud
 Bjarne Melbye
 1955 Jan Hemsvik
 1963 Jan Fr. Løchen
 1967 Kolbjørn Sæves
 Ole Thorvaldsen
 1968 Anton Bech

1970 Kristen Damsgaard
 1971 Ole Petter Sandvig
 1973 Reidar Falch
 1977 Jan Jørgen Moe
 1985 Odd Nilsen

Morgenbladets gullmedalje

Følgende tjalvister har fått denne medalje:

1952 Hallgeir Brenden
 1953 Audun Boysen
 1963 Reidar Hjermsstad

Idrettsklubben Tjalves Æresmedlemmer

1907 Henrik A. Angell
 Wilhelm Baastad
 1915 Asbjørn Bjerke
 1925 Sverre Gundersen
 1926 Gustav S. Thorp
 1935 P. Bredo Brodersen
 1938 Wilhelm Blystad
 1946 Fredrik Printz Bagge
 Hallstein Bjerke
 John Falchenberg
 Knut K. Stamsø
 1950 Henning Norgren
 1954 P. Chr. Andersen
 1956 Erling Vinne
 1965 Holger Albrechtsen
 Odmær Aukner
 Otto Nordlie
 Eivind Rasmussen
 Fridtjov Strømme
 Reidar Tandberg
 1970 Oskar Sandvig
 Petter Gulliksen
 Johan Henriksen
 Jan Hemsvik
 Gunnar Helstad
 Andreas Faafeng
 Audun Boysen
 Toralf Ruud
 1980 Anton Bech
 Egil Gustavson
 Olav B. Riung
 Kolbjørn Sæves
 Bjørn Vade

Oslo Friidrettskrets' Hedersbevis

Følgende tjalvister har fått Oslo Friidrettskrets' Hedersbevis som etter enstemmig styrevedtak deles ut med høyst 1 pr. år:

1957 Sverre Gundersen
 1962 Jan Hemsvik
 1966 Otto Nordlie

Oslo Idrettskrets Hederspokal

Hederspokalen er Oslo Idrettskrets' høyeste utmerkelse. Den kan tildeles enkeltpersoner (aktive og administratorer) og organisasjoner for særlige fortjenester for idretten i Oslo.

Følgende tjalvister har fått denne pokal:

1953 Sverre Gundersen
1954 Audun Boysen
1959 Gunnar Helstad
1960 Idrettsklubben Tjalve
1962 Holger Albrechtsen
1964 Carl Fr. Bunæs ✓
1981 Jan Hemsvik

Idrettsklubben Tjalves Gullmerke

1950 Holger Albrechtsen
P. Chr. Andersen
Andreas Faafeng
Sverre Gundersen
Johan Hellum
Gunnar Helstad
Johan Henriksen
Trygve Høgbergh
Otto Nordlie
Henning Norgren
Eivind Rasmussen
Thoralf Ruud
Oskar Sandvig
Arne Skonhoft
Erling Vinne
Petter Gulliksen
1951 Erling Kaas
1952 Odmar Aukner
1953 Bjørn Vade
Roar Adler
Arthur Høglund
1954 Einar A. Nordlie
1955 Bjarne Melbye
1956 Fridtjov Strømme
1957 Audun Boysen
1958 Reidar Tandberg
1959 Nils Schaug
1960 Jan Hemsvik
1961 Kolbjørn Sæves
1962 Erling P. Berger
1963 Carl Fr. Bunæs ✓
1964 Anton Bech

1965 Roar Berthelsen
Reidar Olafsen
Olav B. Riung
1966 Per Haugs
1967 Willy Rasmussen
1968 Egil Gustavson
1969 Bjørn Bogerud
1970 Reidar Falch
1971 Arne Kvalheim
Terje Schrøder-Nielsen
Harald Lorentzen
1972 Ole Petter Sandvig
1973 Iver Hole
1974 Torbjørn Briseid
1975 Ragnar Skautvedt
1976 Knut Kvalheim
Leif Roar Falkum
Arne Nytrø
1977 Ole Kr. Johnsen
1978 Åge Galgerud
1979 Harald Ødegaard
1980 Leif Arne Ekeheien
Bjørn Berglund
Willy Kaurin
1981 Eystein Enoksen
1982 Reidar Lorentzen
1983 Eirik Berge
1984 Arild Kelm
1985 Jan Jørgen Moe
1986 Jan Christoffersen
1987 Odd Nilsen
1988 Haavard Nordlie

Norges Idrettsforbunds Pokal og Diplom

Idrettsklubben Tjalve ble i 1950 da klubben var 60 år, tildelt Norges Idrettsforbunds Pokal og Diplom for godt utført arbeid for norsk friidrett gjennom mange år.

Kabinettskammerherre Egebergs Ærespris

Denne ærespris deles ut til en idrettsutøver som har ytet framragende prestasjoner i én idrettsøvelse og dessuten har utmerket seg i en annen fra denne helt forskjellig idrettsutøvelse. Følgende tjalvister har fått denne ærespris:

1952 Hallgeir Brenden (ski og friidrett)

Tjalvister i DE OLYMPISKE SOMMERLEKER

1908 London	Arne Halse	nr. 2 i spyd	50,57
	» »	nr. 3 i spyd f.stil	49,72
	» »	nr. 5 i kule	
	John Falchenberg	nr. 7 i lengde <i>diskos</i>	
	Wilhelm Blystad	uplassert i lengde u/tillop	
1912 Stockholm	» »	uplassert i høyde u/tillop	
	Erling Vinne	nr. 4 i tresteg	14,14
	Johs. Andersen	nr. 4 i lag 8 km terrengløp	
	Parelius Finnerud	nr. 4 i lag 8 km terrengløp	
	A. G. Simonsen	nr. 23 i maraton	3.04.59,4
1920 Antwerpen	Eivind Rasmussen	uplassert på 1500 m	
	Alf Halstevdt	uplassert på 10000 m	
	Joh. Johnsen	uplassert på 100 m	
	Erling Vinne	uplassert i tresteg	
1924 Paris	Sverre Helgesen	nr. 8 i høyde	1.83
	Haakon Jansen	uplassert i 3 km terrengløp for lag	
1928 Amsterdam	Olav Sunde	nr. 3 i spyd	63,97
1932 Los Angeles	Olav Sunde	uplassert i spyd	
1936 Berlin	Ingen tjalvister deltok.		
1948 London	Erling Kaas	nr. 4 i stav	4,10
	Stein Johnson	nr. 8 i diskos	46,94
	Bjørn Vade	utslått i mell.ht. på 400 m	
	» »	utslått i mell.ht. på 800 m	
1952 Helsinki	Ingen tjalvister deltok.		
1956 Melbourne	Audun Boysen	nr. 3 på 800 m	1.48,1
1960 Roma	Tor Torgersen	nr. 26 i maraton	2.27,30
	Roar Berthelsen	uplassert i lengde	
	Carl Fr. Bunæs	utslått i mell.ht. på 100 m	
	» » »	utslått i mell.ht. på 200 m	
	Willy Rasmussen	nr. 5 i spyd	78,39
1964 Tokio	Willy Rasmussen	uplassert i spyd	
1968 Mexico	Arne Kvalheim	utslått i mell.ht. på 1500 m	
1972 München	Ingen tjalvister deltok.		
1976 Montreal	Knut Kvalheim	nr. 9 på 5000 m	13.30,33
	Leif Roar Falkum	nr. 14 i høyde	2,10
1980 Moskva	Norge deltok ikke i OL dette året.		
1984 Los Angeles	Reidar Lorentzen	uplassert i spyd	
1988 Seoul	Svein Inge Valvik	uplassert i diskos	

Tjalvister i VERDENSMESTERSKAPENE

1983 Gateshead	Erik Berge	nr. 124 i terrengløp	
1987 Roma	Espen Borge	uplassert på 3000 m hinder	
	Svein Inge Valvik	uplassert i diskos	
1988 Auckland	Eirik Hansen	nr. 123 i terrengløp	
	Espen Borge	brøt i terrengløp	
1989 Stavanger	Espen Borge	nr. 104 i terrengløp	
	Eirik Hansen	nr. 153 i terrengløp	
1990 Aix-les-Bains	Eirik Hansen	nr. 157 i terrengløp	
1990 Plovdiv (junior)	Steinar Hoen	nr. 11 i høyde, jun. 2,10	

Tjalvister i EUROPAMESTERSKAPENE

1934 Torino	Holger Albrechtsen	nr. 3 på 110 m HK	15,0
	» »	nr. 4 på 400 m HK	55,0
	Georg Braathe	nr. 4 på 10000 m	32.30,0
1938 Paris	Ingen tjalvister deltok.		
1946 Oslo	Erling Kaas	nr. 4 i stav	4,10
	Stein Johnson	nr. 5 i diskos	46,77
1950 Brüssel	Audun Boysen	nr. 5 på 800 m	1.51,4
	Erling Kaas	nr. 5 i stav	4,10
	Stein Johnson	nr. 4 i diskos	48,55
	Hans Petter Pedersen	utslått i mell.ht. på 100 m	
1954 Bern	Audun Boysen	nr. 3 på 800 m	1.47,4
1958 Stockholm	Audun Boysen	nr. 2 på 800 m	1.47,9
	Ulf Bertil Lundh	nr. 9 på 1500 m	3.44,7
	Tor Torgersen	nr. 11 på 10000 m	29.53,2
1962 Beograd	Willy Rasmussen	nr. 9 i spyd	74,25
	Reidulv Førde	nr. 21 i stav	4,20
	Carl Fr. Bunæs	uplassert på 100 m	
	» » »	uplassert på 200 m	
1966 Budapest	Carl Fr. Bunæs	uplassert på 400 m	
	Arne Kvalheim	uplassert på 800 m	
	» »	uplassert på 1500 m	
	Stig Rekdal	uplassert på 1500 m	
	Willy Rasmussen	uplassert i spyd	
1970 Paris (junior)	Arvid Dahm	utslått i mell.ht. på 110 m HK	
1970 Wien (innendørs)	Terje Schrøder-Nielsen	uplassert på 3000 m	
1971 Helsinki	Ragnar Schie	uplassert på 800 m	
	Knut Kvalheim	uplassert på 1500 m	
	Arne Kvalheim	brøt i forsøket på 5000 m	
	Terje Haugland	nr. 13 i lengde	7,41

1974 Roma	Arne Kvalheim.....	nr. 6 på 5000 m	13,27,2
	Knut Kvalheim.....	nr. 14 på 5000 m	14,19,0
	Leif Roar Falkum.....	nr. 6 i høyde	2,16
1974 Göteborg (innendørs)	Arne Kvalheim.....	nr. 4 på 3000 m	7,53,4
	Leif Roar Falkum.....	nr. 19 i høyde	2,05
1976 München (innendørs)	Leif Roar Falkum.....	nr. 5 i høyde	2,10
1978 Praha	Knut Kvalheim.....	nr. 7 på 5000 m	13,43,6
	» »	nr. 9 på 10000 m	27,41,3
1982 Aten	Reidar Lorentzen.....	nr. 9 i spyd	80,40
	Knut Kvalheim.....	uplassert på 5000 m	
1985 Aten (innendørs)	Einar Sagli	nr. 18 i lengde	7,47
	Georg Andersen	nr. 12 i kule	17,77
1986 Stuttgart	Einar Sagli	uplassert på 100 m	
	» »	uplassert på 200 m	
	Bo Breigan	uplassert på 800 m	
	Eirik Hansen.....	uplassert på 5000 m	
	Georg Andersen	nr. 10 i kule	18,45
	» »	uplassert i diskos	
	Reidar Lorentzen.....	uplassert i spyd	
1988 Budapest (innendørs)	Håkon Särnblom.....	nr. 10 i høyde	2,10
1989 Den Haag (innendørs)	Kennet Kjensli	uplassert på 60 m	
	Espen Borge	nr. 7 på 1500 m	3,49,57
1990 Glasgow (innendørs)	Kennet Kjensli	uplassert på 60 m	
	Per O. Nicolaisen	uplassert på 60 m HK	
1990 Split	Svein Inge Valvik	uplassert i diskos	
	Kennet Kjensli	uplassert på 4 x 100 m stafett	
	Vidar Jakobsen	uplassert på 4 x 100 m stafett	
Tjalvister i NORDISK MESTERSKAP (mesterskap)			
1961 Oslo	Carl Fr. Bunæs	nr. 1 på 100 m	10,5
	» » »	nr. 1 på 200 m	21,2
	Willy Rasmussen	nr. 1 i spyd	79,16
1963 Göteborg	Carl Fr. Bunæs	nr. 1 på 100 m	10,6
1964 Kongsvinger (junior)	Arne Kvalheim.....	nr. 1 på 1500 m	3,53,2
	Iver Hole.....	nr. 3 i diskos	47,01
1965 Helsinki	Carl Fr. Bunæs	nr. 1 på 400 m	47,2
	Stig Rekdal	nr. 2 på 1500 m	3,46,6
	Willy Rasmussen	nr. 2 i spyd	80,72

HOLMENKOLLSTAFETTEN		
Vinnere av Eliteklassen 1923—1990:		
Menn:		
1923 Tjalve	46,01	1967 Tjalve 47,51
1924 Tjalve	45,37	1968 Tjalve 47,10
1925 BUL	45,33	1969 Tjalve 46,58
1926 BUL	44,54	1970 Gular 46,47
1927 Tjalve	44,47	1971 Ikke arrangert
1928 Tjalve	53,20	1972 Gular 47,10
1929 Lillehammer IF	52,22	1973 Tjalve 46,45
1930 BUL	52,21	1974 Gular 46,41
1931 Tjalve	51,58	1975 Tjalve 46,52
1932 Örgryte, Göteborg	52,26	1976 Gular 46,44
1933 Ready	51,28	1977 Gular 46,25
1934 Viking, Bergen	51,13	1978 BUL 46,46
1935 Ready	50,43	1979 BUL 46,49
1936 Oslo Turn	50,46	1980 BUL 46,48
1937 Ikke arrangert		1981 BUL 46,39
1938 Oslo Turn	49,53	1982 Minerva 48,06
1939 Ready	50,19	1983 Tjalve 47,09
1940—1945 Ikke arrangert		1984 BUL 46,24
1946 Örgryte, Göteborg	49,12	1985 BUL 46,01
1947 Örgryte, Göteborg	49,45	1986 BUL 46,34
1948 Örgryte, Göteborg	49,56	1987 Gular 46,38
1949 Örgryte, Göteborg	49,56	1988 Gular 45,39
1950 Örgryte, Göteborg	50,16	1989 Gular 45,55
1951 Örgryte, Göteborg	50,23	1990 BUL 45,59
1952 Örgryte, Göteborg	49,52	
1953 Tjalve	49,59	Kvinner:
1954 Södertälje	50,07	1975 Tyrving 60,44
1955 BUL	50,14	1976 Tyrving 60,06
1956 BUL	48,57	1977 Tyrving 58,58
1957 Tjalve	48,39	1978 Tyrving 58,40
1958 Tjalve	48,53	1979 Tyrving 58,41
1959 BUL	48,04	1980 BUL 58,39
1960 BUL	48,31	1981 BUL 58,12
1961 BUL	48,26	1982 Raufoss IL 59,09
1962 BUL	48,27	1983 Raufoss IL 57,01
1963 BUL	47,54	1984 Eidsvåg IL 56,44
1964 BUL	47,51	1985 BUL 56,05
1965 BUL	47,33	1986 Skjalg 56,43
1966 Tjalve	47,23	1987 Vidar 56,39
		1988 BFG Fana 55,11
		1989 Skjalg 55,42
		1990 Skjalg 56,03

Tjalve's plasseringer			
1923	Menn	46,01 (1)	
1924	Menn	45,37 (1)	1. lag
	Menn	47,47 (7)	2. lag
	Menn	52,45 (19)	3. lag
	Menn	52,58 (24)	Boksegruppen
1925	Menn	45,53 (2)	1. lag
	Menn	48,50 (11)	2. lag
	Menn	52,45 (23)	3. lag
	Menn	52,58 (24)	Boksegruppen
1926	Menn	45,59 (3)	1. lag
	Menn	50,49 (28)	2. lag
	Menn	51,16 (31)	3. lag
	Menn	55,09 (37)	Boksegruppen
1927	Menn	44,47 (1)	1. lag
	Menn	50,47 (31)	2. lag
	Menn	55,37 (40)	Boksegruppen
1928	Menn	53,20 (1)	
1929	Menn	52,40 (2)	
1930	Menn	52,29 (3)	
1931	Menn	51,58 (1)	
1932	Menn	52,41 (2)	
1933	Menn	51,40 (3)	
1934	Menn	51,19 (2)	
1935	Menn, elite	51,58 (5)	1. lag
	Menn, 6. divisjon	57,01 (2)	2. lag
1936	Menn, elite	53,26 (7)	
1937	Ikke arrangert		
1938	Menn, elite	53,16 (11)	
1939	Menn, klasse 2A	53,11 (1)	1. lag
	Menn, Klasse 2B	55,58 (25)	2. lag
1940—1945	Ikke arrangert		
1946	Menn, elite	52,24 (12)	1. lag
	Menn, klasse A	55,30 (19)	2. lag
1947	Menn, elite	52,28 (10)	1. lag
	Menn, klasse C	58,43 (50)	2. lag
1948	Menn, elite	51,58 (8)	
	Menn, junior	56,36 (3)	
	Menn, old boys	59,49 (3)	
1949	Menn, elite	51,04 (6)	
	Menn, junior	57,55 (10)	
1950	Menn, elite	50,41 (3)	1. lag
	Menn, klasse B	57,00 (22)	2. lag
1951	Menn, elite	50,35 (2)	1. lag
	Menn, klasse B	56,43 (18)	2. lag
1952	Menn, elite	50,38 (4)	
1953	Menn, elite	49,59 (1)	
1954	Menn, elite	50,08 (2)	
1955	Menn, elite	51,14 (4)	
1957	Menn, elite	49,37 (3)	1. lag
	Menn, klasse B	56,50 (29)	2. lag
	Menn, junior	54,12 (3)	
1956	Menn, elite	48,39 (1)	1. lag
	Menn, klasse B	55,34 (11)	2. lag
	Menn, junior	55,33 (5)	
1958	Menn, elite	48,53 (1)	1. lag
	Menn, klasse B	57,55 (27)	2. lag
1959	Menn, elite	49,24 (1)	1. lag
	Menn, klasse B	54,44 (10)	2. lag
	Menn, junior	53,22 (1)	
1960	Menn, elite	48,45 (2)	
	Menn, junior	52,37 (1)	
1956	Menn, elite	50,31 (7)	1. lag
	Menn, klasse A	53,39 (22)	2. lag
	Menn, junior	53,11 (4)	
1962	Menn, elite	50,54 (7)	1. lag
	Menn, klasse 2	54,42 (29)	2. lag
	Menn, junior	53,27 (5)	
1963	Menn, elite	48,50 (4)	1. lag
	Menn, klasse 2	53,01 (11)	2. lag
	Menn, old boys	56,19 (4)	
1964	Menn, elite	48,31 (2)	
	Menn, junior	53,40 (3)	
1965	Menn, elite	47,59 (2)	
	Menn, junior	51,59 (1)	
1966	Menn, elite	47,23 (1)	
	Menn, junior	51,28 (1)	
1967	Menn, elite	47,51 (1)	1. lag
	Menn, klasse 3	52,06 (2)	2. lag
1968	Menn, elite	47,10 (1)	1. lag
	Menn, klasse 2	54,03 (22)	2. lag
1969	Menn, elite	46,58 (1)	
1970	Menn, elite	46,55 (2)	1. lag
	Menn, klasse 3	56,01 (64)	2. lag
1971	Ikke arrangert		
1972	Menn, elite	47,42 (3)	1. lag
	Menn, klasse 3	52,56 (25)	2. lag
1973	Menn, elite	46,45 (1)	1. lag
	Menn, klasse 3	50,47 (6)	2. lag
1974	Menn, elite	47,14 (2)	1. lag
	Menn, klasse 3	50,27 (7)	2. lag
	Menn, old boys	55,44 (7)	
1975	Menn, elite	46,52 (1)	1. lag
	Menn, klasse 3	50,15 (1)	2. lag
	Menn, old boys	56,47 (16)	
1976	Menn, elite	47,11 (2)	1. lag
	Menn, klasse 2	49,41 (2)	2. lag
	Menn, junior	56,19 (12)	
	Menn, old boys	57,01 (20)	
1977	Menn, elite	46,35 (3)	1. lag
	Menn, elite	49,34 (13)	2. lag
	Menn, junior	58,21 (13)	
1978	Menn, elite	47,04 (3)	1. lag
	Menn, elite	49,36 (13)	2. lag
	Menn, klasse 3	55,54 (107)	3. lag
1979	Menn, elite	47,37 (3)	1. lag
	Menn, elite	50,10 (15)	2. lag
	Menn, old boys	57,45 (38)	
	Kvinner (en klasse)	65,35 (33)	
1980	Menn, elite	46,59 (2)	1. lag
	Menn, elite	49,19 (13)	2. lag
	Kvinner, klasse 9	64,15 (12)	
1981	Menn, elite	48,08 (5)	1. lag
	Menn, elite	51,13 (21)	2. lag

	Menn, junior	55,58 (17)			Kvinner, elite	58,42 (11)	
	Kvinner, klasse 9	67,52 (48)	diskv.		1987 Menn, elite	48,07 (7)	
1982	Menn, elite	48,43 (3)	1. lag		Menn, junior	51,17 (1)	
	Menn, klasse 2	52,18 (17)	2. lag		Menn, veteraner	51,48 (2)	
	Menn, junior	56,55 (13)			Kvinner, elite	61,41 (14)	
	Kvinner, klasse 9	66,48 (14)			1988 Menn, elite	46,30 (3)	
1983	Menn, elite	47,09 (1)	1. lag		Menn, junior	49,58 (1)	1. lag
	Menn, klasse 2	51,49 (32)	2. lag		Menn, junior	54,25 (19)	2. lag
	Menn, junior	56,55 (14)			Menn, veteraner	51,34 (3)	
1984	Menn, elite	47,04 (3)			Kvinner, elite	58,17 (9)	
	Menn, junior	54,46 (10)			1989 Menn, elite	46,43 (3)	
	Menn, veteraner	52,23 (3)			Menn, junior	52,28 (5)	
	Kvinner, klasse 9	61,24 (2)			Menn, veteraner	51,31 (6)	
1985	Menn, elite	47,03 (3)			Kvinner, elite	57,49 (6)	
	Menn, junior	52,06 (6)			1990 Menn, elite	46,21 (3)	1. lag
	Menn, veteraner	50,19 (1)			Menn, klasse 2	50,22 (18)	2. lag
	Kvinner, elite	58,46 (12)			Menn, junior	51,38 (3)	
1986	Menn, elite	46,54 (2)			Menn, superveteraner	57,00 (8)	
	Menn, junior	52,03 (4)			Kvinner, elite	58,27 (7)	
	Menn, veteraner	49,58 (2)					

Vandrepokalenes erobrere

Menn:

1927 Tjalve
 1939 Ready
 1948 Örgryte, Göteborg
 1951 Örgryte, Göteborg
 1958 Tjalve
 1961 BUL

1964 BUL

1968 Tjalve

1974 Gular

1980 BUL

1985 BUL

1989 Gular

Kvinner:

TJALVES BESTE: 1890–1990

100 m: Manuelt		Automatisk		22.6	Petter Gulliksen	1934		
10.4	Carl Fredrik Bunæs	1957	10.51	Einar Sagli	1986	22.6	Ole H. Lie	1953
10.4	Bjørn Berglund	1959	10.61	Kennet Kjensli	1990	22.6	Per Bjørn Borge	1962
10.5	Vidar Jakobsen	1987	10.69	Carl-Fredrik Bunæs	1960	22.6	Ola Syse	1963
10.6	Widar Bråthen	1980	10.79	Vidar Jakobsen	1987	22.6	Per Kristian Haugen	1968
10.7	Johan Johnsen	1919	10.88	Tomm Wisløff	1985	22.6	Arvid Dahm	1970
10.7	Hans Petter Pedersen	1955	10.90	Widar Bråthen	1979	22.6	Svein Kolsrud	1975
10.7	Svein Lilleberg	1965	10.93	Kåre Magne Åmot	1983	22.6	Roald Meland	1978
10.7	Tomm Wisløff	1985	10.97	Oskar Wroldsen	1988	22.6	Tom Hejna	1980
10.8	Bjørn Vade	1940	10.99	Stein-Are Agledal	1979	22.7	Helge Stray Johansen	1939
10.8	Ivar Saunes	1960	11.01	Leif Olav Alnes	1982	22.7	Erik Bjølseth	1955
10.8	Svein Johnsen	1964	11.03	Svein Erik Storlien	1984	22.7	Svein Lilleberg	1964
10.8	Bjørn Moe	1968	11.06	Nils Skoglund	1984	22.7	Per Sletholt	1972
10.8	Stein-Are Agledal	1980	11.14	Eugene Gilkes **	1985	22.7	Tom L. Persvold	1979
10.9	Nils Schaug	1932	11.14	Lars Hansen	1987	22.7	Reidar Langkjær	1980
10.9	Petter Gulliksen	1933	11.14	Eirik Madsen	1990	22.7	Trond Knaplund	1986
10.9	Helge Stray Johansen	1940	11.20	Trond Langeland	1987	22.7	Roger Olafsen	1987
10.9	Harald Ødegaard	1954	11.22	Dan Eliassen	1987	22.7	Thorstein Gystad	1988
10.9	Egill Hansen	1954	11.24	Inge Bjørn Hansen	1984	22.8	Holger Albrechtsen	1931
10.9	Egil Hansen Frydenlund	1959	11.26	Trond Knaplund	1986	22.8	Egill Hansen	1953
10.9	Helge Svaar	1961	11.31	John Skjelvaag II	1988	22.8	Audun Boysen	1955
10.9	Arvid Dahm	1972	11.34	Erlingur Johannsson **	1984	22.8	Øyvind Arnesen	1955
10.9	Per Sletholt	1976	11.35	Atle Hjort-Larsen	1988	22.8	Espen Nygaard	1978
10.9	Leif Olav Alnes	1981	11.36	Per Nicolaisen	1988	22.8	Svein Søndena	1983
10.9	Svein Erik Storlien	1983	11.38	Thorstein Gystad	1988	22.8	Nils Skoglund	1984
10.9	Kåre Magne Åmot	1983	11.38	Espen Lund	1988	22.9	Henrik Reimers	1956
10.9	Lars Hansen	1989	11.40	Torstein Dahle	1990	22.9	Kjell Brennås	1963
11.0	Holger Albrechtsen	1932	11.41	Dag Rist Aamoth	1989	22.9	Terje Larsen	1968
11.0	Roar Berthelsen	1960	11.42	Geir Arne Andresen	1982	22.9	Geir Arne Andresen	1982
11.0	Tor Brandsnes	1960	11.44	Dag Vidar Nilsen	1986	23.0	Arne Gulliksen	1936
11.0	Steinar Skarpnord	1965	11.49	Geir Eken	1981	23.0	Bjørn Myrvang	1958
11.0	Ola Syse	1968	11.49	Kristian Aksnes	1982	23.0	Terje W. Jacobsen	1958
11.0	Terje Vigtel	1968	11.50	Reidar Langkjær	1979	23.0	Tor Brandsnes	1962
11.0	John Skjelvaag I	1969				23.0	Ola Thune	1967
11.0	Roald Meland	1980	200 m:			23.0	Terje Vigtel	1967
11.0	Børre Myrvold	1984	20.9	Carl-Fredrik Bunæs	1960	23.0	Harald Ekker	1970
11.0	Trond Langeland	1987	21.5	Vidar Jakobsen	1986	23.0	Knut Øverberg	1979
11.1	Yngvar Bryn	1902	21.6	Widar Bråthen	1979	23.0	Kristian Aksnes	1983
11.1	Johan Hellum	1915	21.6	Tomm Wisløff	1985			
11.1	Rolf Wickstrøm	1922	21.7	Stein-Are Agledal	1979	Automatisk:		
11.1	Bebel Kolding	1925	21.8	Bjørn Berglund	1959	20.95	Einar Sagli	1986
11.1	Jan Magnus	1939	21.8	Trond Langeland	1986	21.41	Svein Erik Storlien	1983
11.1	Leif Ajaxon	1939	22.0	Ivar Saunes	1961	21.47	Carl-Fredrik Bunæs	1960
11.1	Victor Wichstrøm	1940	22.0	Helge Svaar	1962	21.64	Vidar Jakobsen	1986
11.1	Arne Husebye	1949	22.1	Torbjørn Briseid	1962	21.77	Tomm Wisløff	1983
11.1	Ole H. Lie	1951	22.2	Leif Olav Alnes	1981	21.85	Leif Olav Alnes	1982
11.1	Øyvind Arnesen	1955	22.2	Roar Sollie	1986	21.90	Kennet Kjensli	1989
11.1	Odd Bjerkmann	1958	22.3	Hans Petter Pedersen	1955	21.94	Stein-Are Agledal	1980
11.1	Egil Sirnes	1960	22.3	Egil Hansen Frydenlund	1959	21.94	Trond Langeland	1987
11.1	Roger Becklund	1961	22.3	Arne Eikås	1967	21.95	Widar Bråthen	1979
11.1	Torbjørn Briseid	1962	22.4	Nils Schaug	1932	21.99	Atle Hjort-Larsen	1986
11.1	Tore Berger	1963	22.4	Bjørn Vade	1950	22.17	Roar Sollie	1987
11.1	Per Kristian Haugen	1967	22.4	Harald Ødegaard	1954	22.18	Erlingur Johannsson **	1985
11.1	Bob Blum **	1967	22.4	Svein Oseid	1955	22.30	John Skjelvaag II	1988
11.1	Harald Ekker	1970	22.4	Helge Pharo	1964	22.33	Børre Myrvold	1984
11.1	Jan Torgersen	1974	22.4	John Skjelvaag I	1968	22.40	Eirik Madsen	1990
11.1	Geir Eken	1979	22.4	Geir Eken	1979	22.44	Oskar Wroldsen	1989
11.1	Erlingur Johannsson **	1983	22.5	Roar Berthelsen	1959	22.46	Leif Olav Alnes	1981
11.1	Trond Knaplund	1986	22.5	Steinar Skarpnord	1965	22.49	Kåre Magne Åmot	1982
11.1	Dan Eliassen	1988	22.5	Jan Torgersen	1974	22.53	Lars Hansen	1987
11.1	George Levine **	1990	22.6	Arne Haug	1931	22.66	Tom Hejna	1981

22.66	Geir Arne Andresen	1983	50.2	Torgeir Hjelseth	1962	50.25	Fredrik Greftegreff	1990
22.66	Roger Olafsen	1989	50.2	Helge Svaar	1962	50.52	Thorstein Gystad	1988
22.68	George Levine **	1989	50.2	Ola Syse	1964	50.52	Geir Vegge	1990
22.69	Dag Rist Aamoth	1989	50.2	Leiv Moksnes	1968	50.55	Morten Lund	1990
22.71	Geir Eken	1979	50.2	Geir Arne Andresen	1983	50.61	Kolbjørn Engebretsen	1990
22.85	Per Nicolaisen	1990	50.2	Roger Olafsen	1986	50.78	Knut Jæger Hansen	1981
22.86	Thorstein Gystad	1988	50.3	Helge Monstad	1968	50.90	Roald Meland	1979
22.88	Jussi Udelhoven **	1988	50.3	Knut Jæger Hansen	1981	50.96	Kjetil Myrtun	1980
22.93	Dan Eliassen	1989	50.4	Gunnar Andersen	1963	50.96	Bjørn Saxhaug	1982
22.99	Espen Lund	1988	50.4	Per Kristian Haugen	1966	50.98	Preben Lilleberg	1990
23.01	Roald Meland	1980	50.4	Stephan Muryn	1969			
23.04	Svein Sondenå	1982	50.4	Eystein Enoksen	1971	800 m:		
23.10	Fredrik Greftegreff	1990	50.4	Lars Hansen	1989	1:45.9	Audun Boysen	1955
23.13	Trond Knaplund	1986	50.5	Bjørn Terje Larsen	1962	1:46.18	Bo Breigan	1986
23.20	Christian Ohme	1987	50.5	Per Nygaard	1966	1:47.69	Jussi Udelhoven **	1990
23.20	Morten Meilvåg	1988	50.5	Ragnar Schie	1969	1:47.8	Ulf Bertil Lundh	1958
			50.5	Tron Rosen	1972	1:47.85	Espen Borge	1987
300 m:			50.5	Antero Rinne **	1984	1:48.1	Ragnar Schie	1971
35.12	Atle Hjort-Larsen	1988	50.6	Einar Saxhaug	1949	1:48.5	Åge Galgerud	1974
35.7	Erlingur Johannsson **	1987	50.6	Erik Sarto	1950	1:48.7	Arne Kvalheim	1967
35.8	Trond Langeland	1987	50.6	Egil Hansen Frydenlund	1960	1:48.78	Morten Jurs	1986
35.9	Leif Olav Alnes	1981	50.6	Per Børge Jansson	1963	1:48.8	Helge Pharo	1968
36.5	Reidar Langkjær	1980	50.6	Nils Jebsen	1967	1:48.83	Erlingur Johannsson **	1987
			50.6	Ove Jonny Valla	1984	1:49.0	Konrad Ystborg	1967
400 m:			50.7	Einar Øfsdahl	1938	1:49.4	Terje Larsen	1968
46.6	Carl-Fredrik Bunæs	1963	50.7	Terje Schröder-Nielsen	1966	1:50.1	Knut Kvalheim	1972
47.4	Audun Boysen	1955	50.8	Arne Husebye	1948	1:50.1	Knut Øverberg	1978
48.2	Børre Myrvold	1984	50.8	Thor Volla	1953	1:50.29	Erik Lodding	1989
48.3	Torbjørn Briseid	1962	50.8	Roger Svensrud	1966	1:50.32	Åge Henriksen	1986
48.4	Helge Pharo	1964	50.8	Ola Thune	1967	1:50.4	Fritz Borgen	1960
48.5	Svein Oseid	1955	50.8	Kjetil Myrtun	1978	1:50.7	Stig Rekdal	1965
48.6	Bjørn Vade	1948	50.9	Otto Nordlie	1936	1:50.78	Morten Meilvåg	1989
48.7	Bjørn Berglund	1960	50.9	Roar Berthelsen	1939	1:50.88	Ben Øverland	1984
48.8	Terje Larsen	1968	50.9	Helge Tryti	1974	1:50.94	Jon Backe-Bogstad	1983
48.8	Jussi Udelhoven **	1987	51.0	Ragnar Steen	1962	1:51.0	Terje Schröder-Nielsen	1966
48.9	Roar Sollie	1987	51.0	Terje Vigtel	1967	1:51.1	Erik Sarto	1954
48.9	Jan Torgersen	1974	51.0	Geir Arne Andresen	1982	1:51.2	Bjørn Vade	1948
49.0	Erik Bjølseth	1955				1:51.2	Stein-Are Agledal	1979
49.0	Fritz Borgen	1959	Automatisk:			1:51.4	Tom Hejna	1982
49.0	Arne Eikås	1967	46.71	Svein Erik Storlien	1983	1:51.4	Trond Syvertsen	1987
49.1	Åge Galgerud	1974	47.39	Stein-Are Agledal	1980	1:51.6	Nils Jebsen	1966
49.3	Knut Øverberg	1978	47.75	Atle Hjort-Larsen	1985	1:51.6	Harald Beyer Broch	1969
49.3	Morten Meilvåg	1989	48.03	Jussi Udelhoven **	1988	1:51.64	Antero Rinne **	1984
49.4	Arne Kvalheim	1966	48.42	Erlingur Johannsson **	1985	1:51.8	Christian Ohme	1987
49.4	Svein Sondenå	1983	48.47	Leif Olav Alnes	1982	1:52.00	Eirik Hansen	1984
49.5	Leif Olav Alnes	1981	48.53	Espen Lund	1988	1:52.17	Ove Jonny Valla	1984
49.6	Bob Blum **	1967	48.91	Børre Myrvold	1984	1:52.2	Fredrik Eckhoff	1957
49.6	John Skjelvaag I	1969	49.00	Dag Rist Aamot	1989	1:52.3	Magne Bjørdal	1968
49.6	Christian Ohme	1986	49.17	Roger Olafsen	1987	1:52.4	Per Nygaard	1966
49.7	Holger Albrechtsen	1933	49.18	John Skjelvaag II	1988	1:52.5	Ove Lillebæk	1976
49.7	Harald Ødegaard	1956	49.20	George Levine **	1989	1:52.6	Einar Førde	1964
49.7	Ivar Saunes	1959	49.27	Roar Sollie	1986	1:52.63	Ove Talsnes	1990
49.8	Jan Magnus	1938	49.41	Tom Hejna	1981	1:52.7	Odd Aksnes	1973
49.8	Ole H. Lie	1956	49.48	Geir Eken	1979	1:52.7	Aarstein Rebne	1977
49.8	Svein Kolsrud	1976	49.54	Erik Lodding	1987	1:52.79	Preben Lilleberg	1990
49.8	Roald Meland	1978	49.56	Eirik Madsen	1990	1:52.8	Jan Henrik Bentzon	1965
49.9	Ulf Bertil Lundh	1959	49.57	Knut Øverberg	1982	1:52.9	Kåre Birger Hagen	1982
49.9	Haavard Nordlie	1967	49.63	Svein Sondenå	1983	1:53.0	Erik Evensen	1973
49.9	Svein Høgemark	1987	49.74	Trond Langeland	1987	1:53.08	Hans Petter Holmerud	1981
50.0	Konrad Ystborg	1967	49.77	Morten Meilvåg	1990	1:53.1	Stephan Muryn	1969
50.1	Arne Haug	1931	49.99	Leif Olav Alnes	1981	1:53.2	Edgar Bauer	1965
50.1	Roar Adler	1939	50.01	Per Nicolaisen	1987	1:53.3	Bjørn Ravlo	1964
50.1	Ove Lillebæk	1975	50.12	Reidar Langkjær	1981	1:53.4	Jan Petter Skram	1984
50.2	Leif Arne Ekeheien	1951	50.17	Christian Ohme	1987	1:53.49	Asmund Taarud	1984

1:53.56	Jostein Hallen	1982	3:42.3	Stig Rekdal	1965	3:57.4	Per Andresen	1948
1:53.6	Haldor Sesseng	1975	3:43.93	Bo Breigan	1986	3:57.5	Tormod Thrana	1965
1:53.6	Øyvind Liland	1986	3:44.0	Lars Martin Kaupang	1978	3:57.5	Ole Hermann Berger	1965
1:53.64	Per Henriksen	1990	3:44.2	Audun Boysen	1954	3:57.8	Knut Lundebø	1964
1:53.7	Claus Hagli	1977	3:44.22	Eirik Hansen	1987	3:57.9	Reidar Hjermstad	1964
1:53.8	Bjørn Bogerud	1952	3:44.3	Terje Schrøder-Nielsen	1968	3:57.92	Morten Meilvåg	1989
1:53.9	Kjell Martinsen	1960	3:45.26	Ove Talsnes	1990	3:58.1	Tor Myhre	1973
1:54.0	Svein Oseid	1955	3:45.7	Claus Hagli	1977	3:58.5	Gudmund Høst	1980
1:54.1	Håkon Anmarkrud	1986	3:45.7	Peder Arne Sylte	1979	3:58.8	Odd Mikkelsen	1959
1:54.2	Terje Meier	1976	3:46.0	Konrad Ystborg	1968	3:58.81	Torgeir Holme	1988
1:54.5	Haavard Nordlie	1973	3:46.1	Magne Bjørdal	1968	3:59.18	Jussi Udelhoven **	1987
1:54.5	Dag Solvoll	1984	3:46.2	Åge Henriksen	1986	3:59.3	Per Ehrnst	1957
1:54.54	Jan Gisle Berger	1989	3:46.3	Ragnar Schie	1971	3:59.3	Espen Solem	1987
1:54.6	Eystein Enoksen	1972	3:46.69	Trond Syvertsen	1988	3:59.4	Johan Kaggstad	1976
1:54.7	Th. Schrøder-Nielsen	1967	3:47.39	Erik Lodding	1989	3:59.7	Kåre Dyrseth	1976
1:54.7	Torstein Ribe	1985	3:47.5	Eirik Berge	1978			
1:54.8	Roger Svensrud	1966	3:47.6	Nils Jebsen	1968	1 mile:		
1:55.0	Bård Solvoll	1982	3:48.30	Kåre Birger Hagen	1982	3:56.2	Knut Kvalheim	1974
1:55.0	Espen Hammer	1984	3:48.54	Ove Jonny Valla	1984	3:56.4	Arne Kvalheim	1971
1:55.1	Per Andresen	1947	3:48.8	Haldor Sesseng	1975	4:02.9	Lars Martin Kaupang	1978
1:55.3	Normann Sørensen	1953	3:49.0	Knut Øverberg	1982	4:05.0	Ulf Bertil Lundh	1958
1:55.3	Leif Randin	1960	3:49.1	Stephan Muryn	1973	4:06.4	Magne Bjørdal	1969
1:55.4	Per Børge Jansson	1963	3:49.4	Odd Aksnes	1975	4:06.9	Terje Schrøder-Nielsen	1968
1:55.5	Tor Ystgaard	1960	3:49.8	Th. Schrøder-Nielsen	1974	4:07.2	Audun Boysen	1952
1:55.5	Svein Høgemark	1987	3:49.85	Per Henriksen	1990	4:12.8	Fredrik Eckhoff	1954
1:55.50	Kolbjørn Engebretsen	1990	3:49.86	Asmund Taarud	1984	4:13.2	Bjørn Bogerud	1954
1:55.6	Arne Haug	1931	3:50.3	Einar Førde	1963	4:15.2	Konrad Ystborg	1969
1:55.6	Gunnar Iversen	1976	3:50.3	Hans Petter Holmerud	1982	4:16.2	Hallgeir Brenden	1950
1:55.7	Peder Arne Sylte	1978	3:50.3	Dag Solvoll	1985	4:16.4	Erik Sarto	1954
1:55.7	Morten Takman	1986	3:50.4	Erik Sarto	1954			
1:55.8	Hallgeir Brenden	1954	3:50.4	Leif Inge Tjelta	1973	2000 m:		
1:55.8	Dagfinn Kleppe	1965	3:50.6	Åge Galgerud	1974	5:04.6	Knut Kvalheim	1975
1:55.9	Tor Myhre	1968	3:51.1	Erik Evensen	1975	5:16.0	Arne Kvalheim	1969
1:56.0	Jens Aalborg	1958	3:51.5	Svein Arve Pedersen	1978			
1:56.0	Odd Mikkelsen	1960	3:51.5	Bård Solvoll	1983	3000 m:		
1:56.0	Trygve Sommerfeldt	1964	3:51.65	Ben Øverland	1985	7:42.4	Knut Kvalheim	1974
			3:51.8	Helge Pharo	1969	7:44.8	Arne Kvalheim	1974
1000 m:			3:52.6	Bjørn Bogerud	1952	7:53.15	Eirik Hansen	1985
2:19.0	Audun Boysen	1955	3:52.6	Fredrik Eckhoff	1952	7:56.41	Espen Borge	1989
2:19.84	Bo Breigan	1986	3:52.7	Aarstein Rebne	1977	8:01.6	Eirik Berge	1978
2:20.0	Espen Borge	1987	3:52.9	Bjørn Ravlo	1965	8:03.54	Peder Arne Sylte	1979
2:21.8	Ulf Bertil Lundh	1958	3:53.1	James Mwai **	1975	8:06.4	Terje Schrøder-Nielsen	1970
2:22.32	Morten Jurs	1986	3:53.77	Jostein Hallen	1983	8:08.6	Leif Inge Tjelta	1975
2:23.1	Erik Lodding	1989	3:53.8	Hallgeir Brenden	1954	8:10.0	Claus Hagli	1978
2:24.8	Arne Kvalheim	1970	3:53.8	Harald Beyer Broch	1968	8:10.5	Per Haga	1977
2:25.5	Trond Syvertsen	1989	3:54.14	Antero Rinne	1986	8:11.0	Tor Torgersen	1959
2:26.2	Stig Rekdal	1965	3:54.64	Øyvind Liland	1987	8:12.4	Inge Lundebø	1968
2:27.0	Erik Sarto	1955	3:54.8	Tore Venås	1984	8:12.8	Th. Schrøder-Nielsen	1972
2:27.3	Einar Førde	1963	3:55.1	Per Haga	1976	8:12.8	Svein Arve Pedersen	1981
2:27.4	Knut Kvalheim	1968	3:55.17	Jan Petter Skram	1985	8:13.2	Stig Rekdal	1965
2:28.4	Dag Solvoll	1985	3:55.2	Tore Neby	1981	8:13.4	Magne Bjørdal	1968
2:28.8	Per Andresen	1947	3:55.5	Per Nygaard	1966	8:14.2	Leif Egge	1956
2:28.8	Terje Schrøder-Nielsen	1965	3:55.6	Svein Olav Haugen	1976	8:14.92	Tore Venås	1984
2:29.3	Per Børge Jansson	1963	3:55.68	Per Kristian Mørk	1986	8:17.6	Stephan Muryn	1973
2:29.4	Bjørn Vade	1948	3:55.8	Trygve Sommerfeldt	1964	8:18.0	Arnt Erik Holter	1977
2:29.52	Øyvind Liland	1986	3:55.9	Inge Lundebø	1969	8:18.2	Odd Aksnes	1975
2:29.7	Svein Oseid	1955	3:56.0	Børre Kittelsen	1976	8:18.66	Tore Neby	1982
2:29.9	Jan Gisle Berger	1989	3:56.4	John Midtbø	1953	8:19.0	Johan Kaggstad	1977
			3:56.5	Jens Aalborg	1958	8:19.6	Audun Boysen	1954
1500 m:			3:56.5	Arnt Erik Holter	1976	8:21.1	Per Kristian Mørk	1986
3:38.1	Knut Kvalheim	1976	3:56.6	Tor Torgersen	1958	8:21.4	Ragnar Schie	1971
3:38.5	Arne Kvalheim	1968	3:56.6	Leif Egge	1958	8:22.7	Asmund Taarud	1984
3:38.74	Espen Borge	1987	3:56.66	Jon Backe-Bogstad	1984	8:22.99	Bård Solvoll	1989
3:42.1	Ulf Bertil Lundh	1958	3:56.8	Normann Sørensen	1953	8:23.0	Reidar Hjermstad	1964

15.85	Sverre Øverby	1957	43.34	Georg Andersen	1987	2951	Anders Varmann	1954
15.83	Thomas Rosvold	1990	42.86	Alf Alsaker	1960		(6.51—50.62—25.0—33.48—5:04.6)	
15.63	Paul Ward **	1966				2936	Sverre Helgesen	1925
15.41	Ragnar Skautvedt	1965	SPYD:				(6.73—43.12—24.3—32.05—5:01.8)	
15.22	Rolf Arne Bechstrøm	1988	88.54	Reidar Lorentzen	1985	2924	Sverre Jørve	1927
15.19	Torgeir Skogset	1978	84.18	Willy Rasmussen	1961		(6.12—48.17—24.9—33.23—4:48.4)	
14.59	Bjarne Engen	1952	73.12	Mads Andenæs	1960	2877	Torfinn Stenvold	1928
14.53	Willy Rasmussen	1964	70.96	Harald Lorentzen	1971		(5.85—53.83—24.7—28.97—5:03.2)	
14.44	Finn Morten Larssen	1985	67.04	Olav Sunde	1932	2858	Br. Svenneby	1924
14.27	Øivind Bakken	1963	66.90	Kjell Stordahl	1967		(6.05—43.50—24.9—34.31—4:49.1)	
14.22	Anders Varmann	1955	65.64	Birger Hansen	1969	2843	Otto Nordlie	1937
14.10	Nils Kr. Drolsum	1965	65.62	Tor Aronsen	1969		(5.95—44.01—23.7—24.89—4:36.3)	
13.98	Ottar Kosberg	1972	64.40	Aage Eylertsen	1971	2806	Bodvar Amb	1915
13.96	Tor Skotaam	1981	64.06	Svein Hytten	1961		(6.07—35.00—23.4—30.92—4:49.0)	
13.94	Stein Johnson	1950	63.78	Jan Arnesen	1975			
13.85	Svein Hytten	1963	63.33	Bjarte Rekdal	1962			
13.74	Alf Andreassen	1977	61.96	Egil Granholt	1958			
13.72	Henry Rosen	1927	60.92	Thorleif Brode	1963			
13.70	Ole Petter Lillehagen	1986	60.58	Bjørn Holm Johansen	1959			
13.65	Thorbjørn Hassum	1962	59.94	Steinar Andresen	1970			
			59.78	Olav Harstad	1939			
DISKOS:			Ny type/1986-modell:			10-KAMP: (1985-tabell)		
67.70	Svein Inge Valvik	1987	80.06	Reidar Lorentzen	1988	7104	Trond Knaplund	1986
62.10	Georg Andersen	1986	62.30	Georg Andersen	1987		(serien er ukjent)	
59.54	Iver Hole	1970	55.94	Øystein Vindheim	1986	6971	Bjørn Moss	1983
58.82	Thomas Rosvold	1990	53.70	Thomas Rosvold	1990		(11.62—6.64—12.10—1.90—51.77/16.17w—38.72—4.60—49.34—4:31.95)	
56.66	Harald Lorentzen	1967	52.72	Trond Knaplund	1988	6958	Reidar Langkjær	1980
54.78	Ragnar Skautvedt	1963	52.48	Rolf Arne Bechstrøm	1988		(11.61—6.96—12.27—1.90—50.98/15.81—38.02—4.00—47.36—4:25.9)	
52.98	Trond Ulleberg	1985	52.24	Lars Hansen	1986	6921	Lars Hansen	1989
52.94	Torgeir Skogset	1980	51.22	Bo Breigan	1986		(11.2—7.26—12.45—1.90—50.4/14.4—37.72—3.40—46.70—4:47.7)	
52.04	Ottar Kosberg	1971	5-KAMP: (1985-tabell)			6785	Henning Hofstad	1981
51.68	Alf Andreassen	1977	3681	Bo Breigan	1986		(11.64—6.89—11.72—1.92—53.31/15.49—35.60—4.40—53.96—5:02.20)	
50.33	Stein Johnson	1952		(6.35w—51.22—22.3w—36.92—3:56.5)		6736	Tor Skotaam	1981
49.79	Arnulf Thanem	1962	3668	Lars Hansen	1986		(11.70—6.34—13.31—1.89—51.78/15.64—39.80—3.50—48.90—4:37.26)	
47.70	Ole Petter Lillehagen	1986		(7.30—52.24—22.1w—37.38—4:37.1)		6584	Reidulv Førde	1963
47.32	Tor Skotaam	1982	3561	Hans B. Skaset	1961		(11.2—6.71—12.27—1.85—55.0/16.9—35.52—4.20—55.51—4:43.2)	
45.32	Paul Ward **	1966		(6.68—48.56—23.1—42.98—4:25.1)		6510	Lars Endre Kjølstad	1990
45.32	Terje Hauglum	1974	3248	Haavard Nordlie	1969		(11.71—6.82—11.34—2.01—52.01—16.01—34.36—3.30—48.44—44.54)	
45.00	Sigurd Steen	1979		(6.87—50.58—24.0—28.54—4:27.6)		6228	Svein Hytten	1963
44.96	Bjarne Engen	1951	3239	Tron Rosen	1968		(12.2—6.26—13.57—1.93—55.0/16.3—36.66—3.60—55.07—5:03.7)	
44.03	Zakken Johansen	1930		(6.33—52.96—23.4—38.48—4:55.4)		6134	Haavard Nordlie	1969
43.98	Rolf Arne Bechstrøm	1986	3221	Jan Olav Lervik	1964		(11.4—6.74—10.88—1.70—51.3/	
43.95	Hans B. Skaset	1961		(6.51—52.67—24.7—34.67—4:33.0)				
42.92	Halfdan Westad	1946	3185	Ola Syse	1965			
42.86	Tor Skotaam	1981		(6.43—45.64—23.5—28.98—4:19.0)				
42.33	Thor Holmøy	1950	3162	Johan Hellum	1915			
42.22	Willy Rasmussen	1962		(6.03—47.04—23.2—36.90—4:40.4)				
42.05	Churt Loose	1955	3006	Ole H. Lie	1952			
41.81	Sverre Rognrud	1946		(5.83—47.49—23.4—29.52—4:33.2)				
41.32	Trond Kristensen	1946	2983	Leif Rosen	1968			
41.24	Eugene Gilkes **	1985		(5.89—44.92—24.8—35.70—4:33.0)				
SLEGG:								
64.12	Richard Olsen	1986						
62.00	Trond Ulleberg	1989						
55.76	Rune Engeset	1987						
54.88	Thomas Rosvold	1990						
53.58	Hans Gjermshus	1961						
53.20	Harald Lorentzen	1969						
49.90	Paul Ward **	1966						
48.72	Tore W. Teigen	1967						
46.34	Rolf Arne Bechstrøm	1988						
44.88	Reidulv Førde	1969						
43.68	Ragnar Skautvedt	1964						

16.6—31.74—2.80—51.26—4:26.2)		3.14 Kåre Næss	1955	26.06 Heidi Maltun	1987
5905 Ragnar Skautvedt	1962	3.14 Torgeir Taasen	1967	26.08 Ann-Sofie Stener	1990
(11.3—5.87—14.23—1.65—57.0/)		3.13 Kjell Lie	1948	26.32 Sue Longden **	1985
16.8—48.28—3.10—43.34—5:08.3)		3.13 Tor Skotaam	1981	26.41 Sissel Andersen	1984
5905 Lars Christoffersen	1983	3.12 Trygve Andreassen	1940	26.41 Inger-Cecilie Østensen	1990
(11.7—6.20—10.90—1.88—52.7—15.5—34.14—2.50—47.56—4:55.7)		3.09 Leif Moe	1948	26.81 Gunn Hulleberg	1989
5630 Jan Olav Lervik	1964	3.09 Erling Stray	1949	26.84 Siri Ingebrigtsen	1987
(11.7—6.76—11.36—1.70—55.9/)		3.08 Joh. Brattli	1948	26.90 Tone Jacobsen	1987
17.8—32.48—2.83—49.51—4:51.5)		3.09 Ragnar Skautvedt	1967		
5577 Johan Hellum	1916	3.09 Ottar Kosberg	1970	400 m:	
(11.7—6.22—11.77—1.58—54.2/)		3.08 Trygve Jensen	1967	56.5 Heidi Maltun	1985
17.5—35.25—2.77—44.43—4:39.1)		3.08 Joh. Brattli	1948	57.5 Anne Hemstad	1985
Høyde u. tillop:		3.07 Erik Lundgren	1956	58.0 Gunn Hulleberg	1985
1.75 Arvid Dahm	1970	3.07 Arne Holthe	1966		
1.72 Øystein Vindheim	1989	3.06 Harald Lorentzen	1970	Automatisk:	
1.68 Per Nicolaisen	1988	3.06 Thorleif Brode	1961	55.89 Heidi Maltun	1987
1.65 Carl-Reidar Solvang	1982	3.05 Sverre Rognerud	1946	55.96 Toril Hatling	1988
1.65 Jon Holtan	1989	3.04 Willy Rasmussen	1967	56.36 Bente Liland	1985
1.64 Erik Lundgren	1961	3.03 Gunner E. Tøllerås	1966	56.50 Barbro Syvertsen	1986
1.64 Per Woldene	1977	3.03 Tom V. Falao	1969	57.44 Nina Hansen	1986
1.63 Tor Skotaam	1981	3.03 Ingar Lorentzen	1964	58.02 Anne Hemstad	1985
1.61 Willy Rasmussen	1967	3.03 Harald Ekker	1970	58.16 Gunn Hulleberg	1984
1.60 Ragnar Skautvedt	1971	3.03 Stein Johnson	1948	58.81 Inger-Cecilie Østensen	1990
1.60 Sverre Helgesen	1927	3.03 Terje Haugland	1971	59.64 Berglind Erlandsdottir **	1988
1.59 Torgeir Taasen	1967	3.02 Olav Hæreid	1947	60.11 Benedikte Harstad	1990
1.58 Roger Becklund	1960	3.02 Arne Huseby	1952	60.53 Lena Bergersen	1985
1.56 Erling Stray	1949	3.02 Carl-Reidar Solvang	1981	61.91 Kate Moane	1984
1.55 Leif Roar Falkum	1973	3.01 Terje Nilsen	1969		
1.55 Ottar Kosberg	1977	KVINNER		800 m:	
1.54 Trygve Tønnesen	1947	100 m:		2:02.68 Toril Hatling	1988
1.54 Terje Haugland	1971	12.3 Heidi Maltun	1985	2:05.27 Heidi Maltun	1987
1.53 Harry Haakonsen	1940	12.5 Bente Liland	1985	2:08.22 Anne Hemstad	1986
1.53 Thorleif Brode	1961	12.5 Barbro Syvertsen	1985	2:10.6 Nina Hansen	1986
1.52 Lars Christoffersen	1982	12.5 Trude Rosø	1986	2:11.30 Gunn Hulleberg	1986
1.50 Ragnvald Hansen	1967	13.1 Gunn Hulleberg	1984	2:12.74 Bente Liland	1985
1.50 Alf Andreassen	1977	13.1 Janne Nygaard	1981	2:13.6 Heidi Vien Meier	1981
1.50 Trygve Andreassen	1940	Automatisk:		2:13.68 Barbro Syvertsen	1989
Lengde uten tillop:		12.43 Ann-Sofie Stener	1990	2:15.2 Camilla Kristensen	1983
3.42 Trygve Tønnesen	1947	12.50 Hilde Fredriksen	1986	2:16.7 Benedikte Harstad	1990
3.39 Per Woldene	1966	12.62 Barbro Syvertsen	1985	2:17.35 Nina Grindheim	1989
3.30 Kjell Aalandslid	1962	12.81 Tina Karp	1990	2:18.4 Randi Larsen	1990
3.23 Einar Sagli	1990	12.86 Bente Liland	1986	2:18.74 Lena Bergersen	1985
3.22 Jon Holtan	1989	12.98 Inger-Cecilie Østensen	1990	2:18.81 Hege Eikemo	1989
3.21 Roger Becklund	1961	13.05 Heidi Maltun	1983	1000 m:	
3.21 Jan Olav Lervik	1962	13.09 Trude Rosø	1986	3:01.9 Nina Grindheim	1989
3.20 Ernst Philgaard	1946	13.10 Sissel Andersen	1984	3:02.7 Maj Britt Aastad	1989
3.20 Per Dahl	1959	13.14 Tone Jacobsen	1987	1500 m:	
3.17 Harry Haakonsen	1949	200 m:		4:31.32 Heidi Vien Meier	1981
3.17 Kristian Aksnes	1985	25.0 Hilde Fredriksen	1986	4:33.07 Heidi Maltun	1987
3.17 Reidar-Rune Larsen	1965	25.5 Bente Liland	1985	4:34.55 Maj-Britt Aastad	1988
3.16 Alf Andreassen	1977	25.6 Barbro Syvertsen	1986	4:40.55 Gullborg Bruvaas	1987
3.15 Roger Hermansen	1968	25.7 Heidi Maltun	1985	4:44.92 Hege Eikemo	1990
3.15 Arvid Dahm	1970	26.0 Sue Longden **	1985	3000 m:	
		26.4 Anne Hemstad	1985	9:35.33 Maj-Britt Aastad	1988
		26.6 Gunn Hulleberg	1985	9:57.2 Heidi Vien Meier	1981
		Automatisk:		10:30.00 Hege Eikemo	1990
		24.43 Sally Gunnell **	1985	10:54.8 Dagny Hovi	1980
		25.72 Heidi Maltun	1985	5000 m:	
		25.73 Barbro Syvertsen	1984	16:37.01 Maj-Britt Aastad	1986
		25.88 Bente Liland	1985	19:40.7 Gerd Lise Nilsen	1986

Tabula Gratulatoria

Adidas-Saragan Norge a/s

Roar Adler

Aftenposten

Holger Albrechtsen

Leif Olav Alnes

Odmar Aukner

Anton Bech

Jan Henrik Bentzon

Lai Berg

Eirik Berge

Bergen-Hordaland Friidrettskrets

Ole Herman Berger

Vivi Berger

Bjørn Bergh

Odd Bergh

Trond Bergh

Bjørn Berglund

Harald Berglund

Knut Berglund

Bjørn R. Berntsen

Bertel O. Steen a/s

Berit Berthelsen

Roar Berthelsen

Alf R. Bjercke

Bjørn Bogerud

Espen Borge

Audun Boysen

Tor Brandsnes

Torbjørn Briseid

Harald Beyer Broch

Knut Brustad

Jørn Brynstad

Idrottslaget i BUL

Carl Fredrik Bunæs

Arne H. Christensen

Arvid Dahm

Kristen Damsgaard

Rolf Danielsen

Anne Sofie Dreyer Skre

Kåre Dyrseth

Oddvar Dysthe

Ivar Egeberg

Arne Eikås

Leif A. Ekeheien

Odd Engedahl

Kolbjørn Engebretsen

Eystein Enoksen

Knut Einar Eriksen

Tore Linné Eriksen

Erik Evensen

Reidar Falch

Leif Roar Falkum

Håkon Fimland

Ove Fløtaker

Folk i form til OL

Arne Foss

Tom Fremstad

Einar Førde

Åge Galgerud

Graff-Wang & Evjen a/s

Tore Grønlie

Anders Hall Grøterud

Kåre J. Grøtta

Egil Gulliksen

Petter Gulliksen

Egil M. Gustavson

Birger Hansen

Omar Ragnvald Hansen

Svein Arne Hansen

Svein Olav Hansen

John Hatling

Terje Haugland

Arne Haukvik

Gerhard Heiberg

Bjørn Hellum

Jan Hemsvik

Øyvind Hoen

Iver Hole

Ingar Holme

Hans Hotvedt

Edgar Hovland

Gunnar Husby

Gustav Huuse

Jac. Jacobsen a/s

Vidar Jakobsen

Martin Jensen

Tore Johansen

Ole Kristian Johnsen

Stein Johnson

Tor Johnson

Lars Martin Kaupang

Willy Kaurin

Vidar Keul

Jomar Kjos-Hansen

Olav Knudsen

Knut Korsæth

Lars Krogh

Arne Kvalheim

Knut Kvalheim

Jo Kvernberg

Even Lange

Sivert Langholm

Bodil Lis Larsen

Ivar Leveraas

Svein Lilleberg

Peder Lindhjem

Anders Lorentzen

Harald Lorentzen

Reidar Lorentzen

Geir Lundestad

Håkon Løbach

Leif Terje Løddesøl

Per Munthe Magnus	Helge Ø. Pharo	Reidunn Staver
Tor Mathisen	Per Fredrik Ilsaas Pharo	Stiftelsen for fremme av norsk
Jon Midtbø	Øyvind T. Pharo	friidrett
Odd Mikkelsen	Bjørn Qviller	Erling Stray
Kristen Moe	Bjørn Ravlo	Tore Strøm-Gundersen
Jan Jørgen Moe	Stig Rekdal	Jakob Sverdrup
Jan E. Myhre	Hans Petter Reppen	Helge Svaar
Kjetil Myrtun	Olav B. Riung	Peder Arne Sylte
Kai Møller	Stein Rodahl	Ola Syse
	Armann Rolfsen	Kolbjørn Sæves
Jo Nesse	Henrik Rolfsen	Svein Søndena
Per O. Nicolaisen	Familien Rooth	Øystein Sørensen
Nike International Ltd.	Tron Rosén	
Odd Nilsen	Thoralf Ruud	Tore W. Teigen
Nils Christian Nilssen	Røa IL	Anne Thidemann
IF Njaal	Ola Rønsen	Jan Torgersen
Haavard Nordlie		Stein Tønnesson
Otto Nordlie	Ole Petter Sandvig	Universitetets BIL
Norges Friidrettsforbund	Oskar Sandvig	Bjørn Utne
Norsk Skibs Hypotekbank a/s	Ivar J. Saunes	
Norsk Viftefabrikk a/s	Terje Schrøder-Nielsen	Bjørn Vade
a/s Norske Shell	Thorolf Schrøder-Nielsen	Thor Volla
Rolf Nyhus	Hans B. Skaset	Vaaler Is
Arne Nytrø	John Skjelvaag	
Jan F. Naalsund	Finn Skram	Lars Weisæth
	Per Sletholt	Viggo Westbye
Jan Ohme	Thor Solberg	
Svein Oseid	Per Solli	Konrad Ystborg
Per Harald Olsen	Trygve Sommerfeldt	Tor Ystgaard
Oslo Friidrettskrets	Tore Staubo	Øyvind Østerud

Årets elbil i verden 2023 IONIQ 6

WINNER

2023 WORLD CAR AWARDS

WORLD CAR OF THE YEAR
WORLD ELECTRIC VEHICLE
WORLD CAR DESIGN OF THE YEAR

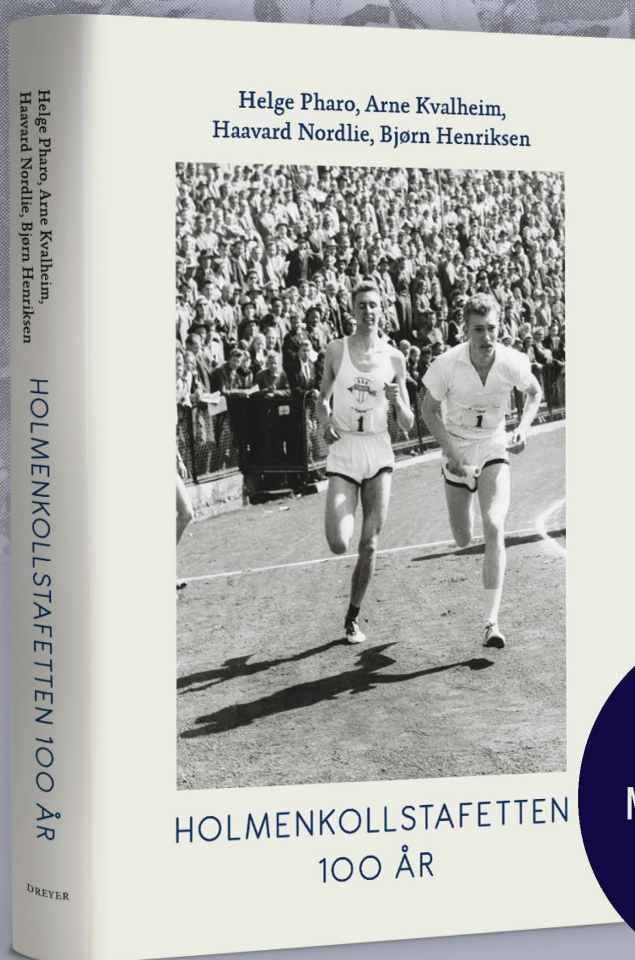
RUN, FORREST, RUN!

SÅ KAN VI TA OSS AV HANDLINGEN.

LEVERT HJEM

NY PRAKTBOK OM HOLMENKOLLSTAFETTENS HISTORIE

RIKT ILLUSTRERT
MED BILDER, KART,
OG STATISTIKK

HOLMENKOLLSTAFETTEN 100 ÅR

AV HELGE PHARO, ARNE KVALHEIM, HAAVARD NORDLIE OG BJØRN HENRIKSEN

- » 100 års norsk idrettshistorie
- » Hvorfor ble stafetten så utrolig populær?
- » Hvorfor fikk ikke kvinner delta opprinnelig?
 - » Et vell av artige anekdoter

«NESTEN
LIKE GODE SOM
GUTTA MINE.»

GJERT
INGEBRIGTSEN

BRØDRENE KVALHEIM

TO LØPERLIV

THOR GOTTAAS

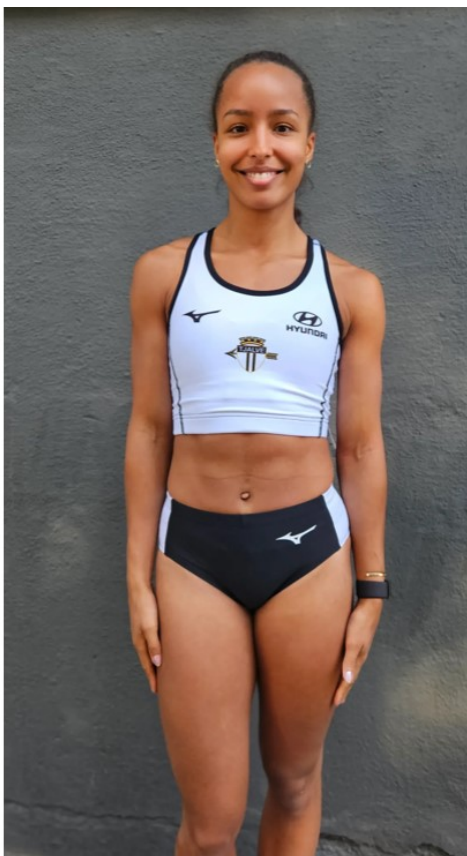
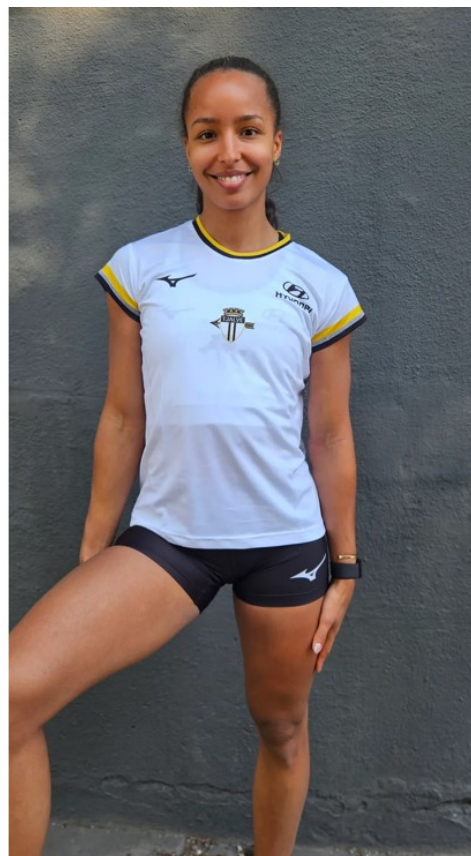
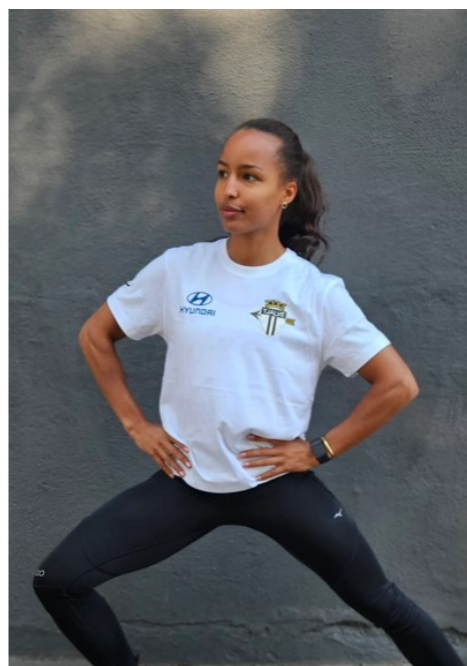

GYLDENDAL

Eirik Røe i ny polo-skjorte. Foto: Matias Lavik

Tjalvetøy

IK Tjalve har fått nytt konkurransetøy. JobZone er ute som sponsor. Hyundai har overtatt deres plass på trøye/singlet. Modell er Lakeri Ertzgaard. Fotos: Matias Lavik

Tjalvetøy

Modell: Bakr Ettayebi. Foto: Matias Løvik

Audun Boysen — stadig med norsk rekord.

Tjalve er Norges eldste og fremste friidrettsklubb. Den har fostret topputøvere som Olav Sunde, Holger Albrechtsen, Bjørn Vade, Erling Kaas, Stein Johnson, Audun Boysen, Bassen Bunæs, brødrene Kvalheim og Leif Roar Falkum. Tjalves historie speiler i mangt norsk friidretts historie. Tjalve var initiativtageren til Norges Friidrettsforbund, og norsk friidretts høydepunkter faller i det store og hele sammen med Tjalves. Idrettshistorie er også samfunnshistorie. Tjalves historie fremstilles i en større samfunnsmessig sammenheng, fra unionen med Sverige, over mellomkrigstidens økonomiske kriser, krig og okkupasjon, til etterkrigstidens blomstring og dagens profesjonalisering og krisesymptomer. *Tjalve hundre år* analyserer idrettslig utvikling og økonomiske og administrative vansker og nyordninger i en norsk toppklubb. Boken tar for seg Tjalves rolle som nyskaper, fra stiftelsen over de første terrengløpene til Holmenkollstafetten — en av de viktigste nyskapninger i norsk idrett i det hele. Den tar også opp Tjalves motstand mot å slippe kvinner inn i klubben såvel som i Holmenkollstafetten, og den innledningsvis forsiktige og senere entusiastiske innsats for barne- og ungdomsidrett. Tjalves rolle som eliteklubb og spenningen mellom eliteidrett og idrett for andre formål er et gjennomgangstema i boken.

ISBN 82-516-1343-4